

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Årsrapport 2022

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall	6
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
2.4 Andre forhold	7
3 Årets aktiviteter og resultater	9
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	9
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	9
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	12
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne	13
Hovedmål 4 - Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	15
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	17
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	17
3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene	23
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	25
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	27
3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	28
3.1.1.6 Andre oppdrag	28
3.1.1.7 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	30
3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper skal utrykkes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	31
3.1.1.9 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	32
3.1.1.10 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	33
3.1.1.11 God økonomiforvaltning i kommunene	34
3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	36
3.1.1.13 Bærekraftig landbruk	39
3.1.1.14 Andre oppdrag	41
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	43
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	43
3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	45
3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	45
3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	47
3.1.2.5 Andre oppdrag	47
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne	48
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	48
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	51
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	55
3.1.3.4 Andre oppdrag	60
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning	60

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	61
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	62
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering	74
3.1.4 Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	74
3.1.4.1 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	74
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	78
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks	78
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	78
3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	78
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	78
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	78
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	78
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	78
3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet	79
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	79
3.2.9 Landbruksdepartementet	79
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	79
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	120
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	121
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	123
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	123
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	123
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	123
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	123
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	124
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	124
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	124
5 Vurdering av framtidutsikter	126
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	126
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	127
6 Årsregnskap	128
7 Vedlegg	129

1 Statsforvalterens beretning

Statsforvalterens beretning

Statsforvalteren har siden etableringen av felles statsforvalter for Troms og Finnmark hatt Fyrtårn barn og unge og kommunedialogen som sine fremste satsinger. Valget av satsingsområder er basert på en vurdering av hvor behovet for utvikling er størst.

Embetet jobber tett sammen med kommunene for å bedre situasjonen i barnevernet og for å håndtere utfordringer i skolene knyttet til skolemiljø, kvalitet og kompetanse. Økningen i §9a-saker bekymrer. Siden lovfesting av ungdomsrådene fra 2019, har embetet jobbet målbevisst sammen med ungdomsrådene, deres koordinatore og alle ordførerne for å sikre barn og unges medvirkning, og det nytter. I 2022 etablerte vi Fyrtårnprisen som går til en kommune som har utmerket seg i arbeidet for og med barn og unge. Prisen er et diplom til kommunen og 10.000 kroner til ungdomsrådet.

En forsterket kommunedialog er embetets andre hovedsatsing. Den demografiske utviklingen er en stor utfordring, uavhengig av kommune størrelse. Vi trenger sterkere, tryggere og mer bærekraftige kommuner. Altfor mange kommuner er bakpå i planlegging, og evnen til å sikre et forsvarlig tjenestetilbud svekkes. Statsforvalteren har i hele 2022 hatt utstrakt aktivitet knyttet til veiledning og oppfølging av kommuner når det gjelder planlegging og kommuneøkonomi.

Manglende kompetanse på sentrale fagområder og få søkere til ledige stillinger er urovekkende og en reell trussel mot rettssikkerheten. Statsforvalteren har tatt en rekke initiativ for å stimulere til samarbeid over kommunegrensene bl.a. innenfor barnevern, helse og omsorg, planlegging, IKT og økonomifunksjoner. Målet er at ulike former for tjenestesamarbeid og større fagmiljøer, skal bidra til å gjøre disse jobbene mer attraktive og bidra til stabilitet i tjenestene.

Prosjekt framtidens Karasjok er over i en ny fase. Omstillingsprosessen i kommunen har gitt svært positive resultater innen kommunal styring og ledelse, planlegging, organisering og styrket kommuneøkonomi. Statsforvalteren fortsetter sin tette oppfølging av kommunen.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Samfunnsikkerhet og beredskap har hatt høy prioritet også i 2022. Etterdønninger av pandemien og krigen i Ukraina har gitt oss nye oppdrag og samtidig økt samordningsbehov internt, ut mot kommunene, med fylkesberedskapsrådet og nasjonale myndigheter. Møter på Hemmelig er særlig tidkrevende fordi nærmeste oppmøtested er Kirkenes for Vadsø og Bardufoss for Tromsø.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen påvirker oss sterkt med Sør-Varanger kommune som grenser mot Russland og Forsvarets tunge tilstedeværelse i storfylket. Digitale hendelser som f.eks. GPS-jamming, er blitt en del av hverdagen i østfylket.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark fullførte i 2022 arbeidet med gradert fylkesROS. Intensivt sivil-militært samarbeid har for alvor synliggjort behovet for oppdatert planverk og tilgang til gradert kommunikasjon som ledd i styrking av Totalforsvaret.

Bærekraftsmålene

Statsforvalteren har i 2022 gjennomført intern kompetanseheving knyttet til hvordan vi kan jobbe mer målrettet med bærekraftsmålene både internt og i møte med kommunene og regional stat. Arbeidet med bærekraftsmålene er blitt en integrert del av iverksetting av oppdragene i virksomhetsplanen og et sentralt tema i møter med kommunene. Det er fortsatt en utfordring å «oversette» de ulike målformuleringene til lokale og regionale forhold.

Restanseprosjekt og telling av Distrikt 13

Som følge av to krevende beitekriseår, hadde reindriftsavdelingen opparbeidet seg store restanser. Det igangsatte restanseprosjektet i 2022 har vært helt avgjørende for å kunne bygge ned restanser og for å bedre arbeidsmiljøet i avdelingen. Reindriftsnæringen er avhengig av rask og riktig saksbehandling fra vår side. Restanseprosjektet avsluttes første halvår 2023.

Tellingen av distrikt 13 har utviklet seg til å bli en meget krevende sak for hele embetet. Som rapporten fra Kommunal- og distriktsdepartementet også viser, er det gjort en rekke sterkt beklagelige feil i forbindelse med dette telleoppdraget. Ikke overraskende har saken i ulike faser gitt negativ medieoppmærksomhet i fylket. Saken er ødeleggende for statsforvalterens omdømme og svekker vår autoritet.

Pukkellaks utvidet oppdrag

I 2022 fikk embetet et oppdrag å anskaffe utstyr til uttak av pukkellaks og få på plass avtaler med lokale aktører for installering og drift av utfiskingstiltak i Troms og Finnmark. Vi har i nært samarbeid med Miljødirektoratet jobbet godt med dette oppdraget og har fått kjøpt inn og testet ulike typer fiskefeller i Finnmark. Dette arbeidet dannet grunnlag for en større anskaffelsesprosess for slike feller. Forberedelsene i 2022 er helt vesentlige, for at samfunnet skal kunne lykkes med effektive uttak av pukkellaks i våre vassdrag i 2023.

Prosjekt Andrejevabukta avviklet

Fylkesmannen i Finnmark, nå Statsforvalteren i Troms og Finnmark har på oppdrag av UD og DSA i tre tiår vært engasjert i prosjekt opprydding av atomavfall i Andrejevabukta. Som følge av Russlands angrep på Ukraina, ble prosjektet i 2022 stoppet og avviklet. Embetet er i dialog med UD og DSA om avslutning av arbeidsforholdet til den gjenværende prosjektmedarbeideren.

Organisering og samarbeid

Statsforvalterens organisering er siden sammenslåingen blitt gradvis mer effektivt tilpasset våre oppdrag og utfordringer internt og eksternt. Endringer

siste år er avvikling av stab støtte og kommunikasjon, der stillingene er blitt fordelt til to avdelinger. I tillegg er reindriftsavdelingen omorganisert fra to seksjoner til faggrupper med større fleksibilitet i oppgaveløsning. Det er opprettet en ny stilling som assisterende direktør, som sammen med direktøren leder reindriftsavdelingen.

Personellsituasjonen i embetet er fortsatt en utfordring. Saksbehandlerkapasiteten påvirkes negativt av for relativt høy turnover og tidkrevende rekrutteringsprosesser. Basert på risikovurderinger og tett styringsdialog har vi løst de prioriterte oppdragene.

Bedriftsdemokratiet i embetet fungerer godt. Dialogen mellom tillitsvalgte, vernejenesten og ledelsen er preget av gjensidig åpenhet og tillit.

Lederutviklingsprogrammet Vidsyn er blitt godt mottatt og omfatter også mellomlederne. Programmet bidrar positivt til videreutvikling av embetet.

Klarspråk og samisk – gode allierte

Klart språk er et kontinuerlig fokus for embetet generelt og for kommunikasjon spesielt. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har etablert en bredt sammensatt brukergruppe, der målet er å analysere språket i skriftlig kommunikasjon og foreslå forbedringer. Gruppen vil avlegge rapport første halvår 2023.

Statsforvalteren ønsker å styrke samisk språk- og kulturkompetanse i organisasjonen. Selv med to utlysninger, lyktes vi ikke å rekruttere samisk språkrådgiver ved hovedsetet. Internt er det gjennomført en rekke tiltak for å synliggjøre samisk språk etter forslag fra en intern språkgruppe. Vi har fortsatt et mål om å ansette språkrådgiver.

Det er i løpet av året inngått flere samarbeidsavtaler med regional stat. Videre er det innledet dialog om samarbeid med de to administrasjonene som leder arbeidet med etableringen av nye Finnmark og nye Troms fylkeskommune.

Økonomi

I tråd med langtidsbudsjettet var 2022 det siste året med omstilling til ny lavere budsjetttramme. Nedstyringen har gitt færre stillinger og strammere driftsøkonomi. Med en kombinasjon av digitale og fysiske møter og redusert reiseaktivitet, har vi prøvd å holde kostnadene nede. Kostnader knyttet til tilsynsaktivitet er likevel økende.

Nye kontorer Statens Hus Vadsø

Overtagelsen av de nybygde kontorlokalene i Statens Hus i august 2022 markerte en ny milepæl for embetet og hovedsetet. Statsforvalteren takker KDD og Statsbygg for godt og konstruktivt samarbeid gjennom hele byggeprosessen.

Tromsø 22.februar

Elisabeth Vik Aspaker

Statsforvalter i Troms og Finnmark

2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Samfunnsoppdraget ligger under de 4 hovedmål i hovedinstruksen.

- 1 - Iverksetter av nasjonal politikk i fylket
- 2 - Samordningsmyndighet
- 3 - Rettssikkerhetsmyndighet
- 4 - Informasjon, kunnskapsinnhenting, initiativ og forslag

Statsforvalteren i Troms og Finnmarks overordnede strategi er utformet under stikkordene klokskap, omsorg og stolthet. Vårt oppdrag for Troms og Finnmark "skal ta vare på folk og natur på vegne av regionen, nasjonen og jordkloden", slik det er formulert i vår strategiplan. Vårt arbeid i denne perioden har Statsforvalteren lagt to hovedmål:

1. Samle regionen for barn og unge, med gode oppvekstvilkår og gode framtidsutsikter.

I vår barn- og unge-satsing er medvirkning og kontakt med barn og unge (ungdomsråd i kommuner og fylke) både vellykket og lagt merke til. Dette bidrar også til god kunnskap om hvordan de unge tenker om sin egen framtid, og er verdifull kunnskap for embetet om videre satsning på dette arbeidet.

2. Styrke kommunedialogen, og bidra til sterkere, tryggere og mer bærekraftige kommuner.

En ny modell for interkommunalt samarbeid er under utprøving i 8 kommuner i Finnmark, og ser foreløpig ut som en lovende modell der sammenslåing av kommuner ikke er løsningen.

I tillegg til nevnes arbeid internt med økt kunnskap og kompetanse om FN's bærekraftsmål. Internt har vi gjennomført kurs og styrking av kunnskap om FN's bærekraftsmål for alle våre ansatte. Eksternt følges dette opp gjennom planarbeidet og i dialog med kommunene.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark samarbeider med Statsforvalteren i Nordland om tilsyn med spesialisthelsetjenesten i landsdelen. Samarbeidet med øvrige to reindriftsforvaltere i Nordland og Trøndelag er videreført, og de to embetene deltar aktivt i det igangsatte restansenedbyggingsprosjektet.

Statsforvalteren er i kontakt med en rekke andre lokale og regionale myndigheter. Vi samarbeider med en rekke statlig regionale virksomheter; Norges arktiske Universitet UiT, IMDI, NAV, Husbanken, Statped, Regionale kompetansesenter som RVTS, Barnehuset, Mattilsynet, Vegvesenet og Helse Nord. I tillegg har vi samarbeid med Sametinget, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og KS Nord-Norge.

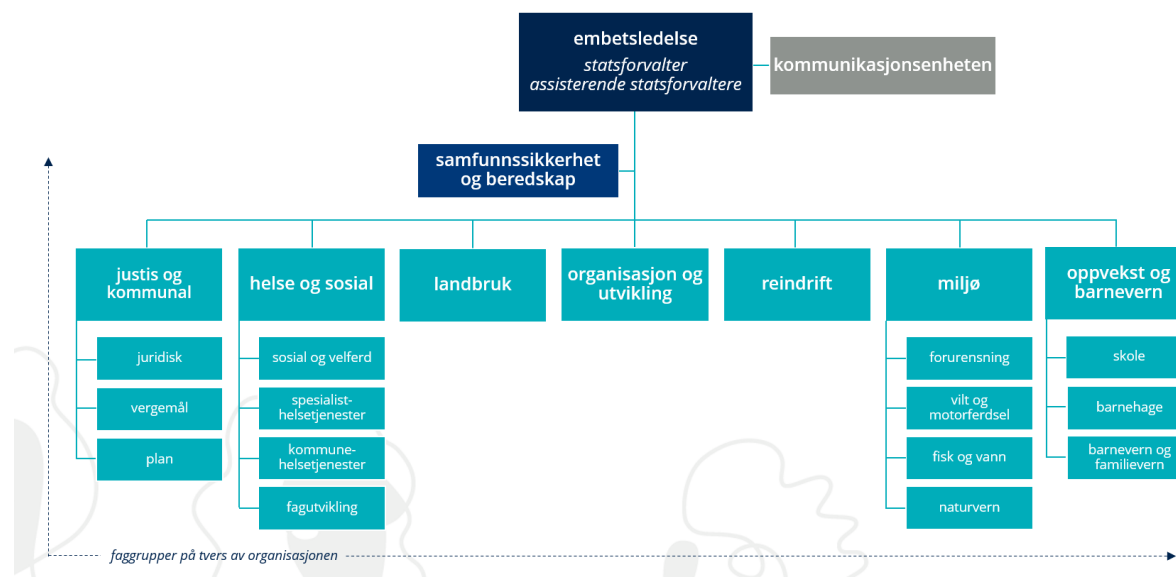
Vi har også et godt og nært samarbeid med politiet både i Finnmark og Troms, sivil-militært samarbeid med Forsvaret (Hæren og HV16/17), Siviltforsvaret, og øvrige beredskapsmyndigheter.

Samarbeidet med Mattilsynet gjelder særlig reindrift og landbruk.

Internasjonalt har vårt samarbeid med Russland stoppet opp, også arbeidet med opprensning av atomavfall i Andrejevabukta, et arbeid som har pågått i vel 30 år.

Vi har også samarbeid med de nordligste fylkene/länene i Sverige og Finland gjennom et nettverk kalt Governors North, der det holdes årlige møter. Det er også økt kontakt og samarbeid på Nordkalotten om miljø, samfunnsikkerhet og beredskap.

2.2 Organisasjon og ledelse

I 2022 hadde embetet 248 ansatte fordelt på 210 årsverk. Embetet har sitt hovedsete i Vadsø, men i tillegg har vi kontorer i Tromsø, Karasjok, Kautokeino, Andselv, Honningsvåg og kontorer for våre 12 nasjonalparkforvaltere rundt i hele fylket. Sommeren 2022 flyttet vi inn i totalrenoverte lokaler i Statens hus i Vadsø.

Embetet ledes av statsforvalter Elisabeth Vik Aspaker, og assisterende statsforvaltere Bård M. Pedersen og Stian Lindgård.

Embetet er organisert i syv avdelinger og to staber.

Avdelingene har noe ulik organisering. Fire avdelinger er inndelt i seksjoner, mens tre avdelinger er inndelt i faggrupper/fagteam.

Avdelingsdirektørene har fag-, personal- og økonomiansvar i egne avdelinger. Avdelingsdirektørene har i all hovedsak delegert personalansvaret videre til ass. direktører og seksjonsledere.

Embetsledelsen, direktørene og fungerende kommunikasjonssjef utgjorde ledergruppa i 2022.

Statsforvalteren gjennomfører flere oppdrag som krever samarbeid på tvers av fagavdelingene. Slike oppdrag blir i mange tilfeller organisert som embetsinterne prosjekter i form av tverrfaglige grupper med embetets ledergruppe som styringsgruppe.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Tabellene nedenfor viser de utvalgte nøkkeltallene med kommentarer for Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Tallene er tatt ut i henhold til brukerveiledningene fra koordineringsembetene for henholdsvis HR og økonomi.

For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap. 3.4 og ledelseskommentar til årsregnskapet i kap. 6. For nærmere omtale av nøkkeltall på personalområdet vises det til kap. 4.2.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	2022	2021
Antall ansatte	248.0	256.0
Utførte årsverk	209.8	219.0
Turnover (%)	4.0	5.6
Sykefravær (%)	6.4	5.2
Samlet tildeling alle poster	566 009.0	651 555.0
Budsjettavvik (%)	0.6	7.3
Driftsutgifter (brutto)	173 140.0	158 384.0
Lønnsandel av driftsutgifter (%)	73.7	80.4
Lønnsutgifter per årsverk	840 245.0	816 228.0
Husleie (tusen kr)	21 898.0	17 782.0
Journalposter (totalt)	110 066.0	97 819.0

Samlet tildeling reduseres med 86 mill. fra 2021 til 2022, og den største reduksjonen er for BFD (48 mill.) og HOD (51 mill.). For kommentarer til driftsutgifter, lønnsandel og husleie vises det til kapittel 7 Vedlegg.

2.4 Andre forhold

KOMMUNIKASJON

Kommunikasjonsenheten har også i 2022 jobbet tett med samtlige avdelinger for å bidra til å synliggjøre oppdraget, formidle kunnskap og bygge omdømme. Og vi har bevisst brukt ulike kanaler for å nå målene.

Gjennom bevisst og målretta bruk av sosiale medier har vi svært god rekkevidde, og vi ser at vår kommunikasjon treffer, skaper engasjement og at relevant informasjon deles videre av kommuner, privatpersoner og ulike andre aktører. Vi ser spesielt at bruk av video i sosiale medier når svært godt ut.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har som landets eneste embete over 10.000 følgere på Facebook.

Totalt mottok embetet om lag 240 mediehenvendelser – hovedsakelig fra de større mediehusene. Forespørslene fordeler seg over et vidt spekter – fra reinteiling og pukkellaks til tilsynsrapporter og innsigelser knytta til kommunale planer og vedtak.

Vi opplever og godt gjennomslag i medier når vi aktivt går ut gjennom blant annet pressemeldinger og kronikker.

2022 ble også året for nye kommunikasjonskanaler, og vi er i startfasen med å bygge opp en podcast – Forvalterpodden.

Kommunikasjonsenheten har og ansvaret for Nettverk for krisekommunikasjon, bygget på medlemmene i fylkesberedskapsrådet. Arbeidet med tilrettelegging for allierte reaktordrevne ubåter i Tromsø har aktualisert dette nettverket – og erfaringene viser at kommunikasjon rundt slike saker må vies mer oppmerksomhet og ikke minst øves.

Kommunikasjonsenheten deltar også i et grenseoverskridende krisekommunikasjonsnettverk bestående av Statsforvalterne i Troms og Finnmark og Nordland, Länsstyrelsen i Västerbotten og Norrbotten samt Regional State Administrative Agency for Lapland. Nettverket ble for alle praktiske formål gjenopplivet på slutten av fjoråret, og fortsetter sitt arbeid framover – også i samarbeid med DSB.

Også i 2022 opplever vi at det er vanskeligere å nå bredt ut med klassisk folkeopplysning – ofte må budskap tilpasses, gis et ansikt eller selges inn med lokal vri. En direkte videreformidling av sentrale budskap går derfor ikke den samme rekkevidden som det vi kan presentere i en lokal innpakning.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Samfunnssikkerhet og beredskap

Formidling og oppfølging av nasjonal politikk har over tid bidratt til å styrke arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap regional og lokalt. Likevel ser vi at det gjenstår mye arbeid, kanskje særlig på Totalforsvarsområdet.

Nasjonal politikk formidles på flere nivåer. I våre møter, tilsyn, øvelser, opplæring, planarbeid etter Plan og bygningsloven og annen dialog med kommuner og regionale aktører/fylkesberedskapsrådet, har vi bidratt med foredrag, informasjon, og veiledning om flere tema innen samfunnssikkerhet og beredskap. Vi har også hentet inn ressurser fra nasjonale og regionale fagmyndigheter for å bidra i våre aktiviteter. Viktige tema har blant annet vært totalforsvaret og kommunal beredskapsplikt. Måloppnåelse viser seg gjennom økt kompetanse, bedre situasjonsforståelse samt at ulike aktører blir bedre kjent med hverandre og oppdragene de har innen samfunnssikkerhet og beredskap. Med det styrkes muligheten for bedre samvirke mellom aktørene både i planarbeid og ved håndtering av hendelser.

Vi ser at Statsforvalterens samordningsrolle er mer etterspurt, også på områder vi ikke har sett tidligere. Vi antar at dette vil vedvare. I 2022 har mye handlet om korona og konsekvensene av krigen i Ukraina. Vi har og bidratt som samordner mellom sivil og militær side i forbindelse med øvelser.

I tillegg til at arbeidet med å formidle og følge opp nasjonal politikk har bidratt til å styrke fagområdet, ser vi at krigen i Ukraina og pandemien har ført til høyere bevissthet om viktigheten av god samfunnssikkerhet og beredskap.

Oppvekst og barnevern

Avdelingen formidler statlig politikk i møter med både skoleeiere, barnehagemyndighet og barnehageeiere. Det er enklere å nå ut til flere gjennom digitale kanaler, og vår månedlige nyhetssending benyttes spesielt til dette formål.

I 2022 har vi spesielt hatt fokus på oppfølgingen av pandemien og skolestreiken, hvordan dette har påvirket barn og unges barnehage- og skoletilbud. Vi har og hatt flyktningssituasjonen som tema gjennom året, og fulgt opp dette med veiledning og dialogmøter med kommunene.

Elevene psykososiale skolemiljø (kap. 9a) og psykososialt barnehagemiljø har vært tema gjennom hele året i møter med barnehage- og skolesektor.

Vi har jobbet systematisk for å øke kunnskap og forståelse for tilskuddsordningen som gjelder lokal kompetanseutvikling i barnehager og skoler. I rapporteringen fra partnerskapene ser vi en positiv utvikling når det gjelder deltakelse og oppfølging av lokal kompetanseutvikling. For å få med flere barnehager i Rekomp-ordningen har vi høsten 2022 jobbet pro-aktivt, reist ut og gjennomført veilednings-/informasjonsmøter.

I Troms og Finnmark er mange kommuner trukket ut i oppfølgingsordningen. Det er viktig at Statsforvalteren jobber tett med disse kommunene og bidrar til at forankringen for videre deltakelse sikres. Vi har derfor hatt flere møter med hver av kommunene og følger dem opp i både forfasen og i gjennomføringsfasen.

Vi mottar mange henvendelser fra hele landet som gjelder samisk språkopplæring. Vi har også i 2022 arrangert digitale nettseminarer for foresatte og for barnehage og skolesektor i hele landet om samisk språk i barnehage og skole, i samarbeid med Statsforvalterne i Trøndelag og Nordland.

Når det gjelder barnevern, formidles statlig politikk både til kommuneledelsen, politisk ledelse og barnevernledelsen. Vi har hatt fokus på barnevernreformen som trådte i kraft fra 2022. Det har vært fokus på veiledning, men også på å legge til rette for deling av god praksis, for eksempel på webinarer eller barnevernleder-samlingen. Vår vurdering er at den statlige politikken gjennom for eksempel kompetanse-strategien er godt kjent i kommunen våre, og at det har vært jobbet godt med de ulike tiltakene.

Vi vurderer måloppnåelsen som god.

Helse og sosial

Avdelingen jobber aktivt inn i flere fagnettverk, samarbeidsforum og møtepunkter. I Statsforvalterens årlige møter med rådmenn/kommunedirektører og ordførere, har vi bidratt til å sette fokus på tema psykisk helse hos barn og unge. Vi har også medvirket til å gjøre nasjonal politikk kjent gjennom blant annet kommuneoverlegeforum og faste digitale nettverkssamlinger med alle helse- og omsorgsledere i fylket og alle Nav-ledere i fylket. Tema har blant annet vært helse- og omsorgslovgivningen, tilsynsystematikken, barn- og unge, høyere levekostnader, rus- og psykisk helse, vold og overgrep, leve hele livet, beredskap og smittevern. Møtene og fagnettverkene har vært viktig for dialog og veiledning.

Avdelingen er sentral i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap og har også i 2022 brukt betydelige ressurser på beredskapsarbeid, særlig knyttet til Covid, influensa og krigen i Ukraina.

I 2022 har vi gjennomført flere planlagte tilsyn, både landsomfattende og egeninitierte risikobaserte tilsyn. Gjennom vår tilsynsvirksomhet har vi bidratt til å sette fokus på gjeldende regelverk, og til å endre praksis som ikke er i samsvar med lovkrav.

Fylkeslegen deltar videre i strategisk samarbeidsutvalg i helsefelleskapene i fylket. Som kontaktfylkeslege for helseregion Nord gjennomføres det også to årlige møter med det regionale helseforetaket og årlige møter med helseforetakene i regionen. I disse møtene følger vi opp at nasjonal politikk er forstått og fulgt opp.

Det er vår vurdering at vi har god måloppnåelse med tanke på å bidra til iverksetting av nasjonal politikk gjennom foraene og aktiviteten som er nevnt over. Dette viser seg blant annet gjennom økt kompetanse og positive endringer i helse- og omsorgstjenesten samt i de sosiale tjenestene i Nav.

Plan

Statsforvalteren følger opp nasjonale forventninger og nasjonal politikk gjennom saksbehandlingen og gjennom møter med kommunene og regionale sektormyndigheter. Det er etablert en god dialog med kommunene og regionale statsetater i den løpende saksbehandlingen.

Planseksjonen ivaretar alle fagområder i embetet med unntak av 4 områder som ligger i fagavdeling miljø, innen arealplanlegging. Planseksjonen ivaretar alle typer planer på alle nivåer, sammen med dispensasjonssaker etter §19-2. Planseksjonen ivaretar internt i embetet arealspørsmål knyttet til Plan- og bygningsloven for Landbruk, Reindrift, samfunnssikkerhet og noen miljøområder. Plan ivaretar også nydyrking, landbruksveger og reindriftens interesser i nordre-Nordland (Troms reinbeiteområde). Plan har søkt om utsettelse til kommunene på 6 ukers frist i 31% av innkomne saker på varsel og høring. Alle er innvilget. Utfordringer internt knyttet til søknad om utsettelse medfører kortere tid til vurderinger og vektning av fagområder i embetsledelsen. Videre kan vår utsettelse medfører til større press på kommunal saksbehandling innen rask og effektiv saksbehandling. En mulig konsekvens kan være svakere faktagrunnlag eller for korte tidsfrister for gode politiske beslutninger når tidsfaktoren blir krevende i effektive planprosesser.

Planarbeid i Finnmark i det store bildet handler om Kystsonoplanlegging (akvakultur), Næringsutvikling innen mineralbransjen, hydrogen- og ammoniakk fabrikker med store I kraftbehov, store linjeoverføringer med kraft fra Nordland til Melkøya og planer om videreføring av linjer til øst- Finnmark. Utvikling av Vindparker for å skape grønn energi til pågående paner og planer for å tilfredsstille fremtidige behov, innen elektrifisering av hele samfunnet med bruk av grønn energi. Konfliktområdene er miljøinteressene og reindriftens arealbehov for dagens reindrift. Troms har meldt inn flere planer til høring enn Finnmarkskommunene. Planene fra Troms handler i langt større grad om bolig- og hytteutvikling, samt i stor grad næringsutvikling knyttet til turisme der miljøinteressene og reindriftsinteressene også her blir satt på prøve. Jordverninteressene ivaretas i samhandling med samfunnsutvikling og behov for spredt bosetting i kommunene etter politiske beslutninger i hele fylket.

Justis- og kommunalavdelingen veileder og gir innspill til kommunenes samfunnsplaner, og er opptatte av at kommunene ivaretar koblingen mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel gjennom økt fokus på arealstrategi. Avdelingen har også fokus på koblingen mellom kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen. Dette er noe det ses etter i budsjettgjennomgangen med kommunene. Statsforvalteren har utarbeidet et veiledningsnotat på temaet til bruk i kommunene. Innspill til arealstrategi ivaretas i grensesnittet mellom behandling av samfunnsdeler og arealdeler, og er viktig for utvikling av kommuneplanens arealdeler og reguleringsplaner.

Miljø og bærekraft

Det vises til beskrivelser av embetets arbeid med å nå bærekraftsmålene i statsforvalterens beretning og i kapittel 3 i årsrapporten. Statsforvalteren har særlig bidratt med å oppfylle målene innenfor bærekraftige byer og lokalsamfunn, god helse og livskvalitet og god utdanning. Vi også hatt fokus på anstendig forbruk for eksempel gjennom begrenset reiseaktivitet, nye krav til kildesortering og redusert energiforbruk og redusert papirforbruk.

Vi gjør nasjonal miljøpolitikk kjent i fylket vårt blant annet gjennom veiledning og møter med kommunene, næringsaktører og andre relevante aktører i fylket vårt.

I år har vi hatt et særlig fokus på å ferdigstille veiledningsprosjektet Fin (Ferdseil i natur) som har pågått i perioden 2020-2022. I prosjektet har vi jobbet sammen med kommunene for å øke kompetansen på motorferdselregelverket, naturmangfoldloven og forvaltningsloven. Prosjektet har bidratt til å sette kommunene bedre i stand til å fatte lovlige og kontrollerbare vedtak, og gjennomføre naturmangfoldvurderinger, og vi har også gjennomført en samling med andre embeter for erfaringsoverføring. Det er mye motorferdsel i utmark i Troms og Finnmark, og et stort press på naturen. I tillegg ser vi at det fortsatt utøves liberal og ulovlig dispensasjonspraksis i kommunene i fylket vårt. Vår erfaring er at økt veiledning gir mer lovlig praksis, men vi ser at det tar tid, og vi vurderer at kommunene trenger tett oppfølging over mer enn 2 år for å få god miljøeffekt og sikre at nasjonal miljøpolitikk blir iverksatt i Troms og Finnmark.

I 2022 hadde vi et oppdrag å anskaffe utstyr til uttak av pukkellaks og få på plass avtaler med lokale aktører rundt installering og drift av utfiskingstiltak i Troms og Finnmark. Vi har jobbet intensivt med dette krevende oppdraget i 2022, og har hatt god dialog med lag og foreninger for å få på plass avtaler for uttak av pukkellaks i våre vassdrag i 2023. Vi vurderer at disse forberedelsene, utført i 2022, er helt vesentlige for at samfunnet skal kunne lykkes med effektive uttak av pukkellaks i våre vassdrag i 2023, og til at vi får gjennomført nasjonal miljøpolitikk på dette området.

Vi har over mange år hatt et omfattende internasjonalt samarbeid om vern, vannforvaltning og forurensning igjennom den norsk-russiske miljøkommisjonen, Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen, Barentssamarbeidet, Nordkalottsamarbeidet og Arktisk råd. Naturen kjenner ingen grenser og vi anser dette arbeidet svært viktig for å oppnå god miljøeffekt i vår region. Angrepskrigen på Ukraina gjorde at samarbeidet med Russland brått ble "frost" i februar 2022. I samråd med Klima- og miljødepartementet (KLD) reviderte vi den opprinnelige planen for 2022. I de fleste av prosjektene har Finland alltid vært en viktig samarbeidspartner, og dette samarbeidet har blitt viet mer fokus i 2022. I noen aktiviteter er Sverige også en viktig samarbeidspartner. Prosjektene og aktivitetene som Statsforvalteren har gjennomført i 2022 og en årrekke, er med på å avdekke, overvåke og kartlegge miljøskader som skyldes utslipp i grenseområdene og de bidrar til å fremskaffe relevant kunnskap om miljøtilstanden. I tillegg fremskaffer prosjektene data som er nødvendige for en god forvaltning av naturmangfold, forvaltning av grenseoverskridende verneområder, felles dyrestand og vannressurser. Aktivitetene bidrar til å finne bedre og mer langsiktige løsninger på våre egne og også felles miljø- og forvaltningsoppgaver med Finland, og hvis mulig i fremtiden også igjen med Russland. Prosjektene er også svært viktig for kommunene og befolkningen i grenseområdet fordi de gir svar på spørsmål om miljøtilstanden i deres nærområder.

Sist, men ikke minst vil vi trekke fram arbeidet vi gjør i forbindelse med arealplanlegging for å gjøre nasjonal miljøpolitikk kjent i fylket vårt. Vi vurderer at mangel på kunnskap om natur og klima, eventuelt mangel på vilje til å ta vare på natur kan gå ut over sårbar natur i vår region. Vi ser at kommunene våre

har behov for mer veiledning på naturmangfoldlovens prinsipper og vi ønsker å veilede kommunene mer på hvordan de skal ta hensyn til naturmangfold og klimatilpasning i all saksbehandling for eksempel når de utarbeider arealplaner.

Landbruk

Nasjonal politikk formidles gjennom kommunedialogen og faste møter i det regionale landbrukspartnerskapet. Også i 2022 har det vært hovedvekt på digitale møteplasser i tillegg til noen regionale fysiske samlinger. I vårt store fylke gir kombinasjonen av digitale og fysiske møter oss en tettere og bedre kontakt med kommunene og vi får bedre deltakelse på arrangementene.

Forventningsbrevet som vi sendte til kommunene for første gang i 2019 ble også sendt ut i 2022. Brevet samler, strukturerer og synliggjør alle oppgavene kommunen har på landbruksområdet.

Kommunene i Troms og Finnmark har jevnt over god kjennskap til nasjonal landbrukspolitikk men det varierer med hvilken betydning landbruket har som næring i den enkelte kommune. De fleste kommunene er små landbrukskommuner med tilsvarende små fagmiljø. Mange har utfordringer med kapasitet og kompetanse og flere kommuner mangler skogfaglig kompetanse. Det har i 2022 vært stor turnover i den kommunale landbruksforvaltningen i fylket.

Reindrift

På reindriftsområdet er statsforvalteren førstelinjemyndighet og har forvaltningsoppgaver hjemlet i reindriftsloven og forskrifter til reindriftsavtalen. Reindriften opplevde en beitekrise som startet i desember 2021 og varte til mai 2022. Omfanget av krisen og konsekvensene for næringen kan sammenlignes med kriseåret 2020. Avtalepartene forenklet ordningen for tildeling av krisemidler, men besluttet at distriktene måtte søke hver andre uke. I tillegg ønsket krisebereidskapsutvalgene å befare områdene flere ganger før de fastslo en beitekrise. I begynnelsen av beitekrisen var det derfor opp mot 8 personer som var involvert i forberedelsene, beitebefaringene, saksbehandlingen og oppfølgingen av beitekrisen. Senere, når rutinene var etablert, var det 3-4 personer som jobbet fulltid med saksbehandlingen. Fra ca. 1. mai var det 1 person som jobbet fulltid med krisen i forbindelse med saksbehandling, klagebehandling og rapportering. Vi stipulerer at det i sum er brukt rundt 3 årsverk på beitekrisen.

Statsforvalteren har behandlet i overkant av 270 søknader om krisestøtte i perioden februar til mai. Dialogen med Landbruksdirektoratet om arbeidet med krisehåndtering har fungert bra, og når forskrift og rutinebeskrivelse kom på plass gikk selve saksbehandlingen smidig. Statsforvalteren har mottatt kun 15 klager og ordningene kan sies å ha blitt godt mottatt i næringen.

Offentlig kontrollert reintelling er en overordnet prioritering, og er en kontroll både i forbindelse med tilskuddsforvaltningen og i ressursforvaltningen. Reintellingene i reinbeitedistrikt 13 har vært svært utfordrende, hovedårsaken til det var begrensede ressurser hos Statsforvalteren og at distriktet ikke fulgte opp tellepålegget slik at det ble en tvangstelling. Tvangstelling av et distrikt med 10000 rein og 19 siidaandeler er ikke gjennomført tidligere. Det er gjennomført tvangstelling i 2018 på Kvaløya i Troms med to siidaandeler og 600 rein, og i 2021 i Vestre-Namdal i Trøndelag med 6 siidaandeler og 2400 rein. Selv om forvaltningen totalt sett hadde erfaring med tvangstillinger, hadde vi begrenset med erfaring av et tvangstilltak av en slik størrelsesorden. Det var også svært utfordrende å måtte gjennomføre en tvangstelling samtidig med at det var en omfattende beitekrise som krevde betydelige ressurser.

Tellingene var avgjørende for at Reindriftsstyret fikk vedtatt en reintallsreduksjon for distrikt 13 da distriktets egen reduksjonsplan ble kjent ugyldig i Høyesterett. I slike tilfeller foreskriver reindriftsloven at myndighetene følger opp med et pålegg om forholdsmessig reduksjon dersom reintallet overstiger fastsatt reintall. Reindriftsstyret vedtok pålegg om en forholdsmessig reduksjon med utgangspunkt i reintall per 31. mars 2021. Distriktet hadde per 31. mars 2022 et reintall som var flere tusen dyr over dette. Reintallsoverskridelsene i distriktet følges opp av Reindriftsstyret som et brudd på reindriftsloven. Distriktets siidaandeler var heller ikke berettiget tilskudd i 2022 på grunn av reintallsoverskridelsene. Tellingene har følgelig gitt anvendbare resultater både i ressursforvaltningen og i tilskuddsforvaltningen.

Samtidig med håndtering av beitekrisen og tvangstillingen vinteren 2022 prioriterte Statsforvalteren utvikling av vårt arbeid med tilskuddsforvaltningen. Det ble opprettet et eget team som gjennomførte en risikovurdering, utarbeidet kontrollplan og utarbeidet nye interne rutiner for tilskuddsforvaltningen. Teamet ble utvidet med syv medarbeidere under selve saksbehandlingen for å sikre tilstrekkelig kapasitet. På grunn av utfordringer med fagsystemet, mangelfulle søknader og forsinkelser i nødvendige avklaringer om regelverk ble vi ikke ferdig innen vår interne frist. Det har likevel resultert i bedre kvalitet på saksbehandling og færre klager. Totalt har Statsforvalteren i Troms og Finnmark saksbehandlet om lag 800 saker i forbindelse med den ordinære tilskuddsforvaltningen i 2022. Utvikling av tilskuddsforvaltningen videreføres som et viktig satsningsområde i 2023.

Den svenske reindriften meldte som vanlig inn rein med tilhørende reieiere for de 4 samebyene på våren 2022. Den svenske reindriften kan beite i Norge frem tom. 14.9. I etterkant av dette ble konvensjonsbeiteområdet befart med helikopter uten å observere vesentlige brudd på beitetider.

Saarivuoma fikk i 2021 medhold i retten til å kunne ta i bruk hele Altevatn reinbeitedistrikt som sommerbeiteområder. Ett resultat av dommen er færre sanksjonssaker og enklere forvaltning på sommerstid mot den svenske reindriften.

Det er fortsatt uavklart hva som skal gjøres med gjerdematerialet som ble fraktet ut til Mannancarru i 2021. Statsforvalteren har oversendt en vurdering av gjerdets funksjonalitet til landbruksdepartementet. Under en befaring i oktober ble det avdekket at betydelige mengder av det utkjørte materialet var forsvunnet. Vi avventer fortsatt en avklaring på veien videre.

Når det gjelder sperregjerdet i Sørtdalen er statsforvalteren blitt gjort oppmerksom på at den gamle gjerdetraseen som det svenske sametinget fjernet i 2020 går rett gjennom ett område med gamle fangstgroper/kulturminner. Jobben med gjerdet er tildelt entreprenør, men har stoppet opp pga. uavklarte forhold om kulturminner, uavklarte redegjørelse for bruk av ATV i forbindelse med jobben og også søknad om dispensasjon fra verneforskriftene. Også her er gjerdematerialer blitt borte og må suppleres, anslagsvis 50% av det utkjørte materialet. Her tenker statsforvalteren at det bør gjøres en avklaring med svenske myndigheter om fortsettelse av gjerdetraseen på svensk side, ned til Tornetråsk for at gjerdet skal ha en funksjonalitet og ikke bare en symboleffekt.

I 2022 initierte Landbruks- og matdepartementet et nasjonalt restanseprosjekt for å avlaste Statsforvalteren i Troms og Finnmark med en rekke oppgaver, herunder krav om tilbakebetaling av urettmessig utbetalte krisemidler i 2020, søknader om gjeterhytter og gjerder og søknader om distriktstilskudd for 2022. Totalt har Statsforvalteren i Nordland og Statsforvalteren i Trøndelag saksbehandlet om lag 180 saker for Statsforvalteren i Troms og Finnmark gjennom restanseprosjektet. I forbindelse med dette iverksatte vi et eget restanseprosjekt innenfor søknad om reinmerker der det var et etterslep på om lag 300 saker. I løpet av høsten 2022 har vi saksbehandlet om lag 100 reinmerkesaker. Merkeprosjektet videreføres som en prioritert oppgave i 2023.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Plansamarbeid og samordning

Alle regionale statsetater følger godt opp rutinene for samordning av uttalelser fra regionale statsetater med innsigelse. Enkelte etater har kapasitetsutfordringer og dermed vansker med å holde høringsfrister i større planer, særlig kommuneplanens arealdel.

Regionalt samarbeidsforum for boligsosialt arbeid

Regionalt samarbeidsforum for boligsosialt arbeid ble opprettet i 2019 med en målsetting om å samordne regionale aktørers tiltak og virkemidler rettet mot kommunenes arbeid med framskaffelse av bolig og tjenester til vanskeligstilte. Vi har foreløpig ikke oppnådd forventede resultater med arbeidet i forumet og er i en prosess med å styrke dette arbeidet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Statsforvalteren har et nært samarbeid med politi og forsvar. Vi møtes på ulike plattformer for gjensidig informasjonsdeling, både ugradert og gradert.

Fylkesberedskapsrådet er en viktig felles plattform for regionale aktører. Rådet møtes jevnlig. Etter vår vurdering er dette en arena hvor medlemmene har blitt godt kjent med hverandre. Det legger til rette for å finne gode helhetsløsninger.

Vi har en utstrakt dialog med statlige regionale aktører for å finne felles løsninger på utfordringer.

Gradert fylkes-ROS ble ferdigstilt i 2022. Analysen distribueres til relevante aktører som et plangrunnlag for etatenes arbeid alene, og sammen med andre, i den tunge enden av krisespekteret.

Vi erfarer, til tross for bred involvering i arbeidet med FylkesROS 2022-2025, at det er krevende å få aktører til å forplikte seg å følge opp identifiserte tiltak i analysen.

Vi har et godt etablert nettverk knyttet til mottak av reaktordrevne fartøyer på Grøtsund. Deltakerne i nettverket møtes jevnlig for gjensidig oppdatering, evaluering og løpende utvikling av planverk. Dette bidrar til å sikre felles forståelse samt koordinert og enhetlig oppfølging.

Gjennom etablerte samarbeidsfora og dialog mener vi at vi er rimelig godt samordnet på regionalt nivå. Det er likevel rom for utvikle dette videre.

Klima og miljø

Både klimatilpasning og reduksjon av klimagassutslipp ivaretas i Statsforvalterens planuttalelser. Vi har samarbeid med fylkeskommunen knyttet til veiledning av kommunene på klimaområdet. Foruten om dette har ikke Statsforvalteren tatt noen aktiv rolle på samordning av eksterne på regionalt nivå når det gjelder klima.

Oppvekst og barnevern

Et godt samordnet tjenestetilbud i kommunene er et viktig fokus for barn og unge i vårt fylke. Vår Fyrtårnsatsing har til hensikt å bidra til dette. Barn og unge er fremdeles ett av embetets hovedsatsings-områder, og det er et overordnet mål i vår strategi å samle regionen for barn og unge. Vi har vært opptatt å løfte dette i et barnerettighetsperspektiv, som vi mener gir et godt grunnlag for en helhetlig og systematisk tilnærming for et bedre samordnet tjenestetilbud. Det vises til nærmere beskrivelse i pkt. 7.3.10.1.1.

Helse og sosial

Gjennom vårt arbeid som kontaktstatsforvalter og samarbeid med Statsforvalteren i Nordland har vi bidratt til mer samordnet tilsyn med spesialisthelsetjenesten i Helseregion Nord. Videre sikrer vi bedre samordning av tilsyn med helsetjenesten på Svalbard gjennom formalisert samarbeid med Sysselmesteren.

Når det gjelder kommunene, helseforetakene og det regionale helseforetaket, bidrar vi til å forenkle, effektivisere og samordne virksomhetene gjennom blant annet faste tilsynsmøter med spesialisthelsetjenesten, undervisning og møter på ulike fagområder.

Avdelingen har også utformet en samarbeidsrutine mellom Statsforvalterne i helseregion Nord og kompetansesentrene innen rus, psykisk helse og vold (KoRus, RVTS, RKBU/RBUP, NAPHA), som vil bidra til at det kan gjøres analyser og gis faglig støtte i tilfeller der kommunene har behov for faglig bistand. Helseseksjonene har faste samarbeidsmøter med RVTS, RKBU/R-BUP, NAPHA og KORUS-Nord, USHT, Fylkeskommunen, UiT, med flere.

Fylkeslegen deltar også i samarbeidsorgan både i helseforetakene lokalt og regionalt. Avdelingen inngår videre i tverrfaglige grupper internt i embetet for å samordne satsinger, uttalelser og vedtak i regionen.

Sosial- og velferdsseksjonen har tett samarbeid med Nav Troms og Finnmark hvor vi for første gang deltok i partnerskapsmøter mellom ledelsen i Nav

fylke og kommunedirektørene i fylket høsten 2022. At Nav skal fremstå som en tjeneste uten et skille mellom statlige og kommunale tjenester, er fremdeles utfordrende. Dette medfører utfordringer i de helhetlige løsningene overfor Nav-kontorene og brukerne. Utviklingen er likevel positiv.

Samarbeidsavtaler og deltakelse i ulike samarbeidsorgan gir bedre samordning og kunnskapsdeling på tvers. Dette medvirker til forbedring i tjenestetilbud og bedre rettsikkerhet for innbyggerne.

Landbruk

Statsforvalteren er en aktiv bidragsyter i landbrukspartnerskapet. Partnerskapet er en svært viktig arena for å samordne prioriteringer og virkemiddelbruk regionalt. Vi har tatt initiativ til et prosjekt med fokus på spesielt de små og mellomstore melkebrukene som har behov for ombygging. I vårt fylke har vi mange i den kategorien og som det er viktig å beholde. I 2022 har vi deltatt med 2 personer i arbeidsgruppa som har jobbet med å utforme satsingen "Bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord".

Vi har et godt samarbeid med Mattilsynet med faste møtepunkter. I tillegg tar vi direkte kontakt ved behov, for eksempel ved akutt alvorlige dyrevelferdssaker. Informasjonsutvekslingen fungerer stort sett godt. I 2022 har samarbeidet vært tettere enn vanlig. Med bakgrunn i flere alvorlige dyreværnsaker i fylket valgte vi å gjennomføre 4 møter mellom Mattilsynet, kommunene og Statsforvalteren. Det har gitt god effekt på samhandlingen mellom kommunene og Mattilsynet. Denne satsingen videreføres i 2023 og det vil også følges av et bredt samarbeid med faglagene og Norsk Landbruksrådgiving sin HMS-tjeneste med fokus på bondens helse.

Samarbeidet mellom miljø og landbruk i saker som omhandler beitebruk og rovilt har vært godt og informasjonsflyten er meget god. Landbruksavdelinga deltar i saksbehandlingen av erstatningsøknader etter tap av beitedyr til rovilt. Fra 2022 har vi også deltatt i behandling av FKT-midlene. Vi mener det er viktig å bruke ressurser på dette for å sikre at beitebrukernes utfordringer blir synliggjort i saksbehandlingen. Landbruk deltar fast på møtene i roviltneemnda.

Det er store konflikter mellom reindriftsnæringa og jordbruksnæringa i områder hvor reinen trekker inn på dyrka mark. I 2023 planlegger vi, gjennom et samarbeid mellom landbruks- og reindriftsavdelingen, å gjøre en ekstra innsats for å prøve å løse opp i noen av de tyngste konfliktene.

Reindrift

På reindriftsområdet har vi et godt samarbeid med Mattilsynet gjennom arbeidet i Kriseberedskapsutvalgene og med reintellingene i distrikt 13. I tillegg har vi jevnlig kontakt om konkrete saker. Reindrift er også tema på de halvårlige møtene mellom embetet og Mattilsynet. Reinpolitiet er en viktig samarbeidspartner i Finnmark og vi har jevnlig møter med dem, og tett samarbeid i konkrete konfliktfylte saker. Reinpolitiet har vært med i felt gjennom hele tvangstillingene i distrikt 13.

Vi har også jevnlig kontakt med næringens organisasjon både på sentralt og på lokalt nivå. Vi har også jevnlig kontakt med Sametinget og FEFO. Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) sitt ungdomsutvalg samarbeidet med oss i forbindelse med vårt seminar om implementering av klimatiltak i bruksreglene høsten 2022. Det er ønskelig å etablere faste møtearenaer der de ulike aktørene kan møtes for å drøfte reindriftsrelaterte saker. Barn og unge er prioritert og vi ønsker å etablere fast samarbeid med NRLs-ungdomsutvalg på reindriftsområdet.

Hovedmål 3 - Rettsikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne

Helse og sosial

Rettsikkerhetsoppgaver er høyt prioritert på helse- og sosialavdelingen, og avdelingen har gjennom året løpende iverksatt tiltak for å løse våre rettsikkerhetsoppgaver på en best mulig måte.

Statsforvalteren har i 2022 overholdt kravene til saksbehandlingstid for klagesaker fra kommunen på NAV-området, saker om tvang ved somatisk helsehjelp, saker om behandling uten eget samtykke i medhold av psykisk helsevernloven og førerkortsaker.

Når det gjelder krav til saksbehandlingstid av hendelsesbaserte tilsynssaker og rettighetsklager på helse- og omsorgsområdet og saker om tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming, har vi ikke klart å overholde kravene til saksbehandlingstid på disse områdene. Dette er hovedsakelig begrunnet med en svært krevende ressurs- og personellsituasjon; vakante stillinger og inndragning av stillinger som følge av ny budsjettfordelingsmodell.

Vi ser fortsatt en markant økning av klagesaker på flere saksområder og en økning av kompleksitet og omfang i sakene. Dette medvirker også til økt saksbehandlingstid.

Det er gjennomført 2 stedlige tilsyn med bruk av tvang og makt i medhold av hol. kap 9. I tillegg har vi gjennomført 3 systemrevisjoner med kommunal helse- og omsorgstjeneste og 1 systemrevisjon med kommunal beredskapsplikt.

Når det gjelder planlagt tilsyn med spesialisthelsetjenesten, så har vi gjennomført flere oppfølgingsaktiviteter etter LOT PHBU 2021/2022. Vi har også gjennomført systemrevisjon ved 7 barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker, og systemrevisjon med tema utskrivningsklare pasienter og tema brystkreftforløp (totalt 9 tilsyn).

Avdelingen har i tillegg fulgt opp flere lovbrudd etter systemrevisjoner, behandlet flere store og komplekse hendelsesbaserte tilsynssaker og deltatt i arbeidet med det sentrale tilsynet med luftambulansetjenesten. I 2022 har vi oppnådd poengkravet til tilsyn i spesialisthelsetjenesten. Vi har også gjennomført flere aktiviteter knyttet til tilsyn med kommunehelsetjenesten.

Vår tilsynsaktivitet - inkludert planlagte tilsyn - har medvirket til en kvalitetsforbedring i tjenesten, dette spesielt ved at virksomhetene må fremlegge konkrete tiltak for retting av påpekte lovbrudd, og at vi følger opp at virksomhetenes praksis bedres. Informasjon og relevant materiell fra tilsynene er også delt med andre embeter, kommuner, helseforetak og det regionale helseforetaket.

Det er etablert et samarbeid i region nord på Nav-området. Her har hendelsesbaserte tilsyn og Navs rolle i oppvekstreformens vært tema. Det er også nylig etablert et samarbeid mellom alle mellomledere på sosialområdet. Begge disse samarbeidsforaene har bl.a. som formål å lære av hverandre og oppnå større harmonisering av de sosiale tjenestene i Nav. Samarbeidet i region nord har allerede vist større likhet for enkelte tjenester.

Justis og kommunal

Ivaretar rettsikkerhetsoppgaver for embetet som førsteinstans i en rekke saker på justisområdet, herunder fri rettshjelp, askespredning, samtykke til ekspropriasjon og forhåndstiltredelse. Vi er klageinstans for kommunale vedtak etter plan- og bygningsloven, lovlighetsklager etter kommuneloven, avslag på innsyn etter offentleglova, matrikkellov-klager, klagesaker etter oreigningslova, avkjørselssaker og navnelovklager.

Som rapportert i tidligere års årsrapporter har vi over flere år hatt store restanseutfordringer på plan- og bygningsrettsområdet. I fjorårets rapport formidlet vi imidlertid at våre langvarige interne tiltak, samt restanseprosjektet med bistand fra andre statsforvaltere, har hatt svært god effekt på vår saksbehandlingstid.

Vi har i løpet av 2022 fått kontroll på våre restanser på plan- og bygningsrettsområdet, og er nå i en situasjon hvor vi som hovedregel overholder lovbestemt frist på 12 uker i klagesaker etter plan- og bygningsloven. Våre avgjørelser og dermed vår saksbehandlingstid har stor næringsmessig og økonomisk betydning for både kommuner, næringsliv og privatpersoner. Sett ut fra et rettsikkerhetsperspektiv er derfor vår reduksjon av saksbehandlingstid viktig.

Vi er bevisst på at gruppen som rettshjelpstilbudet gjelder for, er en sårbar gruppe. Vi tilstreber derfor å behandle disse søknadene innen rammene for akseptabel saksbehandlingstid. Som rapporten vil vise er gjennomsnittlig saksbehandlingstid for 2022 på ca. 1 mnd. En gang i halvåret bidrar vi til opplæring av UITs rettshjelpstilbud, Jusshjelpa i Nord-Norge. Dette gjorde vi også i 2022.

I klagesaker etter offentleglova, har vi i 2022 hatt fokus på å overholde saksbehandlingstid som svarer til Sivilombudets forventninger (ca. 2 uker). I disse sakene forlenges imidlertid i noen tilfeller vår saksbehandlingstid på grunn av manglende/sen oversendelse av saksdokumenter fra kommunene.

Den juridiske kompetansen i mange av våre små kommuner er fortsatt svak. Vi bruker mye ressurser på å veilede kommunene innenfor særlig plan- og bygningsloven, offentleglova, forvaltningsloven og kommuneloven. I denne forbindelse nevnes at vi sammen med Troms og Finnmark fylkeskommune i november 2022 arrangerte konferanse i plan- og bygningsrett for alle kommunene i Troms og Finnmark, i tillegg til at vi har bidratt med innlegg på nettverkssamling for Norsk Kommunalteknisk forenings byggesaksnettverk i Finnmark. Vi kan også nevne at vi har planlagt veiledning/opplæringsmøter med kommunene i vårt fylke første halvår av 2023, innenfor områdene forvaltningsrett, offentleglov og plan- og bygningsrett.

Oppvekst og barnevern

Rettsikkerhetsoppgaver er høyt prioritert. Rettighetsklager og håndhevingssaker prioriteres høyest, demest kommer veiledning og tilsyn.

Vi mottar svært mange henvendelser som handler om elevenes skolemiljø (håndhevingssaker). Nesten samtlige medarbeidere på skoleseksjonen behandler slike saker, for å sikre at sakene blir behandlet innen rimelig tid. Vi mener våre klare prosedyrer med rutiner og maler gjør at vi jobber systematisk med håndhevingssaker.

I vår klagebehandling ser vi at det er behov for veiledning om kravene som gjelder for enkeltvedtak. Gjennom våre nyhetssendinger, i møter med skoleeiere og barnehagemyndighet og med enkelt kommuner har vi veiledet om dette, og vi ser at noen kommuner har klart å få ned antallet saker med saksbehandlings- og rettsanvendelsesfeil.

Klager fra barn, herunder klager fra barn på barneverninstusjonene, prioriteres høyest på barnevern- og familieseksjonen. Vi har også høy prioritet på å gjennomføre tilsyn med barneverninstusjonene i fylket, og vi har i 2022 gjennomført alle våre lovpålagte tilsyn der. Det er også høyt prioritert hos oss å snakke med barna/ungdommen i forbindelse med tilsynsbesøkene. Vi vurderer at våre tydelige prioriteringer, sammen med klare rutiner og maler, gjør at rettsikkerheten for barn i barnevernet ivaretas godt på våre områder.

Oppgaveløsningen gjennomføres på tvers av kontorstedene, og etter felles rutiner og maler. Vi vurderer måloppnåelsen som god.

Miljø

Vi ivaretar rettsikkerheten på en enhetlig måte i fylket, blant annet ved å kontrollere brudd på miljøregelverket gjennom risikobaserte tilsyn av våre virksomheter mm. Vi følger opp veiledning fra Miljødirektoratet og har god dialog med andre embeter, og slik bidrar vi blant annet til en mer enhetlig praksis på tvers av embeter.

Alt i alt, vurderer vi at vi har god måloppnåelse på dette feltet tatt i betraktning de ressursene vi har til rådighet. Vi vurderer imidlertid at forskjeller i reisevei og reisekostnader mellom fylker medfører at det kan bli ulike muligheter til å følge opp brudd på miljøregelverket. Slik gebyrfinansieringen fungerer i dag har vi ikke tilstrekkelig inntjening når vi gjennomfører tilsyn i Troms og Finnmark, og vi har ikke de samme mulighetene til å finansiere tilsynspersonell over gebyrfinansieringen som andre fylker har. Dette påvirker rettsikkerheten.

Landbruk

Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning er prioritert høyt også i 2022. Vi har arbeidet med internkontrollen og revidert egne rutinebeskrivelser.

Vi har gjennomgått og oppdatert risikovurderingsverktøyet for at det skal være bedre tilpasset oss.

Avvikene som avdekkes viser at kommunene har mange av de samme utfordringene. De viser også at det er krevende der det kun er én ansatt saksbehandler i kommunen som jobber med landbruksforvaltning, ofte i deltidsstilling. Vi ser at forvaltningskontrollene er viktige for å sikre likebehandling og korrekt forvaltning.

Vi har ikke heller ikke i 2022 hatt kapasitet til å foreta risikobasert utplukk av kommuner etter jordlovens § 3, men vil prioritere det i 2023.

Reindrift

På grunn av en utfordrende ressursituasjon over flere år har det bygget seg opp restanser i flere saksområder, blant annet der vi er førsteinstans i saker etter reindriftsloven. Reindriften har ved flere anledninger klaget over lang saksbehandlingstid til Sivilombudet. I 2022 hadde vi tre klager inne hos Sivilombudet. Det gjaldt blant annet lang saksbehandlingstid på merkesaker og søknader om gjeterhytter, gjerder og anlegg. Sivilombudet undersøkte sakene og kom frem til at saksbehandlingen ikke kan påskyndes så lenge forsinkelsen skyldes arbeidssituasjonen og saksavviklingen skjer ut fra en forsvarlig prioritering.

Tilskudsprosjektet har bidratt til bedre kvalitet i saksbehandlingen og sikret likebehandling, dette vises ved antall klager og utfall av klagebehandling.

Avdelingen har hatt vakanser i juriststillinger. Det har ført til utsettelse av juridiske komplekse saker, bl.a. klagebehandlinger og ulovlighetsoppfølginger, herunder spesielt saker om reindrift uten tilknytning til en siidaandel.

Avdelingens jurister har deltatt i reindriftsjuristforum på tvers av statsforvalterne, noe som har bidratt til kvalitetssikring i juridiske vurderinger og erfaringsutveksling av saker på tvers av embetene. Vår erfaring er at vi gjennom deltakelse i reindriftsjuristforumet er bedre rustet til å sikre likebehandling. Tilskudsgruppen har hatt tilsvarende samarbeid på internkontroll på reindriftsområdet på tvers av statsforvalterembetene.

Avdelingen har hatt fokus på å lage og oppdatere interne rutinebeskrivelser og ha felles maler, blant annet for merkesaker, tilskudd til siidaandeler, melding om reindrift. Det forventes at dette vil bidra til å øke enhetlig saksbehandling og minske antall klager.

Retts sakene som har vært de siste årene som har omhandlet reindriftsloven § 60 om reintall har vært en problemstilling i tilskudsbehandlingen og ressursforvaltningen i flere år på rad. Det har skapt mye utfordringer ved tilskudsbehandling fordi søknadene har blitt behandlet, selv om det har vært knyttet en viss usikkerhet til utfallet av sakene i rettssystemet. Statsforvalteren har avventet med å følge opp overskridelse av reintall etter reindriftsloven § 60 i påvente av rettskraftig avgjørelse.

Hovedmål 4 - Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

Samfunnssikkerhet og beredskap

Statsforvalteren har en lav terskel for å kontakte aktører lokalt og regionalt når dette anses nødvendig, begrunnet i behov for informasjonsutveksling som grunnlag for eventuell videre oppfølging.

I tillegg til møter med kommuner og fylkesberedskapsråd som vi initierer, har vi invitert oppstart av kommunale beredskapsfora i Øst- og Vest-Finnmark. De var lagt på is under pandemihåndteringen. Videre har vi tatt initiativ overfor sivilforsvarsdistriktene om utarbeidelse av en evakueringsplan for den skarpe enden av krisespekteret.

Vi rapporterer til nasjonale myndigheter, både på samordningskanal og på annen måte, i forbindelse med hendelser. Eksempelvis hadde vi et møte med Kautokeino kommune og andre aktører om det kommunen definerte som en samfunnskrise i tilknytning til beitekrisen for rein. Det ble i etterkant utarbeidet et notat som ble sendt Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD).

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har fått tilsendt ROS-analyser for fylket. Analysene gir et tilstandsbilde av av fylket.

Sikkerhetsklarering av personell på kommunalt nivå er en utfordring. Sikkerhetsloven krever ikke sikkerhetsklarering av nærmere definert personell. Vi erfarer også at kommuner ikke stiller krav om sikkerhetsklarering ved tilsetning. Vi har ved flere anledninger informert kommunene om at kommunedirektører bør la seg sikkerhetsklarere, slik at det kan etableres en operativ sikkerhetsorganisasjon. Vi ser nå en marginal økning av andel kommunedirektører som ønsker å la seg klarere.

Når det gjelder effekten av statlig politikk, viser vil også til vår besvarelse av hovedmål 1.

Landbruk

Fylket har fortsatt en bekymringsfull nedgang i antall bruk og produksjonsvolum. Produksjon av husdyrprodukter er nå så lav at det går ut over foredlingsindustrien.

Landbruket og samfunnene i fylket står i en svært spesiell situasjon ut fra geopolitikk, demografi og næringsutvikling. Det er behov for en målrettet satsing for å sikre en forsvarlig utvikling i landbruket, langsiktig forsyningsikkerhet og dermed grunnleggende samfunnsstruktur spesielt i Øst-Finnmark. Vi tror satsingen på "Bærekraftig matproduksjon og verdiskapning i nord" kan bidra i positiv retning.

Reindrift

Gjennom beitekriseåret vinter og vår 2022 ble det holdt ukentlige møter mellom landbruksdirektoratet og statsforvalterne. Hensikten med disse møter var

gjensidig informasjon, drøfting av utfordringer underveis i beitekrise, avklaringer mv. Det var også en intensjon om å oversende landbruksdirektoratet befaringsrapporter og møtereferater fortløpende slik at de var, til enhver tid, oppdatert på beitekrise. Dette fungerte bare til en viss grad og vi har et forbedringspotensial.

Reindriftsavdelingen preges av en presset arbeidssituasjon med mangelfulle budsjetttrammer, stadig nye kriser i næringen og en økende og mer kompleks oppgaveportefølje. På grunn av dette ble reindriftsoppdraget begrenset til noen få prioriterte oppgaver. I perioden januar til mai hadde avdelingen syv årsverk bundet til beitekrisehåndtering, og syv årsverk bundet til reintellingene i reinbeitedistrikt 13 og etterarbeidet med det. I tillegg jobbet to medarbeidere full tid med å forberede tilskuddsbehandlingen. I månedsskiftet april/mai ble ni medarbeidere satt til å saksbehandle innleverte melding om reindrift (MOR) og søknad om tilskudd. Det første halvåret ble beitekrise, reintelling og MOR/tilskudd prioritert. I tillegg til årlig arbeid med transport av rein med båt til sommerbeitene i Finnmark og Nord-Troms. Det var også bundet opp ressurser i arbeid initiert av Landbruksdirektoratet, blant annet utbedring av fagsystemer og arbeidsgruppe for bedre samhandling og dialog.

Vinteren 2022 hadde vi tre langtidssykmeldte, og det sluttet en jurist og en saksbehandler. Utover sommeren og tidlig høst økte antallet sykmeldte med fire personer, og senere på høsten ble det to nye langtidssykmeldte. På høsten sluttet enda en saksbehandler. Totalt har avdelingen hatt ti langtidssykmeldinger og tre som har sluttet i løpet av 2022.

For å sikre en viss kapasitet til å løse oppdraget har avdelingen hele tiden hatt to til tre midlertidig engasjerte medarbeidere. I perioden frem til sommeren pågikk også en rekrutteringsprosess med å tilsette tre nye saksbehandlere, der en er en nyopprettet stilling som klimarådgiver. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har ønsket å styrke veiledning av distriktene til å bruke bruksregler, distriktplaner og arealbrukskart som viktige verktøy for å sikre en bærekraftig ressurs- og arealforvaltning i et endret klima. Dette arbeidet ble startet opp ved at vi arrangerte bruksregel- og klimaseminar for næringen i alle våre tre reinbeiteområder i november.

Avdelingsstrukturen ble endret fra to fagseksjoner til en stor avdeling med flere fagteam slik at ressursene kunne brukes på en mer smidig og effektiv måte. Det var ikke nok medarbeidere i hver av seksjonene til å løse oppgavene slik at medarbeiderne måtte bidra i begge seksjoner. Avdelingsledelsen ble endret fra direktør og to seksjonsledere, til direktør og en assisterende direktør. Hensikten var blant annet å øke saksbehandlerkapasitet ved å redusere antallet ledere. På senhøsten ble det konstituert en reindriftsdirektør da avdelingsdirektør ble delvis sykmeldt. I tillegg ble det igangsatt en ny rekrutteringsprosess med å tilsette to jurister og to saksbehandlere.

Statsforvalteren har hatt kontinuerlig dialog med både Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet om den pressende arbeidssituasjonen, og faren for å ikke oppnå resultatmål innen reindriftsoppdraget. Den vedvarende ressursmangelen bidrar til dårligere tjeneste overfor næringen i vårt fylke, økende misnøye med myndighetene og økende kritikk og hets av våre medarbeidere. Det er vår vurdering at avdelingen ikke har tilstrekkelig med budsjettmidler til å løse reindriftsoppdraget på en like god måte som øvrige embeter med ansvar for reindrift.

Oppvekst og barnevern

Vi har i 2022 hatt mange møter med både Utdanningsdirektoratet og med Bufdir. Mange av møtene har handlet om oppfølgingen av pandemi, flyktningsituasjon, lærerstreik og status for barnevernreformen i fylket, men vi deltar også i andre faglige møter. I disse møtene formidler vi innspill vi har mottatt fra skoleeierne, barnehagemyndighetene, partnerskapene i lokal kompetanseutvikling og de kommunale barneverntjenestene om hvordan de vurderer tilstanden for barnehage-, skole og barnevernsområdet og våre vurderinger av situasjonen ute i kommunene.

Vi erfarer at det er mangel på arbeidskraft i mange kommuner, og at det for mange kommuner er vanskelig å klare å rekruttere og beholde tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i viktige tjenester for barn og unge, i barnehager, skoler og barneverntjenester. Dette gjelder også på skoleeier-, skoleleder- og barnehageeiersiden. Tilbakemeldingene fra kommunene er at bemanningsutfordringene har økt under og etter korona-pandemien. Særlig i små kommuner er det vanskelig å finne vikarer, både i barnehage og skole, men også i større bykommuner er dette en utfordring. Tilstrekkelig og kvalifisert personale i barnehager, skoler og barneverntjenester er en nøkkelfaktor, og helt nødvendig for å sikre at barn og unge får oppfylt sine rettigheter og får likeverdige tjenester av god kvalitet.

Hvis vi ser på tallene for grunnskole, så ser vi en relativt stor økning i andelen lærere uten godkjent utdanning i innværende skoleår. I følge tall hentet fra GSI blir ca 9% av undervisningen gitt av lærere uten godkjent utdanning, men det er store variasjoner mellom kommunene i fylket. To kommuner melder om 100% dekning av lærere med godkjent utdanning, 14 kommuner (inkludert Longyearbyen) har over 90%, 14 kommuner har over 80%, 7 kommuner har over 70%, mens tre kommuner har mellom 63 og 66%.

Vi erfarer også at det er svært utfordrende for kommunene å rekruttere fagfolk der det også er behov for samisk språk- og kulturkompetanse. Det er stor mangel på lærere som har kompetanse i opplæring i samisk og på samisk både innenfor og utenfor de samiske forvaltningskommunene, og tilsvarende gjelder for barnehagelærere. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har adressert et stort behov for særskilte tiltak for utdanning av lærere på alle nivå som behersker samisk språk til nasjonale myndigheter i flere sammenhenger.

Gjennom vårt arbeid med tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling og ikke minst oppfølgingsordningen, der en stor andel av våre kommuner deltar i, melder en del av kommunene at ustabil bemanning og liten kapasitet gjør det vanskelig å følge opp kompetanseutviklingen på en god måte. Vi har derfor jobbet systematisk for å øke kunnskapen og forståelsen ute i sektor, vi prøver å hjelpe kommunene å se sammenhengen mellom de ulike ordningene slik at ikke belastningen på den enkelte kommune blir for stor.

Helse- og sosial

Statsforvalteren ser med stor bekymring på personell- og økonomisituasjonen i både primær- og spesialisthelsetjenesten. Det er vår vurdering at manglende ressurser og mangel på kvalifisert personell vil medvirke til mangelfulle tjenester, dårligere kvalitet og at befolkningen risikerer å ikke få oppfylt sin rett til nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

Miljø og bærekraft

Bærekraft er tema på den årlige plan- og byggesakskonferansen som arrangeres i samarbeid med Troms og Finnmark fylkeskommune. Foruten dette tenker vi at det er behov for, og Statsforvalteren ønsker å benytte sin samordningsrolle sterkere overfor regionale statsetater når det gjelder bærekraft og kunnskapsinnhenting på området.

I 2022 var det fokus på intern kompetanseheving av alle ansatte på bærekraft. Det ble også nedsatt ei tverrfaglig gruppe som i 2023 skal arbeide strategisk med både internt og eksternt bærekraftsarbeid. Grappa skal blant annet utarbeide en bærekraftstrategi for Statsforvalteren i Troms og Finnmark hvor kommunikasjon og formidling står sentralt. Her henter vi litt inspirasjon fra andre embeter og ønsker å benytte eksisterende arenaer for dialog mellom embetene til dette arbeidet. Denne tverrfaglige gruppa skal arbeide med alle bærekraftsmålene og legge en overordnet strategi for hvordan man skal arbeide med tematikken i avdelingene.

I 2023 skal vi også bistå noen utvalgte kommuner i et bærekraftsprosjekt som handler om å omsette bærekraft i distriktskommuner i Troms og Finnmark. Her er formålet å bidra til kunnskap og målepunkter som er relevante for våre kommuner i nord, samt avdekke flaskehalsar i virkemiddelapparat, lovverk, politikk etc. Dette arbeidet skal ses i sammenheng med Bygdevektstatalene.

Miljøavdelingen har spesielt fulgt opp bærekraftsmål 14 og 15 og bevaring av naturmangfold gjennom sine aktiviteter. Arbeid med vern, marine verneplaner, skjøtsel av utvalgte naturtyper, marin forsøpling, tilsyn, konsesjonsarbeid, pukkelaks, grensenært miljøsam arbeid og innspill i plansaker har vært høyt prioriterte aktiviteter for å ta vare på viktig naturmangfold i vårt fylke.

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Statsforvalteren har et økt fokus på bærekraft i sine tilbakemeldinger til kommunenes samfunns- og arealplaner. Vi opplever at bærekraft i stor grad ivaretas på et overordnet nivå i samfunnsdelen, mens det enda er krevende for kommunene å omsette bærekraftsmålene når det kommer til konkret handling og måling i form av indikatorer. Det er også utfordrende å omsette bærekraftsmålene i arealplanleggingen. Men Statsforvalteren gir tilbakemeldinger og veileder kommunene konkret på dette feltet også. Lengst er vi kommet i arbeidet med klima og miljø og bærekraft, men imøteser nasjonale veiledere på fagområdene.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nasjonale og viktige regionale interesser

Statsforvalteren ønsker å bidra med mer konkret veiledning til kommunene når det kommer til metodisk arbeid med bærekraftsmålene i planarbeidet, samt å bidra med kunnskap ift. status på bærekraftsmålene i kommunene.

Vi erfarer at enkelte kommuner i Troms og Finnmark har utfordringer i forhold til manglende planressurser (fra liten til middels grad). De fleste kommunene i Troms og Finnmark har, i kommunal planstrategi, vektlagt utarbeidelse/rullering av kommuneplanen. Statsforvalteren har etablert et digitalt møtepunkt hver andre måned der nasjonal politikk på ulike tema presenteres ved bruk av egne ressurser eller eksterne.

Statsforvalterens eget forbedringspotensial og fokus:

- 1) Statsforvalteren vil fortsette å jobbe med å oversette nasjonale forventninger, slik at de er tilpasset kommunal planlegging i vår veiledning og planfaglige dialog med kommunene.
- 2) Bistå kommunene i høyere grad om hvordan FNs bærekraftsmål kan tilpasses og omsettes i den enkelte kommune.
- 4) Styrke den kommunale veiledningen.
- 5) Regionalt planforum og samarbeid med fylkeskommunen er godt etablert. Noe Statsforvalteren skal fortsette å støtte opp om.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Kommunene og fylkeskommunen tar utgangspunkt i nasjonale og viktige regionale interesser i sine planer, men vektlegging og tilnærming av interessene vil variere ut fra den enkelte kommunes behov og målsettinger. De store bykommunene med god plankompetanse og kapasitet, ivaretar kravene på en god måte - i betydelig grad. Kompleksiteten i planspørsmålene er stor og det er ekstra behov for å ta utgangspunkt i og synliggjøre overordnede forventninger og føringer. De mindre kommunene omsetter ikke i samme grad overordnede forventninger; vi vurderer arbeidet til liten til middels grad. Mange finmarkskommuner bruker konsulentfirmaer, og disse planene adresserer overordnede forventninger på en god måte. I sum ivaretar kommunene i Troms og Finnmark overordnede forventninger på en middels måte. Fylkeskommunen har i liten grad fremmet egne planer det siste året (etter sammenslåingen, 01.2020). Det er dermed et begrenset grunnlag for en evaluering. Regional reindriftsplan Troms har relativt liten fremdrift i fylkeskommunen.

Statsforvalteren erfarer at våre innspill om nasjonale og viktige regionale forventninger blir forstått og omsatt i kommunene ut fra lokale utfordringer og behov. Slik sett, er det ikke avvik mellom våre innspill og omsetning av kravene i kommunene. I dette ligger det også at Statsforvalteren utøver et skjønnsavvik av hvilke forventninger det er rimelig å forvente at kommunene klarer å omsette. Vi vektlegger det kommunale selvstyret og legger opp til en dialog basert på den enkelte kommunes utfordringer og løsningsforslag veid mot nasjonale krav og forventninger. Det er viktig å skape forståelse av kommunens muligheter og frihetsgrad i kombinasjon med mer absolutte krav til sikring av en sektorinteresse for eksempel til jordvern og nedbygging av dyrket mark, eller utbygginger i nærheten av ei flyttlei som vanskeliggjør driftsforhold i reindriften.

Statsforvalteren formidler alltid nasjonale og viktige regionale forventninger, men tilpasser alltid reaksjonsformen og vektning i forhold til den konkrete utfordringen den enkelte kommune har. Vi har realitetsorientert våre innspill til det vi mener er den enkelte kommunes utfordring og behov.

Forbedringspotensial:

Vi kan ennå bli bedre på å målrette våre innspill til den enkelte kommunen, og vekte hvilke nasjonale forventninger som kan ansees som aktuelle og viktige i den enkelte plan.

Statsforvalteren erfarer at andre regionale statsetater følger opp overordnede forventninger og omsetter disse etter forholdene i de enkelte kommunene. Vi observerer også at valgte regionale etater som for eksempel Sametinget, kan ha forventninger og krav som kommuner finner vanskelig å imøtekomme og omsette i ulike arealplaner.

Årsakssammenheng:

Vi ser av innkomne planer at planstrategi og samfunnsplaner har fått mer fokus. Men det er fremdeles utfordringer knyttet til å løfte statusen til samfunnsdelen som styringsverktøy. Vi ser også utfordringer knyttet til koblingen mellom samfunnsdelen og arealdelen, ved at samfunnsdelen med arealstrategi får en reell virkning og effekt for arealbruken.

Antall arealplansaker har økt sammenlignet med 2021, og tendensen over tid er stigende for både Finnmarksdelen og Tromsdelen av fylket. Over tid har Statsforvalteren formidlet nytten av arealplanlegging som et verktøy for målrettet kommunal styring, og at dette synet nå får større innpass og tilslutning i alle kommunene.

Effektivrulling:

Statsforvalterens organisering av egen planseksjon område har bidratt til vesentlige besparelser og økt kvalitet på saksbehandlingen av plansaker. Ressursmessig beregner vi at det er spart inn ca. 6 stillinger i embetet, sammenlignet med at planarbeidet foregitt i den enkelte avdeling. Sårbarheten ligger i fremtidig rekruttering for å sikre tilstrekkelig spesialistkompetanse på de enkelte fagområdene.

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er samordnet

Statsforvalteren reiser innsigelser på egne fagområder der det er relevant i forhold til nasjonale og viktig regionale interesser. Samtidig vektlegges helhetlig planlegging, slik at det kommunale selvstyret med planintensjonen ivaretas. Krav til løsning av enkelte fagområder kan føre til teknisk innsigelser, som ivaretagelse av støy og sikker byggegrunn. Det er viktig å understreke at fagområdet må omsette på en forsvarlig måte. Slike innsigelser er godt begrunnet og nødvendige. Vi tar sikte på å avgi tidlige, tydelige og forutsigbare uttalelser i oppstartsfasen av en planprosess og følger disse opp med eventuelle innsigelser i høringsfasen dersom våre fagområder ikke er ivaretatt i tilstrekkelig grad.

Vi har høy fokus på dialog med kommunene for å løse innsigelser i høringsfasen. Innsigelsene våre er mest mulig konkrete, og ofte fulgt opp med et forslag til løsning.

Statsforvalteren registrerer at også hos andre regionale statsetater er det høy bevissthet om å avgi konkrete innsigelser som kommuner kan følge opp med mulige løsninger. Også i andre regionale statsetater er det høgt fokus på kommunalt selvstyre og en holdning om å løse innsigelser gjennom dialog med kommunene. Statsforvalteren deltar som oftets i drøftinger mellom en kommune og en regional statsetat hvor målet er å finne løsning på innsigelser. Vi anser dette som en del av samordningsoppdraget.

Oppfølging av samfunnsikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Samfunnsikkerhet er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.

Statsforvalteren gir innspill til samfunnsplaner, hvor samfunnsikkerhetsstaben og fagavdelinger bidrar aktivt. Det har vært gjennomført kommunedialog i utvalgte kommuner, hvor planlegging etter Plan og bygningsloven (PBL) har vært ett av flere tema. Flere kommuner mangler fortsatt en oppdatert samfunnsplan som politikere kan benytte som styringsdokument i valgperioden.

Statsforvalteren har etter eget initiativ utarbeidet en veileder for hvordan temaet samfunnsikkerhet bør ivaretas i samfunnsplanlegging etter PBL. Dette er gjort grunnet at det mangler en slik veileder fra sentralt hold. Denne er til bruk for alle kommuner som ønsker det.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer når planer revideres/rulleres.

Vi har tidligere år rapportert på dette resultatmålet på tema storulykkevirksomheter og bemerker at bedriftene der aktørene etablerer seg på ferdig regulerte næringsarealer, så blir dette en problemstilling for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og kommunene der DSB godkjenning etablering etter lovverk ivaretatt av DSB.

Der bedriftene er kjent med navn og type aktivitet under planprosessen så blir hensynssoner ivaretatt gjennom plan og dialog med kommunen, tiltakshaver, Fylkeskommunen, regional stat, stat med innsigelseskompetanse, Sametinget og DSB på ordinær måte. Vi har flere saker gående i Finnmarkdelen av fylket som Hammerfest, Alta, Tana, Berlevåg og så kommer Gamvik, Nordkapp, Måsøy, Nesseby i 2023. For Troms er det Balsfjord sammen med Bardu som har en aktivitet. Det er langt større aktivitet i Finnmarksdelen enn fra Troms på dette området i fylket. Vår vurdering er at dette henger sammen med tilgjengelig areal til formålet og tilgang til energi og et potensielt kraftoverskudd, eller der en ønsker å skape fornybar energi.

Kommuner med tilgjengelig areal, kraftoverskudd eller ønske om energiutbygging har stort fokus hos politikere og administrasjon. Et potensielt konfliktnivå pga. ulike samfunnsinteresser finnes i hver plansak og reindriftsinteresser er ofte ett viktig tema i ulike interesseavveiningen som må gjøres.

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser formidlet i tråd med T-2/16 (fra kapittel 3.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

God ivaretagelse av nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser i planleggingen.

Vi vurderer at T-2/16 er godt kjent for kommunene, men ofte tar ikke kommunene hensyn til nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser i arealplanleggingen.

Vi vurderer at årsaken til at det ikke tas hensyn til miljøinteresser i arealplanleggingen er at det blir tatt politiske beslutninger på grunn av behov for næringsutvikling. Vi vurderer imidlertid også at mange kommuner mangler kunnskap om natur, naturmangfold og økologiske grunnkart, og ofte er ikke naturmangfoldloven §§ 8-12 vurdert i planforslagene.

Alt i alt er vår vurdering at kommunene tar hensyn til T 2/16 i middels grad.

Vi vurderer at mangel på kunnskap om natur og klima, ev. mangel på vilje til å ta vare på natur kan gå ut over sårbar natur i vår region.

Vi ser at kommunene våre har behov for mer veiledning på naturmangfoldlovens prinsipper og vi ønsker å veilede kommunene mer på hvordan de skal ta hensyn til naturmangfold og klimatilpasning når de utarbeider arealplaner. Vi har for få ressurser til å ivareta dette arbeidet i tilstrekkelig grad, og veileder i all hovedsak kommunene gjennom høringsuttalelser, innsigelser, i meklingsmøter og andre møter.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.5.1 i TB)**Rapportere på**

Boligsosiale hensyn er ivaretatt i kommunale planer.

Kommunenes planer ivaretar boligsosiale hensyn i middelsgrad. Kommunene gir uttrykk for mange gode intensjoner, men vi savner fortsatt realisering av intensjonene i arealavstetting i KPA og reguleringsplanene. Hvorvidt kommunene ivaretar det boligsosiale arbeidet ser vi er betinget av ressurser og kompetanse. De største kommuner i Troms og Finnmark (Harstad, Senja, Tromsø, Alta og Hammerfest) har en god oversikt over arbeidet i kommunen. De mindre kommuner sliter mer.

I uttalelse til overordnede kommunale planer (kommunal planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel) påpeker Statsforvalteren at kommunene må beskrive sine utfordringer på det boligpolitiske/boligsosiale området, og beskrive i relevant planverk hvordan de vil ta tak i utfordringene.

Boligsosiale hensyn er ivaretatt i arealplanleggingen ved at det, i alle planer som handler om arealdisponeringer, anbefales blant annet å bruke virkemidler i Plan- og bygningsloven (§§ 11-9 og 12-5) for å realisere boligsosiale utfordringer. Dette med tanke på å realisering av boligsosiale tiltak som inkluderende og normaliserende tiltak i den øvrige kommunale boligplanleggingen. Vi begynner å erfare at kommuner, i større grad, bruker PBL som virkemiddel for å realisere boligsosial handlingsplan.

I forhold til investeringstilskudd er det opprettet et samarbeid mellom plan og helse og Husbanken. Formålet er å effektivisere prosessene i forhold til investeringstilskudd blant annet ved å avklare arealer (lokalitet og utforming) for omsorgsboliger (som vi erfarer ofte ikke er avklart i overordnet plan).

Statsforvalteren har et godt og nært samarbeid med Husbanken på flere områder. Husbanken har også en bred aktivitet rettet direkte mot kommunene. Vi mener at Husbankens innsats med å formidle nasjonale styringssignaler på det boligpolitiske/boligsosiale området er medvirkende til at vi nå ser en økt vektlegging av arbeidsområdet i kommunene. Innspill fra Husbanken til ulike planer blir formidlet i regionalt planforum hvis de er forhindret i å delta selv.

I 2022 har vi behandlet fire boligsosiale handlingsplaner. For mindre kommuner med få planleggingsressurser anbefaler vi at boligpolitikk behandles som tema i samfunnsplanen.

Utfordring/forbedringspotensialer:

- Vi burde ha mer ressurser som kunne fokusere bare på det boligsosiale arbeidet
- I samarbeid med Husbanken bør vi rette større fokus/opplæring til kommunene om utarbeidelse av boligpolitiske planer.
- Behov for ytterligere veiledning/retningslinjer for bruk av PBL som virkemiddel for å omsette boligsosial handlingsplan i kommunen.

Rekruttering og kompetanseplanlegging på helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

Statsforvalteren har videreført arbeidet som vi beskrev i rapporteringen for 2021. I 2022 har helse- og sosialavdelingen bidratt til embedets høringsvar til 21 samfunnsplaner i kommunene. Vi har særlig vurdert om kommunene i planene har forankret sitt arbeid med utfordringene knyttet til Leve hele livet-reformen (dvs. økende andel eldre, økende press på helse-, omsorgs- og velferdstjenestene, og økende problemer med å rekruttere og beholde helsepersonell). Bare 1 av 21 planforslag mangler en slik forankring. Vårt overordnede inntrykk er at de nevnte store samfunnsutfordringene, inkludert rekruttering og kompetanseplanlegging, er sentrale for kommunene i deres samfunnsplanlegging. De har formulert overordnede mål og strategier for utfordringene. Når det gjelder å omsette overordnede mål og strategier til prioriteringer og konkret handling, er kommunenes innsats mer variert. Det kan bl.a. skyldes at kommunenes øverste politiske og administrative ledelse delegerer ansvar og oppgaver for lavt ned i organisasjonen. Denne situasjonen er i tråd med funn i underveisrapporten om Leve hele livet-reformen, publisert av Oslo Met i mars 2022.

Statsforvalteren og det regionale støtteapparatet har iverksatt flere tiltak overfor kommuner som har behov for råd og veiledning. 28. mars samarbeidet vi med Vest-Finnmark Rådet om et fagseminar i Alta hvor 60 politiske og administrative ledere i kommunene utvekslet erfaringer om hvordan Leve hele livet-utfordringene kan møtes med langsiktig strategisk planlegging og utviklingsarbeid. Der står kompetanse sentralt. Vi har fortsatt vår serie med månedlige korte nettseminarer hvor temaene har vært knyttet til Leve hele livet som en samfunnsreform. Der har planarbeid med rekruttering og kompetanseplanlegging vært tema flere ganger. Kommunene har gitt klart uttrykk for at disse seminarerne er lærerike og nyttige.

Statsforvalteren var medarrangør for to store konferanser i Nord-Norge i 2022; Vårkonferansen i mars (2 dager, digitalt), og Høstkonferansen i oktober (2 dager, fysisk i Bodø). Rekruttering og kompetanseplanlegging var tema for flere innlegg på konferansene. Også Sør-Varanger kommune, som var blant de 3 finalistene i kampen om Leve hele livet-prisen, delte sin kunnskap. Konferansene ble arrangert i samarbeid med KS, UIT, USHT-miljøene i Nord-Norge og Statsforvalteren i Nordland. Statsforvalteren og det regionale støtteapparatet arrangerte fire dialogmøter i oktober hvor vi inviterte kommunene til en åpen dialog om det lokale arbeidet knyttet til utfordringene i Leve hele livet-reformen. 14 kommuner deltok. De fleste av disse var kommet kort i arbeidet med reformen, bl.a. på grunn av turnover i nøkkelstillinger. Planforankring av rekruttering og kompetansebygging var sentralt for mange av kommunene.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Planleggingen skjer i tråd med SPR for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

Bykommunene søker å anvende SPR SBAT aktivt i sine utbyggingsplaner, og styre utbyggingen i samsvar med teknisk infrastruktur som skoler, veger, vannforsyning etc. Med andre ord, en betydelig anvendelse av SBAT. Distriktskommunene ønsker mer bosetting for enhver pris og styrer i mindre / liten grad bosettingsmønster og utvikling i samsvar med SBAT.

Statsforvalteren reiser innsigelser forankret i SBAT og ser at argumentasjonen fører fram i dialogen med kommunene, særlig i arbeidet med kommuneplanens arealdel. Statsforvalteren har tilsatt en arkitekt i 2021 for å forsterke arbeidet vårt med by- og tettstedsutvikling. Våre erfaringer fra prosessen med Byvekstavtale i Tromsø har overføringsverdi til de andre større byene i Troms og Finnmark.

Våre refleksjoner og tilnærminger deles av Fylkeskommunen slik at kommunene får sammenfallende innspill om by- og tettstedsutvikling basert på SBAT fra to helt sentrale regionale myndigheter. Også Statens vegvesen har samme tilnærming, slik at utspill og veiledning fra sentrale regionale myndigheter ikke står i motsetning til hverandre.

En utfordring planavdeling møter i forbindelse med SBAT er at konseptet ofte kommer i konflikt med krav til støy, hensynet til barn og unge i planleggingen, grønne lunger og steder hvor mennesker kan møtes ute. Denne problemstillingen gjelder særlig i de store byene i Troms og Finnmark hvor gatestrukturen med gjennomgangstrafikk ligger fast, samtidig som det er behov for mere boligutbygging, - særlig Tromsø og Harstad, og til dels i Alta og Hammerfest. I Tromsø erfarer vi at grunnstrukturen i de mest utbygde områdene er under press.

I distriktskommunene ser vi at det er fokus på utvikling av tettstedene, og at nye boligområder søkes løst som fortetting i, eller tett inntil, etablert senterstruktur. Både i Sjøvegan i Salangen kommune, Honningsvåg i Nordkapp og kommunesentra i Sørreisa, Kautokeino og Karasjok har det vært jobbet

med fortetting, transformasjon og høyere arealutnyttelse i område- og detaljreguleringsplaner.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer

Statsforvalteren følger opp kommunenes arealplanlegging med å sikre at det tas grep for å sikre gode sand og grusressurser for framtidige behov, men også for å sikre at uttak etableres i samsvar med et konkret kommunalt behov.

Statsforvalteren følger også opp med å henvise til Direktoratet for mineralforvaltning for å sikre at nasjonale myndigheter er involvert i alle aktuelle arealplanprosesser, jfr samordningsansvaret.

Vi vil framover øke fokus på massebehandling og gjenbruk fra større utbyggingsprosjekter. Dette gjelder særlig der matjord blir omdisponert og bygd ned.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med PBL § 1-8, SPR for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, RPR for verna vassdrag og regionale planer.

Strandsone og vassdragsforvaltning er vurderingstemaer i alle reguleringsplaner. Slik vi ser det ivaretar kommunene i middels grad nasjonale og regionale føringer. Det er en holdning om at vi har "mye strandarealer" og ikke behov for/eller ikke ønsker å være restriktiv til utbygginger i strandsonen. Dette er et utslag av topografi og bosettingsmønster i Troms og Finnmark.

Statsforvalteren følger opp kommuner som helt ser bort fra forbudet mot tiltak i strandsonen. Fylkeskommunen har kartlagt viktige friluftsinnteresser i strandsonen, disse kartleggingene er nyttige redskaper. Samtidig vil vi peke på at de nasjonale forskriftene ikke er like lett å omsette i kommunene i Troms og Finnmark.

Statsforvalteren har et potensiale for å fremme en differensiert strandsoneforvaltning, men det kan være ytterst vanskelig å nå fram med den type aktsomhetsplanlegging i distriktkommuner med lite utbyggingspress og store strandarealer. Bykommunene Tromsø og Harstad har strandområder med et stort besøkspress, og vektlegger friluftsliv/strandsonevern framfor utbygging i de aktuelle delene av kommunen. Dersom Statsforvalteren skal få større gjennomslagskraft for en differensiert strandsoneforvaltning med vekt på utbyggingsfrie områder, må nasjonale myndigheter innskjerpe det kommunale handlingsrommet.

NVE har stort fokus på kantsoner langs vassdrag både av hensyn til biologisk mangfold men også ut fra et sikkerhetsaspekt. Statsforvalter og NVE har sammenfallende syn og uttalelser støtter ofte opp om hverandres syn. Kommunene følger i betydelig grad opp krav til kantsonerforvaltning fra NVE.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger og regionale planer

I Troms og Finnmark er det liten utbyggingsaktivitet over skoggrensen. Hensynet til reindrift står så sterkt at Statsforvalteren kun unntaksvis aksepterer utbygging over skoggrensen. Alle kommunene følger dette prinsippet, i betydelig grad, slik at det er lite uenighet mellom Statsforvalteren og kommunene.

Gammeproblematikken i Øst-Finnmark med allerede etablerte gammer, som en i stadig økende grad ønsker å punktfeste og privatisere, vil på sikt resultere i en endring fra gamle til hytte som er omsettbare og privatiserende i forhold til tidligere bruk. Statsforvalteren har tatt dette opp med FEFO og kommunene. Kommunene er under press og antallet er relativt stort i Øst-Finnmark.

Endringer fra gjeterhytter til private hytter og motsatt er ikke i nødvendig grad tatt tak i av reinbeitedistriktene. Behovsvurderingene, svensk og norsk reindrift, har et forbedringspotensial.

Store hyttekommuner i Troms og Finnmark er små i et nasjonalt perspektiv. Likevel er det områder som Statsforvalteren må ha ekstra godt fokus på. Behov for flere ressurser for å rydde opp dette saksområdet.

Det er i liten grad andre sektormyndigheter som har fokus på planlegging og utbygging av fjell og utmarksområder. Fylkeskommunen har i liten grad utarbeidet regionale planer for å angi et handlingsrom for kommuner.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)**Rapportere på**

Bidra til å nå målet i nasjonal jordvernstrategi, om at omdisponeringen av dyrka jord ikke skal overstige 3 000 daa per år innen 2025.

Alle kommuner kjenner til det nasjonale jordvernmålet, men vektlegger det i ulik grad. I kommuner med en aktiv landbruksnæring med gode arealressurser og gode produksjonsforhold, vektlegges jordvernet fra middels til høy grad alle arealspørsmål. Ut fra topografiske forhold i kombinasjon med boligpolitiske ønsker og behov, vil imidlertid jordvern alltid utfordres i både Troms og Finnmark. Jordvern må ofte vike til fordel for andre samfunnsinteresser, først og fremst av hensyn til ønske om å opprettholde bosettingsmønsteret. På grunnlag av jordvern reiste Statsforvalteren innsigelse i 6 planer, 4 reguleringsplaner, 2 kommuneplaner. Kommuneplanene er fortsatt i prosess med drøftinger om aktuelle løsninger, både for større felt men også for spredt utbygging i LNFR-sonen. Det er ikke kommet til avklaringer med innsigelsene i reguleringsplanene.

Statsforvalteren erfarer at drøftinger fører fram til en konsensus mellom kommunene og Statsforvalteren om omfang og lokalisering av ulike formål hvor jordvernet innledningsvis alltid opprettholdes restriktivt. Også Statsforvalteren er opptatt av å ivareta distriktsbosetting, og ofte må da jordvern vike fordi det ut fra en samlet vurdering kan være få alternative utbyggingsmuligheter, jfr topografiske forhold hvor landbrukets ressursgrunnlag ligger langs fjordene og i dalbotnene. Vi erfarer at drøftingene øker forståelsen av jordvern, og at kommunene tar ut formål for å ivareta dette hensynet. Gjennom drøftinger har vi funnet løsninger som både Statsforvalteren og kommunen finner akseptable, og slik sett er det ikke avholdt meklinger i 2022 på grunnlag av uenigheter om jordvern.

I 2014 utarbeidet Troms fylkeskommune en landbruksplan hvor det ble stilt krav om at alle kommuner skal kartfeste landbrukets kjerneområder ved revisjon av kommuneplanens arealdel. Dette virkemidlet fungerer veldig godt og har sikret at sentrale driftsarealer som dyrket mark og dyrkbar skogsmark, avsettes som en hensynssone. Kommunepolitikere må ta stilling til kommunens landbruksarealer. Både Statsforvalteren og fylkeskommunen reiser innsigelse dersom hensynssonen ikke utarbeides. Statsforvalteren har oppfordret Troms og Finnmark fylkeskommune om å revidere denne planen og også utarbeide tilsvarende for Finnmarkskommunene. Vi erfarer at dette er et viktig hjelpemiddel for å omsette nasjonale jordvernmål i kommunale arealplaner. I dag brukes PBL § 11-8 nr c), - retningslinje, men det kan reises spørsmål om utformingen av § 11-8 bør endres slik at det blir enklere å fastsette bestemmelser kontra retningslinjer. Nasjonal jordvernpolitikk følges også opp gjennom våre årlige plankonferanser og digitale veilednings- og informasjonsmøter.

Framover må Statsforvalteren formidle og opprettholde et restriktivt jordvernmål i dialogen med kommunene om arealplaner. I Troms og Finnmark vil et ressursvern være viktig for å sikre arbeidsplasser i distriktene, men også ut fra et beredskapshensyn med fokus på matvareproduksjon og forsyningsgrad. Vi vil aktivt bruke den regionale landbruksplanen for å ivareta landbrukets kjerneområder.

Det kan reises spørsmål om forvaltningsansvar for jordvern skal flyttes fra kommunenivået til et regionalt nivå. Det vil gi mer kontinuitet i håndteringen av landbrukets ressursgrunnlag.

Videre kan det også reises spørsmål om det skal tallfestes et mål for jordvern i hver enkelt kommune. Det vil gi kommunene et klarere handlingsrom for omdisponering av dyrket og dyrkbar mark hvor også kriterier fra SPR SBAT må omsettes og vektlegges.

Statsforvalteren registrerer også at kommunenes kompetanse og kapasitet på landbrukssektoren går ned samlet for fylket. Interkommunale landbrukskontor kan derfor være et egnet virkemiddel for å gi bedre forvaltning og tjenester.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
285	236	217	427	199	206	169	102	539	557

Reindriftens arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.10.1 i TB)**Rapportere på**

God ivaretagelse av reindriftens interesser og behov i planprosesser og arealforvaltning

Kommunene i Troms og Finnmark ivaretar nasjonale føringer for reindrift i middels grad. I noen kommuner er det lettere å nå fram med reindriftsfaglige merknader og innspill, mens det i andre kommuner er vanskeligere å nå fram. Alle kommunene i Troms og Finnmark er kjent med at det foregår reindrift innen kommunen, men kunnskapen om reindriftens arealbehov og virkninger av tiltak i kommunene er ikke tilstrekkelig.

Hensynet til reindrift blir av Statsforvalteren ivarettet i alle plansaker etter PBL der det er relevant. I 2022 ble det fremmet 4 innsigelser for manglende ivaretagelse av reindriftsinteressene (2 på KPA nivå og 2 på detaljreguleringsnivå).

Statsforvalteren har økt fokus på å være tydelig ved oppstartsvarsel, og vi fremmer merknader når vi ser at reindriftshensynet blir særskilt utfordret. Vi har i 22 saker anført når reindriftsinteressene blir veldig sterkt berørt. I Troms og Finnmark har vi 8 saker der vi gikk imot dispensasjon og varslet klage.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gir innspill til plansaker i Nordre-Nordland der reinbeitedistrikt tilhørende Troms reinbeiteområde har beiterettigheter. Her har vi gitt innspill til 25 plansaker med hovedtyngde på dispensasjon fra gjeldende plan og varsel om planoppstart. Statsforvalteren har i 2022 kun kommet med merknader, eventuelt ingen merknader, i saker som er oversendt Statsforvalteren i Nordland.

Statsforvalteren kan gjøre distriktsplanene mer kjent for kommunene, og slik sett framstå mer tydelig og forutsigbar. Kommuner og fylkeskommunen er i begrenset grad kjent med distriktsplanene. Det er et verktøy som kan anvendes mer i kommuneplanene - samfunnsdel og arealdel. Utfordringen her er at

det fortsatt er en del distriktsplaner utarbeidet etter gammel reindriftslov, og kun vedtatt årlig uten ytterligere redigering. Videre er det også en del distriktsplaner som er utarbeidet etter dagens reindriftslov som ikke holder den standarden de bør ha for å være til nytte for kommunene i deres planlegging.

Utfordringene med arealbrukskart for reindriften som ikke er oppdatert er noe som vi mener vanskeliggjør planleggingen for noen av kommunene. Når systemet med ajourhold av reindriftens arealbrukskart kommer ordentlig i gang og distriktene benytter seg av muligheten tror vi dette kommer til å hjelpe på måloppnåelse.

I 2022 har vi på hatt to konferanser om konsultasjon med samiske interesser som tema, i tillegg til at vi har veiledet kommunene våre om konsultasjon med reindriftsinteressene via telefon og epost. Dette er et område hvor vi erfarer at kommunene er på leit etter en «best-practice».

Sametinget avgir ofte uttalelser om reindriftsfaglige forhold. Fylkeskommunen formidler i liten grad reindriftsfaglige uttalelser.

Reindriftens arealressurser er ivarettatt i alle planprosesser

	Distrikter med godkjente regler/planer	Antall distrikter med godkjente regler/planer	Antall distrikter i reinbeiteområdet	Antall regler/planer som er oppdatert i løpet av de fire siste år
Distrikter med godkjente bruksregler etter reindriftsloven av 2007	100 %	61	61	3
Distrikter med godkjente distriktsplaner etter reindriftsloven av 2007	100 %	61	61	29

Systematisk folkehelsearbeid etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.11.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av langsiktig folkehelsearbeid i kommunenes planarbeid

I 2022 har helse- og sosialavdelingen bidratt til embetets høringsvar til 21 samfunnsplaner i kommunene. Vårt klare inntrykk er at kommunene nå kjenner til folkehelselovens krav om å ha en oppdatert oversikt over helsetilstanden, og at oversikten skal inngå i kommunens kunnskapsgrunnlag for planlegging i alle sektorer. Vi gir veiledning eller kommentarer om langsiktig, systematisk folkehelsearbeid i tråd med plan- og bygningsloven og folkehelseloven i alle embetets høringsvar til kommunale planer. Forankringen av folkehelsearbeidet, inkludert sosial ulikhet, er stort sett på plass i kommunal planstrategi, og som overordnede mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel. Bildet er noe mer variert når det gjelder hvordan samfunnsdelens føringer for folkehelsearbeidet blir konkretisert og presisert i ulike sektorplaner.

Kommunene står overfor store utfordringer på mange samfunnsområder, jf. Leve hele livet-reformen, synkende innbyggertall, stadig trangere økonomi osv. De har begrenset kapasitet til planlegging og samfunnsutvikling. I overordnede planer er aktivitetsvennlig samfunnsutvikling ikke tydelig prioritert. Men de fleste kommunene har oppdatert planverk innen idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Slike planer må ligge til grunn når kommunene søker om spillemidler. Vårt inntrykk er at disse planene har mye godt og konkret innhold som gjelder fysisk aktivitet, herunder utvikling av idrettsanlegg og nærmiljøanlegg.

I arealplanlegging er folkehelse et tema som vurderes i alle arealplaner. Tema folkehelse kobles opp mot universell utforming, oppvekstvilkår for barn og unge, satsingen Leve hele livet og CRPD. I 2021 ble det fremmet 6 innsigelser til planforslag på høring (N=133). De fleste av disse innsigelsene er knyttet til byene og manglende grønt areal, vurdering av barn og unges oppvekstvilkår, utforming og tilgjengelighet til grønt arealer. Alle innsigelsene er løst gjennom dialog med kommunene.

3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene

Håndtering av pandemien førte til et betydelig fokus på, og mer omfattende innsats innen, samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene. Dette har fortsatt i 2022. Det tilskrives vi i stor grad den nye sikkerhetspolitiske situasjonen.

Embets overordnede mål er å bidra til understøtte kommunenes arbeid på området. Det gjør vi ved ulike virkemidler (kommunemøter, tverrfaglige møter, tilsyn, øvelser, veiledning/opplæring, kommunedialog/kommunebilder og ved hendelseshåndtering) som skal være mest mulig samordnet og målrettet.

Vi søker å ha en "rød tråd" i vår arbeid internt. Dette gjør vi blant annet gjennom informasjonsdeling, horisontalt og vertikalt: fra embetsledelse til de som møter kommunene på fagnivå. Dette gir oss en felles forståelse av kommunene og deres utfordringer. Etter vår vurdering blir vi stadig bedre til å jobbe helhetlig og samordnet overfor kommunene.

Gjennom våre virkemidler og et felles budskap fra alle nivåer i egen organisasjon, har vi, etter vår vurdering, bidratt til at arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap har fått en større plass i kommunene. Den faglige kvaliteten på kommunenes plansystemer/planverk varierer fortsatt, men er i bedring. Vi tror vår tilnærming har bidratt til dette.

Vi vurderer samlet sett måloppnåelsen som god.

Valg av virkemidler tilpasset kommunens behov (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede virkemiddelbruken overfor kommunene innen samfunnssikkerhet og beredskap er tilpasset kommunenes behov.

For Statsforvalteren har det vært viktig å tilpasse virkemiddelbruken til kommunenes behov. Valg av virkemidler er basert på god kunnskap om de enkelte kommuner og utfordringene de har. Samtidig har vi vært opptatt av at virkemiddelbruk skal bidra til å styrke arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Vi har derfor søkt å balansere virkemiddelbruken basert på risikovurderinger av kommunene og en dialog med enkelte kommuner, ut fra hva som kan ha best effekt.

Vi har over flere år, i samarbeid med DSBs kompetansesenter, tilbudt kommunene opplæring innen tema øvelser, risiko- og sårbarhetsanalyser, beredskapsplan og stabsmetodikk og krisehåndtering. Det har vært stor deltakelse fra kommunene, spesielt ved kurs på digital plattform. Dette er en effektiv måte å drive kompetanse heving for mange.

Vi møter kommuneledelsen og andre av kommunens ansatte på flere arenaer der samfunnssikkerhet og beredskap er tema: kommunemøter (besøk i enkeltkommuner), øvelser, tilsyn, utarbeidelse av kommunebilder, veiledning, kurs og i direkte dialog om enkeltsaker.

Vi har fått revitalisert våre kommunale beredskapsforum i Finnmark. Dette er primært en læringsarena for de kommunale beredskapskontaktene, men med åpning for deltakelse også for kommuneledelsen. I disse foraene setter kommunene selv dagsorden ut fra sine behov. Vi fasiliterer og bidrar faglig der det er ønskelig.

Effekten av samhandling via digitale plattformer er god.

Øvelser for kommuners kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2024 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i 2022 gjennomført øvelse med kommunenes beredskapsorganisasjon i Harstad, Hasvik, Karasjok, Måsøy, Nesseby, Tana, Tjeldsund, Bardu, Kåfjord, Karlsøy, Tjeldsund, Tromsø og Skjervøy. Øvelsene med Bardu og Kåfjord ble gjennomført i samarbeid med Universitetet i Tromsø. Harstad og Tjeldsund ble øvd sammen.

De fleste øvelsene tok for seg atomhendelser som scenario, men vi har også øvd skoleskyting og CBRNE i noen kommuner.

Øvelsen med Tromsø, Skjervøy og Karlsøy var en fellesøvelse hvor også DSA, politiet, Sivilforsvaret, UNN mfl. deltok. Scenario var hendelse ifb. mottak av reaktordrevet fartøy til Grøtsund (Tromsø). Dette er en fast årlig øvelse i tråd med strategisk plan for mottak.

Valg av scenarioer er begrunnet i ønsker fra kommunene og bekymring for atomhendelser som følge av krigen i Ukraina.

Vi inviterer regionale og lokale beredskaktører til å være observatører.

Vi er med i øvingsutvalget for Finnmark.

Tilbakemeldingene på øvelsene er udelt positive. Kommunene og øvrige eksterne aktører trekker frem den gode læringseffekten, planverksutvikling og samvirket med andre aktører.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

Ar	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	43	11	11
2020	39	6	10
2021	39	7	9
2022	39	12	10

Beredskap for å håndtere kriser i reindriften (fra kapittel 3.1.1.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Operative beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde

Beredskapsutvalgene ble oppnevnt i november/desember 2021. Etter en tid ble det supplert med flere vararepresentanter i Vest Finnmark og Øst-Finnmark da det var behov for flere personer. Spesielt i forbindelse med befaringer, og også habilitet.

I Troms reinbeiteområde ble det avholdt 2 møter i beredskapsutvalget, samt ett fellesmøte i de tre reinbeiteområdene. Totalt ble det foretatt 9 befaringer i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark reinbeiteområde. Det ble avholdt 11 fellesmøter og like mange befaringer. Befaringene i Finnmark er preget av lange avstander, hvor disse omfatter soner, mange distrikter og lengre perioder ute i felt, ofte flere dager. I Troms er topografien slik at avstand til

beiteområdene er kortere og befaringene således kortere.

Vi har hatt hyppige beitekriser i Troms og Finnmark, i 2017, 2020, vårbeiter 2021 og 2022. Det nærmer seg det punktet at det vi i dag kaller krise begynner å bli den nye normalen. Måten å tenke reindrift og beiter ser ut til å endre seg og beredskap hos forvaltningen og næringen ser ut til å bli viktigere.

Det er påbegynt en jobb for å strukturere beredskapsarbeidet generelt på fagområdet reindrift. Dette for å gjøre beredskapsarbeidet mer synlig eksternt og internt. Vi skal også synliggjøre andre beredskapsområder som atomtrussel, dyresykdommer (som CWD) og andre trusler i større grad slik at vi og næringen skal være best mulig forberedt.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

I forbindelse med kommunal planstrategi og arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel oppfordrer vi kommunene til å utarbeide en realistisk oversikt over ønsket/effektivt kommunalt planverk (se behovet i forhold til tid, ressurser og behov). Kommunene i Troms og Finnmark har store utfordringer med å holde kommuneplan oppdatert, og forankre den i sittende kommunestyre. For at plansystemet skal kunne fungere iht. intensjonen, må det ha forankring i sittende kommunestyre. Vi tror at planstrategi og samfunnsplan prosessen må være en og samme prosess. Statusen på samfunnsplanene i kommunene er over år blitt bedre og kommunene har mer og mer oppdaterte planer, noe som er positivt. Vi tolker dette til at deres eget fokus og vår veiledning har bidratt til denne økningen. Statsforvalteren jobber med å motivere kommunene til å etablere interkommunale plankontor. Statsforvalteren har fokus på planlegging etter plan- og bygningsloven og avsetter ressurser på flere nivåer for å understøtte kommunene i deres planarbeid.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har oppdaterte overordnede planer

Statsforvalteren bidrar med veiledning og planfaglige råd både i oppstartsfasen av arbeidet, ved høring av planprogram og i selve planprosessen. Vi anbefaler også kommunene (administrasjonen) til å utarbeide kunnskapsgrunnlaget til ny kommunal planstrategi tidlig i 2023 slik at det nye kommunestyret ved neste valg kan fatte vedtak og at sittende kommunestyre kan bidra til et kunnskapsløft. Det er en generell oppfatning at kommunene er for sent ute med utarbeidelse av kommunal planstrategi. Denne forsinkelse forplanter seg videre i plansystemet og har dermed potensial for å svekke det politiske eierskapet til planverket som styringssystem. Vi anbefaler at planstrategiarbeidet og arbeidet med samfunnsplan slås sammen, slik at samfunnsplan blir forankret i sittende kommunestyre og koblet til økonomiplan.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling

Rapportering på resultatmål 3.3.1.1.2.1 og avsnittet som gjelder plan- og bygningslov under hovedmål 3, viser at våre interne restansenedbyggingstiltak, sammenholdt med eksternt bistand har hatt god effekt på vår saksbehandlingstid i klagesaker etter plan- og bygningsloven.

Som det fremgår av rapportering inkl. tabell på resultatmål 7.3.6.5.1, behandlet vi i 2022 14 reguleringsplansaker. 6 av disse ble behandlet innen 12 uker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 93 dager. Dette er en vesentlig reduksjon i saksbehandlingstid sammenlignet med 2021, hvor vi hadde en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 222 dager. Restanseprosjektet med eksternt bistand fra andre statsforvaltere ble ferdigstilt første kvartal i 2022 og i løpet av 2022 fikk vi kontroll på våre restanser. Per i dag behandler vi som hovedregel våre reguleringsplaner innen lovbestemt frist på 12 uker. Vårt hovedfokus fremover er å opprettholde en slik situasjon. Vi har blant annet satt inn en rekke organisatoriske tiltak for å sikre at dette oppnås.

Mange kommuner har et stort forbedringspotensial med hensyn til å utforme planbestemmelser slik at de blir tilstrekkelig klar og entydig. Vi bruker mye ressurser på plantolkning i vår klagebehandling, også av nyere planer. I noen tilfeller er vår konklusjon at planbestemmelsene har et ugyldig innhold og dermed ikke har rettsvirkning.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk gyldige bestemmelser og plankart

Plan

Det er rom for forbedring når det gjelder den juridiske kvaliteten på arealplanene i Troms og Finnmark. Det er vanskelig å plassere kvaliteten på en skala, men vi mottar regelmessig bestemmelser på høring som eksempelvis har et uklart eller uhjemlet innhold. Også på klagesakssiden oppdager vi med jevne mellomrom at kommunale planer inneholder ugyldige bestemmelser. Planenes juridiske kvalitet varierer fra kommune til kommune, avhengig av kompetansenivå og ressursituasjon, men plassert på en skala vil vi si at de kommunale planene i Troms og Finnmark i liten til middels grad holder god

juridisk kvalitet.

Dette er et område vi har fokusert for lite på tidligere år, på grunn av den interne ressursituasjonen hos oss. I 2023 planlegger vi å gjøre en nøyere kvalitetssikring av alle kommuneplaner vi mottar på høring. Dette vil skje i samarbeid med Statsforvalterens juridiske seksjon, slik at vi bedre får formidlet erfaringene fra klagesaksarbeidet til kommunene når de ruller sine arealplaner. Videre vurderer vi reguleringsplanbestemmelser ved behov. Vi vil fokusere på å luke ut feil som går igjen i flere saker. Dersom vi oppdager slike gjentakende feil, vil vi også søke å veilede alle kommunene i fylket slik at de kan unngå den type feil i eget planarbeid.

Vi opplever at kommunene er opptatt av at planene skal holde god juridisk kvalitet, og at de imøtekommer våre innspill på dette området. Vi legger derfor til grunn at tiltakene i 2023 vil ha god effekt.

Når det gjelder andre aktørers innflytelse, så registrerer vi at også fylkeskommunen i mange henseende kommenterer bestemmelsers lovlighet og innhold. Oppgavefordelingen mellom oss og fylkeskommunen på dette punktet kan nok oppleves som noe uklart, også fra kommunenes side. Den kan med fordel presiseres. Ellers benytter en god del av kommunene i vårt fylke konsulentfirma for å utarbeide arealplaner. Det er svært varierende grad av kvalitet på disse planene.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp

Plan

Det er stor variasjon når det gjelder anvendelsen av konsekvensutredningsforskriften i de planforslagene vi mottar. Samlet vil vi si at KU-forskriftens utredningskrav følges opp i middels grad. Når vi mottar planforslag med manglende vurderinger av konsekvensutredningsplikt, gir vi tilbakemelding til kommunene om det. Kommunen følger vanligvis våre oppfordringer om å gjøre nødvendige vurderinger.

Vi har hatt fokus på veiledning om forståelsen av konsekvensutredningsforskriften, særlig med tanke på vurderingene etter §§ 8 og 10, for å sikre at kommunene gjør en forsvarlig vurdering av om planen utløser krav om konsekvensutredningsplikt. Det har vært et tema på konferansene vi arrangerer for kommunene, og vi har et særskilt fokus på det i planarbeidet.

Inntrykket er at denne innsatsen har ført til en viss forbedring av kvaliteten på kommunenes vurderinger av om planer er konsekvensutredningspliktige eller ikke. Vi ser imidlertid at det fortsatt er behov for å ha et særlig fokus på dette i vårt arbeid. Det er også nødvendig å ha fokus på kravene til utredningenes innhold, for eksempel når det gjelder sumvirkninger og alternativvurderinger.

Kvalitet på konsekvensutredninger (fra kapittel 3.1.1.3.3.3 i TB)

Rapportere på

God kvalitet på konsekvensutredninger som følge av gode plan- og utredningsprogram

Kommunenes kunnskap om konsekvensutredninger er svært varierende og en mangel som ofte fører til innsigelse fra Statsforvalteren.

Vi må informere bedre om forskriftens prosesskrav og likeledes avklare hva som er tilstrekkelig kartlegging til at våre sektorområder er ivarettatt godt nok til å ta stilling til et utbyggingsspørsmål.

I 2023 vil vi ha økt fokus på konsekvensutredninger og følge opp tema vi har hatt på diverse konferanser og veiledningsmøter med kommunene. I dag er det et stort forbedringspotensial i både kommuneplanprosesser og reguleringsplanprosesser.

Oppdaterte digitale planregistre (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner holder digitalt planregister løpende oppdatert.

Både Statsforvalteren, Fylkeskommunen og Statens kartverk har fokus på digitale planregistre. Ut fra kommunale ressurser er det i varierende grad etablert digitale planregistre. I bykommunene er det både kompetanse og ressurser for å utføre arbeidet. I distriktskommuner med begrensede ressurser er det vanskeligere å få planregistrene operative. I sum kan situasjonen beskrives med liten til middels grad føring av digitale planregistre.

Det er uklart i hvilken grad ledemivået i kommunene har forstått behovet for og ikke minst prioritert å etablere digitale planregistre.

Statsforvalteren kan øke veiledningen på fagområdet, men det må være i tett samarbeid med både Fylkeskommunen og Statens kartverk.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Gjennom mange opplæringer basert på innmeldt behov og det vi har sett gjennom klagesaker, henvendelser og tilsyn, vurderer vi at ansatte i Nav-kontorene har fått økt kunnskap om sosialtjenesteloven.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV- kontor har god kunnskap om sosialtjenesteloven og forskrifter.

Alle NAV-kontor i fylket har fått tilbud om opplæring i sosialtjenesteloven og forskrifter knyttet til de sosiale tjenestene.

I perioden januar - desember ble 16 nettseminar gjennomført med varighet mellom 45 minutter til 3 timer.

Det ble lagt vekt på individuelle vurderinger i flere av opplæringene, og barne- og familieperspektivet ble spesielt ivaretatt gjennom tre nettseminar arrangert sammen med Nav fylke i barnekonvensjonens bursdagsmåned, november. I geografisk inndelte møter med Nav-lederne, ble Nav sitt ansvar i oppvekstreformen satt i fokus, med påfølgende diskusjoner om barneperspektivet og forebyggende arbeid.

Tilbud om å delta ble gitt til alle NAV-ansatte ved NAV-kontorene i Troms og Finnmark. Opplæringen ble gitt via teams, noe vi har fått svært positive tilbakemeldinger på.

Sosial- og velferdsseksjonen har også gitt tilbud om opplæring gjennom nettverk for sosiale tjenester i samarbeid med Nav fylke, og nettverk for gjeldsrådgivere.

I tillegg har seksjonen tilbudt kurs i økonomisk rådgivning i samarbeid med embetene i Trøndelag og Vestland. Dette var både grunnkurs, videregående kurs og ekspertkurs. Vi har også veiledet både muntlig og skriftlig i lov og forskrift jevnlig gjennom generelle henvendelser fra Nav og i oversendelsesbrev med klagesakene.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	27	27

NAV kontor med lav kunnskap tilbys tilpasset opplæring (fra kapittel 3.1.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Godt tilpasset opplæring til NAV- kontorene.

Statsforvalteren har fulgt opp kommuner der det er avdekket særlige utfordringer ved praktisering av sosialtjenesteloven. Det er utarbeidet egne verktøy for å gjøre dette på en systematisk måte. Gjennom saks- og fagdiskusjoner i forskjellige møter, er det samlet informasjon om hvilke Nav-kontor som har spesifikke utfordringer.

Dette har dannet grunnlag for hvilke opplæringstiltak som skal tilbys alle Nav-kontorene, og hvilke Nav-kontor som har behov for en mer tilpasset opplæring eller tilsyn.

Sosial- og velferdsseksjonen har kontaktet Nav-kontorene hvor det er avdekket særlige utfordringer. Gjennom dialog med Nav-kontoret er det gitt råd og veiledning om hvordan sosialtjenesteloven og forvaltningsloven skal praktiseres, annen type opplæring eller gjennomført tilsyn. Statsforvalteren vurderer at dette har vært tilpasset Nav-kontorenes behov og ønsker, etter dialog og tilbakemeldinger fra både Nav-ledere og andre ansatte i Nav.

Oppfølging av kommuner med særskilte utfordringer (fra kapittel 3.1.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV- kontor med særskilte utfordringer er fulgt opp.

Statsforvalteren har fulgt opp kommuner der det er avdekket særlige utfordringer ved praktisering av sosialtjenesteloven. Det er utarbeidet egne verktøy slik at dette gjøres på en systematisk måte. Gjennom saks- og fagdiskusjoner i forskjellige møter, er det samlet informasjon om hvilke NAV-kontor som har spesifikke utfordringer.

Dette har dannet grunnlag for hvilke opplæringstiltak som skal tilbys alle NAV-kontorene, og hvilke NAV-kontor som har behov for en mer tilpasset opplæring eller tilsyn.

Sosial- og velferdsseksjonen har tatt kontakt med de NAV-kontorene hvor det er avdekket særlige utfordringer. Gjennom dialog med NAV-kontoret er det gitt råd og veiledning om hvordan sosialtjenesteloven og forvaltningsloven skal praktiseres, annen type opplæring eller gjennomført tilsyn.

3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Se rapportering i punktene under.

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dette må ses i sammenheng med planlegging og utvikling av tjenester til de fire prioriterte gruppene i helsefelleskapene:

- barn og unge
- personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer
- skrøpelige eldre
- personer med flere kroniske lidelser

Endringer og utfordringer knyttet til demografi er omtalt i overordnede planer i alle kommuner i Troms og Finnmark.

Kommunenes planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene må gjøres på flere nivå. Som grunnlag for planarbeidet må kommunen lage kunnskapsgrunnlag som beskriver status og utfordringer. Til det kreves kompetanse og erfaring i analyse og framskrivninger – og der er det stor variasjon mellom kommunene. Kommunal planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel omtaler de aktuelle samfunnsutfordringene på et overordnet plan, og angir overordnede mål og strategier. Men det er ikke nok. Disse plantypene må suppleres med sektorplaner for å gi tilstrekkelig forankring av arbeidet med kapasitet, kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene. Ca. halvparten av kommunene i Troms og Finnmark har en oppdatert helse- og omsorgsplan som fungerer godt som styringsverktøy for sektoren. Den andre halvparten av kommunene har ikke en slik plan. I kommunal planstrategi for perioden 2019 til 2023 sa 25 av 39 kommuner at de ville lage eller revidere en helse- og omsorgsplan, men flere kommuner er forsinket i arbeidet, primært pga. pandemien.

I kommunene som har en helse- og omsorgsplan er det denne planen som beskriver kommunens arbeid med kapasitet, kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene. Men dette temaet er så omfattende at det må sees på som en samfunnsutfordring, ikke en sektorutfordring. Dermed faller temaet lett mellom to stoler, for det tilhører både overordnet planlegging og sektorplanlegging. Noen kommuner har klart å lage en god kobling mellom overordnet planlegging og sektorplanlegging på dette området. Kvæfjord kommune kan nevnes som eksempel. Alle deres planer finnes på kommunens nettside.

Ca. en tredjedel av kommunene i Troms og Finnmark har spesielt stort behov for råd og veiledning knyttet til planmessig arbeid med kapasitet, kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene. Disse kommunene er små, de har liten kapasitet til planarbeid og fagutvikling, de har problemer med å rekruttere og beholde personell, og har stor turnover i nøkkelstillinger. Statsforvalteren har tilbudt kommunene veiledning om kompetanseheving via ulike tiltak, se pkt. 3.1.1.1.6.1

3.1.1.6 Andre oppdrag

Psykisk helse og rus

Rådgivende enhet for rus-saker

Statsforvalteren har samarbeidet med kompetansesenter KORUS-Nord om å bistå kommunene ved implementering av rådgivende enhet for rus-saker. Det er fortsatt en del uklarheter i ansvarsfordeling mellom helse og politi i rammene for enheten.

ACT/FACT og FACT-ung

Statsforvalteren samarbeider med kompetansesentrene, KORUS, RVTS, og NAPHA om implementering av ACT/FACT. Nettverkssamlingen for FACT/ACT ble arrangert i Bodø i oktober i samarbeid med Statsforvalteren i Nordland og kompetansesentrene. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har fulgt opp forprosjektene for FACT-ung i Tromsø og digitalt FACT-ung i Alta, i tillegg til FACT teamene som er under oppstart med råd og veiledning. Det er etablert ACT, FACT og FACT-ung team i Tromsø. I Troms er det et FACT-team i Nord og ett under etablering i Midt, Teamet i Sør-Troms er lagt ned etter at tilskuddsordning ble avsluttet, begrunnet med utfordringer i tilgang på spesialister. I Finnmark er digitale FACT team etablert i Øst- og Midt-Finnmark, og er under etablering i Alta m/omegn. Finnmark fortsetter med forprosjekt digitale FACT-ung team i resten av Finnmark.

Forebygging og utvikling av tjenestetilbud innenfor psykisk helse og rus

Kommunene i Troms og Finnmark har i varierende grad implementert pakkeforløpene i psykisk helse og rus. Statsforvalteren har derfor, i samarbeid med kompetansesentrene og brukerorganisasjonene Mental helse og RIO, hatt en særskilt satsning rettet mot implementering av pakkeforløp i kommunene i form av webinarer og fysiske samhandlingsseminarer "Bedre i lag" for kommunehelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste og NAV. Dette har bidratt både til bedre samhandlingsklima og konkrete avtaler for videre samarbeid. Dette arbeidet er planlagt fulgt opp videre i 2023. I tillegg har vi arrangert en stor rus- og psykisk helsekonferanse hvor samhandling i praksis var hovedoverskriften.

Sammen med kompetansesentrene og Statsforvalteren i Nordland har vi arrangert nettverkssamlinger for psykologer i kommunene og kommuner som bruker FIT, vi har sammen med RVTS arrangert nettverkssamlinger for psykososiale kriseteam, og vi har deltatt på nettverk for helsesykepleiere og

helse- omsorgsledere.

Tjenestene gir inntrykk av at nettverk er nyttig for deltakerne, for kompetanseheving, kompetanseoverføring og gjensidig støtte og veiledning. For oss er deltakelse nyttig både for områdeovervåking, formidle nasjonale føringer og strategier samt bidra med støtte, veiledning og kompetanse i forbindelse med kommunenes tjenesteutvikling.

Vi har inntrykk av at kommunene i større grad anerkjenner pårørende som ressurs og samarbeidene part i oppfølging av pasienter innenfor psykisk helse og rus, men de har fortsatt en vei å gå i forhold til å sette dette inn i planer og strukturert arbeid. Noen kommuner har søkt om tilskudd til å etablere systematisk oppfølging av barn som pårørende.

Gjennom rapportering IS 24/8 kommer det frem at litt over halvparten av de rapporterende kommuner har noen, stor eller svært stor grad av tiltak for å følge opp barn/unge som pårørende. Det er i stor grad helsestasjon/skolehelsetjeneste/helsesykepleiere som har dette ansvaret. 4 kommuner melder at de har egen barneansvarlig, og 1 kommune har egen barne- og familieveileder/terapeut.

32 % av kommunene rapporterer at de på en systematisk måte innhenter brukererfaring i forbindelse med tjenesteutvikling, opp fra 18% i 2021, noe som er en økning på 14%. 30% av kommunene har ansatte med erfaringskompetanse. Statsforvalteren har samarbeid med bruker- og/eller pårørende representasjon i vår utadrettede virksomhet. Det kan være utfordringer for organisasjonene å delta på alle aktuelle arenaer da de har ulik grad av medlemmer som kan bidra, samt økonomi for å dekke egen deltakelse. Organisasjonene har ulike interne finansieringsordninger og avlønning.

I mange kommuner er det ikke aktive bruker- og/eller pårørendeorganisasjoner innenfor rus/psykisk helsefeltet som kommunene kan benytte systematisk i egen tjenesteutvikling. For å bistå kommunene med å bruke systematisk bruker- og pårørendemedvirkning i tjenesteutvikling har vi sammen med Statsforvalteren i Nordland, kompetansesentre og bruker/pårørendeorganisasjoner startet en pilot i recoverynettverk hvor kommunene bl.a. får kompetanse om bruker- pårørendemedvirkning og tilgang på ressursene i arbeidsgruppen som de kan benytte inn i egen tjenesteutvikling. Tilbakemeldinger så langt er at kommunene opplever dette som nyttig. Den årlige nettverkssamlingen for erfaringskonsulenter som vi pleier å arrangere sammen med Statsforvalteren i Nordland, kompetansesentre og brukerorganisasjoner ble avlyst i år pga. få påmeldte.

Noen kommuner har fokus på tidlig inn og har etablert egne tiltak/tjenester rettet mot barn og unge, psykisk helse og rus. Tjenestene er fortsatt i mange kommuner uoversiktlig, fragmentert og ansvaret ikke «fordelt». Flere har søkt om tilskudd til å bygge opp kommunale lavterskeltjenester til barn/unge.

For mer informasjon om tjenester til barn og unge se 3.1.2.1, 3.2.1.1.1.1 og 7.3.10.1.1.

Rutiner for helhetlig oppfølging av personer som har vært utsatt for vold og overgrep

Statsforvalteren deltar i regionalt nettverk for vold mot eldre, sammen med RVTS, USHT, TryggEst, UNN, Nordlandssykehuset, politi, ATV, SANKS, krisesenter, Statsforvalteren i Nordland, eldreråd, pasientombud m.fl. Nettverket jobber bl.a. med å løfte fokus på tematikken, gi informasjon og økt oppmerksomhet om vold mot eldre i regionen, bidra til å identifisere tjenester og tematikk innenfor vold mot eldre som trenger økt fokus og bidra til at tjenesteapparatet får nødvendig fenomenkunnskap og handlingskompetanse til å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep mot eldre. I tillegg deltar vi i Nord-Norge nettverket.

For innsatsen knyttet til implementering av de voldsforebyggende verktøyene se 3.2.1.1.1.1. For oppfølging knyttet til krisesenter se 7.3.2.1.

Sammen med kontaktpersonene i nettverket for forebygging av vold og overgrep mot barn og unge har vi utarbeidet en felles ressurs i form av en presentasjon med tilhørende kunnskapsgrunnlag som kommunene kan bruke i sitt arbeid for å sikre en god forankring i kommunens ledelse og bidra til struktur og planmessighet for dette arbeidet i kommunene.

Statsforvalteren fortsetter arbeidet med å bidra til at kommunene har oppdaterte planer og rutiner for helhetlig oppfølging av personer som har vært utsatt for vold og overgrep i 2023.

Overdoseforebygging

Statsforvalteren har bidratt til gjennomføring av overdoseforebyggende fagdager i Harstad og Hammerfest.

Kompetanse/rekruttering

Av kommunene i fylket så er det 23 kommuner som melder at de har psykolog eller psykologspesialist i tjenesten, 16 kommuner har det ikke. Når det gjelder rekruttering så melder over halvparten av de som har rapportert i IS 24/8 at det er utfordringer knyttet til rekruttering av sykepleiere og vernepleiere med og uten spesialkompetanse i psykisk helse eller rusarbeid, samt psykologer. Dette har vi særlig fokus på i aktuelle tilskuddsordninger.

Leve hele livet

Statsforvalteren har i 2022 jobbet aktivt med forankring av reformen som samfunnsreform, ikke bare som helsereform. Både politisk ledelse, administrativ ledelse, planleggere og annet personell utenom helsesektoren har vært målgruppe i aktiviteter gjennom året, her under blant annet i dialogmøter og nettseminarer som gjennomført i regi av Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Vi erfarer at vi har klart å bidra til at flere kommuner har mer forståelse av reformen som samfunnsreform. Reformarbeidet er godt forankret også internt i embetet, med hele ledergruppen, og arbeidet fortsetter i 2023. Statsforvalter Elisabeth Vik Aspaker skal blant annet bidra til videre forankring av reformen i et nettseminar om aldersvennlige samfunn i februar 2023. Til dette seminaret har vi særskilt invitert kommunenes administrative ledelse. Leve hele livet vil også bli forankret i statsforvalterens vintermøte med kommunenes politiske og administrative ledelse, og statsforvalteren har egen strategi for 2023 for kommuner som ikke er kommet så langt med reformarbeidet. Disse kommunene blir blant annet invitert til særskilte dialogmøter med statsforvalteren.

Regionalt støtteapparat har fungert aktivt gjennom hele 2022 og samarbeidet fortsetter i 2023. Fylkeskommunen v/ avdeling folkehelse deltar i arbeidet fra 2023. Embetsintern gruppe som ledes av landbruksavdelingen og har deltagere fra oppvekst og barnevern, plan, landbruk, helse og kommunikasjon har møttes jevnlig i 2022 og delt sine erfaringer om reformarbeidet. Også dette arbeidet fortsetter i 2023.

Vi har sammen med Statsforvalteren i Nordland, KS og Husbanken gjennomført en rekke nettseminarer i 2022, med godt oppmøte og mange aktuelle temaer om reformen. Vi har hatt fokus på å presentere reformen som samfunnsreform også i nettseminarene.

3.1.1.7 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

Samlet effekt av tiltakene gjennomført for fremmede plantearter er at disse i dag utgjør en mindre risiko for negativ påvirkning på naturmangfoldet flere steder i fylket og at spredningspotensialet er redusert.

Tilstanden til akvatiske økosystemene er vurdert etter vannforskriftens mål om og definisjoner for god økologisk tilstand. Hele 92 % av vannforekomstene i vannregionen Troms og Finnmark, og 87,5 % av vannforekomstene i norsk-finsk vannregion er klassifisert til svært god eller god økologisk tilstand. Samtidig er det mangelfull kunnskap om enkelte påvirkningstyper og grad av påvirkning (for eksempel fra pukkellaks og kongekrabbe), og vi har et stort antall vannforekomster hvor datagrunnlaget har en lav pålitelighetsgrad.

Status for de anadrome fiskebestandene er svært bekymringsfull i regionen. Kun to av de totalt 38 laksebestandene som er vurdert har god status etter kvalitetsnormen for villaks. I de store vassdragene laksevassdragene Tana og Reisa er fisket stengt. Utviklingen i Neideneelva, et felles norsk-finsk vassdrag, er bekymringsfull. Vi har derfor gitt høy prioritet til samarbeidet om forvaltningen av Reisa- og Neidenvassdragene, og til fiskeforvaltningen generelt.

Det er en stor bekymring knyttet til hvordan invasjoner av pukkellaks etter hvert vil påvirke vassdragene i regionen, blant annet i forhold til økte næringsstilførsler og konkurranse med den atlantiske laksen. Invasjonen av pukkellaks i 2021, og da særlig effektene i Øst-Finnmark, tydeliggjorde behovet for en samordnet bekjempelsesinnsats på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Vi har i 2022 jobbet systematisk for å kjøpe inn og teste ulike typer fiskefeller i Finnmark, for bruk i 2023. Vi vurderer at disse forberedelsene, utført i 2022, er helt vesentlige for at samfunnet skal kunne lykkes med effektive uttak av pukkellaks i våre vassdrag i 2023.

En viktig og svært positiv milepæl for naturforvaltningen i 2022 var friskmeldingen av vassdragene i Skibotn-regionen etter en vellykket behandling mot Gyrodactylus salaris. Lakseparasitten ble påvist i 1979 og innsatsen over hele 43 år har nå endelig gitt resultater. Statsforvalteren har bidratt til tre behandlinger over disse årene, og har siden 2017 vært koordinator for re-etableringen av fiskebestandene i regionen.

Redusert negativ effekt av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Redusert negativ effekt av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet.

Det har vært fjernet tromsøpalme i flere verneområder (Skorpa Nøklan landskapsvernområde og Bergsøyen landskapsvernområde), og på en rekke lokaliteter i Tromsø kommune siden 2012. Arbeidet med fjerning av tromsøpalme i Tromsø-området skjer i regi av Tromsø kommune i samarbeid med Statens Naturoppsyn (SNO), privatpersoner og lag. Vårt inntrykk er at samarbeidet fungerer godt. Det er medieinteresse for prosjektet, og det er jevnlig spørsmål fra publikum og media om fjerning av tromsøpalmer, så prosjektet har god effekt med å spre informasjon til andre som ønsker å bekjempe tromsøpalme. Vi ser nå svært gode effekter av dette langvarige arbeidet på flere av øyene utenfor Tromsø, der tromsøpalme er helt bekjempet, eller at det ikke har vært spredning av frø i 2022.

Det ble i 2022 påbegynt to nye prosjekter på bekjempelse av fremmede landlevende planter i fylket, det ene på Trondenes ved Laugen landskapsvernområde i Harstad kommune, og det andre gjaldt bekjempelse av kjempespringfrø på Rundmo i Målselv kommune. Begge prosjektene har hatt stor suksess, og har gitt mye aktivitet med forholdsvis få midler. For Trondenes var det bekjempelse av tromsøpalme både inne i verneområdet med tiltaksmidler og utenfor verneområdet med midler fra 21-posten. Begge prosjektene vil fortsette i 2023. Vi håper også på utvidelse av prosjektet med kjempespringfrø til nabobygda Blomli i Senja kommune. På dette prosjektet samarbeider vi med landbruk på regionalt og kommunalt nivå.

Vi har også fortsatt arbeidet med bekjempelse av sandlupiner like utenfor Syltefjorddalen naturreservat/nasjonalpark (Båtsfjord kommune) og i Oksfjorden (Kvænangen kommune). Prosjektet ved Syltefjorddalen vil neste år bli gjennomført av SNO i regi av nasjonalparkforvalter. Prosjektet i Oksfjorden startet i 2021, og har vært godt gjennomført.

Vi ser at prosjektet har potensiale til å øke i omfang, da det er flere lokaliteter som bør tas tak i før det blir for seint. For å få dette til bør Kvænangen kommune involveres sterkere.

Samlet effekt av tiltakene er at fremmede plantearter i dag utgjør en mindre risiko for negativ påvirkning på naturmangfoldet flere steder i fylket og at spredningspotensialet er redusert.

Tilstanden i og kunnskapen om vannforekomstene (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilstanden i og kunnskapen om vannforekomstene er forbedret.

Mange vannforekomster i Troms og Finnmark er klassifisert til god eller svært god økologisk tilstand (henholdsvis 92 og 84,5 % i Troms/Finnmark og norsk/finnsk vannregioner). Miljøtilstanden er generelt god, men det kan likevel foreligge en fare for forringelse på grunn av det økte presset som er på miljøressursene. Viktige årsaker til påvirkning i vårt fylke er akvakultur, fremmede arter, vannkraftreguleringer, ulike typer fysiske inngrep, forurensning og fiske. Vi har derfor i plan- og enkeltsaker i 2022 lagt stor vekt på å vurdere om det er gjort nødvendige avklaringer etter vannforskriftens § 12 for nye tiltak og aktiviteter. Det har medført en rekke innsigelser i 2022 etter forskriftens § 12.

Vi har også prioritert planarbeid knyttet til oppdrettslokaliteter. I forbindelse med behandlingen av kystsoneplanen for Tromsø-regionen, tok kommunene til følge Statsforvalterens innsigelser knyttet til virkninger for anadrom fisk og flere foreslåtte oppdrettslokaliteter ble tatt ut av planen. Høsten 2022 ble det på samme grunnlag gitt innsigelser til 7 oppdrettslokaliteter i kystsoneplanen for Varanger. Innsigelsene er til behandling i kommunene og er ikke løst. Vi vurderer at det er viktig at vi prioriterer dette arbeidet da kun to av de totalt 38 laksebestandene som er vurdert etter kvalitetsnormen for villaks i Troms og Finnmark har god status. For 34 av disse er genetisk integritet moderat, dårlig eller svært dårlig.

I tiltaksprogrammene for vannforvaltningsplanene (2022-2027) er Statsforvalteren sektormyndighet for henholdsvis 39 vannkrafttiltak i vannregionen Troms/Finnmark og 20 tiltak i norsk/finnsk vannregion. Vi har i 2022 varslet pålegg i to vannkraftsaker og vil i 2023 utstede to pålegg om kunnskapsinnhenting, i tillegg til et pågående frivillig kartleggingsarbeid (Pasvikelva), som vil gi miljøforbedringer på lengre sikt. Hver enkelt påleggssak er imidlertid ressurskrevende og tar lang tid, og det kan bli vanskelig å bli ferdig med samtlige tiltak innen 2027.

3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Effekten av vårt arbeid på skjøtsel er at flere av de kulturbetinga trua naturtypene med tilhørende rikt naturmangfold opprettholdes gjennom skjøtsel av flere verdifulle slåttemarker og kulturlandskap med naturbeitemark og kystlynghei i fylket. Det er en positiv utvikling som i stor grad kan tilskrives Statsforvalterens prioritering av innsats de siste årene.

Det er gjennomført kartlegging av hekkelokaliteter for hornedykker i utvalgte områder i Troms, Nordland og Innlandet. Effekten av dette arbeidet er styrket kunnskap om status for hekkebestander i ulike deler av landet og grunnlag for en eventuell revisjon av forvaltningsplanen for hornedykker.

Gjennom tilskuddsordningene til trua arter har vi støttet informasjonsarbeid knyttet til dverggås (prioritert art) i Stabbursdalen i Porsanger, kartlegging og utarbeiding av skjøtelsesplan for naturbeitemarker med sibirmattfiol og andre trua arter i Mandalen i Kåfjord og tilskudd til ex-situ-prosjekt på de trua artene finnmarksløvetann, finnmarksjonsokblom og kveinhavre.

Utover dette har vi bistått Miljødirektoratet til organisering av tiltak for den freda orkideen sibirmattfiol, som er en del av oppfølgingsprogrammet trua natur. Effekten av dette arbeidet er økt informasjon om trua arter, økt kunnskap om hvor de lever og bedre kunnskapsgrunnlag for å sikre leveområdene.

Det har blitt utviklet en nordnorsk frøblanding, og vi jobber for at landbruksforvaltninga skal inkludere tiltak for ville pollinerende insekter i RMP (regionale miljøtilskudd). Dette tiltaket vurderer vi vil ha god effekt og bidra til å ivareta pollinerende insekter. I 2022 har det vært få søknader på tiltak til pollinerende insekter, og vi vurderer at tiltakene ikke har bidratt nevneverdig til å nå målet om at tilstanden til trua arter forbedres. Arbeidet knyttet til slåttemark vurderer vi imidlertid har hatt god effekt for leveområdene til disse artene.

Forbedret tilstand for truet natur (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Forbedret tilstand for truet natur.

Vi viser til teksten under 3.1.4.2 og tabellen 7.3.5.4

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert (fra kapittel 3.1.4.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert.

1. Status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken.

Bjørn i Troms og Finnmark

I Troms og Finnmark ligger vi langt unna bestandsmålet på bjørn: 2,9 av 6 2021. Vi ser fortsatt at det er økt utbredelse og arealbruk hos bjørnestammene i Karasjok/Kautokeino og Sør-Varanger. Samtidig øker konflikten mellom reindrifta og bjørn om våren. I 2022 ble det dokumentert en del tap til bjørn i Tana kommune. Det er 7 år siden sist det var dokumentert tap til bjørn i Tana. I forbindelse med skadefelling i sommer ble det felt to hannbjørn i Finnmark. Vi vurderer at det er vanskelig å nå målet om 6 «helnorske» ynglinger innenfor vårt A-området for bjørn uten av konflikten og tap til sau/rein øker.

Jerv i Troms og Finnmark

Jervebestanden i regionen er stabilt høy og ligger fortsatt over bestandsmålet. Registreringen for 2022 var på 12 ynglinger. Vi vurderer at status på jervebestanden som god. Tap til jerv økte noe i 2022. Vi har fortsatt ikke nådd målet om å holde bestanden nede på målet eller redusere tap til jerv.

Gaupe i Troms og Finnmark

Gaupebestanden er under bestandsmålet og antall ynglinger registrert for 2022 var på 6. Gjennomsnittet de tre siste år er på 7,7. Målet er 10 (4). Vi får oftere meldinger om observasjoner av enkeltgauper et stykke fra A-området. Dermed øker også konfliktnivået. I Troms er bestanden stabilt god og registreringen av ynglinger er god, mens i Finnmark er bestanden stabil. Vi vurderer at bestandstatus for gaupe er middels. Det kan være vanskelig å oppnå bestandsmålet uten at det fører til mer tap til gaupe.

Ulv i Troms og Finnmark

Det forekommer streifdyr av ulv, men har likevel et lavt konfliktnivå. Vi har hatt en skadesituasjoner med ulv. En ulv ble felt av SNO i Kautokeino. Det er viktig at vi er tilgjengelig og kan bidra med akutte tiltak straks det oppstår skade ettersom ulv i reinflokk har et betydelig skadepotensiale.

2. Vurdering av måloppnåelse med kvotejakt, lisensfelling og skadefelling.

Vi har ikke lisensjakt på bjørn fordi vi ligger under bestandsmålet. Skadefelling av bjørn har varierende effekt. I 2022 ble en bjørn felt i Tana kommune. Det viste seg å være to bjørn som hadde vært i området. Tiden vil vise om tapene fortsetter i kommunen denne sesongen. I Troms og Finnmark er skadefelling det mest effektive og ofte eneste tiltaket for å forebygge videre skader på sau når de oppstår. Lisensjakt på jerv regulerer ikke bestanden som ønsket i Finnmark dag. I Troms fungerer den delvis bestandsregulerende. Felling skjær primært i A-området. Statsforvalteren ser det er behov for å øke interessen og innsats på jervejakt i Finnmark.

Kvotejakt på gaupe har tidligere år hatt middels effekt. I 2022 ble det kvotejakt i Troms med tre gauper på kvoten. Alle tre ble tatt ut på skadefelling i Finnmark og ble belastet av kvotejakt-kvoten til Troms. En gaupe ble funnet død med ukjent dødsårsak.

Vi har sett at skadefelling kan være svært effektivt tiltak for å få tatt ut skadevolder og få ned tap, men vi har også erfart det motsatte.

3. Effekten av de enkelte forebyggende og konfliktdempende tiltak for å nå målet om å redusere tap.

Vi klarer ikke se åpenbar effekt av de ordinære forebyggende og konfliktdempende tiltakene i regionen. På akutte forebyggende og konfliktdempende tiltak kan vi se noe effekt. Det er mange som søker om tiltak og vi har begrenset med tilskuddsmidler. Vi har få tiltak som virker så godt at vi kan prioritere enkelte foran andre. Det betyr at vi sprer midlene jevnt over mange søkere. Flere får innvilget en mindre sum til tiltak for en kort periode eller som en del av tiltak det de allerede gjør. Ettersom reindrifta opplever rovdrytt hele året er det mange som søker om tiltak som inngår i en del av drifta. Det betyr at det blir desto vanskeligere å måle effekten av noe vil gir tilskudd til. Vi ser ikke at ordinære FKT tilskudd har ført til nedgang av tap i disse områdene. Økt fokus på støtte til elektronisk overvåking gjennom ordningen kan ha bidratt til økt interesse i reindrifta. Vi ser og får tilbakemeldinger på at dette har mange positive effekter på den helhetlige drifta, inkludert rovviltforebyggende tiltak.

På sau har tiltak som fysisk skiller beitedyr og rovdyr målbar effekt. I områder der tidlig nedsanking blir gjort riktig har vi betraktelig lavere tap til jerv. God dekning med radiobjeller i områder med mye bjørn virker både konfliktdempende og kan forebygge mer tap. Det er lettere å oppdage skader og tap tidlig/umiddelbart.

3.1.1.9 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Arbeid med nytt vern i Troms og Finnmark i 2022 var frivillig skogvern, marint vern og planlegging av økologisk kompensasjon i forbindelse med vegbygging. Vi fikk et nytt marint verneområde i år, Loppa marine verneområde. Effekten av arbeidet vårt med nytt vern er at mer viktig og representativt naturmangfold blir sikret for fremtiden, både på terrestrisk og marint naturmangfold.

For å ta vare på verneverdier i eksisterende verneområder, har vi prioritert arbeidet med forvaltningsplaner, besøkstrategier, skjøtsel, uttak av fremmede arter, oppfølging av ulovligheter og informasjonsplakater i tillegg til den løpende saksbehandlingen.

Vi erfarer at søknader om dispensasjoner fra verneforskrifter øker både i antall og kompleksitet. Vi har blitt strengere i vår forvaltningspraksis og legger vekt på mulige presedensvirkninger når vi behandler søknader som kan skape presedens for at andre kan søke på samme grunnlag. Effekten av dette er at vi unngår å skape presedens for en økt samlet belastning som kan skade verneverdier i fremtiden, og at vi unngår negative virkninger av tiltak hvis vi innvilger dispensasjon.

I 2022 har vi hatt 3 spesielt krevende saker:

- 1) Et havarent fiskefartøy gikk på grunn i Slettnes NR.
- 2) Et helikopterfly nødlandet i Stongodden NR.
- 3) Statsnett søkte om å sette opp en ny mast til 420 linje gjennom Myrvatn NR, som også er et Ramsar-område.

Dette er saker som potensielt kunne medført store skader i verneområdene og trusler mot verneverdiene. Vi har brukt mye tid på disse sakene i 2022, befaringer, oppdatert oss faglig for å sette riktige vilkår for å minimalisere skader i verneområdene. Til nå ser det ut som vi har lyktes med dette. Effekten

er også at vi har fått ny erfaring og kompetanse med å sette riktige vilkår for å unngå at slike situasjoner medfører skade og trusler i verneområder.

Vi forvalter ca. 180 verneområder og har ikke ressurser til å løse alle utfordringer på en gang. Vi satser derfor på tiltak der vi vurderer at naturen får mest igjen for innsatsen vi har kapasitet til å gjennomføre. I arbeidet vårt med forvaltning av verneområder satser vi også på «medforvaltning», samarbeid med kommuner, skoler og lag og foreninger. Effekten av dette er at vi oppnår langt mer enn vi klarer alene som forvaltningsmyndighet og at vern får et positivt omdømme og lokal forankring. Vi ivaretar og styrker verneverdier samtidig som vi lærer opp lokal ungdom og andre til å forstå forvaltning, og hvorfor vern er viktig. Dette tiltaket vurderer vi har stor effekt for å ta vare på representativ natur for kommende generasjoner.

I 2022 har vi prioritert befaringer til verneområder det er lenge siden vi har besøkt, eller vi ikke har besøkt tidligere, spesielt i Vest-Finnmark. Disse befaringene har avdekket både ulovligheter og trusler/forløpere til trusler. Det vil si at vi har blitt kjent med flere trusler vi ikke kjente til, og kan rapportere på at antall verneområder med kjente trusler ikke har blitt redusert, men har økt. Med den ressursituasjonen vi har hos Statsforvalteren i dag har vi ikke kapasitet til å følge opp alle verneområder med kjente trusler. Vi vil derfor avslutte med en bekymringsmelding for utviklingen fremover for forvaltning av verneområder i vårt fylke der Statsforvalteren har forvaltningsmyndigheten.

Myrer og andre våtmarker er restaurert (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Myrer og andre våtmarker er restaurert til en tilstand som gir gevinster for karbonlagring, klimatilpasning og naturmangfold.

Vi hadde ikke aktivitet på denne oppgaven i 2022. Vi rapporterte allerede da vi fikk foreløpig tildelingsbrev for 2022 at denne oppgaven ikke ville bli prioritert i 2022. Dette er imidlertid noe vi vil prioritere i 2023.

3.1.1.10 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Vi vurderer at arbeidet vi har gjennomført på dette området i 2022 har bidratt til å fortsette å redusere forurensning i Troms og Finnmark.

Vi har i 2022 fortsatt å utvikle gode rutiner for saksbehandling som sikrer god håndtering av ulike bransjer og overholdelse av tidsfrister. Vi har hatt stor tilsynsaktivitet i 2022 og har deltatt på alle nasjonale tilsynsaksjoner, initiert mange risikobaserte tilsyn på eget initiativ og har gjennomført flere revisjoner. Tilsynsarbeidet vårt er viktig for å avdekke forurensning og brudd på miljøregelverket, og vi vurderer at arbeidet vi har lagt ned i 2022 på dette feltet har bidratt til at vi er nærmere delmålet om at forurensning ikke skader helse og miljø.

Gjennom gode faglige innspill til kommunenes arealplaner på land og i sjø, klarer vi også å begrense arealutnyttelse som vi mener vil kunne få skadelig effekt på naturmiljøet og befolkningen.

Effekten av forurensningsarbeidet i positiv retning er vanskelig å skille fra år til år. Ser vi imidlertid tilbake over en 10-årsperiode ser vi at arbeidet vårt har vært svært viktig for naturen, befolkningen og naturmangfoldet i Troms og Finnmark. Arbeidet og reguleringer har blant annet bidratt til å fjerne forurensning i sedimenter og på land, utslipp har blitt redusert/fjernet, håndtering av avfall/avløp har blitt strengere regulert og vi har fått en bedre oversikt over miljøtilstanden i fylket vårt. Vi vurderer at arbeidet vi har gjort på dette området har medført en positiv forskjell.

Forurensningskilder fra overgjødning (fra kapittel 3.1.4.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Forurensningskilder som skaper eutrofiering, er godt regulert.

De store forurensningskildene som kan føre til eutrofi i vannforekomstene er godt regulert i Troms og Finnmark. Det største bidraget til utslipp, som kan føre til eutrofi i vannforekomstene i vårt fylke, kommer fra akvakultur. I tillegg vil utslipp fra avløp kunne føre til lokale eutrofi-virkninger i noen resipienter. Gjennom systematisk oppfølging av akvakulturnæringen med relevant kravstilling i tillatelser og kvalitetssikring av miljøundersøkelser, reduserer vi de skadelige virkningene som kan komme av forhøyet utslipp av organisk materiale (forspill og avføring) fra anleggene. Til tross for at samlet biomasse i sjøen fra akvakultur i vårt fylke øker fra år til år, mener vi effektene av vårt arbeid på dette området fører til at eutrofisituasjonen er oversiktlig og under kontroll.

Vi gir innspill til kommunenes kystsoneplanlegging og reguleringsplaner for å kunne luke ut tiltak og vurdere planbestemmelser som ikke er gunstig for vannmiljøet når vi snakker om eventuell eutrofi-virkning av tiltakene.

Vi følger også opp våre kap. 14-anlegg på avløp hvor også formålet med arbeidet er å redusere mulige eutrofiering og andre negative miljøkonsekvenser.

Landbrukspåvirkning er ikke et stort problem i vårt fylke, men det er enkelte vannforekomster hvor landbrukspåvirkning medfører at det er utfordrende å nå miljømålene. Det er god dialog mellom landbruksforvaltninga og miljøforvaltninga om denne problemstillinga og ved bruk av regional miljøprogram jobbes det med å sette inn tiltak. Statsforvalteren veileder også kommunene på dette.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannforekomster vil nå miljømålene, innen gitte frister	Hvor mange vannforekomster vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange vannforekomster er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange vannforekomster har SF vurdert å innføre regionale forskrifter
Antall	5 385	105	0	0

Kommuners registrering i Grunnforurensning (fra kapittel 3.1.4.4.2.1 i TB)**Rapportere på**

Kommunene har oversikt over egne lokaliteter med grunnforurensning.

Sist oppdaterte oversikt fra 1.1.2022 fra Miljødirektoratet viser at det har vært aktivitet i Grunnforurensnings-basen (GF) for 22 av 39 kommuner (56 %). Så vidt vi kan se har vi ikke tilgang til data bak tallene for å kunne gjøre et mer detaljert søk. Vi har likevel prøvd å se registreringer hvor kommunen selv er forurensningsmyndighet, og selv har lagt inn data (aktive brukere). Tallet blir da lavere 15/39 (38 %). Det er mange ulike typer registreringer i GF som for eksempel kommunale (nedlagte) avfallsdeponier, krigsetterlatenskaper eller industri som enten er Statsforvalteren, Miljødirektoratet eller Forsvarets myndighetsområde, og ikke kommunen. Dette faktum må tas med i vurderingen for hvorvidt kommunene er aktive brukere eller ikke.

Videre er det ofte konsulentfirma som registrerer på vegne av en utbygger. Det kan også være slik at flere kommuner ikke har "egne" grunnforurensningssaker.

Vi har tidligere gjennomført opplæring av kommuner i GF. Effekten av denne opplæringen var begrenset. Vi har i 2022 ikke prioritert opplæring ut mot kommunene på grunn av at vi ikke har hatt ressurser til dette.

Statsforvalteren har ikke oversikt over antallet bygge- og gravesaker som kommunene behandler årlig etter forurensningsforskriftens kap. 2 hvor de er myndighet. Er dette noe som eventuelt kan inngå i kommunens KOSTRA-rapportering?

Statsforvalteren har ingen tvangsmidler å bruke overfor kommunene for å sikre oppdatering av basen. Det er heller ikke, så vidt vi kan se, en plikt i lov eller forskrift som pålegger kommunene å holde basen oppdatert til enhver tid, og som vi i så fall kunne ført tilsyn etter (jf. § 48a). I forbindelse med utarbeidelse av de årlige "Kommunebildene" hvor embetsledelsen møter kommuneledelsen, vil vi i beskrivelsen ("bildet") av kommunen påpeke det dersom den aktuelle kommunen ikke bruker GF-basen. Vi håper derfor det kan gi en god effekt for å øke bruken av basen for de som henger etter.

Forurensning fra nedlagte skytebaner (fra kapittel 3.1.4.4.2.2 i TB)**Rapportere på**

Forurensningen fra nedlagte sivile skytebaner skal ikke føre til skade på helse og miljø.

Vi har gått gjennom sluttrapporten, og fant ikke grunnlag for å melde inn for endringer i prioriteringslisten innen fristen 15. desember. Vi har imidlertid i ettertid blitt kjent med en "ny" sivil skytebane fra 1960-tallet på Tromsøya som ikke står på listen over nedlagte skytebaner. Vi følger opp en bekymringsmelding om forurenset jord/grunn knyttet til barnehage (UiT) som viser seg å være anlagt i samme område som den nedlagte skytebanen. Så langt kjenner vi ikke forurensningsgraden for området i detalj, og vet ikke om denne banen må inn i prioriteringslista, men vi vil følge dette opp.

Opprydding på land og i sjø ved prioriterte skipsverft (fra kapittel 3.1.4.4.3.1 i TB)**Rapportere på**

God framdrift i arbeidet med opprydding på land og i sjø ved prioriterte skipsverft.

Vi har god fremdrift i arbeidet med prioriterte skipsverft. Miljøeffekten av dette arbeidet er reduksjon av forurensning på land og i sjø. Fjerning av forurensede masser på land og i sjøen, vil strupe kildene for ny tilførsel av miljøfarlige stoffer til sjø, og igjen redusert opptak i biota. De miljøfarlige stoffene tas ut av den marine næringskjeden.

Troms og Finnmark har til sammen 13 prioriterte verft. Av disse er 7 avsluttet (54 %). Hammerfest skipsverft og verftet i Bugøynes følges opp av Miljødirektoratet etter klagesaker. Vi har plan for oppfølging av de resterende 4 verftene. Det gjelder det andre verftet i Hammerfest (FIP eiendom), Kimek (sjø), Hamek (land) og Ibestad (land). Grunnforurensning oppdateres jevnlig på fremdriften.

3.1.1.11 God økonomiforvaltning i kommunene

For å bidra til god økonomiforvaltning i kommunen har vi i 2022 gitt fylldige tilbakemeldinger på budsjett/økonomiplaner til alle 39 kommunene i fylket. I tillegg til balansekontrollen har vi fokusert på utvikling i økonomiske hovedindikatorer, finansielle måltal og at kommunene må planlegge bærekraftig for å sikre seg tilstrekkelig handlingsrom framover. Vi har også systematisk kommentert på koblingen mellom samfunns- og økonomiplanlegging, og det ser ut som om flere kommuner i fylket jobber godt med å få denne koblingen implementert i egne planprosesser. Flere viser også til at de har dratt nytte av

Statsforvalterens veiledningsnotat fra 2021. Vi har i 2023 planer om å oppdatere veiledningsnotatet på bakgrunn av kommunenes erfaringer samt inkludere noen nyere eksempler på god praksis.

Sentrale økonomiske nøkkeltall for 2021 viser at vårt fylke fortsatt har lavest handlefrihet i landet. Vi har utarbeidet analysenotater om den økonomiske situasjonen i fylket både etter både 1. og 2. KOSTRA-publisering. Vårt fylke hadde i 2021 samlet det svakeste netto driftsresultatet (1,6 %), laveste nivået på disposisjonsfondet (8,0 %) og høyeste nivået på netto lånegjelda (112,4 %). Vi ser at kombinasjonen av svake disposisjonsfond og høy lånegjeld vil være utfordrende for mange av våre kommuner framover. Netto lånegjeld i fylket er ca. 20 prosentpoeng over landsgjennomsnittet og vi har 8 kommuner med netto lånegjeld som utgjorde over 130 % av brutto driftsinntekter. I tillegg er fellesnevneren i flere kommuner utfordringer knyttet til endringer i demografi og rekruttering av fagkompetanse. God skatteinntang og utbetalinger fra Havbruksfondet har vært avgjørende for økonomien i mange av kommunene i 2021.

Gjennomgangen av økonomiplanene for 2022-2025 tegner det samme bildet. Mange kommuner må saldere budsjettet med bruk av disposisjonsfond og et flertall klarte ikke å budsjettere slik at de oppfylte egne finansielle måltall.

Antall ROBEK-kommuner i fylket har økt fra 3 til 4 i løpet av året. Vi ser også faresignaler i flere andre kommuner og har derfor også hatt fokus på tettere oppfølging av disse. Basert på foreløpige KOSTRA-tall fra mars pekte vi ut 7 risiko-kommuner som vi blant annet har fulgt opp tettere opp med møter, rapportering, veiledning eller støtte til omstillingsprosesser. Vår intensjon er at kommunene skal adressere økonomiske utfordringer på et tidlig stadium. Vi vektlegger også viktigheten av at det skaffes til veie et godt faktagrunnlag som kan legges til grunn for politisk og administrativ dialog om bærekraftige veivalg i kommunen. I de tilfellene vi støtter analyser/utredninger krever vi at kommunene utarbeider en tiltaksplan for å komme i økonomisk balanse. Kommuner som er i faresonen for ROBEK er positive til at vi ønsker tidlig dialog om den økonomiske situasjonen, og mange vil gjerne benytte seg av den veiledningen og kompetansen Statsforvalteren kan tilby på ulike fagområder.

Vi har i løpet av 2022 i samarbeid med arbeidsutvalget i kommunedirektørutvalget evaluert prosessen for skjønnsmiddelfordeling og utarbeidet en ny modell for fordeling som trådte i kraft fra 2023. Hovedtrekkene i den nye modellen er at en større del av potten tilbakeholdes og blir søknadsbasert (75 % av potten). Vårt mål med omleggingen er at Statsforvalterens skjønnsfordelinger skal bli enda mer treffsikre, og fange opp kommuner med de største utfordringene.

Også i 2022 har Statsforvalteren gitt sin anbefaling om tildeling av ekstraordinære skjønnsmidler til korona. Vi har lagt vekt på å skaffe til veie et godt beslutningsgrunnlag og har innhentet rapportering om merutgifter fra alle kommunene i fylket. Vi mener dette har bidratt til at vi har kunne lagt til grunn gode, lokale vurderinger for våre anbefalinger om hvilke kommuner som skulle tildeles kompensasjon.

Vi har i september sammen med Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund arrangert vårt årlige Økonomiforum for økonomisjefer/økonomimedarbeidere i fylket. Det var godt oppmøte og vi hadde bl.a. innlegg om inntektssystemutvalget, skatt, generalistkommuneutvalget, kobling mellom økonomi- og samfunnsplanlegging, internkontroll, klimabudsjett og presentasjon av et balansert vertskommunesamarbeid i Finnmark. Økonomisjefene uttrykker at det årlige Økonomiforumet er et viktig møtepunkt for kompetanseheving og erfaringsutveksling i fylket.

Antallet kommuner i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Antallet kommuner i ROBEK skal reduseres i 2022.

Antallet kommuner i ROBEK har i 2022 økt fra 3 til 4. Karasjok ble meldt ut i 2022 etter at gjenstående underskudd var inndekket. Omstillingsprosjektet i regi av KS (delfinansiert av KMD) er i slutfasen, og må i alle fall på kommuneøkonomirådet kunne sies å ha vært vellykket.

Nye innmeldinger i 2022 har vært Kåfjord og Lavangen. Kåfjord klarte ikke å dekke resterende underskudd fra 2019. Vi har hatt to møter med formannskap/administrasjon i løpet av året. Lavangen ble meldt inn på bakgrunn av for seint vedtatt regnskap. Kommunen har i 2022 fått tildelt 20 mill. kr. fra flere departementer med bakgrunn i en spesiell barnevernsak, og den økonomiske situasjonen er derfor noe bedret på kort sikt. Vi har både hatt møte med kommunen og støttet oppstart av en prosess for omstilling. Det er muligheter for utmelding i 2023 for både Kåfjord og Lavangen.

Porsanger ble meldt inn i ROBEK i 2020 og har et relativt stort gjenstående underskudd på ca. 16 mill. k. Kommunen har hatt problemer med å følge inndekningsplanen, og Statsforvalteren har derfor hatt tett kontakt med kommunen, seinest i ROBEK-møte med formannskapet og administrative ledere i november. Vi har fokusert på at kommunen må følge inndekningsplan og finne varige omstillingstiltak som gir en bærekraftig utvikling på sikt. Kommunen har i 2023 opplyst at de har hatt en større kraftavtalegevinst som potensielt vil kunne dekke hele det resterende underskuddet i 2023. Gamvik ble meldt inn i 2021 og er i 2022 meldt inn på flere bokstaver. Vi ser at det er behov for å følge opp Gamvik tettere framover. Det er positivt at både Gamvik og Porsanger inngår i et interkommunalt samarbeid i Midt-Finnmark som er pekt ut som nasjonal pilot for utprøving av bygdeveksttaler

Veiledning og oppfølging av kommuner i ROBEK er en oppgave vi prioriterer. Vår ROBEK-oppfølging består hovedsakelig av lovlighetskontroll og godkjenning av låneopptak, ROBEK- møter med kommunestyre/formannskap og administrativ ledelse samt løpende kontakt ved behov. Vårt mål er å være en pådriver for at kommunen gjennomfører nødvendige tiltak, og vi ser at det har hatt positiv effekt at vi har vært på tilbudssiden med møtevirksomhet, veiledning og bistand til å skaffe tilveie nødvendige analyser og faktagrunnlag mht. kommunens økonomi og tjenesteproduksjon.

Vi har i 2022 også videreutviklet vår ROBEK-dialog ved at vi i møter med kommunene i større grad bringer inn planarbeid som tema, og spesielt koblingen mellom økonomiplan og samfunnsplan. Vi har tro på at dette grepet kan få kommunene til å tenke mer langsiktig. Vi legger også stor vekt på at planer og tiltak må tilpasses kommunens økonomiske handlingsrom.

Vi har i 2022 fortsatt hatt spesielt fokus på kommuner som vurderes å være i faresonen for ROBEK. På bakgrunn av svake økonomiske nøkkeltall plukket vi i mars ut 7 kommuner som var aktuelle for tettere oppfølging, dette var Tjeldsund, Storfjord, Tana, Vadsø, Berlevåg, Båtsfjord og Ibestad. Vår oppfølging har blant annet bestått av kommunemøter/andre møter, støtte til analyser/kunnskapsinnhenting, veiledning og gjennomgang av økonomirapportering. Vi har tro på at økt aktivitet mot disse risiko- kommunene kan bidra til at de tidligere tvinges til å iverksette nødvendige tiltak. Vi har sett at vårt «påtrykk» har hatt positiv effekt tidligere år ved den økonomiske situasjonen settes tydeligere på agendaen i kommunen.

Statsforvalteren har de siste årene gitt alle kommunene i fylket en fylldig tilbakemelding på sine budsjett- og økonomiplaner. Dette betyr at vi i tillegg til ROBEK-kontrollen, har veiledet kommunene om obligatoriske skjema, finansielle måltall, økonomisk utvikling og handleevne samt kobling mellom samfunns- og økonomiplanlegging. Vi ser at dette har bidratt til å bedre kvaliteten i handlings- og økonomiplanene for flere kommuner, og spesielt for de med de svakeste, og mest mangelfulle planene. Vi vil framover målrette veiledningen mer mot de svakeste kommunene på dette området.

Antall kommuner i ROBEK (2)

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultat	Antall kommuner i ROBEK ved utgangen av 2021	Antall kommuner i ROBEK ved utgangen av 2022
Antallet kommuner i ROBEK skal reduseres i 2022	1	3	4

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Statsforvalteren har også i 2022 hatt fokus på kommunenes KOSTRA-leveranser til SSB. Vi følger med på, og purrer opp, innlevering av både regnskap og skjema på ulike fagområder. Vi bidrar med veiledning til kommunene ved behov. Statsforvalteren utarbeider en rapport om sentrale nøkkeltall allerede i mars (basert på de foreløpige KOSTRA-tallene). Vi mener dette er et viktig tiltak i kvalitetssikringsarbeidet, da en slik rapport hjelper kommunene og Statsforvalteren med å oppdage feil og mangler i kommunenes KOSTRA-rapportering mens «korrigeringsvinduet» til SSB ennå er åpent. Statsforvalteren ferdigstiller sin KOSTRA-rapport med de reviderte tallene pr. 15. juni.

Tilgang på gode analyser om kommuneøkonomi og demografisk utvikling er viktig både for Statsforvalteren og kommunene. Etter vårt syn bidrar vår samlede innsats med KOSTRA-rapporter, kommunebilder og utstrakte bruk av KOSTRA-statistikk i kommunedialogen til at kommunene også selv i større grad aktivt velger å bruke KOSTRA i sitt utviklingsarbeid/planlegging. Vi ser f.eks. at mange kommuner viser til KOSTRA-tall for å sammenlikne seg med andre kommuner når det gjelder kostnader og produktivitet på ulike tjenesteområder. Videre ønsker flere kommuner å benytte KOSTRA-analyser og Kommunekompass som utgangspunkt for nødvendige omstillingsprosesser, og Statsforvalteren har derfor valgt å støtte noen slike prosesser. Vår erfaring er at analyser fra eksterne konsulenter i mange tilfeller blir tatt mer på alvor av politikere enn tilsvarende formaninger fra Statsforvalteren.

Embetet har ellers hatt en grundig gjennomgang av alle kommunenes budsjett/økonomiplaner. Det er gitt fylldige tilbakemeldinger bl.a. på finansielle måltall, handlingsrom og bruk av KOSTRA. Vi ser at flere kommuner i økende grad benytter KOSTRA i dokumentene for å vise utvikling i økonomiske nøkkeltall, finansielle måltall, demografi eller produktivitet/økonomi i tjenesteområdene. Vi tror at noe av framgangen på dette området har sammenheng med at vi systematisk har gitt fylldige tilbakemeldinger på budsjett/økonomiplaner gjennom flere år. Vi gir også tilbakemeldinger på andre plandokumenter og i den sammenheng oppfordrer vi kommunene om å bruke KOSTRA-statistikk inn i kunnskapsgrunnlaget for andre planer som planstrategi/samfunnsplan osv.

I 2022 utarbeidet vi 9 kommunebilder i forbindelse med kommunebesøk/dialogmøter. I kommunebildene presenteres Statsforvalterens kunnskap om kommunene og inkluderer bl.a. KOSTRA-statistikk for alle fagområdene. Vi har også deltatt med en representant i nasjonal prosjektgruppe for utvikling av felles digital løsning for kommunebilder. Vi deltar videre i arbeid på tvers av embetene om utvikling av gode indikatorer på de ulike fagområdene.

Statsforvalteren vil også framover satse på å benytte kommunebildene og andre KOSTRA-analyser som utgangspunkt for dialog med kommunene. Vi anser vår aktive bruk og synliggjøring av slik statistikk som et effektivt virkemiddel for å få kommunene til å benytte KOSTRA i sin styring. Vi framhever også viktigheten av at beslutninger tas på bakgrunn av et mest mulig oppdaterte faktagrunnlag.

3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Vi deltar aktivt med vår kompetanse inn i Regionalt partnerskap for landbruk i Troms og Finnmark. Det har i 2022 vært 2 møter i partnerskapet. Det utarbeides et årlig handlingsprogram, og det enighet om at Regionalt næringsprogram 2019-2022 prolongeres til 2024, i lys av fylkessplittingen.

Det er vanskelig å måle effekten av utviklingsarbeidet, men vi er aktivt med i flere prosjekter; leder styringsgruppa for prosjektet fra bås fjøs til løsdrift i Troms og Finnmark, deltar i arbeidet med handlingsplan for potet, grønt og bær og er med i partnerskap for lokalmat i Troms og Finnmark. Gjennom arbeidet med de arktiske midlene har vi bidratt til mange prosjekter som hver for seg og sammen har bidratt til å styrke det arktiske landbruket, og ikke minst øke kunnskapen på ulike områder. Vi ser en økt interesse for dyrking av grønt og bær, og interessen for lokalmat er stor.

Vi har også sammen med fylkeskommunen og resten av partnerskapet, bidratt aktivt inn i arbeidet med å forberede satsinga på «bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord».

Etter at vi ikke lenger har de regionale tilretteleggingsmidlene eller oppdraget med å saksbehandle disse, ser vi at det er mer utfordrende å være tidlig ute med å bidra inn i regionalt prosjektarbeid. Det er avgjørende med en god dialog, forståelse for våre rolle, og at Fylkeskommunen bruker Statsforvalteren som kompetansesenter. Det er tydelig at Fylkeskommunen i Troms og Finnmark har satt av for lite ressurser til arbeidet på landbruk. Det

er viktig med et tydelig styringssignal fra Landbruks- og matdepartementet om fylkeskommunens rolle og at Statsforvalteren fortsatt har en viktig rolle i temaet verdiskaping i landbruket.

Dessverre er det store bildet, uansett hva vi gjør, at antall gårdsbruk og produksjon av mat totalt går nedover i fylket.

Skog og trebruk

Hogst

I Troms har det vært stabile leveranser til biobrenselanlegg og vedprodusenter i 2022. Det meste av hogsten er på bjørk, men vi ser også økende avvirkning i granfeltene. I Sør-Troms er det også gjennomført tynning i gran, med godt resultat.

I Finnmark er hogsten stort sett lokalisert til Pasvik der virket leveres til flisfyringsanlegget i Kirkenes. Anleggene i Porsanger har gått over fra lokal flis til å importere briketter fra Finland. Dette har ført til at lokale entreprenører i Vest-Finnmark har lav aktivitet.

Økonomiske virkemidler

Det er stor interesse for skogsvegbygging i kommunene. Det er stort behov for både nyanlegg og ombygging av skogsveger, særlig i Troms. Vi ser at aktiviteten i kommunene er sterkt avhengig av kompetansen i kommunene. Kommuner uten kompetanse er nesten fraværende når det gjelder skogkultur og vegbygging. Alle kommunene har nå vedtatt tilskudsstrategier for bruk av midlene fra Nærings- og miljøtiltak i skogbruket.

Bioenergi strategi for Nord-Norge

Vi er i gang med å følge opp tiltakene i strategien. I 2022 ble det arrangert en studietur om fornybar energi for bønder i nord i samarbeid med Statsforvalteren i Nordland. Vi har også dialog med Innovasjon Norge om tiltakene i planen.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale mål og regionale strategiske føringer.

Lokalmat: Partnerskap for Lokalmat i Troms og Finnmark består av Statsforvalteren, Fylkeskommunen, Kompetansenettverket for Lokalmat i Nord, Innovasjon Norge Arktis og Sametinget. Vi har jevnlig møter for å samordne innsats og samhandle bedre. Eksempler på aktivitet i 2022 er nettseminar om Trygg mat med Mattilsynet og Stiftelsen Norsk Mat og inspirasjonsseminar om Mer grønt i nord.

Lokalmatpartnerskapet har jevnlig møter, og i høst møttes vi under SMAK Nordnorsk matfestival i Tromsø. Det har vært jobba videre med å avklare felles nordnorsk deltakelse på Internationale Grüne Woche (IGW9) og hvordan vi skal jobbe med Det Norske Måltid. Det Norske Måltid har over mange år hatt liten deltakelse fra Nord-Norge.

Potet, grønt og bær: Det er gode muligheter for å øke grøntproduksjonen her nord. Grønnsaksskolen i regi av Norsk lanbruksrådgivning Nord-Norge og Troms Landbruksfaglige senter er startet opp med god deltakelse, spesielt på småskala grønt. Det er interesse for markedshager og Urbant landbruk. Statsforvalteren bidrar inn i dette arbeidet med deltakelse i to prosjekter som NIBIO har regien på. Det ene prosjektet er "småskala grønt i nord" og det andre er et nasjonalt prosjekt om Markedshagesatsing.

Økologisk landbruk: Statsforvalteren har hatt ansvaret for forarbeid og utdeling av Nordnorsk økomatpris 2022 i samarbeid med en jury fra hele Nord-Norge. Prisen ble utdelt i september for foreløpig siste gang, da prosjektpengene er brukt opp. Første gang prisen ble delt ut var i 2013. Om det blir en fortsettelse er opp til Partnerskap landbruk å bestemme.

Statsforvalteren har deltatt i planlegging av Økouka 2022 som hadde arrangementer i Tromsø, Sør-Varanger og Tana.

Inn på tunet: 2022 startet med en fortsettelse av koronapandemien, og den utsatte konferansen for hele Nord-Norge måtte utsettes igjen. I stedet besluttet planleggingsgruppa å arrangere flere nettseminar for i det hele tatt å ha noe å tilby Inn på tunet- og Ut på vidda-tilbydere. Sammen med Statsforvalteren i Nordland og Trøndelag er det gjennomført 3 nettseminarer med følgende tema: prissetting, salg og markedsføring og finansiering.

Det har vært gjennomført besøk i to kommuner, Balsfjord og Nordreisa, der Inn på tunet og Ut på vidda ble presentert for enhetsledere, NAV, eldreråd og politikere etterfulgt av gode diskusjoner om behov og muligheter for kjøp av disse tjenestene. Lokale tilbydere ble også besøkt og var til stede på møtene.

Samarbeidet med partnerskapet er bra og innsatsen er forankret i Regionalt næringsprogram. Det landbruksfaglige miljøet i fylket er lite og mye utviklingsarbeid er avhengig av at Statsforvalteren har kapasitet til å initiere og følge opp prosjekter. Ressurssituasjonen i landbruksavdelinga er nå så anstrengt at det går utover dette arbeidet generelt og arbeid med Inn på tunet og økologisk landbruk spesielt.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp.

Statsforvalteren informerer kommunene om resultatkartlegging og kontroll av foryngelsesplikten der det er naturlig, gjennom brev, egne nettsider og direkte kontakt.

Fem felt er trukket ut til resultatkartlegging i 2022. Alle feltene er registrert og godkjent.

I 2022 ble 2 hogstfelt trukket ut til foryngelseskontroll i Senja kommune. Status for feltene er "Sendt egenmelding".

Det er flere felt som er trukket ut til kontroll tidligere år som ikke er fulgt opp. Årsaken kan være manglende skogfaglig kompetanse og kapasitet i kommunene. Tiltak som er gjort er m.a. informasjon til kommunene gjennom skriv og telefonkontakt med saksbehandlere i kommunene. Temaet er også tatt opp i forvaltningskontroll og møte med enkeltkommuner.

Det er fortsatt en del hogstfelt der virket ikke er meldt inn i virkesdatabasen og således ikke blir gjenstand for kontroll. Det er ulike årsaker til manglende oppfylging av oppgaveplikten og utfordrende å få aktørene til å følge opp dette til rett tid.

Foryngelse etter hogst (opplæring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekk antall felt/kontrollfelt	Antall sluttført pr. 30.6	Antall sluttført pr. 30.11	Antall ikke påbegynt 30.11	Antall med tilfredsstillende foryngelse pr. 30.11
Resultatkartlegging	5	0	5	0	5
Foryngelseskontroll	2	0	0	0	0

Det mangler en rapport i ØKS for å kunne sjekke når de ulike tiltakene er registrert av kommunene og godkjent av Statsforvalteren.

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner
Gjennomførte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2022	2	2
Effekt av gjennomførte tiltak (høy/middels/lav)	Middels	Høy
Planlagte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2023	2	Etter behov.

Kun en kommune har felt trukket ut til kontroll i 2022.

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt og i samsvar med regelverket.

Kommunene i fylket har svært ulike forutsetninger for å forvalte de økonomiske virkemidlene i skogbruket. 10 av 21 kommuner i gamle Troms mangler skogfaglig kompetanse. Av de 11 med skogfaglig kompetanse er det svært liten kapasitet hos flere av kommunene. I flere av disse kommunene er det ikke tildelt virkemidler og det er registrert liten aktivitet i skogbruket. Flere kommuner melder inn behov for NMSK-midler til skogkultur, men bruker ikke tildelte midler.

Kommunene som godskrives virkemidler forvalter disse i tråd med lov og forskrift. Statsforvalteren bruker mye tid på en-til-en veiledning til dette. Statsforvalteren bidrar med å gi opplæring og informere om ØKS, og generell veiledning om kommunenes oppgaver på skogområdet. Vi har også gitt tilbakemelding til de kommunene som mangler skogfaglig kompetanse og tjenestetilbud om dette via kommunebilder og kommunemøter.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	39	0	0
Skogkultur	39	0	0
Miljøtiltak	39	0	0

De 18 kommunene i Finnmark har en felles skogbrukssjef, og forvaltninga av de økonomiske virkemidlene her er tilfredsstillende. Av de 21 kommunene i Troms har 10 kommune skogfaglig kompetanse. Noen med svært liten kapasitet til skogoppgavene. Det er rom for forbedring av kommunenes forvaltning av virkemidlene både i kommuner med og uten skogkompetanse. Det er vanskelig å angi antall kommuner med mulighet for forbedring. Mange har ikke fått tildelt midler. Det bør arbeides bedre med å gjøre ordningene og mulighetene de gir kjent for skogeiere og næringa. Det krever aktiv oppfølging fra kommunen for å få omsatt midlene og noen prioriterer ikke det. Statsforvalteren bidrar med opplæring og veiledning til kommunene gjennom webinar, fagsamlinger, befaringer, maler, direktekontakt. Miljøtiltak: det er ikke søkt om midler til miljøtiltak i noen kommuner.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (resultatoppnåelse)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	39	0	0
Skogkultur	39	0	0
Miljøtiltak	39	0	0

De økonomiske virkemidlene er sammen med kommunenes innsats avgjørende for å ha skogkulturaktivitet i fylket. Få skogeiere har andre finansieringsmuligheter da låg bruttoverdien på tynnings- og lauvvirket medfører lite skogfond på konto. Skogkulturtiltak er gjennomført i 15 kommuner på totalt 5627 da. Nær halvparten av aktiviteten er i en kommune, Målselv, som har god bemanning. Det er god søknad om tilskott til skogsvegbygging. En del veger har utgått arbeidsfrist, og enkelte kommuner mangler kapasitet til å følge opp vegsakene.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Tiltak økonomiske virkemidler skogkultur	Informasjon og oppfølging pr brev, fagsamling, befaringer, webinar, telefon. Felles og en-til-en oppfølging.
Tiltak økonomiske virkemidler infrastruktur	Informasjon og oppfølging pr brev, fagsamling, befaringer, webinar, telefon. Felles og en-til-en oppfølging.
Tiltak økonomiske virkemidler miljøtiltak	Informasjon pr brev.

Verdiskaping i reindriften (fra kapittel 3.1.6.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Økt produksjon og verdiskaping i reindriften

Statsforvalteren har avholdt et seminar i alle tre forvaltningsområder med fokus på klimatilpasning gjennom bruksreglene. Dette ble gjennomført som kompetanseheving for distriktene i Troms og Finnmark. Seminaret er en del av et større prosjekt om kompetanseheving innenfor reindriftnæringen, med vekt på bruksreglene. På sikt vil dette kunne bidra til økt verdiskaping. Prosjektet er i en startfase og eventuell effekt vil avhenge av om vi har ressurser til å rulle ut kompetanseløftet slik planlagt i de kommende årene.

I rapporten «En styrket beredskap i reindriften», er et av rådene å få reinbeitedistrikter til å lage egne beredskapsplaner. Veiledning om beredskapsplaner ønskes implementert i kompetanseløftet, der økt innsats på beredskapsarbeid vil være sentralt i året som kommer.

3.1.1.13 Bærekraftig landbruk

Statsforvalteren er jevnt over fornøyd med måloppnåelsen på bærekraftig landbruk.

Vi opplever en stadig økning i antall søkere på miljøordningene. Søkerallene på regionale miljøtilskudd øker år for år. For ordningene tiltak i beiteområder, SMML og drenering ble rammene i fylket på de ulike ordningene stort sett brukt opp. Det kom 3 søknader om regionale prosjekter i klima og miljøprogrammet.

Statsforvalteren gjør en god jobb med å informere om ordningene som finnes. Vi ser gode effekter av denne jobben, og planlegger å intensivere denne innsatsen ytterlige i 2023.

For å oppnå en bedre måloppnåelse er det behov for mer regional handlefrihet i det regionale miljøprogrammet generelt, og i regionale miljøtilskudd i særdeleshet.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Virkemidler på miljøområdet er tilpasset til regionale miljøutfordringer

Regionale miljøtilskudd

Troms og Finnmark er et stort fylke. Det er store variasjoner innad i fylket. Det er ikke alle ordninger som passer like godt over alt. Unntakene er: ordningene under miljøtema utslipp til luft, og tilskudd under miljøtema kulturlandskap som er populære i hele fylket.

I rulleringa av miljøprogrammet er alle tilskuddsordninger i regionale miljøtilskudd videreført. Vi opplever at ordningene begynner å få godt fotfeste. Likevel hadde vi ønsket oss bedre muligheter for å gjøre regionale tilpasninger til tilskuddsordningene. De nasjonale føringene som er satt i instruksjonen begrenser muligheten for å tilpasse ordningene til vårt fylke.

Kulturlandskap og naturmangfold

Til tross for at kulturlandskapsordningene i regionale miljøtilskudd er populære, så går antall foretak med beitedyr ned i Troms og Finnmark. Færre dyr på beite, kombinert med klimaendringer gjør at prosessen med gjengroingen går fortere. Dette er den største miljøutfordringen i Troms og Finnmark i årene som kommer. I tillegg til at skogen gror (vertikal gjengroing), er det i en del områder også utfordring med at det gror igjen med krekling (horisontal gjengroing), noe som ikke er like synlig ved første øyekast. Dette er negativt for naturmangfoldet.

Forurensning

Vi har de siste årene, og også for 2022 hatt en dreining på tilskuddssatsene slik at særlig nedlegging/medfelling av husdyrgjødsel har fått høyere sats, særlig sammenlignet med tilskudd til spredning av husdyrgjødsel om våren og i vekstsesongen. Dette har hatt en effekt ved at vi ser at stadig flere søker om tilskudd til mer miljøvennlige måter å spre husdyrgjødsel på.

Ordningen med tilskudd til kantsone i eng var ny i forrige programperiode. Denne ordninga har stadig fått flere søkere. Det er ikke gjort målinger i vassdrag og vannforekomster som kan si noe om ordningen har ønsket effekt.

Tiltak i beiteområder

I ordningen tilskudd til tiltak i beiteområder er det om trent lik etterspørsel etter tilskudd til sperregjerder som til elektronisk overvåking. Behovet for midler er større enn mengden på tilskuddspotten.

SMIL, drenering, klima- og miljømidler

Kommunene i Troms og Finnmark har tildelt SMIL-midler i 2022 med en fordeling på 81,6 % på opprettholdelse av kulturlandskap og 18,4 % på redusert forurensing. I arbeidet med kommunenes tiltaksstrategier, veiledes kommunene på å prioritere tiltak som fører til mindre forurensing, og da spesielt tiltak som er gunstige klimatilpassing.

Tilskudd til drenering av jordbruksjord fungerer etter hensikten, men vi ser at det er et stort behov for å bedre agronomien ved å løfte dreneringstilstanden på jordbruksarealet i Troms og Finnmark. Statsforvalteren vil øke innsatsen på informasjon direkte til søkere i håp om enda større aktivitet på området.

Det ble behandlet 3 søknader om regionale prosjekter fra klima og miljøprogrammet i 2022. To av prosjektene gikk på fagtemaet klimatilpassing og et prosjekt sorterte under fagtemaet naturmangfold og kulturlandskap. Miljøtemaet jord og jordhelse er nytt i nasjonalt miljøprogram og blir inkludert også i det regionale miljøprogrammet for Troms og Finnmark i perioden 2023-2026. Ved større omsøkt tilskuddsbeløp enn tilgjengelig ramme skal Statsforvalteren prioritere fagtemaet jord i perioden 2023-2026. Dette for å gi mer kunnskap om miljøtemaet jord og jordhelse, og utfordringene vi har om dette i nord og hvilke strategier og resultatmål som kan bedre situasjonen.

Hva kan kommunal og regional forvaltning gjøre for å sikre måloppnåelsen/miljøeffekten?

Statsforvalteren og kommunene kan gjøre en jobb med å informere bedre om hvilke ordninger som finnes.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har innarbeidet rutiner for å informere om ordningene som finnes i regionale miljøtilskudd. Vi har laget [egne sider for regionale miljøtilskudd på Statsforvalterens nettsider](#). Denne fungerer som vår heldigitale veileder. I tillegg sender vi ut e-poster og SMS med informasjon til alle som søker produksjonstilskudd. De som ikke har søkt produksjonstilskudd før faller utenfor vår informasjonsstrategi. Statsforvalteren oppfordrer derfor kommunene til å informere nye bønder om hvilke ordninger som finnes.

Vi jobber med innholdet på nettsidene, slik at informasjonen stadig blir bedre. Vi har sett en økning i antall søkere til regionale miljøtilskudd etter at vi la om til denne informasjonsmodellen. Informasjonen vi gir ut kan alltså bli bedre og vi streber etter å gjøre en enda bedre jobb her.

Statsforvalteren planlegger å gjøre tilsvarende informasjonsarbeid for de andre miljøordningene i 2023.

Det er varierende hvor mye informasjon kommunene legger ut på sine nettsider. Noen kommuner sender ut nyhets- og informasjonsbrev til sine bønder.

I tillegg til informasjon så er det viktig at det forskes på problemstillinger som er aktuelle i regionen. Det er også viktig med kartlegginger slik at man kjenner til status og endring. Eksempelvis er det viktig å få kartlagt beitekvaliteten i den nordnorske utmarka så man får best mulig oversikt over variasjon i beitekvalitet som grunnlag for forvaltning og bruk av arealene. I Nord-Norge er det bare 5 % av utmarksbeitearealene som er kartlagt mot 10 % for landet som helhet. Det er viktig å trykke på slik at mer av den nordnorske utmarka blir kartlagt.

Virkemidler på miljøområdet (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Beskriv kort hvordan de ulike økonomiske miljøvirkemidlene (RMP, SMIL, tilskudd til tiltak i beiteområder, klima- og miljøprogrammet, drenering, etc.) er blitt innrettet og prioritert mot regionale og lokale behov.	Handlingsrommet for å innrette de økonomiske miljøvirkemidlene til lokale forhold er smal. Evalueringa av det forrige regionale miljøprogrammet resulterte i at de samme tilskuddsordningene for regionale miljøtilskudd blir videreført til neste periode. Det meste av innrettinga som kan gjøres er å velge ut områder. Det er særlig områder langs ytre kyst og i deler av indre Finnmark som er prioritert, fordi det er ekstra utfordrende forhold for å drive landbruk i disse områdene. I SMIL har kommuner med stor landbruksaktivitet og stor gjennomføringskraft blitt prioritert ved tildeling av ramme. På dreneringstilskudd har vi prioritert kommuner med stor landbruksaktivitet og kommuner med en større andel potet og grønnsaksproduksjon.
Vurder kort om prioriteringene har gitt ønsket effekt og resultat (bidratt til å ivareta kulturlandskapet og naturmangfoldet, og redusert forurensingen).	Stadig flere søker tilskudd til mer miljøvennlige måter å spre husdyrgjødsel. Det er positivt for å minke utslipp til luft. Det er ikke foretatt målinger i vassdrag og vannforekomster som kan si noe om ordningen med tilskudd til kantsone i eng har hatt ønsket effekt. Det blir færre beitedyr i utmarka. Det gjør at faren for gjengroing av kulturlandskapet øker. Det er desto viktigere å beholde ordninger som kan stimulere til økt beiting i utmark.
Beskriv kort de største utfordringene i fylket på miljøområdet de kommende år.	Gjengroing er en av de største miljøutfordringene. Årsaken til dette er klimaendringer og færre beitedyr i utmark. Det blir lengre mellom gårdsbrukene, noe som gjør at utmarksbeiter i enkelte områder ikke brukes. Det er behov for kartlegging av utmarksbeiteressursene slik at disse kan forvaltes på best mulig måte. En annen stor miljøutfordring er dreneringstilstanden med en del vassjuk jord. Ved å bedre dreneringstilstanden vil det redusere utslipp av klimagasser fra jordbruket, og bedre utnyttelsen av tilførte næringsstoffer i form av gjødsel og redusere forurensing.
Hva kan eventuelt kommunal og regional forvaltning gjøre annerledes for å bedre måloppnåelsen/miljøeffekten.	Mer og bedre informasjon. Vi har stadige planer om å forbedre informasjonen på våre nettsider, og vi planlegger å videreføre arbeidet med å informere aktuelle søkere også på e-post og SMS.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturminner og kulturmiljøer	Avrenning til vann	Utslipp til luft	Plantevern	Miljøavtale og klimarådgiving	Sum
38 %	5 %	10 %	3 %	41 %	0 %	0 %	97 %

Tabellen viser hvordan utbetaling på miljøtemaene fordeler seg prosentvis. Tallet kommer ikke opp til 100 % fordi miljøtema friluftsliv ikke er med i tabellen. Avrundingsfeil utgjør ca. 0,5 %

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

Regionalt miljøtilskudd i jordbruket

Vi har laget en egen nettside for ordningene innenfor de regionale miljøtilskudda som oppdateres fortløpende med relevant informasjon.

Vi har sendt informasjon om regionale miljøtilskudda på e-post og SMS direkte til alle som søkte PT i løpet av søknadsomgangen oktober 2021 og/eller mars 2022. Disse e-postene og SMSene har gått ut til foretakene i juni, september og oktober. Vi har opplevd god effekt av å sende ut informasjon og påminnelse direkte til foretakene. Dette var noe vi begynte med i 2020. Statsforvalteren sendte også e-post til kommunene, og oppfordret kommunene om å dele med eventuelt nye søkere i sin kommune. I 2019 var det totalt 542 søknader, mens i 2020 var det 624 søknader. I 2021 var det 630 søkere og i 2022 var det 640 søkere.

Siden 2019 har RMP- søknader fra Troms økt med 70 søknader, eller 16 %. For Finnmark sin del har søknadene i perioden økt med 31, noe som er en prosentvis økning på 27 %.

Vi har hatt et godt og konstruktivt samarbeid med faglagene med fastsetting av foreløpige og endelige satser.

SMIL, dreneringstilskudd, tilskudd til tiltak i beiteområder

Informasjon om ordningen legges ut på Statsforvalterens hjemmeside og sendes til kommunene. Vi vil også se på mulighetene for å utvikle nettsiden for disse ordningene tilsvarende nettsiden for regionale miljøtilskudd. Vi planlegger å ta i bruk samme informasjonssystem som brukes for regionale miljøtilskudd slik at informasjon sendes direkte til aktuelle søkere.

Regionale prosjekter fra klima- og miljømiddelene

Informasjon om ordningen legges ut på Statsforvalterens hjemmeside. I tillegg sendes mail til bondelag og bonde- og småbrukarlag i Troms og Finnmark, landbruksrådgivningen og NIBIO.

Regionalt miljøprogram

Regionalt miljøprogram for jordbruket i Troms og Finnmark rulleres i år, og i den forbindelse, vil nytt program med de ulike miljøvirkemidlene presenteres bredt i landbruksmiljøet i løpet av vinteren/våren.

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelse på rapporteringskrav	2018	2019	2020	2021	2022
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	42 %	43 %	49 %	51 %	52 %

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak (RMP, SMIL, tilskudd til tiltak i beiteområder, klima- og miljøprogrammet, drenering, etc.) har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	De økonomiske miljøvirkemidlene har god oppslutning og totalt bidrar de til en redusert miljøbelastning. Enkelte ordninger, som feks tilskudd til tiltak i beiteområder, har større etterspørsel etter midler enn det vi er tildelt. SMIL og tilskudd til drenering har et omfang tilsvarende ramme som er tildelt/midler som er trukket tilbake og lagt til fylkesramma. Klima og miljømiddelene har et omfang som er tilpasset de årlige tildelingene av ramme til fylket.
Gi en kort omtale av hvordan og i hvilken grad statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	Vi oppdaterer nettsidene for RMP fortløpende, og sender SMS og epost direkte til foretakene, når det gjelder de regionale miljøtilskudda. Vi har gode erfaringer med denne måten å jobbe på, og i år vil vi utvide det til også å gjelde SMIL, tilskudd til drenering og tilskudd til tiltak i beiteområdene. Dessuten er vi i hyppig kontakt med kommunene i fylket, som også har en stor rolle i formidling og informasjon om miljøordningene.
Hvilke tiltak vil statsforvalteren gjennomføre kommende år for å øke oppslutningen om miljøtiltak i jordbruket?	Forvaltningen kan bli enda bedre på å informere foretakene om de ulike ordningene innen miljøtilskudda. Det kan vektlegges å konkretisere mulighetene for foretaka å gjøre en ekstraordinær miljøinnsats.

3.1.1.14 Andre oppdrag

Oppdrag 3.1.7.1:

Kompetansestrategien - barnevern

Tjenestestøtteprogrammet:

De aller fleste av tjenestene i Troms og Finnmark har gjennomført Tjenestestøtteprogrammet, og flere har gjennomført/eller fått tilbud om å være med på nytt. Erfaringene våre er at programmet har blitt bedre i de siste rundene. Hva dette programmet er, har også blitt tydeligere kommunisert til tjenestene. Vi rekrutterte 4 kommuner i 2022 til ny runde med Tjenestestøtteprogrammet, 1 kommune trakk seg. Statsforvalteren deltar på noen av samlingene. Vi samarbeider med, og har gitt tilbakemelding til Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) på foreslått fremdriftsplan for Tjenestestøtteprogrammet fremover.

Veiledningsteam:

Det er 2 tjenester i vårt fylke som startet med veiledningsteam i 2022. 7 kommuner avsluttet i 2022, og noen av disse har fått tilbud om noe ekstra veiledning i 2023. Vi har også vært i kontakt med disse 7 kommunene og tilbudt/planlagt videre oppfølging fra Statsforvalteren. Vår vurdering er at vi har "truffet" på rekrutteringen av nettopp disse tjenestene. Vi er fornøyd med at Statsforvalteren nå skal være med allerede fra starten av. Det vil gjøre vår løpende oppfølging av tjenesten enklere, og også enklere for oss når vi skal «overta» oppfølgingen etter at veiledningsteamperioden er over. Statsforvalteren er representert på samlingene i regi av Bufdir, og for de tjenestene som har veiledningsteam og som vi også har hatt dialogmøter med i samme periode, har vi oppfordret tjenestene til å ha med veilederne i dialogmøtene. Dette har opplevdes nyttig.

Dialogmøter:

Vi vurderer som det tiltaket i kompetansestrategien med best utbytte, både for oss og kommunene. Dialogmøtene har vært en fin arena for kommunene å presentere sin barneverntjeneste, for oss å presentere vårt syn, og å få til en god og åpen dialog om barneverntjenesten. Barnevernreformen har også vært et viktig og nyttig tema i disse møtene, og møtene gir en god arena for god dialog med kommuneledelsen, både politisk og administrativt, om

barnevern generelt og barnevernreformen spesielt. Vi gjennomførte dialogmøte med 5 tjenester (7 kommuner) i 2022. 1 kommune takket nei. Alle dialogmøtene i 2022 ble gjennomført digitalt. Vi har gode erfaringer med å gjennomføre disse møtene digitalt. Vi avtaler alltid om og eventuelt hvilke oppfølgingspunkter vi skal ha i møtet. Vi mener vi følger de oppfølgingspunktene som fremkommer i følgeevalueringen.

Læringsnettverk:

Dette er det tiltaket i kompetansestrategien som er vanskeligst, både å gjennomføre for kommunene og for statsforvalterne å skulle følge opp. 2 medarbeidere hos statsforvalteren følger læringsnettverkene og deltar på ulike møter. Bufetat region nord har nå også fått en solid rolle i flere av læringsnettverkene som har prosjekter på fosterhjemområdet, det vurderer vi som særlig positivt. Vår vurdering er at nettverkene nå har satt seg noe mer, og er i gang igjen etter en noe stille periode under korona-pandemien. En suksessfaktor som vi har sett er de nettverkene som bruker midler på å engasjere en prosjektleder. Dette sikrer fremdrift i prosjektet i mye større grad. Det er også vår vurdering at flere kommuner/nettverk forsøker å utvikle prosjekter som kan bidra til mer samarbeid på tvers av tjenestene når det for eksempel gjelder oppfølging av fosterhjem.

Oppdrag 3.1.7.2:

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har det siste 2 ½ året hatt økende fokus på kommunenes oppfølging av barn og foreldre etter omsorgsovertakelse. Det siste året har vi hatt dette som tema på barnevernledersamling og som tema i dialogmøter med kommunene. Vi har også det siste året hatt lav terskel for å opprette tilsynssaker ved klager som har omhandlet manglende oppfølging etter omsorgsovertakelser og tilrettelegging for samvær.

Barneverntjenestene i Troms og Finnmark har stor variasjon i størrelse. De fleste jobber etter en generalistmodell der også barnevernleder har saksbehandlingsoppgaver. Med mange små tjenester innebærer dette at noen tjenester ikke har barn under offentlig omsorg pr dato og det kan gå flere år mellom hver omsorgsovertakelse. Den enkelte kommunes erfaringsgrunnlag er derfor variabelt. Et annet særtrekk for Troms og Finnmark er at en stor andel av den samiske befolkningen bor i dette fylket. Lærings-nettverkene er et viktig tiltak som gir barneverntjenestene mulighet til å få økt kompetanse og erfaringsdeling i arbeidet med gjenforening og oppfølging av samvær. Statsforvalteren har tildelt midler til to Læringsnettverk som i sine prosjekt har gjenforening og oppfølging av barn og foreldre etter omsorgsovertakelse som tema.

Vi vurderer at tjenestene i Troms og Finnmark har et økende fokus på arbeid med barn og foreldre etter omsorgsovertakelse. Vi vurderer at tydeligere mål om-, og systematisk arbeid med gjenforeningsmålsetting og tilbakeføring, gir tjenestene en kapasitetsutfordring, både faglig og økonomisk. Dette aspektet ved oppfølgingen bør etter vår vurdering kommuniseres tydelig politisk og administrativ, og Bufdir som faglig ansvarlig for kommunalt barnevern må være med og sikre dette.

Oppdrag 3.1.7.3:

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har hatt planer fra noen kommuner på høring. Vi har foreløpig ikke gjennomført kartlegging, da vi er kjent med at flere kommuner først har kommet i gang med dette arbeidet i løpet av høsten. Vi informerer og veileder kommunene, både på sektornivå og på overordnet ledernivå, i tillegg til at vi etterspør status på arbeidet på ulike møtearenaene vi har med kommunene (dialogmøter, barnevernledersamlingen, kommunemøter). Vår erfaring er at lovkravene er godt kjent for de fleste, men at det i mange tilfeller mangler en initiativtaker og en klar styring og planlegging av dette arbeidet. Vår vurdering er at kommunenes overordnede ledelse har en sentral rolle i å etablere nødvendige grep for styring og planlegging av arbeidet på tvers av sektorene, og at dette som regel er en avgjørende faktor for at arbeidet skal komme inn i et godt spor som gir gode resultater.

Internt i embetet har vi hatt dialog mellom oppvekst- og barnevernavdelingen, planseksjonen og helse- og sosialavdelingen, med siktemål å sette ned en intern arbeidsgruppe med oppdrag å foreta systematisk og konkret innhenting av kommunenes planer, i tillegg til å gi mer spisset veiledning til planarbeidet. Vi arbeider for at vi i løpet av kort tid skal få formalisert en slik gruppe.

Oppdrag 3.1.7.4:

I arbeidet med å gjøre kommuner og fylkeskommuner kjent med de voldsforebyggende verktøyene «Jeg vet» og «Snakke sammen», har vi samarbeidet med Statsforvalteren i Nordland, Trøndelag, RVTS Nord og Midt, samt Sametinget og med Ungdommens fylkesråd (UFR) i de tre fylkene.

Vi har etablert kontaktpersoner i 36 av 39 kommuner og etterspurt fra de resterende 3. Kontaktpersonene har rekruttert kursledere til opplæring hos RVTS Nord. Gjennom kvartalsvis dialogmøter med kontaktpersonene vet vi at mange av kommunene er godt i gang med implementering av verktøyene i kommunene, og at de på grunn av nettverket har etablert samarbeid på tvers av kommunene. Flere kommuner har startet arbeidet med handlingsplanarbeid mot vold og overgrep, også knyttet til barnevernsreformen. Kommunene melder tilbake at én utfordring er å få forankret handlingsplanarbeidet i politisk- og administrativ ledelse, og på den måten sikre tverrfaglige samarbeid rundt tidlig innsats og forebygging for barn og unge. Implementering og forankring har derfor vært sentrale tema for dette arbeidet i år. Vi har utarbeidet en felles presentasjon for hvordan forankre dette arbeidet i kommunene videre, som vi har fått veldig gode tilbakemeldinger på fra kontaktpersonene.

Vi har lagt opp til å fortsette med dialogmøter for alle kontaktpersoner i samarbeid med RVTS Nord og Statsforvalteren i Nordland. Det er avholdt tre digitale dialogmøter i 2022, og et utsatt dialogmøte ble avholdt 12. januar 2023, i samarbeid med RVTS Nord og Sametinget. RKBU Nord var også medarrangør på et av dialogmøtene om implementering. Fokuset for dialogmøtene så langt har vært implementering av verktøyene, forankring av dette arbeidet og samarbeid på tvers. I tillegg har vi presentert verktøy på flyktning.net, opp mot situasjonen med økte antall flyktninger i kommunene. Videre har det blitt avholdt et kurs om implementeringsstøtte for nettverket, med RKBU Nord og RVTS Nord. Her deltok 12 kommuner fra Troms og Finnmark med til sammen 30 personer.

Vi har også innledet et nyttig samarbeid med filmprosjektet «Tystnaden i Sapmi – ikke lenger stille» sammen med Statsforvalteren i Nordland. Gjennom dette samarbeidet inviterte vi til tre fysiske samlinger i november i Vadsø, Harstad og Bodø, hvor dag 1 hadde fokus på verktøyene og dag 2 viste filmen «Tystnaden i Sapmi», sett i sammenheng med hvordan verktøyene er aktuell mot tema som tas opp i filmen. Ca 130 personer deltok på de tre samlingene, og vi fikk veldig positive tilbakemeldinger på det å møtes fysisk og jobbe konkret med verktøyene. På denne måten nådde vi ut til nye målgrupper i kommunene, og ser en revitalisering i arbeidet hos de kommunene som deltok.

Sametinget har deltatt på møter sammen med arbeidsgruppene til Nordland og Troms og Finnmark på feltet, og i møter med i det utvida samarbeidet som også inkluderer RVTS Nord, RVTS Midt og Statsforvalteren i Trøndelag. I dette samarbeidet, som også inkluderte Ungdommens Fylkesråd i de tre nordligste fylkene, arrangerte vi den 31. mai-1. juni en digital konferanse på tema forebygging av vold og overgrep mot barn og unge med over 1000 deltagere (digitalt). Vi har startet opp samarbeidet mot en ny digital konferanse i april.

3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Statsforvalteren i Troms og Finnmark jobber på flere områder for å understøtte kommunenes arbeid opp mot utsatte barn og unge. Vi arbeider både for å øke kunnskapsgrunnlaget om utsatte barn og unge, og hvordan man kan forebygge utenforskap og omsorgssvikt gjennom samarbeid og tidlig innsats.

Gjennom vårt Fyrtårn barn og unge jobber vi for å sikre et helhetlig fokus på utsatte barn og unge i et barnerettighetsperspektiv. Statsforvalteren har en embetsinternt arbeidsgruppe som koordinerer vår innsats her på tvers av alle våre fagområder. Statsforvalterens nasjonale gruppe for arbeid med barnekonvensjonen i praksis (tidligere Sjumilsteget) koordineres av Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Gruppen har utarbeidet felles ressurser og en forenklet modell for å få til en systematisk bruk av barnekonvensjonen i alle saker som angår barn. Barnekonvensjonen i praksis har også utviklet egne ressurser for hvordan man kan jobbe med bærekraftsmålene og barnekonvensjonen, til bruk både i embetene og ut mot tjenestene som jobber med barn og unge.

Statsforvalteren arbeider med fokus på utsatte barn og unge både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Vi opplever gode tilbakemeldinger fra alle nivåer med å vinkle dette i et barnerettighetsperspektiv. Samtidig er dette et omfattende tema, og det trengs tid og ressurser for å omsette dette i praksis. Vi ser at det i fylket er variasjoner, og at det innenfor den enkelte kommune også kan være variasjoner fra sak til sak, i hvor godt man faktisk lykkes med å etablere gode og helhetlige tjenester for det enkelte behovstrengende barn. Dette til tross opplever vi flere områder hvor samarbeid og samhandling går i riktig retning. Vi erfarer også at det i fylket er et stort fokus på viktigheten av å lykkes med dette arbeidet. Vi vurderer at vår innsats har vært viktig for å bidra til dette. Videre at vi bidrar til å "holde trykket oppe" og ved det medvirker til at dette er et innsatsområde som prioriteres i kommunene og som det arbeides kontinuerlig med. Et konkret eksempel der vi ser det går i riktig retning er samarbeid for å forebygge vold og overgrep mot barn og unge, fokus på å forebygge utenforskap (blant annet i samarbeid med Nav) og hvordan sikre barn og unges rett til medvirkning. Vi har også løftet samiske barn og unge på dette feltet.

Vi vurderer at vi har en viktig rolle med å koordinere og styrke arbeidet for samarbeid og samordning videre, og vise gode eksempler fra lokalt og regionalt nivå for hvordan dette kan løses, slik at barn og unge får gode og helhetlige tjenester. Se rapportering på resultatmål 3.2.1.1.1 og rapportering på resultatmål 3.2.1.1.2.1 for mer informasjon.

Godt samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge

Viktigheten av å se på barn og unges oppvekstvilkår i en helhetlig perspektiv er noe vi forsøker å fremheve i alt vårt arbeid på barn og unge feltet. Vi opplever en økt forståelse og innsats for dette i mange kommuner, men ser samtidig at det flere steder krever endrede strukturer og forutsetter god forankring i ledelsen. Vi arbeider med dette på flere områder:

Statsforvalteren i Troms og Finnmark er med i referansegruppen til prosjektet «Oppvekstløft i Nord», som har som mål å bidra til at kommunene skal prioritere og legge til rette for tidlig innsats og helhetlig hjelp til barn og familier, med utgangspunkt i barnevernsreformen. Et fokus område her er Foyer (se resultatmål 3.2.1.1.2.1).

I forbindelse med oppdraget om implementering av de voldsforebyggende verktøyene «Jeg Vet» og «Snakke med barn» har vi opprettet et nettverk med kontaktpersoner i alle kommunene. Disse har ansvar for å koordinere informasjon og opplæring videre i sine kommuner. Kontaktpersonene kommer fra ulike tjenester i kommunene, og vi tilrettelegger for at de kan dele erfaringer og kompetanse på tvers, i tillegg til strategier og forankring. RVTS Nord og Sametinget er faste deltagere i nettverket, og vi inviterer inn øvrige ved behov. RKBU Nord har deltatt flere ganger med kunnskap om utsatte barn og unge og implementeringsstøtte.

Vi har opprettet flere samarbeid med fokus på samiske barn og unge, som en utsatt gruppe på flere områder. Sammen med RVTS Nord og Sametinget er dette et eksplisitt fokus i arbeidet vi gjør med forebygging av vold og overgrep mot barn og unge ut mot kommunene. Vi har også bidratt til opprettelsen av og er nå en del av det nyetablerte samarbeidsforumet for forebygging av vold og overgrep i samiske samfunn, som koordineres av RVTS Nord. I tillegg har vi et tett samarbeid med NASAK. De har bidratt inn på nettseminarer og dialogmøter med kommunene. Videre er vi sammen med NASAK i gang med planleggingen av en felles konferanse med fokus på samiske barn og unge, og vi har samtaler for hvordan sikre god medvirkning med samiske barn og unge. Videre har vi inkludert samiske barne- og unge organisasjoner i vårt arbeid, som Sametingets Ungdomspolitiske

utvalg (SUPU), RomsaDål og Noereh. Vi har også samarbeidet med prosjektet «Tystnaden i Sapmi – ikke lenger stille», som SANKS er en del av, med tre fysiske samlinger for å øke kompetansen om forebygging og avdekking av vold og overgrep mot barn og unge, med et inkludert fokus på samiske barn og unge.

Videre har vi deltatt i prosessen med utviklingen av veilederen for endringene i samarbeids- og samordningsbestemmelsene, og har inkludert dette som en egen tematikk på flere møter og seminarer med kommunene.

Klagesaksbehandling og tilsyn:

Vi har hatt særlig fokus på å prioritere og behandle saker om tjenester til utsatte barn og unge. Helse- og sosialavdelingen har fokus på dette i dialogen med helse- og omsorgstjenesten og NAV-kontorene, og ved vurdering av tema for risikobaserte egeninitierte tilsyn (det ble herunder blant annet gjennomført 7 tilsyn med BUPer i fylket). Ved klagesaksbehandling på helse-, omsorgs- og sosialområdet er det nå innført at det skal gjøres barnerettighetsvurderinger i alle saker. Vi har satt søkelyset på barnefamiliene og har opphevet flere saker pga. manglende barneperspektiv. I våre tilbakemeldinger er det alltid fokus på samordnede tjenester.

God kompetanse om utsatte barn og unge i kommunene (fra kapittel 3.2.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

God kompetanse om utsatte barn og unge i kommunene

Økt kunnskap og kompetanse om barn og unges oppvekstvilkår, og særlig utsatte barn og unge, er sentralt i arbeidet hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Vi arrangerer en årlig digital konferanse på tema forebygging og tidlig innsats i samarbeid med Nordland og Trøndelag for å øke kunnskapen om utsatte barn og unge, med nærmere 1000 deltagere. Også Ungdommens Fylkesråd, RVTS Nord og Sametinget er samarbeidspartnere. Sammen med kontaktpersonene i nettverket for forebygging av vold og overgrep mot barn og unge har vi utarbeidet en felles ressurs som de kan bruke i sitt arbeid for å sikre en god forankring i kommunens ledelse for dette arbeidet i form av en presentasjon med tilhørende kunnskapsgrunnlag.

Vi mener det er viktig å samarbeide med barn og unge selv for å sikre gode oppvekstvilkår i kommunene, og har derfor valgt å samarbeide med ungdomsrådene om dette, med utgangspunkt i hvordan sikre god ungdomsrådsmedvirkning i kommunene. Vi har arrangert flere workshops med ulike ungdomsråd fra hele fylket, i samarbeid med Ungdommens Fylkesråd. Sammen med KS Nord og fylkeskommunen har vi opprettet et eget ungdomsrådskoordinator-nettverk hvor alle ungdomsrådskoordinatorer i kommunene deltar. Over 50 ungdommer deltok på vårt Vintermøte i Alta for å jobbe sammen med politisk og administrativ ledelse for hvordan få til bedre medvirkning med barn og unge. Vi har videre samarbeidet med ungdomsrådet i Hammerfest om en egen ungdomsrådskonferanse for alle ungdomsrådene i Nord-Norge, og her deltok ca 100 ungdommer. Vi har også deltatt på ulike arrangementer i regi av ungdomsrådene selv, som blant annet RUST-konferansen i Nord-Troms, barn- og unges kommunestyre i Senja og Ungdommens Fylkesting i Tromsø. I tillegg er vi opptatt av at barn og unges skal ha kunnskap om sine rettigheter, og vi jobber aktivt opp mot dette med blant annet ungdomsrådene, men også i samarbeid med RVTS Nord og verktøyet «Jeg Vet». Vi har også samarbeidet med RKBU Nord med å promotere deres ressurside om god medvirkning involvert.no

Videre deltar vi i Nord-Norge nettverket, som koordineres av RVTS Nord, hvor blant annet NASAK, fylkeskommunen, politiet, IMDi Nord med flere er med. Her har vi blant annet har bidratt med presentasjon av vårt kunnskapsgrunnlag om utsatte barn og unge i nord.

Hvordan man kan bruke barnekonvensjonen og barns rettigheter som et verktøy for tidlig innsats, særlig opp mot utsatte barn med vekt på psykisk helse, var fokus for et nettseminar arrangert av den nasjonale arbeidsgruppen vi koordinerer. Dette ble også ble lagt ut på våre nettsider som en egen ressurs, med kommunene som målgruppe.

Barneperspektivet i NAV har vært et tema på flere fagsamlinger og opplæringer for nyansatte, både for å øke kompetansen om utsatte barn og unge i Troms og Finnmark, og hvordan man gjennom NAV kan jobbe for at også disse blir ivaretatt. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har samarbeidet med NAV Troms og Finnmark på dette, også med innspill fra Redd Barna. Vi samarbeidet også om en egen webinarrekke med tre webinarer på tema familiefattigdom, som var obligatorisk for alle ansatte i NAV i Troms og Finnmark. Barneperspektivet i NAV har også vært et tema på et eget møte mellom representanter fra alle embetene, koordinert av oss og den nasjonale arbeidsgruppen Barnekonvensjonen i praksis. Embetene delte felles erfaringer, med innspill fra Barneombudet.

Vi samarbeider med Husbanken om Foyer, og deltar i nettverket med kommunene her. Vi har et særlig fokus på tilrettelegging for god medvirkning med barn og unge. Vi har i tillegg holdt innlegg om barnevernsreformen for kommunene i Foyernettet. Gjennom samarbeidet med Husbanken har vi i tillegg deltatt på Husbankenkonferansen i Alta, med innlegg om barn og unges rett til medvirkning, sammen med Hammerfest ungdomsråd.

Vi vurderer at vi samlet bidrar til kompetanseutvikling i kommunene, og at dette bidrar til å legge et viktig grunnlag for samhandling og samordning for utsatte barn og unge. Videre at vi med vår innsats er pådriver for et godt samarbeid og koordinert innsats mellom relevante aktører. Vi kan imidlertid heller ikke i denne sammenheng unnlate å nevne at det for mange av våre kommuner er utfordringer med å klare å rekruttere og beholde tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i viktige tjenester for barn og unge, og at stor turn-over bidrar til å svekke effekten av kompetanseutviklingsarbeidet.

Vi ser et behov for en mer systematisk forankring i kommunene av dette arbeidet fremover, for å redusere sårbarheten disse utfordringene gir i

kommunene. Dette må kobles på de konkrete prosessene i kommunene, med utgangspunkt i oppdaterte kunnskapsgrunnlag om utsatte barn og unge og et systematisk planarbeid for hvordan dette skal følges opp og prioriteres videre. Det er viktig at de øvrige regionale aktørene også er omforente i disse prosessene.

3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv

Statsforvalteren har et embetsinternt samarbeid med tema boligsosialt arbeid hvor Justis- og kommunalavdelingen, Oppvekst- og barnevernsavdelingen og Helse- og sosialavdelingen er representert. Denne gruppa samarbeider videre med representanter fra Husbanken i en operativ gruppe. Den operative gruppen samarbeider både i faste møter, via e-post, om konferanser mm., og har utarbeidet en handlingsplan med de forskjellige tiltakene som gjennomføres sett i sammenheng med den nasjonale strategien for perioden 2021-2024 "Alle trenger et trygt hjem".

Samarbeidet har tidligere hatt noen utfordringer. Etter flere runder med evalueringer og endringer i samarbeidsrutinene, løses dette bedre hvor målsettingene i strategien er målbare. Statsforvalteren vurderer at vi er nærmere delmålet nå enn tidligere.

Alle trenger et trygt hjem (2021 - 2024) (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Helhetlig samarbeid mellom stat og kommune om de tre prioriterte innsatsområdene.

Statsforvalteren har et embetsinternt samarbeid med tema boligsosialt arbeid hvor Justis- og kommunalavdelingen, Oppvekst- og barnevernsavdelingen og Helse- og sosialavdelingen er representert. Denne gruppa samarbeider videre med representanter fra Husbanken i en operativ gruppe. Den operative gruppen samarbeider både i faste møter, via e-post, om konferanser mm., og har utarbeidet en handlingsplan med de forskjellige tiltakene som gjennomføres sett i sammenheng med den nasjonale strategien for perioden 2021-2024 "Alle trenger et trygt hjem".

Tiltakene er koblet opp mot de tre innsatsområdene gjennom innlegg i konferanser, opplæringstiltak, fokus på bolig i arbeidet med CRPD mm. Fyrvokterstillingen er brukt aktivt inn i arbeidet med fokus på barn og unges boforhold, samtidig som Husbanken og arbeid med bolig i Nav har vært samarbeidspunkter. Statsforvalteren kan se tendenser til at Nav er mer opptatt av Husbankens økonomiske virkemidler og informerer og henviser mer til dette etter opplæring. Dette gjelder spesielt gjeldsrådgivere og andre som jobber med kompliserte gjeldssaker i Nav.

Statsforvalteren mener det har vært et helhetlig perspektiv i samarbeidet med effektive tiltak. Tiltakene har truffet bredt til de som jobber med problematikk rundt både å skaffe og ha oppfølging i bolig. Det er et forbedringspotensial i å jobbe mer helhetlig mot gruppen som jobber med oppfølging i boliger for de med rus og psykiske plager. På området gjøres det mye fra Statsforvalteren og Husbanken alene, men oppdragene sammenfaller i liten grad.

3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Samordning av tilsyn er en del av våre rutiner knyttet til planlegging av tilsyn i Nasjonal Tilsynskalender. Statsforvalterens tilsyn er godt samordnet internt og vi har også god oversikt over andre statsetaters tilsyn. Kommunal egenkontroll er mer utfordrende å holde oversikt over da kontrollutvalgsekretariatene ikke er like flinke til å registrere sine planer i tilsynskalenderen. Vårt mål for 2023 er å få på plass bedre rutiner for involvering av kontrollutvalgsekretariatene.

Vi deltar i Nasjonalt Nettverk for Samordnere av tilsyn, hvor vi samarbeider om metodikk og forbedring av tilsynskalenderen.

Vår utfordring har vært at det er vanskelig å få på plass en godt samordnet tilsynsplan innen fristen på grunn av manglende input fra overordnede sektormyndigheter. Dette gjør at vi ikke klarer å overholde 1. desember som frist for planlegging av påfølgende tilsynsår. Eksempelvis mangler Helse- og sosialavdelingen avklaringer fra Helsedirektoratet før tilsynsplanene kan spikres. Det samme gjelder for Landbruksavdelinga som ikke kan lage tilsynsplaner på nyåret fordi det mangler info fra LMD. Dette er den primære utfordringen som står i veien for at delmålet skal oppnås fullt ut, og på dette punktet står vi på stedet hvil.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Nasjonalt tilsynskalender har blitt brukt som verktøy for samordningsarbeidet. En intern gruppe fra ulike avdelinger hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark samordner tilsynene overfor kommunene.

Det er fortsatt en utfordring at også andre statlige tilsynsetater var sent ute med registrering av sine tilsynsplaner. Dette i tillegg til at Statsforvalterens fagavdelingers overordnede sektormyndigheter har vært sent ute med informasjon om landsomfattende tilsyn (LOT) og andre nasjonale tilsynskampanjer, har gjort at vi heller ikke i 2022 klarte å utarbeide en helhetlig tilsynsplan innen fristen. Samordningsarbeidet har likevel vært vellykket og det har ikke vært utfordringer knyttet til koordinering med andre tilsynsetater.

På grunn av pandemien ble mange tilsyn utsatt og/eller ble avlyst. Av denne grunn ble også arbeidet med samordning opp mot andre tilsynsmyndigheter noe nedprioritert. Tilsynstrykket i kommunene har også i 2022 vært lavere enn et normalår på grunn av pandemien.

Planleggingsarbeidet har gått som planlagt og man har unngått at enkeltkommuner har fått høyt tilsynstrykk.

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt (fra kapittel 3.2.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt.

Statsforvalteren har ikke hatt oversikt over alle relevante forvaltningsrevisjoner i kommunene. Dette skyldes at kommunerevisjonen ikke alltid har lagt ut sine planer for kommende forvaltningsrevisjoner, eller sine rapporter for gjennomførte revisjoner. Oppvekst og barnevern måtte utsette og endre tilsynskommune ved to planlagte tilsyn med tema skolemiljøet i 2022 på grunn av dette.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Helse- og sosialavdelingen:

Tilsyn forberedes godt og det legges vekt på at kommunene skal oppleve tema som relevant og forstå formålet med våre tilsyn. I henhold til ny veileder på helse og omsorg fra høsten 2021 og høsten 2022 på sosial, har vi nå et økt fokus på oppfølging etter tilsyn, at innbyggerne ser en effekt av gjennomførte tilsyn i form av forsvarlige helse- og omsorgstjenester og sosiale tjenester i Nav. Vi har alltid formøte og avslutningsmøte. I avslutningsmøte blir funn presentert og det er en dialog med mulighet for spørsmål og refleksjon. Lovbrudd etter tilsyn følges opp overfor den enkelte kommune. Lovbrudd og funn etter tilsyn anonymiseres og deles i relevante nettverk. Tilsyn og resultater etter tilsyn er et kontinuerlig tema i bl.a. ledermøter med Nav.

Oppvekst og barnevern:

I tilsynene som gjennomføres på barnehage og skoleområdet har vi alltid formøte med kommunene og enhetene vi har tilsyn med. Her gjennomgår vi lovkravene for tilsynet. I formøtet har vi en ny gjennomgang av lovkravene. I avslutningsmøtet gjennomgår vi grundig alle lovbrudd og åpner for dialog rundt disse. Kommunene kan invitere inn flere av sine enheter til både formøte og sluttmøte. Vi erfarer at gjennomgangen i forkant av selve tilsynet gjør kommunene bedre i stand til å forstå lovkravene og hva som forventes av dem. Mange av kommunene starter alt ved varsel om tilsyn å gjennomgå sine rutiner og prosedyrer. I tilsyn med en skole der tema var læringsmiljøet, gjennomførte vi åpningsmøtet som et lærende møte med metoden dialogspill, dette for å involvere alle ansatte i tilsynet og på den måten øke bevisstheten om lovkravene. Tilbakemeldingen på metoden vi brukte var at tilsynet ble både lærerik og nyttig for hele kollegiet.

I tillegg til det som skjer under selve tilsynet, så deler vi erfaringer fra våre tilsyn i møter med skoleeiere og barnehagemyndighet.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Vi gjennomfører tilsyn med kommunal beredskapsplikt. Tilsyn gjennomføres i tråd med veileder fra DSB. Kommunene tilbys formøte. I formøtene kan kommunene stille spørsmål om tilsynet. Vi tilbyr opplæring i forbindelse med formøtene. Tilsynene i 2022 omhandlet kommunal beredskapsplikt i stort. Dette ut fra en risikovurdering. I avslutningsmøte presenterer vi funn. Det er da en dialog med mulighet for spørsmål og refleksjon. For å sikre læring, har vi fokus på den gode dialogen og løpende veiledning før, under og etter tilsynet. Vi erfarer at kommunene gjerne vil bli veiledet i forbindelse med tilsyn.

Landbruk:

På landbruksområdet forvalter kommunene både økonomiske tilskudds- og erstatningsordninger og juridiske virkemidler jfr. lover og forskrifter. Statsforvalteren skal medvirke til at kommunene forvalter virkemidlene i samsvar med overordnede forutsetninger og i henhold til gjeldende lover og regler. Dette gjøres gjennom veiledning, dialog, bistand og kontroll. Kontrollene gjennomføres som forvaltningskontroller, og ikke som tilsyn.

Miljø:

Vi gjennomfører tilsyn med kommunens plikt etter forurensningslovgivningen. Tilsyn gjennomføres i all hovedsak i forbindelse med aksjoner på spesifikke tema valgt ut og iverksatt av Miljødirektoratet.

Tilsynet fungerer som en arena for kontroll av utøvelse av myndighetene og ansvaret som er tillagt kommune i lovverket. De har full anledning til å stille spørsmål vedrørende kontrolltema under tilsynet og vi har veiledningsplikt.

Tilsynene i 2022 omhandlet kommunal myndighetsutøvelse innen avløp.

Vi opplever at kommunene ser på våre tilsyn som en god møteplass der de kan få veiledning og få en bevisstgjøring av egen praktisering av gjeldende regelverk.

Vi presenterer våre funn i ett avslutningsmøte. Videre sender vi ut rapport med avvik/anmerkninger som må føles opp og sjekkes ut av kommunen innen gitt dato satt av oss.

3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

De aller fleste kommunene har ambisiøse mål for klimagassreduksjon. I Statsforvalterens innspill til kommuneplaner og klima- og energiplaner vises det til de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, og vi ser om kravene til den enkelte planprosess og plannivå er etterlevd. Vi opplever at flere og flere kommuner har fokus på klimabudsjett, og ser i noen økonomiplaner at klimabudsjett er tatt inn. Men dette er veldig avhengig av om kommunen har ressurser og kompetanse til dette arbeidet. Få kommuner har egne klimarådgivere, noe som påvirker hvorvidt det er fokus på tiltak for klimagassreduksjon i planer og etterlevelse av disse. I våre uttalelser til arealplaner følges SBAT (nullvekstmålet) opp og man anbefaler også tiltak som reduserer klimagassutslipp.

Vi opplever at dette med omsetting av Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (SPR) er utfordrende, og ser et behov for at planretningslinjene og rundskriv på miljøområdet T/2-16 spisses når det gjelder klimatilpasning.

Klimatiltak er prioritert i regionalt miljøprogram for jordbruket i Troms og Finnmark. Det er fastsatt resultatmål om flere søknader på tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel, økning i antall tilsagn om tilskudd til drenering og å få etablert flere biogassanlegg på gårdsbruk. Strategier for å nå resultatmålene er riktig lagring og bruk av husdyrgjødsel, fokus på god agronomi - særlig drenering, arbeid for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel, ta i bruk fornybart drivstoff til landbruksmaskiner og å etablere flere biogassanlegg.

Lagring av CO₂ i skog er en sikker, rask og kostnadseffektiv metode for CO₂-binding. I Troms og Finnmark kan det bindes langt mer CO₂ enn det gjøres i dag. Vi har store områder der skogvolumet, og derved binding og lagring av CO₂, kan mangedobles ved å skifte ut glissen lauvskog med barskog. Det er fastsatt en rekke resultatmål for å nå klimamål i landbruket og vi har utarbeidet flere strategier for å nå resultatmålene: Informere om skogbrukets positive rolle i klimasammenheng, sikre en god skogkultur som bygger opp skogens potensiale for CO₂-binding, planting av klimaskog på nye arealer i henhold til vedtatte planverk, arbeide for økt bruk av tre i bygg og arbeide for økt interesse og etterspørsel etter bioenergi fra skogen.

Kommunale klima- og energiplaner har ambisiøse mål (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp

I 2022 var det kun 2 klima- og energiplaner inne til høring, ett planprogram og en plan. Det er derfor vanskelig å vurdere hvorvidt alle kommuner gjennomfører tiltak for å redusere klimagassutslipp. Men dette er noe som Statsforvalteren gir innspill om i planuttalelser som omhandler klima- og energispørsmål.

Kommunene har integrert klimatilpasning i planer (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

SPR klimatilpasning spilles inn som overordnet føring i Statsforvalterens innspill til kommuneplanens samfunnsdel og andre planer hvor klimatilpasning bør ivaretas. Stort sett er klimatilpasning tema som berøres i kommunenes samfunnsplaner, men da sett opp mot samfunnssikkerhet og bebyggelse. Kommunene ser i varierende grad på klimarisiko og behov for klimatilpasning innenfor andre samfunnsområder og sektorer.

3.1.2.5 Andre oppdrag

3.2.1.5.1

Statsforvalteren har utarbeidet en oppfølgingsplan basert på læringspunkter fra håndteringen av Covid-19. Oppfølgingsplanen følges opp internt i embetet.

3.2.1.5.2

Statsforvalteren har etablert ei arbeidsgruppe som skal se på læringspunkter fra øvelser og hendelser de siste 5 årene. Arbeidet er ikke helt ferdigstilt.

3.2.1.5.3

Nasjonale myndigheter utsatte øvelsene Arctic Rhein og Barents Rescue. Statsforvalteren deltok på innledende møter, men har naturlig nok ikke bidratt utover dette.

3.2.1.5.4

Statsforvalteren har gjennomført informasjonsmøter med kommunene ifbm. Cold Response. Forøvrig tok vi initiativ til aktivt å bruke Vertlandsstøttekonseptet under øvelsen. Vi kontaktet da relevante sivile aktører med tanke på deltakelse i møter. Slike møter ble ikke gjennomført da Forsvaret ikke fant tid eller anledning til å bidra i møtene. DSB ble orientert om dette.

3.2.1.5.5

Statsforvalteren ferdigstilte høsten 2022 en FylkesROS med oppfølgingsplan der vi har scenarier i spekket sikkerhetspolitisk krise og krig. Analysen er gradert. Denne er distribuert til relevante aktører.

Scenario fra analysen ble blant annet benyttet som grunnlag for øvelse av HV-17 i 2022.

3.2.1.5.6

På oppdrag fra NFD har Statsforvalteren innhentet informasjon fra regionale aktører og kommunene. Ved oversendelse av informasjon til NFD etterpurte Statsforvalteren hva som var viktigst å ettergå fra NFDs perspektiv. Dette med tanke på å foredle innhentede data. Vi har ikke fått svar.

3.2.1.5.7

Statsforvalteren har innhentet regionale data som grunnlag for videreutvikling av planen. Det har i 2022 ikke lyktes Statsforvalteren og NFD å finne tid til et møte om planen og planstatus.

3.2.1.5.8

Alle aktører som er involvert i mottak av rekortordrevne fartøy til Grøtsund havn har utarbeidet egne planer/rutiner. Videre har vi en felles strategisk plan som omfatter alle aktører. Statsforvalteren har utarbeidet, og vedlikeholder, denne. Statsforvalteren gjennomfører ved alle anløp et formøte og senere et evalueringsmøte. Møtene har som formål å skulle bidra til at planverk er oppdatert og at planene i nødvendig utstrekning videreutvikles ved behov. En årlig øvelse er også del av dette arbeidet.

3.2.1.5.9

Statsforvalteren legger stats- og samfunnsikkerhet til grunn i vårt arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap. Konsekvensene av krigen i Ukraina samt hybride og sammensatte trusler har vært noen av temaene. Dette for å ha et mest mulig omforent situasjonsbilde.

Vi har gjennomført ugraderte fellesmøter med fylkesberedskapsrådet og kommunene og møter med dem hver for seg. I tillegg har vi hatt ett møte med fylkesberedskapsrådet på lavgradert nivå angående de samme temaene som er nevnt overfor. PST har deltatt på noen av møtene.

Statsforvalteren deltar, i den grad vi har anledning til det, på plattformer der informasjon formidles fra nasjonale myndigheter.

Gjennom møteaktivitetene har "nye" beredskapstemaer blitt satt på dagsorden. Bevisstheten og kunnskapen om denne type tematikk er økende.

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Helse- og sosialavdelingen:

Samlet vurderer vi at vi har hatt en god måloppnåelse. Dette viser også vårt aktivitetsnivå i 2022. Vi har hatt fokus på god opplæring av ansatte og å bygge tvillingkompetanse på flere saksområder. Dette gjør at vi er mer robust, og at vi har høy kvalitet i vår veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling.

Utviklingen går etter vår vurdering i riktig retning. Vi har god dialog med kommunene gjennom helseledernetverk, faste Nav-ledermøter og andre relevante nettverk som SF har tatt initiativ til. Vi har også god dialog med Nav fylke, spesialisthelsetjenesten, blant annet gjennom faste tilsynsmøter med helseforetakene, RHFet, og i ulike fagforum. Videre arrangerer og bidrar vi inn i ulike kurs og kompetansehevinger for kommunalt ansatte, Nav-ansatte, ansatte i spesialisthelsetjenesten, leger, fysioterapeuter og kiropraktorer i utdanningen og sykepleiestudenter.

Avdelingen har i 2022 vært sterkt preget av nedtrekk av stillinger som følge av nytt langtidsbudsjett og ny budsjettfordelingsmodell. Vi har også hatt stor turnover og vakanser.

Reindriftsavdelingen:

Viktige grep ble gjort i forskriften som omhandler ekstraordinært tilskudd hvor det ble få parameter å ta hensyn til i saksbehandlingen. Det ble satt en fast sats på kr. 4.50/rein/dag. Dette førte til en effektiv saksbehandling. Få parameter er kritisk viktig for å få en effektiv og forutsigbar saksbehandling i en så omfattende beitekrise som vi opplevde i 2022. Videre at transporttilskudd ble satt til kr. 0,18/rein/km hvor tilskuddet ble innvilget i etterkant og med krav om dokumentasjon på frakten gjorde saksbehandlingen relativt enkel, forutsigbar og med få klager. Endring av forskrift underveis i beitekrise skapte noen utfordringer, men i sum var saksbehandlingen av god kvalitet slik statsforvalteren vurderer det. Relativt få klager indikerer også dette.

En noe uheldig tolkning av forskriften førte til at dokumentasjonskravet for enkelte distrikter underveis i beitekrisen ble unødvendig omfattende. Dette medførte unødvendig merarbeid for distriktene og forvaltningen. Og vi tar det med oss i det videre arbeidet.

Tett dialog med direktoratet med ukentlige møter var også et viktig bidrag til en god og effektiv saksbehandling. Vi hadde tett samarbeid med Statsforvalteren i Nordland og lagde felles saksbehandlingsrutiner og maler som begge embetene tok i bruk. Dette ser vi på som viktig for å sikre likebehandling og kvalitet i saksbehandlingen

Tilskuddsprosjektet har bidratt til å øke kvaliteten i saksbehandlingen på saker om tilskudd til siidaandeler, og under 10% av vedtakene ble påklagd. Prosjektet er evaluert og erfaringene tas med inn i arbeidet i 2023. Kompetansen på området er styrket med å rekruttere personer med økonomiutdanning.

For å sikre likebehandling og økt kvalitet i saksbehandlingen har det vært fokus på å lage og oppdatere interne rutinebeskrivelser, blant annet for merkesaker, tilskudd til siidaandeler, melding om reindrift, oppfølging av ulovlige forhold. Dette forventes å gi en økt kvalitet i saksbehandlingen, og derved færre klager. Avdelingens jurister har deltatt i reindrifjuristforum på tvers av statsforvalterne, noe som har bidratt til kvalitetssikring i juridiske vurderinger og fremmet likebehandling.

Miljøavdelingen:

Vi har høy kvalitet på tilsynsaktiviteten og gjennomfører årlig risikobasert tilsyn av våre virksomheter og kommuner etter en intern tilsynsplan, og deltar på alle landsdekkende aksjonene der hvor vi har virksomheter. Vi har gode rutiner for forurensningstilsyn som skal sikre en enhetlig praksis, og at tilsynene blir gjennomført i henhold til HMS-etatenes retningslinjer for tilsyn. Vi har jobbet jevnt å trutt over flere år med å få på plass gode rutiner, god opplæring og en høyere tilsynsfrekvens.

Samlinger (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minimum 2 tilsyn per år.

I 2022 gjennomførte vi ett tilsyn på integreringsområdet. Tilsynsobjekt var Alta kommune. Tema for tilsynet var differensiering av introduksjonsprogram og opplæring i norsk - i henhold til IMDi sin nasjonale tilsynsinstruks for årene 2022-2024. Vi meldte tilsyn med Tromsø kommune med samme tilsynsystema. På grunn av kapasitetsutfordringer i Tromsø kommune og revidering i oppdrag fra AID/IMDi ble dette utsatt og tilsynet skal gjennomføres først i 2023.

Videre har vi i henhold til revidering i oppdrag fra AID/IMDi gjennomført veiledning mot kommunene. Veiledningen har vært gjennomført som tre digitale samlinger. I den første samlingen var tema gjennomgang av regelverket som er tilsynsystema for årene 2022-2024. Hensikten med dette var å orientere samtlige av kommunene om tilsynsystemaet og kombinere dette med veiledning om regelverket på området. På de to andre samlingene har hovedtemaet vært gjennomgang av de midlertidige reglene i integreringsloven kapittel 6A. Kommunene er også gitt anledning til å komme med innspill på tema som ønskes gjennomgått i samlingene. I samlingene er det også gitt konkret veiledning på problemstillinger kommunene opplever i hverdagen.

Tilbakemeldingene fra kommunene på gjennomføring av digitale samlinger har vært positive. Vi opplever at det skaper en arena for samhandling mellom kommunene på et sårbart område med tanke på kompetansenettverk.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Juridisk seksjon har de siste årene hatt høyt fokus på restansenedbygging. Vi har i 2020, 2021 og 2022 videreført og satt i verk en rekke nye tiltak intern på seksjonen.

På grunn av vår langvarige restansesituasjon tok vi våren 2021 kontakt med departementet. Som en følge av vår restansesituasjon og overskridelse av saksbehandlingstid, oppfordret deretter departementet fire andre statsforvaltere om å overta en andel av våre saker.

Våre interne tiltak, sammenholdt med eksternt bistand har hatt svært god effekt. Saksbehandlingstiden ble i 2022 redusert. 75 % av klagesakene etter plan- og bygningsloven ble i 2022 behandlet innenfor 12 uker. Årsaken til at tallet ikke er enda høyere er blant annet at restanseprosjektet med eksternt bistand fra andre statsforvaltere ikke ble ferdigstilt før første kvartal 2022. Til sammenligning ble 24 % av klagesakene etter plan- og bygningsloven behandlet innenfor 12 uker i 2021.

Vårt hovedfokus fremover er at nyinnkomne saker behandles innenfor 12 uker, og vi har satt inn en rekke organisatoriske tiltak for å sikre at dette oppnås. Per i dag behandler vi som hovedregel byggesakene våre innen lovbestemt frist på 12 uker.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	-25 %	75 %	166	125

Vi gjør oppmerksom på at i underkant av 10 saker er behandlet av andre statsforvaltere, henholdsvis Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, Vestland og Nordland.

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Saksbehandlingstiden i disse sakene henger sammen med restansesituasjonen. Tre av de fire sakene som har fristoverskridelse, kom inn i 2021 eller tidlig 2022. Saksbehandlingstiden er preget av at vi på det tidspunktet hadde en vanskelig restansesituasjon og i første kvartal 2022 var i slutfasen av restanseprosjektet. Det er likevel viktig å få frem at klagesakene hvor det er gitt utsatt iverksetting har blitt prioritert og generelt har hatt kortere behandlingstid enn i øvrige saker i samme tidsrom.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 80 %	20 %	5	1

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Søknader om forhåndstiltredelse og søknad om samtykke til ekspropriasjon prioriteres høyt hos oss, siden tiltakene som søkes ekspropriert ofte er av stor samfunnsinteresse, samt at det ligger i sakens natur at det er tidskritisk å komme i gang.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	2	2

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.3.2 i TB)**Rapportere på**

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Den ene saken som ikke ble behandlet innen frist i 2022, kom inn sommeren 2021 og saksbehandlingstiden er preget av at vi på det tidspunktet hadde en vanskelig restansesituasjon på byggesak.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 50 %	50 %	2	1

Forurensningstilsyn: Brudd på miljøregelverket er forebygget og avdekket (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Brudd på miljøregelverket er forebygget og avdekket

Vi gjennomfører årlig risikobasert tilsyn av våre virksomheter og kommuner etter en intern tilsynsplan, og innenfor de ressurser vi har. Utvalget av objekter skjer med bruk av Forurensning og god egen lokalkunnskap. Vi deltar videre på de landsdekkende aksjonene der hvor vi har virksomheter. Vi mener at vårt tilsynsarbeid over tid har hatt positive effekter ved at avvikenes karakter har endret seg fra alvorlige forurensningsmessige forhold og til mer knyttet til den skriftlige interkontrollen. Et eksempel kan være våre tilsyn med virksomheter som driver med biloppsamling. Denne bransjen kommer ut med høy risiko for utslipp til ytre miljø når regelverket ikke følges. Her ser vi en klar positiv effekt og forbedring fra tilsyn i 2015 og til 2019.

Tilsynsarbeidet har etter vår oppfatning også hatt en allmennpreventiv effekt på andre virksomheter i de ulike bransjene som besøkes. Det kan muligens være en av fordelene med å være "liten" ved at transparensen blir større. Det ryktes fort at vi har vært på besøk, og lokalmedia er også interessert.

Vi bruker hele spekteret av virkemidler i vår verktøykasse for å følge opp funn fra tilsynene (tvangsmulkt, pålegg mm.). Vi samarbeider med Politiet og andre etater (f.eks. AT og Fdir) på felles tilsyn, i det siste spesielt rettet mot fiskeindustrien. Vi mener vi har funnet et nivå på antall tilsyn som er godt fundert og risikovurdert med de ressursene vi har, og som gir en god balanse mot øvrig forurensningsarbeid (konsesjonsbehandling og veiledning). På grunn av lang reisevei og store kostnader knyttet til reise til tilsyn har vi svært begrenset mulighet til å finansiere tilsynsarbeidet over gebyrfinansieringen. Dette er en svakhet i miljøforvaltningssystemet og skaper ulikheter på tvers av embeter og sikrer ikke rettsikkerheten til innbyggere, naturen eller bedriftene.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Statsforvalteren har etablert et godt system for effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning, som bidrar til at rettsikkerheten ivaretas i hele fylket. Medarbeiderne har god kunnskap om de ulike tilskuddsordningene.

Statsforvalteren har informert og veiledet kommunene daglig om korrekt lov- og tilskuddsforvaltning per telefon, e-post, brev og møter. Brev og informasjon fra Landbruksdirektoratet er videresendt til kommunene.

I 2022 har mange av våre fagsamlinger og kurs for kommunene vært organisert som nettseminarer. Vi har i tillegg arrangert fysiske kommunesamlinger, hvor mange av våre kommuner deltok - en for alle kommunene samlet og en som ble arrangert som regionvise samlinger. Vi har benyttet både interne og eksterne forelesere. Dersom det kommer nyansatte i kommunene, eller kommunene har særskilt behov for opplæring på enkelte fagområder, tilbyr vi dette kontinuerlig på Teams.

I tillegg til dette har enkelte kommuner fått indirekte veiledning gjennom våre forvaltningskontroller. Kommunene veiledes også indirekte gjennom vedtak som Statsforvalteren treffer som klageinstans.

Det er fire medarbeidere som i 2022 har jobbet med den største tilskuddsordningen, produksjonstilskudd i jordbruket. Medarbeiderne er organisert i en egen faggruppe som har hatt regelmessige møter hvor det er gjort overordnede avklaringer, oppfølging og hvor enkeltsaker er diskutert. Ledelsen deltar på alle de regelmessige møtene.

På de andre tilskuddsordningene er vi i all hovedsak organisert med to medarbeidere på hver ordning. Alle medarbeidere tilhører også to eller flere faggrupper. Avdelingen har totalt fem ulike faggrupper, som er satt sammen etter fagfelt. Kontrollarbeidet har fulgt oppsatt plan, og avdelingen samarbeider godt.

Reindriftsavdelingen

Tilskuddsprosjektet har bidratt til bedre kvalitet i saksbehandlingen. Det er fortsatt behov for å jobbe med effektiviseringstiltak i saksbehandlingen. I 2023 er dette teamet satt opp som et fast team, for å effektivisere saksbehandlingen vil det være fokus å lage risikobasert kontroll for ordningene og veilede næringen.

Landbruksdirektoratets fagsystem har vært tidskrevende å bruke da søknader skal legges inn manuelt, og det har vært tilfeller med generering av feil opplysninger i vedtak. Disse har blitt oppdaget i internkontrollen. Fagsystemene har heller ikke alltid vært oppdatert, og har tidvis ikke vært tilgjengelige.

Slakterapporter som ble lagt inn i fagsystemet sent medførte gjenåpning av MOR, og vurdering av om tilskudd må behandles på nytt. Det har vært to tilfeller med at vedtak har blitt sendt ut til feil person, disse har blitt fulgt opp etter gjeldende rutiner.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll med tilskuddsforvaltningen på landbruks- og reindriftsområdet

I 2022 er det gjennomført kontroll i all hovedsak i tråd med vår risikobaserte kontrollplan. Planen er utarbeidet i tråd med Landbruksdirektoratets veiledning for kontrollplan 2022. Bekreftelse på at kontrollplan var utarbeidet, ble sendt til Landbruksdirektoratet. Kontrollene viser at vi treffer godt med våre risikovurderinger, både med tanke på hvilken ordning som kontrolleres og utvalgt kommune eller foretak.

Egen tilskuddsforvaltning på landbruksområdet

Statsforvalteren har i all hovedsak etablert systemer, rutiner og tiltak for å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler i tilskuddsforvaltningen som vi selv forvalter. Vi jobber også stadig med etablering, forbedring og videreutvikling av dette. Det er rutine hos oss at tilskuddsbrev signeres av saksbehandler, og direktør eller hennes stedfortreder. Videre attesteres alle tilskuddsbeløp av ansatt med budsjettmyndighet.

Statsforvalteren har vurdert risiko og vesentlighet på alle tilskuddsordninger som vi selv forvalter. Etter at denne vurderingen ble gjort, satt vi opp to ordninger til kontroll i vår kontrollplan. Kontroller av husdyrkonsesjon som ble startet opp i 2021, fortsatte i 2022.

Egen tilskuddsforvaltning på reindriftsområdet

Statsforvalteren har revidert internkontrollsystemet i forbindelse med tilskuddsprosjektet på reindriftsområdet. Dette har resultert i kortsikige og langsiktige tiltak for internkontrollen.

Statsforvalteren tok initiativ til samarbeid om internkontroll med Statsforvalteren i Nordland og Statsforvalteren i Trøndelag og Landbruksdirektoratets seksjon ekstern kontroll. Internkontrollen ble sammenlignet, erfaringer og kompetanse utvekslet. Dette samarbeidet resulterte i at det kan legges om til større grad av risikobasert internkontroll på reindriftsområdet fra 2023.

Kontrollplanen 2022 for tilskudd til siidaandeler er blitt fulgt. Distriktstilskuddene ble behandlet av settestatsforvalter i forbindelse med restanseprosjektet på reindriftsområdet.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	ja
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	6
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	0
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	0
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfelleskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfelleskap	0
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	0

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	0
Saker funnet i orden	0
Saker med feil	0
Beskrivelse av feilene	

Internkontroll for tilskudsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Merknad
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	følger med, men har ikke fått liste i år
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet	Ja	Ja	Avløserlagene leverer regnskap og rapporter
Tilskudd til veterinærreiser	Ja	Ja	Kontrollert de som er trukket ut i automatisk kontroll i Agros. Avvik som er funnet fulgt opp.
Stimuleringsstilskudd til veterinærdekning	Ja	Nei	Kommunene/søker leverer rapporter hvert år
Tilskudd til regionale prosjekter innen klima og miljøprogrammet	Ja	Ja	3 søkere i 2022. Både søknadene fra 2022 og tidligere år må rapportere i hht til krav i vedtaksbrevene ved anmodning om sluttutbetaling.
Erstatning etter offentlige pålegg	Ikke aktuell	Nei	Ingen saker i 2022
Tilskudd ved produksjonssvikt	Ja	Ja	3 søknader(10%) kontrollert, en har fått justert klimaprosent
Kompensasjon ved avvikling av hold av pelsdyr mv	Nei	Ja	bedt om ytterligere dokumentasjon til søknaden
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Delvis	Nei	Ordninga er risikovurdert. Vurdert som lite risiko for feil pga. få utbetalinger og oversiktlige tiltak.
NMSK, kommuneskog	Delvis	Nei	Vurdert som liten risiko for feil på grunn av få søknader. Kun to søknader i 2022.
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer	Delvis	Nei	Ordninga er risikovurdert. Vurdert som lite risiko for feil pga. få utbetalinger og oversiktlige tiltak.
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	Ja	Nei	Kontroll i forkant av utbetalinger, etterkontroll av reintall skjer ved evt. offentlige tellinger. Lite klager tyder på at kontrollplanen har fungert.
Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag	Ja	Nei	Sakene overført til settestatsforvalter i forbindelse med nasjonalt restanseprosjekt.
Andre ordninger			

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskudsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskudsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte og i henhold til etablert internkontroll. Forvaltningskontroll skal gjennomføres i minst 20 % av kommunene.

I vårt arbeid med effektiv, korrekt og forsvarlig tilskudsforvaltning på landbruksområdet følger vi opp kommunene, vi veileder kommunene, har opplæring og vi har også risikobasert forvaltningskontroll. Vår risikobaserte forvaltningskontroll fremgår av vår kontrollplan, og planlegges i all hovedsak året før eller tidlig samme år som kontrollen gjennomføres.

Under forvaltningskontrollene undersøker vi at kommunenes forvaltning av de kontrollerte ordningene er forsvarlig. Under kontrollene undersøker vi også om kommunene har tilfredsstillende internkontroll på tilskudsordningene.

Det nevnes også at det i 2022 er arrangert nettseminar og fysisk samling for kommunene, der internkontroll har vært tema. Status på kommunenes arbeid med internkontroll er varierende. Forvaltningskontrollene viser at mangelfulle eller manglende rutinebeskrivelser er et relativt vanlig funn. Det er bekymringsfullt pga. mange nytilsatte i kommunen (turnover).

Vi vil ha fokus på at kommunene skal få på plass internkontroll og gode rutiner i 2023.

I løpet av 2022 har vi også hatt individuell opplæring av enkeltkommuner på Teams, der det er nye saksbehandlere eller et særskilt behov for dette. Dette fortsetter vi med i 2023.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i løpet av året hatt kvartalsvise gjennomganger av våre oppgaver, for å se at disse blir gjennomført i løpet av året. Alle våre mål og krav er risikovurdert, og det er laget tiltak for hvordan vi best mulig skal løse oppgavene. I tillegg har vi oppgaver som går frem av rundskrivene på den enkelte tilskudsordning. Våre rutinebeskrivelser sikrer også at disse gjennomføres.

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Bardu	Forskrift til tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket. Forskrift om skogfond	Manglende dokumentasjon på egeninnsats, mangler skriftlig risikobasert kontrollplan av tilskudd til skogkultur og utbetalinger i skogfond. Bilag og utbetalingsanmodning ikke lagt inn i Elements	Statsforvalteren har bedt kommunen lage rutiner for å dokumentere egeninnsats, utarbeide kontrollplan, kommunen må endre sine rutiner ved arkivering. Ingen oppfølging utover dette.
Dyrøy	Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket. Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket. Forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord	Mangler skriftlige rutinebeskrivelser på alle ordninger. Mangler skriftlig kontrollplan (PT). Noe mangelfull korrigering og avkorting på en søker (PT). Mangelfull prioritering av SMIL og drenering (annonsering, søknadsfrister og behov). Mangler foreløpig svar (SML og drenering). Mangler skriftlige rapporter, notater etter befaring (SMIL og drenering)	Kommunen må få på plass tilstrekkelig internkontroll, lage skriftlig kontrollplan, endre rutiner for arkivering, og sende foreløpige svar i saker som ikke kan behandles innen frist. Kommunen bør annonsere SMIL-midler, og rapportere til Statsforvalteren for bruken av SMIL-midler. Statsforvalteren følger opp kommunen videre i 2023.
Tana, inkludert Nesseby, Vardø, Berlevåg og Kautokeino	Forskrift om tilskudd til sykdomsavløsning	Mangelfull dokumentasjon av sykmelding, mangelfulle opplysninger i faktura for landbruksvikartjenester kjøpt av avløserlag, inntekt som ikke er kommet til fradrag, behov for bedre notater i Agros.	Statsforvalteren har bedt kommunen sørge for å kvalitetssikre opplysninger i søknaden, og dokumentasjon som søker legger med søknaden. Ingen videre oppfølging i 2023
Ibestad	Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket Forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord	1. Mangler skriftlige rutinebeskrivelser for produksjonstilskudd, SMIL og drenering 2. Mangler skriftlige risikovurderinger og skriftlig kontrollplan for produksjonstilskudd 3. Mangler skriftlige rutiner for oppdatering av landbruksregister og AR5 4. Ikke vurdert avkorting for feilopplysninger i produksjonstilskudd 5. Avkortet under norm for manglende gjødselplan, uten at dette er begrunnet (PT) 6. Avvik mellom opplysninger i husdyrregisteret og P-koder for storfe (PT) 7. Ikke annonsert SMIL og dreneringstilskudd 8. Tiltaksstrategier er ikke sendt på høring til Statsforvalteren og faglag 9. Har gitt SMIL-tilskudd til ting som kan anses som ordinær drift. Ikke vurdert om vilkår i § 1 i SMIL-forskrift om tiltak utover ordinær jordbruksdrift 10. Foreligger ikke skriftlig tillatelse til å gjøre tiltak på leid areal (vilkår i § 3 i SML-forskrift) 11. Bruker ikke foreløpig svar når vedtak ikke kan fattes innen en måned etter at søknaden er mottatt 12. Manglende vurdering av hvilken kategori drenering kommunen innvilger tilskudd til	Kommunen må utarbeide internkontroll, som inkluderer rutinebeskrivelser, risikovurdering og kontrollplan. Kommunen må endre praksis ved avkorting. Kommunen må gi foreløpige svar ved saksbehandlingstid som går over frist. Kommunen følges videre opp i 2023.
Tjeldsund	Reglement for økonomistyring i staten, Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket, Spesielle miljøtiltak i jordbruket og tilskudd til drenering.	• Mangler skriftlige rutinebeskrivelser (alle ordninger) • Mangler skriftlig risikovurderinger og kontrollplan • Ikke vurdert avkorting for feilopplysninger §12 (PT) • Endret opplysninger i søknad til gunst for søker etter søkers endringsfrist. • Mangelfull ajourføring av AR5 • Tydeligere kommentarer og datofesting i eStil PT. • Mangler foreløpige svar ved lang behandlingstid • Innvilget tilskudd til tiltak som kan anses som ordinær drift (SMIL) • 2 saker som burde vært atskilt i journalsystem • Mangler utlysning av midler med søknadsfrist (drenering) • Mangler tilstrekkelig dokumentasjon (skriftlig leieavtale, kart og grøfteplan)	Kommunen har ansatt ny saksbehandler, og utarbeidet rutinebeskrivelser på tilskuddsområdene. Statsforvalteren har hatt tett oppfølging av kommunen gjennom 2022. Ingen videre oppfølging i 2023.
Karasjok	Overordnet gjennomgang av ordningene kommunen har ansvar	Kommunen var uten saksbehandler i starten av 2022. Statsforvalteren valgte derfor å gjennomføre kontroll, for å sjekke ut om kommunen klarer å gjennomføre sine oppgaver. Kommunen var ivarettatt gjennom en midlertidig avtale med en nabokommune frem til kommunen fikk ansatt ny saksbehandler	Ingen videre oppfølging fra Statsforvalterens side i denne omgang.

Statsforvalteren har hatt fokus på kommunenes internkontroll på våre forvaltningskontroller. Det er flere kommuner som mangler rutinebeskrivelser og skriftlig dokumentasjon i forbindelse med kontrollarbeid. På vår kommunesamling i 2022 var internkontroll, risikovurderinger og skriftlig dokumentasjon av kontrollarbeidet et viktig tema. Dette er også noe vi vil fokusere på videre fremover, både i våre forvaltningskontroller og i opplæringen av kommunene.

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	2	22 %	6	27

I Troms og Finnmark er det totalt 39 kommuner. 36 av kommunene har foretak som mottar produksjonstilskudd. Deler av den kommunale landbruksforvaltningen er organisert med interkommunale landbrukskontor. Det er 27 landbrukskontor i fylket. Seks forvaltningskontroller er gjennomført i 2022. En av kontrollene omfattet fem kommuner. Totalt antall kommuner som er kontrollert er derfor 10 av 36. Antall kontroller og antall landbrukskontor er 6 av 27.

Internkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på
Effektiv internkontroll som sikrer at kun brukere med tjenstlige behov hos kommunene og statsforvalteren har nødvendige tilganger til fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Vi har ikke hatt sikkerhetshendelser knyttet til Landbruksdirektoratets fagsystemer i 2022.

Statsforvalteren oppdaterer tilganger og brukere kontinuerlig gjennom året. Tildeling av brukertilganger bekreftes av person med budsjettmyndighet. En gang per år gjennomgår Statsforvalteren brukere/brukerrettigheter for å kontrollere at endringer/oppdateringer er registrert i brukersystemet.

Det kan forekomme at kommunene glemmer å melde fra dersom personer med brukertilganger avslutter sitt arbeidsforhold eller går ut i permisjon. Som regel blir vi oppmerksom på slike endringer, kontakter kommunen og gjør endringer i systemene. Den årlige gjennomgangen er viktig for å fange opp eventuelle tilganger som fortsatt er registrert. Ved vår gjennomgang er hovedinntrykket at vi finner få aktive brukere med avsluttet arbeidsforhold.

Statsforvalteren har utarbeidet rutinebeskrivelse for ordningen.

På reindriftsområdet er rutinene for tilgangskontroller gjennomgått og skriftliggjort. Det er utført tilgangskontroll på reindriftsområdet før oppstart av MOR og tilskuddsbehandling, og det er meldt fra om stenging av tilganger når ansatte slutter.

I 2022 har det vært en del tilfeller med avvik på fagsystemene til Landbruksdirektoratet på reindriftsområdet. Blant annet har det vært flere tilfeller hvor ansatte blir logget inn som en annen bruker, noe som de ansatte har meldt fra om selv. I internkontrollen har det blitt fanget opp tilfeller med at fagsystemet genererer feil data selv i vedtakene. Avvikene er blitt fulgt opp etter gjeldende rutiner, derunder innrapportert til Landbruksdirektoratet. Med dette som bakpeppe har behovet for fornying av fagsystemene blitt spilt inn til Landbruksdirektoratet. Det er bra at det jobbes med å fornye fagsystemene.

Kontroll tilgangen til Ldirs fagsystemer

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Når er kontroll av brukertilganger gjennomført?	Desember 2022
Hvordan er kontroll gjennomført?	E-post til kommunene med oversikt over brukere og brukerrettigheter.
Ble det funnet avvik ved kontrollen?	En bruker sluttet
Er årsak til avvik(ene) undersøkt og fulgt opp?	Kommunen hadde ikke gitt beskjed om at brukeren var sluttet. Bruker slettet.

Kontroll av "vanlig jordbruksproduksjon" (fra kapittel 3.3.1.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Kommunene kontrollerer grunnvilkåret om «vanlig jordbruksproduksjon» i behandlingen av produksjons- og avløsertilskudd.

Statsforvalteren har hatt temaet "vanlig jordbruksproduksjon" som tema ved flere samlinger med kommunene i 2022.

Vi har det som en del av opplæringen av nyansatte i kommunene. I tillegg driver vi med løpende veiledning av kommunene i dette temaet.

"Vanlig jordbruksproduksjon" har vært tema ved alle forvaltningskontroller Statsforvalteren har gjennomført hos kommunene i det aktuelle etterspurte år.

Vi har inntrykk av at kommunene anser vurderingen "vanlig jordbruksproduksjon" som komplisert. Vi planlegger derfor økt fokus på dette viktige feltet i 2023.

Vanlig jordbruksproduksjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Hvilke tiltak har statsforvalteren iverksatt for å sikre at grunnvilkåret kontrolleres og at rapporter for å risikovurdere grunnvilkåret brukes i kommunene?	Tema på samlinger med kommunene, vi har fulgt opp avviksrapporten, individuell oppfølging av kommunene
Hvilken effekt har tiltakene overfor kommunene hatt?	Økt bevisstheten rundt viktigheten av temaet

Gjennomført telling av rein i henhold til planen (fra kapittel 3.3.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har gjennomført telling av rein i henhold til planen for 2022.

Telling av reinbeitedistrikt 13 ble gjennomført vinteren 2022. I den forbindelse vises det til tidligere innsendte rapporter.

Det ble laget planer for gjennomføring av offentlig kontrollert telling i reinbeitedistrikt 34 Ábborášša høsten 2021. Pålegg om offentlig kontrollert telling av rein ble sendt ut til distriktets siidaandere 23.09.2021. Pålegg om offentlig kontrollert telling ble imidlertid opphevet i brev av 04.02.2022.

Statsforvalteren besluttet å oppheve ovenfor nevnte pålegg av dyrevelferdsmessige årsaker. Det ble erklært beitekrise i reinbeitedistrikt 30 A Vestre sone, hvor 34 Ábborášša har sine vinterbeiteområder. Dette innebar at det ikke ble gjennomført offentlig kontrollert telling av rein i 34 Ábborášša i 2022. Statsforvalterens beslutning om å oppheve telling av rein i 34 Ábborášša hadde også sammenheng med at det var store kapasitetsutfordringer internt, ettersom alle tilgjengelige mannskaper allerede var blitt satt til å gjennomføre telling i reinbeitedistrikt 13 og til å håndtere den store beitekrise som rammet reindriftsnæringen vinteren 2022.

Alle reinbeitedistrikt har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner (fra kapittel 3.3.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle reinbeitedistriktene har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner.

For rapportering om andel godkjente bruksregler og distriktsplaner, se *Reindriftens arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.10.1 i TB)*.

Bruksreglene tilfredsstiller innholdskravene i reindriftsloven av 2007, men bruksreglene er modne for rullering i de aller fleste distriktene. Distriktsplanene rulleres oftere selv om det også her er mangle planer som er modne for rullering.

Bruksreglenes pkt. 1, jf § 59 er punktet i bruksreglene hvor vi ser at enkelte distrikt og siidaer har utfordringer med å overholde.

Rullering av bruksreglene i alle 61 distriktene er ett omfattende arbeid og har ikke vært mulig å ferdigstille grunnet lav bemanning. Det er imidlertid igangsatt et internt prosjekt som tar for seg veiledning for revidering av bruksregler.

I tillegg til rullering av eksisterende bruksregler er det også ett stort behov for felles bruksregler mellom flere distrikter. Dette er en jobb distriktene kvier seg for å igangsette og det vil derfor kreve en stor innsats fra oss for å få et slikt arbeide i gang.

Pr. nå avventer vi det større prosjektet om veiledning for revidering av bruksregler til ny veileder fra Landbruksdirektoratet foreligger. Saksbehandling av innsendte søknader om revidering av bruksregler behandles etter ordinære saksbehandlingsrutiner, så langt det er kapasitet til dette arbeidet.

Brudd på regler, bestemmelser og vedtak er fulgt opp (fra kapittel 3.3.1.2.4.1 i TB)

Rapportere på

Brudd på bruksregler, bestemmelsene i reindriftsloven eller vedtak gitt i medhold av reindriftsloven er fulgt opp.

I 2022 er det meldt inn mange pågående konfliktsaker og saker om ulovlige forhold; både interne saker og saker mellom reindrift og landbruk/andre. Pga. ressursituasjonen i reindriftsavdelingen var det ikke kapasitet til å følge opp alle. Statsforvalteren har også enkeltsaker om ulovlige forhold som er blitt fulgt opp over flere år, og som er ressurskrevende i oppfølgingen. Dette gjelder saker om ulovlige gjerdet og reindrift uten tilknytning til siidaandel.

I første halvdel av 2022 prioriterte statsforvalteren reintelling, beitekrisehåndtering og behandling av tilskudd. Det var derfor lite ressurser til å følge opp beitekonflikter og andre ulovlige forhold.

Høsten hadde vi dialog med Landbruksdirektoratet om prioritering av saker på grunn av arbeidssituasjonen til reindriftsavdelingen, saksmengde, og lite befaringskapasitet. Sammen ble vi enige om å prioritere oppfølging av interne beitekonflikter og reintall. Ulovlige forhold mellom reindrift og jordbruk/andre ble ikke prioritert.

Statsforvalteren har styrket avdelingen ved å rekruttere personell med kompetanse i konflikthåndtering. I håndteringen av interne konfliktsaker i reindriften ble utstrakt dialog brukt, og dette ga effekt ved at sakene ble løst på en god og effektiv måte, og vi erfarte at partene selv bidro med konstruktive løsninger.

Statsforvalteren har hatt et godt samarbeid med Reinpolitiet i 2022, som blant annet har bistått med kontroll i enkelte konfliktsaker. Dette har gjort av vi har hatt grunnlag til å fatte vedtak om pålegg om opphør av ulovlig forhold i en tid hvor vi har hatt lite befaringskapasitet.

Statsforvalteren ser at det er behov for større ressurser til å løse slike saker, og vi har i den forbindelse flere år spilt inn forslag til å opprette et reinoppsyn slikt foreslått i ot.prop.nr.25 (2006-2007). Et slikt oppsyn ville også kunne informere om beiteforhold og på den måten kunne vi vært på forskudd av evt. beitekriser.

Brudd på bestemmelsene i reindriftsloven

	Antall
Antall brudd på bruksregler	26
Antall brudd på andre bestemmelser i reindriftsloven	20
Sum	46

I tillegg ble det meldt inn 5 saker hvor Statsforvalteren ikke har konkludert på om forholdet defineres som et ulovlig forhold etter reindriftsloven.

Oppfølging av brudd på grensereinbeiteoven (fra kapittel 3.3.1.2.5.1 i TB)

Rapportere på

Aktiv oppfølging av brudd på grensereinbeiteoven

Den svenske reindriften meldte som vanlig inn rein med tilhørende reieiere for de 4 samebyene på våren 2022. Den svenske reindriften kan beite i Norge frem tom. 14.9. I etterkant av dette ble konvensjonsbeiteområdet befart med helikopter uten å observere vesentlige brudd på beitetider.

Saarivuoma fikk i 2021 medhold og kunne ta i bruk hele Altevatn rbd. som sommerbeiteområder. Et resultat av dommen er færre sanksjonssaker og enklere forvaltning på sommerstid mot den svenske reindriften.

Det er fortsatt uavklart hva som skal gjøres med gjerdematerialet som ble fraktet ut til Mannancarru i 2021. Statsforvalteren har oversendt en vurdering av gjerdets funksjonalitet til landbruksdepartementet. Under en befaring i oktober ble det avdekket at betydelige mengder av det utkjørte materialet var forsvunnet. Vi avventer fortsatt en avklaring på veien videre.

Når det gjelder sperregjerdet i Sjørdalen er Statsforvalteren blitt gjort oppmerksom på at den gamle gjerdetraseen som det svenske sametinget fjernet i 2020 går rett gjennom et område med gamle fangstgroper/kulturminner. Jobben med gjerdet er tildelt entreprenør, men har stoppet opp pga. uavklarte forhold om kulturminner, uavklart redegjørelse for bruk av ATV i forbindelse med jobben og også søknad om dispensasjon fra verneforskriftene. Også her er gjerdematerialer blitt borte og må suppleres, anslagsvis 50% av det utkjørte materialet. Her tenker Statsforvalteren at det bør gjøres en avklaring med svenske myndigheter om fortsettelse av gjerdetraseen på svensk side, ned til Tometråsk for at gjerdet skal ha en funksjon.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Helse og sosial:

Statsforvalteren har betydelige rettsikkerhetsoppgaver på helse og sosialområdet. Rettsikkerhetsoppgaver har vært svært høyt prioritert, og vi har løpende iverksatt tiltak gjennom året for å løse våre rettsikkerhetsoppdrag på best mulig måte.

Gjennom høy aktivitet og god kvalitet i vår klage- og tilsynsaksbehandling, har vi bidratt til at befolkning har fått ivarett sin rett til helse- og sosialtjenester og til forsvarlige tjenester. Dette har medvirket til at befolkningen i større grad kan ha tillitt til tjenestene.

På sosialområdet er det et samarbeid med de fire nordligste embetene. Det er i tillegg etablert et samarbeid mellom alle mellomledere på sosialområdet i hele landet. I disse samarbeidsforåene er bl.a. harmonisering av oppfølging av de sosiale tjenestene i fylkene på agendaen. Målet er bl.a. at både tillit og forsvarlighet til og i de sosiale tjenestene i Nav skal bli bedre.

Når det gjelder spørsmål om utviklingen går i riktig retning så bemerker vi at vi ser med stor bekymring på økonomi- og personellsituasjonen i både spesialisthelsetjenesten og i flere av våre kommuner. Det er vår vurdering at manglende ressurser vil medvirke til mangelfulle tjenester, dårligere kvalitet og at befolkningen ikke vil få oppfylt sin rett til nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Dette vurderer vi også vil medføre at befolkningens tillit til tjenestene vil bli svekket.

Barnevern

Resultatmål om 90 % av rettighetsklagene under 3 mnd og 90 % under 1 mnd fra barn på institusjon er nådd. Alle utenom 2 av rettighetsklagene fra barn på barneverninstitusjon er behandlet innen 1 mnd (27 saker). Alle rettighetsklagene knyttet til klage på kommunal barneverntjeneste er behandlet innen 3 mnd (16 saker). I 2022 har vi avgjort 95 tilsynssaker etter behandlingsmåtene i Helsetilsynets veiledning. 67 % av sakene etter behandlingsmåte 1 ble avsluttet innen 28 dager. 94 % av sakene etter behandlingsmåte 2 ble avsluttet innen 28 dager. 100 % av sakene etter behandlingsmåte 3 ble avsluttet innen 3 mnd. Vi har ikke behandlet saker etter behandlingsmåte 4. 92 % av sakene etter behandlingsmåte 5 ble avsluttet innen 6 mnd. 100% av sakene etter gammel veileder ble avsluttet innen 6 mnd.

Vi har gjennomført alle landsomfattende tilsyn i 2022 i samsvar med veileder fra Statens helsetilsyn (3 systemrevisjoner). I tillegg gjennomførte vi egenvurderingstilsyn, med 9 kommuner på temaet barneverntjenestens undersøkelsesarbeid. Egenvurderingstilsynene ble gjort etter mal fra landsomfattende tilsyn 2020-21, og tilbudt kommunene hvor dette ikke var gjennomført som del av det landsomfattende tilsynet i 2020-21.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Vår rutine og praksis er at vi ved meldte tilsyn sender eget brev til barna med dato og tidspunkt for tilsyn, hva som er tema, samt at de kan snakke med tilsynet om alt som er viktig for de. Vi har også bilde av de som kommer fra Statsforvalteren i dette brevet. Kontaktinformasjon til oss (mobiltelefonnummer og direktenummer) fremkommer også i brevet. Under selve tilsynet tar vi direkte kontakt med ungdommene ute på avdelingene. Dersom ungdommene er på sine rom, banker vi på og tilbyr samtale. Vi snakker først med ungdommene, deretter med de ansatte og ledelsen. Det er likevel ikke alle som ønsker å snakke med tilsynet.

Alle institusjonstilsyn gjennomføres på ettermiddagstid og på tidspunkt hvor vi forventer å finne ungdommene/barna hjemme. Dersom det likevel er noen som ikke er hjemme ved tilsynsbesøket tar vi selv direkte kontakt (telefon/sms) med disse og tilbyr samtale. Videre har vi en mobiltelefon som ungdom/barn kan kontakte oss på, også ved bruk av sms. Telefonnummeret er gjort tilgjengelig med oppslag på institusjonene, i brev til ungdommene om tilsyn.

I 2022 hadde Statsforvalteren samtale med 63 av de 122 barna som var registrert ved institusjonene da tilsynene fant sted. Alle 122 barn fikk tilbud om samtale med oss enten fysisk under tilsynsbesøket, eller når vi i etterkant kontaktet de som ikke var hjemme.

Når barn/ungdom, både de på institusjon og de som på annen måte har kontakt med barnevernet, klager eller henvender seg til oss, tar vi også direkte kontakt med de. Når foreldre eller andre klager på barneverntjenestene til barn og unge, vurderer vi om barna direkte skal kontaktes.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Saksbehandling av tilsynssaker:

- behandlingsmåte 1 og 2: 80 % av sakene skal behandles innen 4 uker
- behandlingsmåte 3 og 4: 80 % av sakene skal behandles innen 3 måneder
- behandlingsmåte 5: 80 % av sakene skal behandles innen 6 måneder

Helse, omsorg og sosial

Antall klager på helse- og omsorgstjenestene øker. Dette har blant annet sammenheng med at terskelen for å klage er lav, og at befolkningen i større grad er bevisste på sine rettigheter og klageadgang. I tillegg til økt omfang av klagesaker, er det vår vurdering at flere av klagesakene som vi mottar er mer komplekse og gjelder flere tjenester.

I 2022 har Helseseksjonene ikke vært i stand til å overholde saksbehandlingstidene for saker registrert som behandlingsmåte 1, 2 og 5. Dette som følge av at avdelingen har vært sterkt preget av nedtrekk av stillinger pga. nytt langtidsbudsjett og ny budsjettfordelingsmodell. Vi har også hatt stor turnover og vakanser.

Selv om helseseksjonene i 2022 ikke har klart å overholde saksbehandlingstidene fra Statens helsetilsyn, er det vår vurdering at vi i 2022 har hatt god måloppnåelse mtp. å gjennomføre mer formålstjenlige tilsyn. Dette er også noe vi jobber kontinuerlig med.

Avdelingen har iverksatt en rekke tiltak for å bedre restansesituasjonen og oppnå målkravene både i 2022, og ved planlegging av vår aktivitet i 2023. Tydelig struktur, styring av saksflyt, tett oppfølging og prioritering av saksbehandling har økt produktiviteten i avdelingen. Ny veileder for behandling av tilsynssaker har bidratt til mer effektiv tilsynssaksbehandling.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 1

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 1: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	-34 %	46 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 2

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 2: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	-20 %	60 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 3

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 3: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	6 %	86 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 4

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 4: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %		

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 5

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 5: Minst 80 prosent innen 6 måneder.	80 %	-33 %	47 %

Saksbehandlingstid for tilsynssaker ASD (fra kapittel 3.3.1.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre

Vi avsluttet fire tilsynssaker i 2022. En stor hendelsesbasert med oppstart i 2021 trakk ut i tid da kommunen måtte endre større reglement i flere enheter. I den andre saken vi brukte over fem måneder på, er også årsaken at kommunen brukte lang tid på å svare ut tilsynet. De to med kort saksbehandlingstid ble behandlet raskt av kommunene.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	0 %	50 %

Avsluttede klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Klagesaker helse- og omsorg:

I 2022 realitetsbehandlet avdelingen 249 pasientreisesaker og 120 klagesaker på kommunale helse- og omsorgstjenester og spesialisthelsetjenesten. Vi behandlet også flere saker i Prosjekt Oslo/Viken.

Når det gjelder saker om nødvendig helsehjelp realitetsbehandlet avdelingen 58 saker, hvorav 58 % innen 3 måneder. Vi realitetsbehandlet 65 saker om helse- og omsorgstjenester, hvorav 11 % innen 3 måneder, og 249 pasientreisesaker, hvorav 23 % innen 3 måneder. Ved utgangen av året hadde avdelingen 228 saker i restanse.

Den dårlige resultatoppnåelsen er en konsekvens både av at avdelingen har måttet kutte flere stillinger som følge av ny budsjettfordelingsmodell, samt vakanser og svangerskapspermisjoner i nesten halvparten av juristsstillingene i helseavdelingen i 2022.

Klagesaker sosial:

Etter en restansenedbygging i 2020, har vi greid å holde restansen lav og prioritere klagesaker. Vi har derfor behandlet alle klagesakene innenfor tre måneder, og de fleste innenfor to måneder. Nav-kontorene er svært fornøyd med dette og mener at sakene er mer relevante i intern opplæring.

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker: minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	10 %	100 %
Helse/omsorg	90 %	-64 %	26 %

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

I 2022 ble 49% av vedtak om bruk av tvang og makt overprøvd innenfor 3 måneder, 72% var overprøvd innen 5 måneder. At målkravet ikke er overholdt skyldes i hovedsak en presset personell- og ressursituasjon og endringer i denne. De som nå jobber med overprøving overtok mange eldre saker som ikke var registrert i Nestor og har prioritert å få behandlet disse.

Habiliteringstjenesten som skriver sakkyndige vurderinger før vedtakene overprøves, har hatt kapasitetsproblem, også dette har ført til forsinkelser i vår saksbehandling.

I løpet av året har vi fått en bedre oversikt over samlet portefølje, og vi har en målsetning om å at vi i 2023 får en bedre måloppnåelse.

Per 01.01.2022 hadde Statsforvalteren 23 saker i restanse, 9 saker over tre måneder. Per 31.12.2022 hadde Statsforvalteren 11 saker i restanse, 6 saker over tre måneder.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	-41 %	49 %

Behandlede søknader om dispensasjon fra utdanningskrav (fra kapittel 3.3.1.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Behandlede søknader om dispensasjon fra utdanningskrav: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Dispensasjonssøknader følger som hovedregel vedtak, og blir dermed forsinket av sammen årsak som vedtak. Majoriteten av vedtak som vi overprøver, inneholder også dispensasjonssøknad.

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (fra kapittel 3.3.1.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: Minst 90 prosent innen 1 måned.

Statsforvalteren har i 2022 behandlet 27 klager på tvang i barneverninstitusjoner. 25 av disse ble behandlet innen 1. mnd.

Klager som gjelder pågående tvang (§§ 22 og 24) etterstrebes klagebehandlet mens tvangen fortsatt pågår.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	3 %	93 %

Resultatmål SFRO og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 245 poeng

Statsforvalteren har i 2022 gjennomført flere planlagte tilsynsaktiviteter med kommuner i fylket. Vi har også fulgt opp lovbrudd etter systemrevisjoner utført i 2021 og tidligere.

Vi har blant annet gjennomført 2 tilsyn med kommunal beredskapsplikt og helseberedskap, 1 systemrevisjon med tema tvang ved somatisk helsehjelp, 1 systemrevisjon med tema utskrivningsklare pasienter og 1 systemrevisjon med tema avlastningsboliger.

I tillegg til planlagte tilsynsaktiviteter og oppfølging av tilsyn, har avdelingen også hatt tett dialog med kommunene i fylket. Dette blant annet i ulike faste nettverk og planlagte aktiviteter med kommunene.

Statsforvalteren har ikke oppfylt målkravet til aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester. Dette er hovedsakelig begrunnet med at:

- avdelingen i 2022, etter risikovurderinger, har prioritert flere tilsyn med spesialisthelsetjenesten. Vi har blant annet på grunn bekymring for oppfølging av psykisk helse for barn og unge gjennomført 7 planlagte tilsyn i BUPer i helseregion Nord. Se for øvrig rapportering i punktet under.
- avdelingen har prioritert tett dialog med kommunene, med mulighet for oppfølging og veiledning gjennom annen aktivitet enn tilsyn.
- målkravene for aktivitetsvolum er satt for høyt, og at vi ikke er dimensjonert for tilsynsaktivitet av dette omfang. Avdelingen har verken personell eller ressurser til å nå målkravet på 245 poeng.

Det er vår vurdering at tilsynsaktiviteten som vi har gjennomført i 2022 har bidratt til å sette fokus på, og forbedre viktige tjenester til befolkningen i fylket, og at vi har gjort riktige prioriteringer når vi har gjennomført flere tilsyn med spesialisthelsetjenesten.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
245	- 178	67

Resultatmål SFVT og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.4.3 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 55 poeng

Statsforvalteren har i 2022 oppfylt målkravet for tilsyn med spesialisthelsetjenesten. Med bakgrunn i risikovurderinger har vi prioritert flere tilsyn med spesialisthelsetjenesten, noe som også har medvirket til noe lavere tilsynsaktivitet med kommunale helse- og omsorgstjenester.

Vi har blant annet på grunn av bekymring for oppfølging av psykisk helse for barn og unge, gjennomført 7 planlagte tilsyn med BUPer i helseregion Nord, samt fulgt opp resultatene etter egenvurderingstilsynene med psykisk helsevern for barn og unge.

Videre har avdelingen på grunn av flere klager og bekymring knyttet til brystkreftforløp i fylket, gjennomført 1 systemrevisjon med tema brystkreftforløp.

Vi har også på grunn av bekymringer for samhandling om utskrivningsklare pasienter gjennomført 1 systemrevisjon med tema utskrivningsklare pasienter.

I tillegg til planlagte tilsynsaktiviteter og oppfølging av tilsyn, har avdelingen også hatt dialog med spesialisthelsetjenesten i fylket og det regionale helseforetaket.

Det er vår vurdering at tilsynsaktiviteten som vi har gjennomført i 2022 har bidratt til å sette fokus på, og forbedre viktige tjenester til befolkningen i hele fylket, og at vi har gjort riktige prioriteringer når vi har gjennomført flere tilsyn med spesialisthelsetjenesten.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
55	77	132

Resultatmål SFRO og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.5.5 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 85 poeng

Vi gjennomførte et landsomfattende tilsyn i 2022, og har valgt å se 2022 og -23 under ett. Vi gjennomfører derfor seks LOT i 2023. Dette er en av årsakene til færre poeng i 2022.

I tillegg har vi hatt personellutfordringer som har medført at vi ikke kunne øke mengden på tilsyn før høsten 2022 og videre i 2023.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
85	- 62	23

3.1.3.4 Andre oppdrag

Om fagområdet kapittel 4A

Det er en gruppe på 2 sykepleiere, 2 jurister og 1 lege som jobber med dette. Vi har møte hver 2. uke hvor vi diskuterer saker og presenterer nyheter på fagfellet.

Vi behandlet 337 saker i 2022. Median saksbehandlingstid er på 0,6 mnd.

Vi ser effekten av vår veiledning i enkelte virksomheter ved at de fatter flere og bedre vedtak, og at de gjør en grundigere samtykkekompetansevurdering. Vi overvåker og ser hvilke kommuner/virksomheter som fatter eller ikke fatter vedtak. Vi har levert oversikt til kommunebildet i kommuner som besøkes.

4A-gruppa har et godt samarbeid med USHT. Vi har deltatt på nettverk for demenskontakter i Finnmark og har undervist og veiledet i workshop.

Vi deltar i nettverk med de som jobber med 4A hos Statsforvalteren i Nordland, Trøndelag, Møre- og Romsdal. En jurist og en sykepleier deltok på nettverkssamling i Trondheim i november 2022. Nettverket er viktig for erfaringsutveksling, påfyll av kunnskap og for å gjøre saksbehandlingen mer lik på tvers av embeter.

Vi anslår at vi bruker ca. 1,7 årsverk på fagområdet.

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i 2022 nådd alle resultatmål som er konkret tallfestet i forbindelse med årsrapporten. Vi viser til punktene under. Dette har vi klart til tross for at vi ikke har hatt full drift i løpet året, grunnet vakanser og sykemeldinger.

Et tiltak for å nå resultatmålene har vært et nytt delegasjonsreglement, der saksbehandlere i større grad kan etterspørre opplysninger uten godkjenning fra leder og der flere sakstyper løses ved "kollegagodkjenning". Dette bidrar til mer effektiv saksbehandling.

Spesialisering vil kunne bidra til effektivisering, samtidig som et bredere saksområde vil gjøre jobben mer variert for den enkelte og vi blir mindre sårbare ved fravær. Konklusjonen mot slutten av 2022 har vært at vi skal gi den enkelte ytterligere sakstyper og vi legger opp til intern opplæring i samsvar med det.

Etter ny arvelov fra 01.01.21 har vi registrert en økning i henvendelser fra domstolene, uten at vi kan tallfestet dette. Arbeidet med å oppnevne verge ved arveoppgjør, følge opp at personer under vergemål får sin rettmessige arv, vurdere søknader etter vergemålsloven § 41 tredje ledd, tilsyn med uskiftebo hvor livsarvingen har verge mv, er i sum et stort saksområde, i tillegg til at mange av "skiftesakene" skal følges over lengre tid. Vi har svært god kompetanse på området, men ser et behov for å organisere arbeidet bedre internt. Dette vil skje i februar 2023. Saksbehandlersystemet VERA burde vært bedre tilpasset disse sakene.

I 2022 har ansatt med advokatbevilling ført saker som gjelder fratakelse av rettslig handleevne for retten. Det er svært positivt at vi har denne muligheten og kompetansen.

Vi vil nevne at vi jevnlig får spørsmål fra interesseorganisasjoner, pensjonistforeninger, kommuner mv om å holde innlegg om ordningen med fremtidsfullmakt. Så langt har vi prioritert å stille på slike samlinger, eventuelt via digitale løsninger.

Dersom vi forvalter midler, skal statsforvalterne løpende avstemme bokførte beløp på kapitalkonto mot bankens saldo. Selv om vi i Troms og Finnmark har arbeidet for å ivareta dette, er det mange avvik i sakene våre. I 2023 er målet å få korrigeret feil, i et samarbeid med økonomistaben på embetet.

Opprett vergemål (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager.

Resultatmålet er nådd.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
80 %	80 %	0 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Resultatmålet er nådd.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
83 %	80 %	3 %

Stadfestelse av fremtidsfullmakter (fra kapittel 3.3.2.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Stadfestelse av fremtidsfullmakter - 80 % av fremtidsfullmaktene som stadfestes, skal være behandlet innen 30 dager.

Resultatmålet er nådd.

Stadfestelse av fremtidsfullmakter - 80 % av fremtidsfullmaktene som stadfestes, skal være behandlet innen 30 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
92 %	80 %	12 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Det var 350 vergeregnskap fra 2021 som ble trukket ut av Statens sivilrettsforvaltning til detaljert kontroll. Alle ble kontrollert innen fristen. Ekstern revisors konklusjon var at kvaliteten på vår kontroll var tilfredsstillende.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

For å sikre at opprettelse av vergemål skjer i samsvar med vedkommendes behov og vilje, er utgangspunktet at det skal gjennomføres samtale med vedkommende. I Troms og Finnmark ble det i 2022 gjennomført samtale i 66,3 % av sakene. Den klart viktigste grunnen til at samtaler ikke blir gjennomført, er fordi samtaler vurderes som umulig eller formålsløst. I 2022 har vi i enda større grad forklart i enkeltvedtaket hvorfor samtale ikke er gjennomført og vedtakene inneholder også mer informasjon om hva som kom ut av samtaler. Når det er hensiktsmessig får vi pårørende eller ansatte i hjelpeapparatet til å gjennomføre samtalen, mens vi deltar på møtet.

Vi har en ansatt som snakker samisk og i forhåndsvarsel om vergemål informerer vi om muligheten til å få samtale på samisk. Dette gjelder også i saksbehandlingen ellers, i den grad vi klarer å fange opp at bruk av samisk er ønskelig. Det er ingen tvil om at dette tilbudet også har synliggjort et behov. Vi vil anmode om at det kommer på plass ytterligere informasjon i skjema og på "vergemålsportalen" på samiske språk. Dersom det er ønskelig, kunne det vært lagt ut informasjon på vergemal.no om at saksbehandler i Troms og Finnmark kan kontaktes også fra andre steder i landet.

Den 20.09.22 hadde den samiske nyhetssendingen på NRK et veldig bra innslag om fremtidsfullmakt og der statsforvalteren bidro med informasjon. Det er grunn til å tro at innslaget førte til at flere vil utforme fullmakter, som ivaretar egne ønsker og behov.

I 2022 ble det arbeidet med digitalisering og granulering av vergemål. Granuleringen skal bidra til mer individtilpassede vergemål og digitaliseringen skal blant annet øke rettsikkerheten. I Troms og Finnmark fikk vi ikke endret alle fullmakter i 2022 og det gjensto 507 saker pr 05.01.23. Vi har imidlertid kunnet beholde vedkommende som var ansatt på prosjektmidler også i 2023 og gjennomgangen bør kunne avsluttes før sommeren.

Opplæring av verger (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett.

Nye verger har gjennomført e-læringskurs.

Ved oppnevning av verge for første gang, gjennomfører Statsforvalteren i Troms og Finnmark en standard opplæring på telefon. Denne har vi redegjort for tidligere. I tillegg får vergene all den skriftlige informasjon som det ellers er lagt opp til for hele landet.

I 2022 ble det utarbeidet flere e-læringskurs og Statsforvalteren i Troms og Finnmark bidro ved å lage kurset om vergegodtgjøring. Alle nye verger bes nå om å gjennomføre introduksjonskurset og vi sender en påminnelse dersom dette ikke gjøres innen frist. Vi har informert de faste vergene særskilt om de øvrige kursene. Ved årsskiftet hadde 169 verger i fylket gjennomført introduksjonskurset.

Vi gjennomførte 2 digitale kurs for faste verger i 2022. Det ene handlet om hvordan vergene kan ta vare på seg selv i krevende oppdrag og vi fikk her god bistand fra to av de erfare vergene. Det andre kurset handlet om saker der Statsforvalteren skal samtykke til større beslutninger og disposisjoner. Vi informerte om våre forventninger til søknader fra vergene og de vurderinger vi skal gjøre. Begge disse kursene kommer vi til å gjenta på ettermiddagstid i 2023.

Det er et klart ønske fra faste verger om at vi igjen må få til fysiske samlinger. Tidligere har vi hatt dette i Alta og Tromsø. I forbindelse med virksomhetsplanlegging for 2023 må vi ta stilling til dette.

Når det gjelder om vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett, er det vårt inntrykk gjennom dialog med verger, søknader om samtykke mv at det over tid en stadig utvikling til det bedre. Vi må vise til samlerapporten etter det planlagte tilsyn for 2022 for nærmere undersøkelse av temaet.

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Vi vurderer at det er store variasjoner i kunnskapen om regelverket i barnehagesektoren. Noen barnehagemyndigheter og barnehageeiere har lang erfaring og stor kompetanse på området, mens andre igjen er ny i rollen, eller er utdannet fra andre fagområder. I noen kommuner der det er mangel på barnehagefaglig kompetanse, benyttes gjerne personer med skolefaglig bakgrunn i stillinger som kommunal barnehageeier eller barnehagemyndighet. Vi opplever at disse ofte ikke kjenner til regelverket for barnehager i tilstrekkelig grad. Dette kan igjen føre til at riktige regelverkskrav ikke blir formidlet til barnehagestyrene i egen kommune. Det kommer blant annet fram av opplysningene i BASIL om barnehage-myndigheten i kommunen har utdanning som barnehagelærer.

Vi ser særlig i våre tilsyn at noen barnehagemyndigheter med mangel på kunnskap om regelverket i liten grad klarer å ivareta påseansvaret som påligger dem. Mangel på kunnskap hos barnehagemyndigheter og barnehageeiere kommer til uttrykk gjennom mangelfulle vurderinger når det gjelder dispensasjonssøknader, vedtak om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging ved nedsatt funksjonsevne og mangel på barnets beste vurdering i saker som i stor grad angår barn.

Gjennom å holde ulike samlinger for barnehagemyndigheter, barnehageeiere og styrere bidrar Statsforvalteren til å øke kunnskapen om regelverket. Vi velger tema på slike samlinger ut fra kjennskap til kommunene og diverse henvendelser og klagesaker. Vi har fått positive tilbakemeldinger fra sektor om at disse samlingene er nyttige og at de gir økt kompetanse, noe som fremmer rettsikkerhet for barn i barnehagene.

Vi har også redegjort under pkt 3.3.3.1.6.2 at vi mottar relativt få klager (13 stk) på barnehageområdet sett ut fra det store antall enkeltvedtak som blir truffet ute i kommunene. Eksempelvis er det over 700 enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp og individuell tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne, se 7.3.8.5 i TB. En medvirkende årsak til det lave antallet klager som kommer inn til oss, kan være at barnehagemyndighetene i relativt stor grad enten allerede innehar, eller henter inn nødvendig kunnskap på området, f.eks ved å henvende seg til Statsforvalteren, i forkant av at enkeltvedtakene treffes.

På skoleområdet opplever vi stor utskifting av skoleeiere og skoleledere. Mange av de som tilsettes i disse stillingene har ikke ledererfaring fra før og har dermed ikke fått nødvendig opplæring om det lovområdet de har ansvar for. I klagesaker og håndhevingssaker ser vi konsekvensen av dette og vi har fokus på veiledning om regelverket i behandlingen av slike saker og i alle fora der vi møter skoleeiere og skoleledere. I våre månedlige nyhetssendinger, der skoleeierne er en av målgruppene, fokuserer vi både på lovendringer og mangler vi ser i våre tilsyn, klagesaker og håndhevingssaker. Vi har også hatt egne nettseminar om forvaltningsloven slik at kommunenes og skolenes vedtak skal være mest mulig riktig. Vi mener vårt kontinuerlige fokus på regelverket har effekt og at både skoleeiere og skoleledere bruker vår veiledning i sitt arbeid.

Sektorkunnskap ligger til grunn for vurdering av oppfølging og virkemiddel (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

All vurdering av oppfølging og valg av virkemiddel skal være basert på kunnskap om tilstanden på rettsikkerhetsområdet

Kunnskap om barnehagesektoren og kommunene får vi fra ulike kilder som tilsyn og veiledning, klagesaksbehandling, BASIL, henvendelser fra foreldre og barnehager og media m.m. Sammenstilling av kommunebilder for alle tjenesteområder hos Statsforvalteren bidrar også til god kunnskap. Denne informasjonen registrerer vi i egne oversikter over den enkelte kommune for deretter å systematisere den i egne risikobilder. På denne måten fanger vi opp utfordringsbildet for barnehagesektoren i hele fylket, barnehagesektoren i den enkelte kommune og kommunens ansvar i den enkelte kommune.

I risikobildet ser vi at det har vært mange utskiftninger av barnehagemyndigheten i kommunene. Mange har lite eller ingen erfaring fra barnehagesektoren og har heller ingen kunnskap og kompetanse om hva oppgavene og ansvaret som myndighet innebærer. I noen kommuner er for eksempel enkelte myndighetsoppgaver lagt til barnevernspedagoger eller sosionomer som tilhører andre avdelinger i kommunene. Dette tror vi kan ha sammenheng med § 11 i barnehageloven der det stilles krav til at kommunen skal organisere oppgavene den har som barnehagemyndighet adskilt fra oppgavene den har som barnehageeier. Dette har vært tema både på møter og samlinger med barnehagemyndighetene og på tilsyn.

Vi ser også at noen kommuner sjelden fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp og at det derfor kan være en risiko for at barn ikke blir fanget opp eller får den hjelpen de har behov for. I den siste tiden har vi fått flere meldinger om barnehageeiere som må stenge avdelinger eller redusere åpningstid på

grunn av vanskeligheter med å rekruttere vikarer. Vi har ikke informasjon om hvilke vurderinger barnehageeierne gjør i forkant av evt. stenging eller reduksjon av åpningstiden. Vi tenker da spesielt på om det er barn som bør vernes for et stengt tilbud eller om barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp får hjelp selv, om barnehagen er stengt.

Vi har gitt veiledning til kommunens barnehagemyndighet innenfor mange områder, men vil spesielt nevne § 10 tredje ledd om kommunens ansvar for samiske barn i samiske distrikt og i øvrige kommuner der forholdene skal legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur. Mange av kommunene melder om utfordringer når det gjelder rekruttering av samiske pedagoger og andre ansatte. Her erfarer vi at det fort kan bli uenighet mellom forventninger foreldre har og hvilket tilbud kommunen kan gi. Vi vurderer at risikoen for at språket og kulturen til samiske ikke ivaretas.

På opplæringsområdet benytter vi oss av flere ulike kilder i vårt arbeid med å følge med på tilstanden ute i kommunene. Den årlige elevundersøkelsen blir gjennomgått for vårt fylke når den foreligger. Det samme gjelder resultatet på nasjonale prøver og grunnskolepoeng. Embetet har bestemt at det skal utarbeides kommunebilder for alle kommunene i fylket hvert år. Her bruker vi de opplysningene som foreligger og gir en vurdering av tilstanden på barnehage- og skoleområdet. Denne vurderingen danner grunnlaget for kommunemøtene som gjennomføres. Utvelgelsen av kommuner til slike kommunemøter gjøres blant annet på grunnlag av den risiko vi vurderer på det enkelte området.

Vi har gode oversikter over klagesaker og håndhevingssaker og lager statistikk på hvor mange saker den enkelte kommune har og i de største kommunene også per skole. Denne oversikten danner sammen med resultat fra elevundersøkelsen og henvendelser fra foreldre og elever grunnlaget for våre tilsyn. Vi gjør også vurdering av om hvilke virkemiddel vi skal bruke og noen ganger velger vi å gå i dialog med kommunen og veileder istedenfor tilsyn. Dette kan være kommuner som nylig har hatt tilsyn på området eller at det er manglende kapasitet eller kompetanse hos skoleeier og at veiledning og dialog i noen tilfeller har større effekt.

I vårt arbeid med klagesaker og håndhevingssaker avdekker vi mangler som krever oppfølging. Vi ser i mange håndhevingssaker at spesialundervisning til eleven har sviktet og dette følger vi opp med veiledning til foreldrene om muligheten til å klage på gjennomføring av spesialundervisning og der vi ser gjentakende mangler, kobler vi også skoleeier inn i saken. Vi vurderer blant annet om vi skal gjennomføre hendelsesbasert tilsyn på bakgrunn av de mangler vi her ser.

Vi vurderer at vi har god sektorkunnskap når vi skal vurdere hvilke virkemidler vi skal bruke.

Tilsyn skal avdekke brudd med store konsekvenser (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Når statsforvalteren vurderer at det er risiko på skolemiljøområdet, skal tilsynsopplegget for FNT 2022 benyttes

Vi har ført fire tilsyn med skolemiljø og interkontroll og har benyttet tilsynsopplegget til Udir i alle disse tilsynene. Vi har, etter å klarert dette med Udir, tatt inn de to delpliktene som ikke er med i tilsynsopplegget i noen av tilsynene: Dette har vi gjort fordi vi gjennom våre 9 A-6 saker på disse skolene så at det var svikt i skolens plikt til å følge med. Det at skolene har gode rutiner for å følge med på elevens skolemiljø er avgjørende for at det blir satt inn tiltak tidlig nok og har dermed betydning for de andre delpliktene. Vi har gjennomført disse tilsynene på samme måte og sjekket opp kommunens interkontroll også knyttet til delpliktene følge med og gripe inn.

Rapportering av tilsyn - barnehage og opplæringsområdet

Område	Kommune	Navn på barnehage (kun særlige tilfeller)/skole	Nasjonalt initiert tema eller egeninitiert	Tema nasjonalt initiert tilsyn	Tema egeninitierte tilsyn	Stedlig/skriftlig	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Status tilsyn per 31.12.	Antall korreksjonspunkter i foreløpig rapport pr tilsyn (= brudd på regelverket per tilsyn)	Dato foreløpig tilsynsrapport
Barnehage	Nordkapp		Nasjonalt initiert	Veiledning og tilsyn		Tilsynsbesøk	19	Endelig rapport	5	30.03.22
Barnehage	Nordreisa		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp: Sakkyndig vurdering, vedtak og gjennomføring	Tilsynsbesøk	37	Endelig rapport	8	02.05.22
Barnehage	Senja		Nasjonalt initiert	Veiledning og tilsyn		Tilsynsbesøk	19	Foreløpig rapport	4	03.02.23
Barnehage	Tjeldsund		Nasjonalt initiert	Veiledning og tilsyn		Tilsynsbesøk	19	Endelig rapport	1	17.06.22
Barnehage	Hammerfest		Nasjonalt initiert	Veiledning og tilsyn		Tilsynsbesøk	19	Endelig rapport	3	10.06.22
Barnehage	Vardø		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp: Sakkyndig vurdering og vedtak	Tilsynsbesøk	30	Endelig rapport	14	07.12.22
Opplæring	Balsfjord	Storsteinnes skole	Nasjonalt initiert	Skolemiljø og internkontroll		Tilsynsbesøk	19	Foreløpig rapport	7	5.10.23
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Nasjonalt initiert	Skolemiljø og internkontroll		Tilsynsbesøk	19	Foreløpig rapport	13	7.10.22
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Nasjonalt initiert	Skolemiljø og internkontroll		Tilsynsbesøk	18	Endelig rapport	10	20.10.22
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Nasjonalt initiert	Skolemiljø og internkontroll		Tilsynsbesøk	20	Foreløpig rapport	16	19.12.22
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Nasjonalt initiert	Spesialundervisning		Tilsynsbesøk	39	Endelig rapport	12	13.9.23
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Nasjonalt initiert	Spesialundervisning		Tilsynsbesøk	20	Endelig rapport	12	8.11.22

Rapportering av funn fra tilsyn - barnehage og opplæringsområdet

Område	Kommune	Navn på barnehage/skole	Tema/deltema nasjonalt initierte tilsyn	Tema/deltema egeninitierte tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på (nasjonalt initierte tilsyn)	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på (egeninitierte tilsyn)	Kommentarer
Barnehage	Nordkapp		Veiledning og tilsyn - Risikovurdering og veiledning		Har barnehagemyndigheten oversikt over barnehageeiers plikter etter barnehageloven?		
Barnehage	Nordkapp		Veiledning og tilsyn - Risikovurdering og veiledning		Har barnehagemyndigheten tilstrekkelig kunnskap om hvordan alle barnehageeierne oppfyller sine plikter etter barnehageloven?		
Barnehage	Nordkapp		Veiledning og tilsyn - Risikovurdering og veiledning		Bruker barnehagemyndigheten denne kunnskapen til å gjøre risikovurderinger for å vurdere behov for veiledning og tilsyn?		
Barnehage	Nordkapp		Veiledning og tilsyn - Risikovurdering og veiledning		Gjennomfører barnehagemyndigheten veiledning og tilsyn i tråd med sine risikovurderinger?		
Barnehage	Nordkapp		Veiledning og tilsyn - Gjennomføring av tilsyn		Bruker barnehagemyndigheten tilsyn som virkemiddel der dette er nødvendig for å påse regelverksetterlevelse etter barnehageloven hos barnehageeier?		
Barnehage	Nordreisa		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Legger PPT stor vekt på barnets og foreldrenes syn i sin tilrådning om spesialpedagogisk hjelp?	
Barnehage	Nordreisa		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Utarbeider PPT sakkyndige vurderinger så snart som mulig?	

Barnehage	Nordreisa		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Gjør PPT rede for og tar stilling til om barnets behov kan avhjelpes innenfor det ordinære barnehagetilbudet, dersom barnet går i barnehage?	
Barnehage	Nordreisa		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Sørger kommunen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Barnehage	Nordreisa		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvilket tidsomfang hjelpen skal ha?	
Barnehage	Nordreisa		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp tilbud om foreldrerådgivning?	
Barnehage	Nordreisa		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Fatter kommunen vedtak om spesialpedagogisk hjelp så snart som mulig når PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering, og med oppstartsdato ut fra barnets behov?	
Barnehage	Nordreisa		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Tar kommunen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Barnehage	Senja		Veiledning og tilsyn - Risikovurdering og veiledning		Har barnehagemyndigheten tilstrekkelig kunnskap om hvordan alle barnehageeierne oppfylder sine plikter etter barnehageloven?		
Barnehage	Senja		Veiledning og tilsyn - Risikovurdering og veiledning		Er barnehagemyndighetens risikovurderinger basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehageloven?		
Barnehage	Senja		Veiledning og tilsyn - Risikovurdering og veiledning		Er barnehagemyndighetens veiledning basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehageloven?		
Barnehage	Senja		Veiledning og tilsyn - Gjennomføring av tilsyn		Er barnehagemyndighetens tilsyn basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehageloven?		
Barnehage	Tjeldsund		Veiledning og tilsyn - Gjennomføring av tilsyn		Bruker barnehagemyndigheten tilsyn som virkemiddel der dette er nødvendig for å påse regelverksetterlevelse etter barnehageloven hos barnehageeier?		
Barnehage	Hammerfest		Veiledning og tilsyn - Risikovurdering og veiledning		Har barnehagemyndigheten tilstrekkelig kunnskap om hvordan alle barnehageeierne oppfylder sine plikter etter barnehageloven?		
Barnehage	Hammerfest		Veiledning og tilsyn - Risikovurdering og veiledning		Bruker barnehagemyndigheten denne kunnskapen til å gjøre risikovurderinger for å vurdere behov for veiledning og tilsyn?		
Barnehage	Hammerfest		Veiledning og tilsyn - Gjennomføring av tilsyn		Bruker barnehagemyndigheten tilsyn som virkemiddel der dette er nødvendig for å påse regelverksetterlevelse etter barnehageloven hos barnehageeier?		
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Får barnet anledning til å gi uttrykk for sin mening når PPT utarbeider sakkyndig vurdering??	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Legger PPT stor vekt på barnets og foreldrenes syn i sin tilråding om spesialpedagogisk hjelp?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Opplyser PPT saken så godt som mulig for de utarbeider sakkyndige vurderinger?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Utarbeider PPT sakkyndige vurderinger så snart som mulig?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Gjør PPT rede for og tar stilling til realistiske mål for barnets utvikling og læring?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Gjør PPT rede for og tar stilling til om barnets behov kan avhjelpes innenfor det ordinære barnehagetilbudet, dersom barnet går i barnehage?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Utarbeide sakkyndige vurderinger		Vurderer PPT hva som er barnets beste når de utarbeider sakkyndige vurderinger?	

Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Får foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i sakkyndig vurdering før det fattes vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Innhenter kommunen samtykke fra foreldrene før kommunen fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Sørger kommunen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvilket timeomfang hjelpen skal ha?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp tilbud om foreldrerådgivning?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Tar kommunen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Barnehage	Vardø		Egeninitiert tilsyn	Fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp		Fatter kommunen vedtak om spesialpedagogisk hjelp så snart som mulig når PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering, og med oppstartsdato ut fra barnets behov?	
Opplæring	Balsfjord	Storsteinnes skole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?		
Opplæring	Balsfjord	Storsteinnes skole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?		
Opplæring	Balsfjord	Storsteinnes skole	Skolemiljø og internkontroll		Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten?		
Opplæring	Balsfjord	Storsteinnes skole	Skolemiljø og internkontroll			Alle som arbeider på skolen, må følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø og følge spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet.	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Balsfjord	Storsteinnes skole	Skolemiljø og internkontroll			Skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle følge med-plikten	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Balsfjord	Storsteinnes skole	Skolemiljø og internkontroll			Alle som arbeider på skolen griper inn mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig.	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Balsfjord	Storsteinnes skole	Skolemiljø og internkontroll			Skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle gripe inn-plikten.	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?		
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?		
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll		Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten?		

Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll		Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?		
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll		Dokumenterer skolen/skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?		
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll		Setter skolen inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelsen viser det?		
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll		Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?		
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll		Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?		
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll		Lager skolen/skoleeier en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, og inneholder den skriftlige planen minimumskrav til innhold?		
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll			Alle som arbeider på skolen må følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og de skal følge spesielt godt med på elever med særskilt sårbarhet.	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll			Skolen dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle plikten følge med.	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll			Skolen sikrer at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelsersom for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Hammerfest	Fjordtun skole	Skolemiljø og internkontroll			Skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle plikten gripe inn.	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler rektor til skoleeier i alvorlige tilfeller og ved mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, har krenket en elev?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten og dokumentasjonsplikten?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Undersøker skolen saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Dokumenterer skolen/skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatn skole	Skolemiljø og internkontroll		Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?		

Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatt skole	Skolemiljø og internkontroll		Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatt skole	Godkjenning av barnehager - Før søknad		Lager skolen/skoleeier en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, og inneholder den skriftlige planen minimumskrav til innhold?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatt skole	Skolemiljø og internkontroll		Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan?		
Opplæring	Sør-Varanger	Sandnes og Bjørnevatt skole	Godkjenning av barnehager - Før søknad		Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt?		
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?		
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?		
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Skolemiljø og internkontroll		Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten?		
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Skolemiljø og internkontroll		Undersøker skolen saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?		
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Skolemiljø og internkontroll		Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?		
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Skolemiljø og internkontroll		Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?		
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Godkjenning av barnehager - Før søknad		Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?		
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Skolemiljø og internkontroll			Skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle plikten til å følge med	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Skolemiljø og internkontroll			Alle som arbeider på skolen griper inn mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig.	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Tjeldsund	Ramsund skole	Skolemiljø og internkontroll			Skolen dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle gripe inn-plikten.	Ut fra risikovurdering valgte vi å kontrollere alle fem delpliktene i dette tilsynet. Det var tatt opp og avklart med Udir at det ikke var noe i veien for å utvide tilsynet til å gjelde alle fem delpliktene.
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Planlegge, gjennomføre og følge opp		Utarbeider skolen IOP-er snarest mulig for alle elevene som har vedtak om spesialundervisning?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Planlegge, gjennomføre og følge opp		Sørger skolen for at assistenter og andre ufaglærte som bidrar i gjennomføringen av spesialundervisning, får nødvendig veiledning av kompetente lærere?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Planlegge, gjennomføre og følge opp		Gjennomfører skolen spesialundervisningen og den ordinære opplæringen slik at den samlet dekker opplæringen i kompetansemålene?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Utarbeider PPT sakkyndige vurderinger snarest mulig i de tilfellene opplæringsloven krever det?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Får elevene gi uttrykk for sin mening når PPT utreder og vurderer behovet for spesialundervisning?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Får foreldrene til elevene uttale seg når PPT utreder og vurderer behovet for spesialundervisning?		

Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Legger PPT vekt på synspunktene til elever under 15 år i samsvar med elevens alder og modenhet og stor vekt på synspunktene til elever over 15 år og foreldre til elever under 18 år, når de vurderer og anbefaler tilbud om spesialundervisning?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Opplyser PPT sakene så godt som mulig før de utarbeider sakkyndige vurderinger?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Inneholder de sakkyndige vurderingene en redegjørelse for og en anbefaling om hvilke opplæringsmål som er realistiske for elevene?		
Opplæring	Vadsø	Vadsø barneskole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Inneholder de sakkyndige vurderingene en redegjørelse for og en anbefaling om hvilken opplæring som gir et forsvarlig opplæringstilbud		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Utarbeider PPT sakkyndige vurderinger snarest mulig i de tilfellene opplæringsloven krever det?		
Barnehage	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Legger PPT vekt på synspunktene til elever under 15 år i samsvar med elevens alder og modenhet og stor vekt på synspunktene til elever over 15 år og foreldre til elever under 18 år, når de vurderer og anbefaler tilbud om spesialundervisning?		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Inneholder de sakkyndige vurderingene en redegjørelse for hvilket utbytte elevene har av den ordinære opplæringen, elevenes lærevansker og andre særlige forhold av betydning for opplæringen og hvilke muligheter elevene har innenfor ordinær opplæring, og gir de en anbefaling om elevenes muligheter i ordinær opplæring?		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Inneholder de sakkyndige vurderingene en redegjørelse for og en anbefaling om hvilke opplæringsmål som er realistiske for elevene?		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Sakkyndig vurdering		Inneholder de sakkyndige vurderingene en redegjørelse for og en anbefaling om hvilken opplæring som gir et forsvarlig opplæringstilbud		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Gir skolen eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fattet vedtak?		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Sørger skolen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fattet vedtak om spesialundervisning?		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha?		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen?		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om det er behov for personer med særskilt kompetanse til å gjennomføre spesialundervisningen?		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Begrunner skolen vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor elevene likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen?		
Opplæring	Tana	Tanabru skole	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Tar skolen stilling til hva som er barnets beste når den fattet vedtak om spesialundervisning?		

Tilsyn er innrettet etter avdekket risiko (fra kapittel 3.3.3.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Tilsyn skal i økt grad innrettes med de temaer og i det omfang som er nødvendig basert på den risikoen som er avdekket

Alle tilsynene på barnehage- og skoleområdet gjennomføres på bakgrunn av risikovurdering.

Kunnskap om barnehagesektoren og kommunene får vi fra ulike kilder som tilsyn og veiledning, klagesaksbehandling, BASIL, henvendelser fra foreldre og barnehager og media m.m. Denne informasjonen registrerer vi i egne oversikter over den enkelte kommune for deretter å systematisere den i egne risikobilder. Deretter vurderer vi hvilke konsekvenser ulike lovbrudd kan ha for enkeltbarn, barnegrupper og alle barn i barnehagene i en kommune. Dette gir oss et grunnlag til å vurdere både tema og hvordan tilsynene skal innrettes.

På barnehageområdet har vi gjennomført seks tilsyn. Flere var planlagt med bakgrunn i risikovurdering, men ikke mulig å gjennomføre grunnet langvarig sykefravær. Alle seks tilsynene er gjennomført som stedlige tilsyn. I fire av tilsynene har kommunens veiledning og tilsyn vært tema. Risikovurderinger har avdekket at mange kommuner har hatt utskifting i hvem som ivaretar barnehagemyndighetsoppgavene og at det følger lav kompetanse på området. At barnehagemyndigheten for eksempel ikke avdekker hvilke tema og i hvilke barnehager det er risiko for lovbrudd, har et stort nedslagsfelt og kan få konsekvenser for alle barn i barnehage. Videre har vi ført to tilsyn med spesialpedagogisk hjelp. Avdekket risiko har vært at den ene kommunen har felles PPT med Kåfjord kommune som vi gjennomførte tilsyn med på samme tema i 2021. I forbindelse med tilsynet i Kåfjord kommune avdekket vi flere

mangler i sakkyndige vurderinger. Mangler i sakkyndig vurdering kan få konsekvenser for barns rettigheter til spesialpedagogisk hjelp.

Noen av tilsynene er gjennomført med formøte, spesielt der det er nye barnehagemyndigheter som ikke har erfaring fra barnehagefeltet. Alle tilsynene er innrettet med åpningsmøte og sluttmøte, i tillegg til skriftlige rapporter. For hvert tilsyn vurderer vi hvor mange fra kommunen/barnehager som skal involveres i tilsynet. Vi åpner opp for at kommunen kan vurdere hvem og hvor mange som har interesse av å delta på for- og åpningsmøter.

På skoleområdet er valg av tema basert på risikovurderinger vi gjør med bakgrunn i data som foreligger i analysebrettet og den kunnskapen vi får gjennom klagesaker, håndhevingssaker og henvendelser. Vi har valgt ut læringsmiljø og spesialundervisning som tema for våre tilsyn i 2022. Bakgrunnen for tilsyn med læringsmiljø er i hovedsak den kunnskapen vi får gjennom håndhevingssystemet. Vi ser i disse sakene mangler i skolens kunnskaper om aktivitetsplikten og ved noen skoler går dette igjen i flere saker. Her vurderer vi at tilsyn er et riktig og viktig virkemiddel for å endre praksis og sikre elevene bedre rettsikkerhet. Vi har forholdt oss til tilsynsopplegget til Udir, men har i noen av tilsynene tatt med alle fem delpliktene. Dette med bakgrunn i at vi ser at følge med plikten ikke ivaretas godt nok ved skolen og at dette får den konsekvens at skolene for sent setter i gang med tiltak etter 9 A-4.

Tilsyn med spesialundervisning gjøres ut fra den kunnskapen vi får i klagesaker og henvendelser. Vi får mange klager på gjennomføring av spesialundervisning og ser i mange av disse sakene at sakkyndig vurdering og vedtak ikke følges opp. I mange tilfeller har ikke elevene fått IOP selv etter et halvt år med vedtak om spesialundervisning.

Vi har avdekket lovbrudd i alle tilsynene, og vi vurderer derfor at resultatmålet er oppnådd for 2022.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere og skoleledere har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø

Arbeid med skolemiljø har også i 2022 hatt stort fokus. Vi har fortsatt det høyeste antall 9 A-6 saker sett i forhold til elevtall og bruker våre erfaringer i arbeidet med håndhevingssakene i vår veiledning av kommunene. Vi gjennomførte våren 2022 to store fagsamlinger for skoleeiere og skoleledere der tema var trygt og godt skolemiljø og inkludering. Disse ble lagt regionalt til Tromsø og Alta for å fange opp flest mulig skoleeiere og skoleledere. Ved inntak av kommuner til Læringsmiljøprosjektet i 2022 ble vi i samarbeid med Udir enige om å gi en ekstra kommune dette tilbudet basert på resultat fra elevundersøkelsen og antall håndhevingssaker. Vi har faste månedlige nyhetssendinger rettet mot sektor og her er trygt og godt læringsmiljø jevnlig tema. Her deler vi blant annet erfaringer fra vårt arbeid med 9 A-6 saker og veileder på områder vi ser går igjen i sakene.

Siste pulje i satsingen på inkluderende barnehage- og skolemiljø ble avsluttet i 2022. Her deltok mange av våre kommuner og har i de to årene de har deltatt fått mye faglig påfyll innenfor arbeidet med trygt og godt barnehage- og skolemiljø.

I arbeidet med håndhevingssakene er vi ofte i dialog med skolene og skoleeierne der vi anser det som nødvendig. I disse møtene er lovforståelsen sentral og vi veileder ut fra konkrete eksempler som vi ser i sakene. I noen kommuner der det er svært mange håndhevingssaker har vi dialog om utviklingen og hvordan de kan bli bedre på å etterleve regelverket i kapittel 9 A.

Før skolestart i august 2022 gjennomførte Tromsø kommune, som har over 8000 elever i grunnskolen, fagsamling for alle ansatte i sine skoler. Her deltok vi med tre medarbeidere og gikk gjennom regelverket basert på våre erfaringer fra tilsyn på området og det vi ser i håndhevingssaker. På denne måten nådde vi frem til svært mange av de som skal praktisere aktivitetsplikten i hverdagen. I forbindelse med tilsyn med læringsmiljø og aktivitetsplikten med Sør-Varanger kommune arrangerte vi en samling i forkant slik at tilsynet skulle få størst mulig læringseffekt.

I vårt arbeid med oppfølgingsordningen og desentralisert kompetanseheving er læringsmiljø et av områdene som mange skoleeiere satser på i sin kompetanseheving. I vår dialog med skoleeierne som deltar i oppfølgingsordningen fokuserer vi på utfordringer de har innenfor trygt og godt skolemiljø og i arbeidet med å rekruttere veiledere har vi også dette aspektet med i vår vurdering.

Vi opplever at en slik bred tilnærming til arbeidet med trygt og godt skolemiljø er viktig. Det er mange arenaer der kompetanseutvikling skjer og vi ønsker en helhetlig tenking omkring hva som skaper godt læringsmiljø og godt læringsutbytte. Vi mener derfor vi har nådd bredt ut i vårt arbeid og at dette har hatt effekt på skoleeierne og skoleledernes kompetanser på området. Det er stor utskifting av både skoleeiere og skoleledere i vårt fylke og vi ser at det trengs et kontinuerlig fokus på dette arbeidet og at nasjonale satsinger på kompetanse kanskje skulle være tydeligere på at trygt og godt skolemiljø skal være et satsingsområde.

Psykososialt barnehagemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Kapittel VIII i barnehageloven om psykososialt barnehagemiljø er kjent og forstått av barnehageeier og de som arbeider i barnehager.

Statsforvalteren har hatt fokus på kapittel 8 i Lov om barnehager gjennom hele 2022. Vi har brukt ulike virkemidler for å nå flest mulig innenfor barnehagesektoren i Troms og Finnmark.

Vi har hatt kommuner med i de to satsingene fra Udir; Læringsmiljøprosjektet og Inkluderende barnehage og skolemiljø, samlingsbasert tilbud.

Vi har gjennomført både digitale og stedlige samlinger for barnehagemyndigheter, barnehageeiere, styrere og andre ansatte i barnehagesektoren. På

avdelingens nyhetssendinger har vi informert om kapittel 8 i barnehageloven. Vi erfarer at digitale aktiviteter gjør at vi oppnår å gi kunnskaper om kapittel 8 til alle kommuner fylket vårt.

Vi har ønsket å gi kunnskap om psykososialt barnehagemiljø til hele barnehagesektoren i Troms og Finnmark, men har gjennomført flest aktiviteter med deltakere som er barnehageeiere eller barnehagemyndighetene. Vi har gitt kompetanseheving til eier og myndighet for at de skal kunne følge opp kapittel 8 i barnehageloven i egne virksomheter og kommuner.

Vi har få henvendelser på det psykososialt barnehagemiljøet. Etter to år med kapittel 8 i barnehageloven, erfarer vi gjennom møter med barnehagesektoren at sektoren har fått kunnskaper og erfaringer om loven.

Rask behandling i saker etter § 9 A-6 (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Vi har klare rutiner for å sikre at håndhevingssakene blir behandlet innen rimelig tid. Disse rutinene har vi også evaluert og vi har gjort forbedringer dersom vi ser det som nødvendig. Vi er to seksjonsledere som hver dag registrerer sakene og fordeler disse til saksbehandler. Saksbehandler ringer opp melder, og vi har en godt gjennomarbeidet sjekklister som gjennomgås med melder og som sikrer at vi har alle nødvendige opplysninger vi trenger for å kunne gå videre med saken. Dette gjelder også om saken er innenfor de krav som er satt for at vi skal ta saken under behandling. Ved tvil diskuteres det med seksjonsleder om saken skal avvises eller om vi skal ta den under behandling fordi det foreligger særlige grunner.

Saksbehandler ringer opp rektor ved skolen umiddelbart etter at vi har konkludert med at vi tar saken under behandling. Vi sender også e-post til rektor umiddelbart etter telefonsamtale og her fremgår det hvilken dokumentasjon skolen skal oversende til statsforvalteren. E-posten er generell og inneholder ikke navn på eleven, men vi viser til telefonsamtalen vi har hatt tidligere på dagen. Vi sender også ut brev samme dag der vi utdyper mer av innholdet i meldingen og skolen får en frist på fem dager på å sende inn dokumentasjon.

Vi tilbyr alle elevene en samtale og denne planlegges slik at den kommer rett etter at skolen har sendt inn sin dokumentasjon. Vi avtaler med foreldrene tidspunkt for samtalen med eleven og som regel gjennomføres samtalen på elevens skole. I de fleste tilfeller er det også et møte med skolen når vi er ute og hører elevene.

Etter at skolen har sendt inn sin dokumentasjon og vi har hørt eleven, skriver saksbehandler sitt vedtak. Vi prøver å koble en jurist og en pedagog i alle saker for å få best mulig vurdering av både lovkravene og de tiltakene som skal settes inn. På grunn av svært mange saker og vakanser har vi ikke klart å gjennomføre dette fullt ut. Vi har utviklet en mal for våre vedtak og denne er evaluert og forbedret flere ganger siden ordningen trådte i kraft i 2017. Saksbehandler kan søke råd hos andre saksbehandlere som jobber med 9 A-6 saker og drøfter med seksjonsleder dersom det er vurderinger som krever avklaringer. Seksjonslederne godkjenner alle vedtakene. Dersom vi pålegger skolene å sette inn tiltak i saker der vi kommer til at aktivitetsplikten er brutt, gir vi en frist for når skolen eller skoleeier skal dokumentere at vårt vedtak er oppfylt. Når skolen eller skoleeier har sendt inn dokumentasjonen, gjennomgår saksbehandler denne og gjør en vurdering av om vårt vedtak er oppfylt. Vi sjekker også ut med foreldre om den redegjørelsen skolen eller skoleeier har sendt inn stemmer. Dersom vi kommer til at vårt vedtak ikke er oppfylt, gjør vi skole og skoleeier oppmerksom på dette og vi viser til hva i vårt vedtak som ikke er oppfylt. Av hensyn til eleven prøver vi å få til en så rask som mulig gjennomføring av vårt vedtak og presiserer at det kan bli sendt varsel om tvangsmulkt, men av hensyn til eleven ber vi om at skolen gjør det som er nødvendig for å oppfylle vårt vedtak. Dersom skolen og skoleeier ikke klarer å dokumentere innen kort frist at de nå har oppfylt vårt vedtak, sender vi ut forhåndsvarsel om tvangsmulkt og gir en kort frist for tilbakemelding. Som regel klarer kommunen å sette inn nødvendige tiltak for å oppfylle våre vedtak og det har til nå ikke vært nødvendig å gjøre vedtak om tvangsmulkt.

Vi mener våre klarer prosedyrer med rutiner og maler gjør at vi jobber systematisk med håndhevingsordningen. Alle kjenner til rutinene og vi diskuterer dette i seksjonsmøter jevnlig. Til tross for svært mange saker etter 9 A-6 og en del vakanser har vi klart å holde saksbehandlingstiden på et akseptabelt nivå.

Høy kvalitet i vedtakene (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle vedtak etter § 9 A-6 har høy kvalitet i saksbehandlingen

Som vi har skrevet til 3.3.3.1.3.3 har vi klare rutiner for vårt arbeid med vedtak i saker etter § 9 A-6. I vår mal for vedtak er de lovkrav vi skal gjøre vurderinger av tatt inn og vi sikrer at vi vurderer delpliktene på bakgrunn av kravene i § 9 A-4. Vi har også tatt inn i malen den rettslige plikten til å gi eleven rett til å bli hørt og at vi skal vurdere barnets beste. Vår vedtaksmal er evaluert og forbedret flere ganger og vi satte av tid til en grundig gjennomgang av Udir sin reviderte utgave av saksbehandlingsveilederen. Ved denne gjennomgangen fikk vi vurdert om det var noe ved vår praksis som måtte endres og om dette skulle få følger for våre rutiner og maler som vi bruker i vår behandling av håndhevingssakene.

Vedtak i klarspråk og tilpasset mottakeren (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle vedtak er skrevet i et klart språk og er tilpasset mottakeren

Embetet har hatt fokus på klart språk over tid og det er utviklet materiell som saksbehandlerne kan bruke i sitt arbeid. Gjennom vårt arbeid med malene for vedtak har vi også sett på klart språk og at det vi skriver skal kunne forstås av mottakeren. Alle saker godkjennes av seksjonsleder og vi får dermed mulighet til en mest mulig felles praksis for hvordan vi skriver våre vedtak.

Vedtak fra skoleeier med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)**Rapportere på**

Antall vedtak fra skoleeier med rettsanvendelsesfeil og/eller saksbehandlingsfeil er redusert

Vi har gjennom vår behandling av klagesaker sett at det er behov for veiledning om kravene som gjelder for enkeltvedtak. På våre månedlige nyhetssendinger har vi tatt opp mangler i saksbehandlingen og gjennomgått kravene til vedtak. Vi har også på bakgrunn i mangler vi ser i vedtak og stor opphevingsandel, veiledet enkelte kommuner. Vi har sett gode resultater her og noen kommuner har klart å få ned saker med saksbehandlings- og rettsanvendelsesfeil.

Vedtak fra barnehagemyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.6.2 i TB)**Rapportere på**

Antall vedtak fra barnehagemyndigheten med rettsanvendelsesfeil og/eller saksbehandlingsfeil er redusert

På barnehageområdet har vi i 2022 opplevd en økning i antall klagesaker fra 2021 (9 stk) til 2022 (13 stk). 7 klager gjaldt vedtak om individuell tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne (bhl § 37), 2 var klager på skyss (bhl § 36), 2 klager gjaldt vedtak om tilskudd til private barnehager (egen forskrift) og 1 klage gjaldt dispensasjon fra utdanningskravet for pedagoger (egen forskrift).

Selv om vi har hatt en økning på 44% i klagesaker på barnehageområdet, så mottar Statsforvalteren fortsatt få klager ut fra det store antall enkeltvedtak som blir truffet i de 39 kommunene i fylket. Eksempelvis ble det i følge BASIL truffet 419 vedtak om spesialpedagogisk hjelp, hvorav ingen av disse er påklaget til Statsforvalteren i 2022. Selv om vi mottok 7 klager vedrørende vedtak og/eller gjennomføring individuell tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne, så ble det her ifølge BASIL truffet 315 vedtak i vår region. Resultatet av behandlingen av de 13 sakene vi behandlet var at vi stadfestet barnehage-myndighetens avgjørelse i 7 tilfeller, opphevet vedtaket i 4, og omgjorde i 2 tilfeller til gunst for barnet og da med hovedvekt på en barnets beste vurdering.

Vår erfaring er at det er stor variasjon ute i kommunene knyttet til lovforståelse av regelverket på barnehageområdet. Vi vurderer at det også er store variasjoner når det gjelder generell forvaltningsrettslig kompetanse. Dette ser vi både ved veiledning og i våre tilsyn, men først og fremst i vår klagesaksbehandling. Feilene knytter seg ofte til manglende opplysning av saken (fvl § 17), men vi opplever også mangler vedrørende kravene til begrunnelse og dens innhold (fvl §§ 24 og 25). Et eksempel er at det i liten eller ingen grad fremgår av vedtaket at man har foretatt en barnets beste vurdering.

Av tiltak vi har gjennomført for å sikre færre feil så vil vi nevne at vi har gjennomført individuell veiledning med saksbehandler-/barnehagemyndighet på Teams, vi har hatt opp tema knyttet til regelverk og saksbehandling på våre månedlige nyhetssendinger, vi har hatt det som tema på regelverksamling, og også på sluttmøte i forbindelse med tilsyn. I tillegg gir vi skriftlig veiledning om lovforståelse og vår vurdering i de vedtakene som går tilbake til kommunene, enten om vedtaket stadfestes, oppheves eller omgjøres. Vi vil også nevne at vi organisatorisk har prioritert å ha en egen jurist på seksjon barnehage, samt at denne også var representert i beredskapsgruppen som ble opprettet av Statsforvalteren for Troms og Finnmark under koronapandemien. Dette særlig med tanke på å bistå barnehagesektoren i en ekstraordinær situasjonen, for eksempel knyttet til spørsmål om stenging av barnehage, og gjennomføringen av vedtak for barn med rettigheter nedfelt i vedtak.

Vi vurderer at våre tiltak samlet sett bidrar til å styrke kompetansen i sektor, slik at det blir færre forekomster av rettsanvendelsesfeil og saksbehandlingsfeil.

Særskilt oppmerksomhet på barn og elever med behov for spesialped. tilrettelegging (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)**Rapportere på**

Barn og elever, som ikke har fått det tilbudet de har behov under pandemien, er fulgt opp.

Vi har i våre nyhetssendinger for barnehage- og skolesektor gjennom hele pandemien, og i etterkant, tatt opp temaet særskilt sårbare barn og elever. I dette ligger det å sikre at barn og elever får det tilbudet de har krav på, herunder retten til spesialpedagogisk hjelp, spesialundervisning og særskilt språkopplæring. Vi har hatt dette som tema i egne møter med skoleeiere.

Barnehagene og skolene i Troms og Finnmark har hatt liten grad av nedstenging under pandemien, og kommunene opplyser om at barn har fått sine

vedtak oppfylt.

I tilsyn har vi etterspurt hvordan kommunene har gjennomført den spesialpedagogiske hjelpen under pandemien. Vi har ikke hatt klagesaker på gjennomføring av vedtak om spesialpedagogisk hjelp for barn i barnehagene. Når det gjelder skole har vi hatt en del henvendelser og klager om manglende gjennomføring av vedtak om spesialundervisning. De fleste av disse skyldes ikke nedstenging og pandemi.

Gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.3.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Kommunen gjennomfører vedtak om spesialpedagogisk hjelp i tråd med regelverket.

Vi har gjennomført to tilsyn med spesialpedagogisk hjelp. Disse to tilsynene ble iverksatt med grunnlag i våre risikovurderinger. I tilsynene fant vi at kommunene hadde mange lovbrudd, spesielt på vedtakene de fattet. Det fremkom i tilsynene at kommunene har utfordringer knyttet til å ha god nok forvaltningskompetanse. Vi vurderer også at kommunene bør bli bedre på alle tre områdene i barnehageloven kapittel VII: sakkyndig vurdering, vedtak og gjennomføring av den spesialpedagogiske hjelpen. I tilsynene har vi pålagt kommunene å rette lovbruddene. Gjennom tilsynene har kommunene fått veiledning på regelverket. Vi vil fortsette med dette som tilsynsystema i 2023.

Vi har ikke mottatt klagesaker som gjelder spesialpedagogisk hjelp i 2022, og vi har relativt få henvendelser angående dette området.

Under og etter pandemien har vi i nyhetssendingene våre og i andre møter med kommunene, spesielt hatt fokus på at barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp har rett til å få denne og må følges særskilt opp. Vi har også veiledet om at barn som har rett til spesialpedagogisk hjelp har rett på hjelpen uavhengig om de er i barnehage eller ikke.

Fritak for fag (fra kapittel 3.3.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere følger regelverket for fritak for fag

Vi har ikke hatt klagesaker på dette i 2022. Vi har veiledet om fritak i våre faste månedlige nyhetssendinger og har i denne forbindelse samarbeidet med fylkeskommunen. Vi har jevnlig henvendelser om dette med fritak og særlig knyttet til stort fritak. Fritak fra opplæringa etter § 2-1 er tema som både skoleeiere og PPT spør oss om og er også knyttet til opplæring på alternativ opplæringsarena.

Vi opplever at regelverket praktiseres på dette området og at både skoleeiere og PPT tar kontakt for veiledning dersom de er usikker.

Spesialundervisning i videregående opplæring (fra kapittel 3.3.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Elever i videregående opplæring får spesialundervisning i tråd med regelverket

Statsforvalteren har mindre oversikt over omfanget av spesialundervisning i videregående opplæring i og med at det ikke er noen tilsvarende registrering som for grunnskolen i GSI. Vi mottar en del søknader om fritak fra vurdering med fremmedspråk og her ser vi at det ikke alltid har vært gjort vedtak om spesialundervisning og i noen tilfeller har sakkyndig vurdering og vedtak om spesialundervisning vært gjort kort tid før søknad om fritak fra vurderingen med karakter.

Vi har hatt en klage på vedtak om spesialundervisning i videregående opplæring i 2022 og denne ble opphevet. Vi har også hatt noen klager som er sendt direkte til oss og som er videresendt til rette instans for behandling.

Vår veiledning om rettighetene til spesialundervisning er blitt gitt til hele sektoren og vi benytter blant annet vår månedlige nyhetssending til slik veiledning.

Vi har også som følge av enkeltsak hatt dialog med fylkeskommune om hvordan de følger opp klagesaker som kommer inn til skolene og som ikke blir oversendt klageinstansen uten utrunnet opphold. Vi har tatt dette forholdet opp i vår veiledning til skoleeiere med særlig vekt på hvordan de behandler klager på gjennomføring av spesialundervisning.

Innføring av nye læreplaner (fra kapittel 3.3.3.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere, skoler og lærebedrifter følger Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20)

Arbeidet med de nye læreplanene har de siste årene vært et av områdene som er blitt tatt inn i ordningen med desentralisert kompetanseutvikling. Flere har hatt fagfornyelsen som tema og i gjennomføringen hatt nært samarbeid med UH sektoren.

Vi har i våre månedlige nyhetssendinger hatt vurdering som tema, og før skolene skal gjennomføre sluttvurdering, har vi hatt en større gjennomgang om

dette for skoleeierne. Nyhetssendingen brukes også av skolelederne i og med at den legges ut på våre hjemmesider og vi får mange henvendelser fra sektor som ønsker å benytte seg av denne.

Vi har og tatt opp arbeidet med de nye læreplanene i egne møter med skoleeiere. Tilbakemeldingen fra dem er at LK20 benyttes, men pandemien gjorde at arbeidet med å implementere denne ble forsinket.

I våre klagebehandling av standpunktarakterer i 2022 avdekket vi ikke bruk av feil læreplan i undervisningen og vurderingen.

Vår vurdering er at skoleeiere og skolene har jobbet med fagfornyelsen og at det er nytt læreplanverk som følges.

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Statsforvalteren vurderer at arbeidet med å understøtte nasjonale myndigheters, fylkeskommunens og kommunenes arbeid med bosetting og integrering av nyankomme innvandrere har høy måloppnåelse. Vi viser for øvrig til rapporteringspunktene 3.3.3.2.1.1 og 7.3.1.7.5.

Fylkesmannen bidrag til samarbeid mellom stat- og kommunesektor om bosetting (fra kapittel 3.3.3.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har et nært og godt samarbeid med fylkeskommunen på integreringsområdet. Vi har jevnlig møter om bosetting og bidrar faglig inn på hverandres møtearenaer. Statsforvalteren har god dialog med flykningtjenesten i kommunene om integreringsområdet. Vi har mottatt flere henvendelser om lovtolkning og vi har hatt egne digitale møter med dem. Kommunene melder om at møtearenaene våre er viktige for dem og deres arbeid, der de kan drøfte problemstillinger rundt bosetting.

I 2022 har Statsforvalteren hatt flere møter med kommunene og andre statlige aktører om flykningkrisen. Bosetting er fast tema på møtene.

3.1.4 Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

3.1.4.1 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov

Vi ser en stor økning av pedagogiske ledere med dispensasjon fra utdanningskravet i våre kommuner. Det er stor mangel på barnehagelærere også i byer og tettsteder som er geografisk nært utdanningsinstitusjoner, så dette gjelder ikke kun i utkanstrøk. Pr. 15 desember 2022 var det 156,42 pedagogiske stillinger med dispensasjon fra utdanningskravet i Troms og Finnmark fylke.

18 av våre 39 kommuner har ikke barnehagefaglige ansatte i kommuneadministrasjonen.

Til tross for økt andel ufaglærte pedagogiske ledere i barnehagene og at mange kommuner mangler barnehagefaglig kompetanse i administrasjonen, så ser vi at fokuset på utvikling og kompetanse holder seg høyt.

Vi har mange barnehager, både private og kommunale som har vært, eller er med i ulike ordninger som IBS og tilskuddsordningen, og det er mange ansatte fra barnehager som deltar på ulike fagdager og konferanser som holdes av statsforvalter, Universitet, fagforeninger eller andre. Dette ser vi som tegn på at barnehagene ønsker å oppfylle kravet om å være lærende organisasjoner og ivareta barns behov for utvikling, læring og trivsel tilpasset deres nivå.

Vi erfarer at kommunene, både distrikts- og bykommuner, sliter med å rekruttere og beholde kvalifiserte lærere. I følge tall hentet fra GSI blir ca 9% av undervisningen gitt av lærere uten godkjent utdanning, men det er store variasjoner mellom kommunene i fylket. To kommuner melder om 100% dekning av lærere med godkjent utdanning, 14 kommuner (inkludert Svalbard) har over 90%, 14 kommuner har over 80%, 7 kommuner har over 70%, mens tre kommuner har mellom 63 og 66%.

Inneværende skoleår fikk 440 lærere tilbud om videreutdanning gjennom Kompetanse for kvalitet. Det er en liten nedgang fra forrige skoleår.

Vi ser en positiv utvikling når det gjelder skolene i fylket sin deltakelse og oppfølging av lokal kompetanseutvikling. Alle kommuner har deltatt i ordningen. I 2022 var det sju private skoler som ikke deltok. Vi følger opp disse særskilt med informasjon om ordningen og veiledning ved behov. Når det gjelder deltakelse i Kompetanseløftet deltar mange kommuner i ordningen og flere ønsker å delta.

Gjennom Inkluderende barnehage- og skolemiljø har vi hatt kommuner med i alle puljer fra starten, og flere har deltatt i læringsmiljøprosjektet.

I 2022 fikk vi 11 kommuner med i oppfølgingsordningen, i 2020 hadde vi 10 med i ordningen. Mange av kommunene i oppfølgingsordningen melder om at det er krevende å delta i alle kompetanseordningene. Vi har erfart at skoler og kommuner selv ikke har oversikten over hvilke ordninger de deltar i. Dette skyldes få ressurser og manglende kapasitet i mange av våre kommuner. Det er derfor viktig å se sammenhengen mellom oppfølgingsordningen og de andre tilskuddsordningene som kommunene deltar i. Vi vurderer at det ikke sikres godt nok at de ansatte involveres i vurdering av de lokale

kompetanseutviklingsbehovene. Det er fortsatt tilfeller der kun regionkoordinatorer og eiere er involvert i vurdering av behov.

Til tross for at flere kommuner har en stor andel ikke kvalifiserte lærere i skolene, kapasiteten hos flere skoleeiere er liten, og flere kommuner har stor utskifting av skoleledere og skoleeiere, vurderer vi at kommunene og skolene har fokus på utvikling, læring og trivsel hos elevene.

Vi viser for øvrig til rapporteringspunkt 7.3.8.6 om lokal kompetanseutvikling.

Samisk kompetanse i barnehage og skole samt fjernundervisning

Det er urovekkende stor mangel på lærere som har kompetanse i opplæring i samisk og på samisk både innenfor og utenfor de samiske forvaltningskommunene. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har adressert et stort behov for særskilte tiltak for utdanning av lærere på alle nivå som behersker samisk språk til nasjonale myndigheter i flere sammenhenger.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har ansvaret for koordinering av fjernundervisning i nordsamisk språkopplæring i hele landet. Det er etablert et langvarig samarbeid med Samisk Høgskole om etterutdanning av fjernundervisningslærere i nordsamisk. Det ble i samarbeid med Samisk Høgskole avholdt to fysiske fagsamlinger for ca. 50 fjernundervisningslærere 25.5. og 11.-12.10.2022 med tema kvalitet i fjernundervisning og fjernundervisningsdidaktikk/digital kompetanse. En stor del av fjernundervisningslærerne har deltatt i et 15 studiepoengs videreutdanningstilbud i fjernundervisnings-pedagogikk for nordsamiske lærere i 2022. Nasjonalt er det stor kapasitetskrise innen fjernundervisning. Samiske elever får i noen tilfeller ikke ivarett sine lovfestede tilbud om opplæring i samisk språk.

Kompetansebehov i lys av Kompetanseløftet (fra kapittel 3.4.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommuner og fylkeskommuner vurderer sine kompetansebehov i lys av målsettingene i Kompetanseløftet

Gjennom å holde informasjonsmøter for sektor om Kompetanseløftet som en del av tilskuddsordningen, har Statsforvalteren bidratt til at kommuner og fylkeskommuner vurderer sine kompetansebehov i lys av målsettingene i Kompetanseløftet. Det har vært et mål for Statsforvalteren å tydeliggjøre for sektor hva som er særskilt med Kompetanseløftet, hva som er hovedmålsettingen for ordningen, kompleksiteten som må tas hensyn til ved deltakelse og viktigheten av at kommunene er forberedt og innehar den forventede kompetansen på det spesialpedagogiske området som tidligere har vært en del av Statped sitt ansvarsområde, som kommunene nå skal overta.

Statsforvalteren har ledet arbeidet med langsiktig plan for Kompetanseløftet som ble fastsatt av samarbeidsforum for ReKomp og Dekomp. I den langsiktige planen går det frem hva som er kjennetegn på måloppnåelse for Kompetanseløftet. Den langsiktige planen er et verktøy for samarbeidsforum ved prioritering av tildelinger, men den er også en orientering til sektor om kriterier for deltakelse, som for eksempel at kompetansebehov må kartlegges og at satsingsområdene skal være forankret i lokale behov.

Statsforvalteren har veiledet barnehage- og skoleeiere som vurderer å melde behov om deltakelse i Kompetanseløftet, der vi informerer om at partnerskapet bør kartlegges og vurdere hvilke kompetansebehov de har i de ulike enhetene før de planlegger hvilke tiltak de skal sette inn, og at kartleggingen kan være en av aktivitetene partnerskapet søker støtte til.

Vi har fulgt opp partnerskapene som allerede er i ordningen, besvart henvendelser, og har hatt evalueringsmøter underveis. Vi ser at kommunene har mange ulike behov innenfor de fire områdene som ordningen skal ivareta kompetansebehov for, og at partnerskapene som oftest klarer å identifisere disse.

Barnehage- og skoleeierne som er med i Kompetanseløftet fra Troms og Finnmark fylke, har i sin kommune eller region opprettet ansvarsgrupper som er ansvarlig for gjennomføring av utviklingsarbeidet. Disse ansvarsgruppene består av representanter fra samarbeidende UH og representanter fra kommunene. Eieme bruker ungdomsundersøkelser, elevundersøkelser, omorganisering av Statped, ny oppvekstreform med krav om tidlig innsats og tverrfaglig samhandling, erfaringer fra for eksempel IBS, kommuneplaner mm. som kunnskapsgrunnlag når de melder behov for å delta i kompetanseløftordningen.

Partnerskapene viser i behovsmeldingene sine til prioriterte mål for Kompetanseløftet og i noen grad hva dette vil innebære for kommunene eller fylkeskommune.

Ved oppstart i Kompetanseløftet starter de fleste partnerskapene med kartleggingsundersøkelser som i tillegg til kunnskapsgrunnlaget eierne allerede har, blir brukt til å analysere kompetansebehov. Kartleggingsundersøkelsene gir partnerskapene informasjon om hvordan ansatte vurderer egen kompetanse og kompetansebehov. Kartleggingsundersøkelsen som de fleste partnerskapene har gjennomført gir i stor grad kunnskap om kompetanse og kompetansebehov innenfor temaene spesialpedagogiske områder, inkludering og tverrfaglig samhandling og organisering. Ledelse og organisasjonsutvikling som tema blir i mindre grad kartlagt, men vi ser at en del partnerskap også vurderer dette når de utformer behovsmeldinger.

Partnerskapene har gjennom sine ansvarsgrupper valgt ut tema for utviklingsarbeidet basert på data fra kartleggingsundersøkelsen sammenholdt med annen lokal kunnskap.

Utfordringen for noe partnerskap med flere kommuner som eiere, er at valg av tema basert på kartleggingen og et felles kunnskapsgrunnlag har blitt for generelle. Tilbakemeldinger viser at enkelte enheter ikke opplever at de har kompetansebehov innenfor de temaene som har blitt valgt av ansvarsgruppen i første omgang. Gjennom dialog og samarbeid har partnerskapene gjennom ansvarsgruppene og enhetene i kommunene blitt enige om innsatsområder som passer bedre med den enkelte enhets behov.

Prosessene med å kartlegge kompetansebehov i tråd med målsettingene i Kompetanseløftet har for noen partnerskap tatt mer tid enn først antatt, når de har lagt lokale behov for hver enkelt enhet til grunn for valg av tema. Dette har ført med seg at forankringen har blitt styrket og har bidratt til å innfri kriteriet om at utviklingsarbeidet skal være skole- og barnehagebasert.

Tiltak i tverrsektorielt perspektiv (fra kapittel 3.4.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv hvor PP-tjenesten er inkludert

Statsforvalteren bidrar til at tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv. Dette blant annet gjennom at vi i behovsmeldingsskjemaene som partnerskapene fyller ut, spør om hvilke PP-tjenester som skal delta i utviklingsarbeidet og på hvilken måte de skal delta. Vi spør også om hvilke barnevernstjenester som skal delta og om det er andre kommunale tjenester som skal være med. Dette mener vi er med på å tydeliggjøre for partnerskapene at det er klare forventninger til at dette skal være et tverrsektorielt utviklingsarbeid. Det tverrsektorielle perspektivet er også tema under felles møter vi har med partnerskapene i Kompetanseløftet. Der kan det løftes frem ulike problemstillinger som gjelder utviklingsarbeid på et tverrsektorielt plan. I tillegg er vi opptatt av at vi skal veilede angående det tverrsektorielle ved henvendelser.

Alle barnehage- og skoleeiere som er med i Kompetanseløftet har inkludert PP-tjenesten i utviklingsarbeidet. Det har vært noen utfordringer i forbindelse med dette, da de som har hatt ansvar for å lede utviklingsarbeidet i barnehager og skoler, ikke nødvendigvis har mandat til å lede PP-tjenesten, og dermed ikke kan pålegge PP-tjenesten oppgaver.

I noen kommuner er PP-tjenesten med i Kompetanseløftet kun som en del av målgruppen, mens i andre kommuner deltar PP-tjenesten som bidragsyter inn i utviklingsarbeidet. I noen partnerskap der det er opprettet ansvarsgrupper eller arbeidsgrupper for å drive utviklingsarbeidet, er det valgt inn representanter fra PPT inn i gruppen. Noen kommuner/ fylkeskommunen har valgt leder av PPT som ansvarlig og kontaktperson for Kompetanseløftet i sin kommune.

I de kommunene der PPT er mindre fremtredende i utviklingsarbeidet, tilskrives dette kapasitetsutfordringer hos PPT. Disse PP-tjenestene har mangel på ressurser, har etterslep på sakkyndige vurderinger og med bakgrunn i barnets beste vurderinger, prioriterer de ikke tid og ressurser på utviklingsarbeid.

Alle partnerskapene som deltar i Kompetanseløftet snakker om laget rundt barna, og har en helhetlig tverrsektoriell tenkning rundt utviklingsarbeidet. I noen kommuner oppstår det utfordringer når det gjelder tverrsektorielt samarbeid. Vi erfarer at dette skjer i kommuner der det ikke er praksis for å drive felles utviklingsarbeid på tvers av områder og seksjoner og det kan mangle en enhetlig ledelse.

De fleste partnerskapene har i tillegg til PP-tjenesten også med barnevern, helsestasjon og kommunepsykolog og ser Kompetanseløftet i nær sammenheng med oppvekstreformen. Vi ser imidlertid at de fleste tiltak som er igangsatt til nå er rettet mot ansatte i barnehage, skole, SFO, og PPT.

System for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov (fra kapittel 3.4.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har bedret sine systemer og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

Det er i alt 11 nye kommuner i Troms og Finnmark som ble trukket ut til oppfølgingsordningen i mars 2022. Av disse ligger 6 av kommunene i Finnmark og 5 i Troms.

Statsforvalteren hadde flere møter med alle kommunene i perioden mars-april for å sikre forankring for deltakelse i oppfølgingsordningen både administrativt og politisk. Prosessen var vellykket, og kommunene var tidlig motiverte for å delta. Alle kommunene deltok i Udiris samling på Gardermoen 27.-28.april, og hadde allerede da god oversikt over arbeidet framover.

Arbeidet med å finne passende veiledere fra UH og sektor kom i gang tidlig, og Statsforvalteren i Troms og Finnmark sørget for at kommunene hadde etablert kontakt med sine veiledere i mai 2022. Det var konkrete møter med kommuner og UH/sektor for å finne riktige veiledere ut fra kommunens behov og ønsker. Prosessen med å rekruttere veiledere fra UH har vært utfordrende på grunn av ulik prosess- og svartid.

I oppfølgingsordninga har kommunene i forfasen høsten 2022 fått kompetanseheving i å analysere egne resultater i grunnskolepoeng, elevundersøkelser og nasjonale prøver med sikte på å forbedre kvaliteten og resultatene i opplæringa. De fleste kommunene har gjennomført ståstedsanalyse eller større undersøkelser. Vi ser en variasjon i analysekompetansen lokalt, og hvilken kapasitet som finnes til å gjøre et godt analysearbeid.

Det arbeides hele tiden med å se sammenhengen mellom oppfølgingsordningen og de andre tilskuddsordningene og kvalitetsutviklingsarbeidene som kommunene deltar i. Statsforvalteren understreker her at oppfølgingsordningen skal spille inn i andre kompetanseordninger, og ikke komme i tillegg. For spesielt de minste kommunene er det krevende å delta i Rekomp/Dekomp, Kompetanseløftet og oppfølgingsordningen samtidig, og kapasiteten til å absorbere og implementere kompetanseheving og kvalitetstiltak er svært ulik.

Små kommuner med lavt elevtall får ikke lenger tilgang til egne tall i elevundersøkelsen. Det gjør at de ikke kan gjøre nytte av elevundersøkelsen i analysearbeidet sitt. Vi mener dette bør endres slik at verktøyet kan brukes i alle kommuner.

Finnmark:

Det ble avholdt oppstartsmøter med kommune, veiledere og Statsforvalter i de fleste kommunene før sommerferien eller tidlig etter skolestart. Det betyr at kommunene var tidlig i gang sammen med veilederne og Statsforvalteren i å analysere egen situasjon og starte arbeidet med å danne seg et utfordringsbilde. Fire av de mindre kommunene har hatt det ustabil med skoleeier og skoleledere over tid, mens situasjonen nå er avklart med nytilsetninger i alle kommuner som deltar. Det har gjort at vi fra Statsforvalteren har valgt å gi ekstra lederveiledning til de nyansatte for å styrke kvalitetsarbeidet i forfasen. En kommune har ikke deltatt i forfasearbeidet på grunn av egne OU-prosesser med KS Konsulent i forbindelse med nytt skolebygg og skolesammenslåing. Denne kommunen har i 2022 bestemt seg for å søke om deltakelse i Læringsmiljøprosjektet fra 2023 i gjennomføringsperioden. Den største kommunen har ikke klart å få fram et omforent situasjonsbilde høsten 2022, men er i god prosess nå.

Generelt sett er arbeidet i kommunene i uttrekk 2022 godt i gang med stort trykk i veiledningsarbeidet fra kommune, veiledere og Statsforvalter. Det er gjennomført 3-4 fysiske veiledningssamlinger å to dager i hver av kommunene høsten 2022 der Statsforvalter har deltatt sammen med veiledere. I tillegg har det vært jevnlig digitale veiledninger der også Statsforvalter har deltatt. Det har vært viktig for framdriften og resultatene at Statsforvalter har deltatt så tett på kommunene.

Troms

Det ble gjennomført oppstartsmøter med kommunene, veiledere og Statsforvalter i alle fem kommunene før sommerferien. Det betyr at alle var samsnakkert om veien videre. De forskjellige kommunenes nåsituasjon har krevd ulik fokus og progresjon i arbeidet som skal gjøres i forfasen. I alle fem kommuner uttrykker skoleeierrepresentant at man opplever det som svært krevende å følge opp arbeidet som følger med deltakelse i oppfølgingsordningen. Dette begrunnes med at man som skoleeierrepresentant i en liten kommune har svært mange arbeidsoppgaver med svært begrensede ressurser tilgjengelig.

I en av kommunene er kapasiteten hos skoleeier svært presset. I denne kommunen har man også hatt svært store utfordringer med skole-hjemsamarbeidet i en av to skoler. Dette kombinert med høyt fravær i skoleledelsen. I en annen kommune har det vært svært vanskelig å ansette ny rektor på grunn av få søkere. I en tredje kommune har nåværende rektor sagt opp (kun en skole i denne kommunen). I en fjerde kommune var man uten skoleeierrepresentant (nyansatt ikke startet opp). I en femte kommune står man midt i byggeprosess knyttet til ny skole. Oppsummert: hver enkelt kommune har ulike rammevilkår og behov i sitt skoleutviklingsarbeid. Dette har igjen påvirket kommunenes motivasjon og kapasitet til å delta i oppfølgingsordningen.

Målrretta tiltak basert på analyser av utfordringer og behov (fra kapittel 3.4.1.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge

Det ble i 2020 trukket ut 10 kommuner til oppfølgingsordningen i Troms og Finnmark.

Alle kommunene i Troms og Finnmark som høsten 2022 startet siste skoleåret i oppfølgingsordningas gjennomføringsfase, har arbeidet etter sine planer om tiltak for kvalitetsforbedring.

Det har vært ulik framdrift i arbeidet blant kommunene. Vi ser at kommuner og skoler som har stabilitet i personalet (skoleeier, ledere og annet personale) har de beste forutsetningene for å få til god framdrift.

De vanligste tiltakene er: Kvalitetssystemarbeid hos skoleeier og i skolene, lederveiledning, arbeid med å forbedre læringsmiljøet og øke elevenes læringsutbytte, arbeid med grunnleggende ferdigheter, arbeid med profesjonelle læringsfellesskap, utarbeide system for oppfølging av nasjonale prøver, elevundersøkelse og kartlegginger i skole og barnehage, utarbeide kvalitetsplaner/utviklingsplaner og samkjøring med andre kvalitetsutviklingsordninger (IBS, læringsmiljøprosjektet, Kompetanseløftet, Dekomp, ReKomp).

Statsforvalteren i Troms og Finnmark arrangerte en felles samling for veiledere til uttrekk 2020 og 2022 i kommunene 18.-19.april i Malangen. Her var fokus erfaringslæring fra prosessene i alle kommunene, og forberedelser til å møte de nye kommunene i forfasen. OsloMet som følgeforsker av oppfølgingsordningen deltok som observatør. Samlingen var faglig vellykket og en god forberedelse til høstens arbeid i oppfølgingsordningen.

Statsforvalter har deltatt på 1-3 samlinger i hver kommune i gjennomføringsfasen i 2022.

Finnmark:

I 2020 ble seks kommuner trukket ut til oppfølgingsordningen.

Én kommune fra uttrekket har ikke deltatt i oppfølgingsordningen.

To av kommunene har deltatt i Læringsmiljøprosjektet, hvorav en har fortsatt i en ny periode i Læringsmiljøprosjektet.

Tre kommuner har derfor arbeidet med gjennomføringsfasen i 2022. De har alle fortsatt med samme veiledere. Disse fasiliteter arbeidsprosessene sammen med kommunene og i et samarbeid med Statsforvalteren. En kommune har valgt Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis med et tverrfaglig perspektiv i hele sin gjennomføringsfase. De har i 2022 fortsatt kompetanseheving innen det spesialpedagogiske feltet i alle fagfelt rundt laget for barnet. Her er skole, barnehage, PPT, kultur og fritid samt helse deltakere i arbeidet. Den andre kommunen ble trukket ut på grunn av spredning i resultater, og har valgt å ha særlig tiltaksvekt på de to største skolene. De har i tillegg en kvalitetssatsing på systemnivå for skoleeier og hele lederkollegiet. Arbeidet gjennomføres etter planen, og ledes godt av skoleeier. PPT deltar, men ikke barnehage. Begge kommuner har økt sin kompetanse og fokus på kvalitet i opplæringa. Den tredje kommunen har hatt utskifting på skoleeier- og rektornivå, og det har forsinket utviklingsarbeidet noe. Det er satt inn ekstra veiledningsressurser for ny rektor og ny skoleeier her. Det er

utarbeidet kvalitetssystem og kvalitetsplan. PPT deltar i kommunens arbeid, men ikke barnehagene. I løpet av 2022 har det vært 4-6 fysiske veiledningssamlinger i kommunene med en varighet på fra 1-5 dager.

Troms:

I 2020 ble fire nye kommuner trukket ut. Alle fire kommunene avsluttet forfasen i 2021. Alle fire kommuner har arbeidet med gjennomføringsfasen i 2022. De har alle fortsatt med samme veiledere fra forfasen. Disse fasiliterer arbeidsprosessene sammen med kommunene og i et samarbeid med Statsforvalteren.

En kommune har også i 2022 fokus på lesing som grunnleggende ferdighet i sitt arbeid med kvalitetsutvikling. Denne kommunen har fått til et godt systematisk arbeid. I både forfasen og nå i gjennomføringsfasen har kommunen klart å involvere/samarbeide med både barnehage, SFO og PP-tjenesten. Skoleeier er tett på i dette samarbeidet. Kommunen forsøker å se dette arbeidet i sammenheng med pågående prosesser i Dekomp. Kommunen har samarbeid med samme veiledere i begge ordningene. Kommunen har også en plan for videreføring av dette arbeidet etter at gjennomføringsfasen er over.

Den største av de fire kommunene fra Troms: fem skoler er med i oppfølgingsordningen. Skoleeier har fortsatt utfordringer med å være tett på i samarbeidet. Dette skyldes kapasitetsutfordringer i personal på skoleeiernivå. Alle fem skoler er små skoler med ulike utfordringer: dårlig tilgang på kvalifisert personale, ustabilitet i personalet, etc. Alle skolene har samarbeidet godt med veiledere. Skolene har analysert seg frem til ulike utfordringsbilder med behov for ulike tiltak. Alle skolene har laget utviklingsplan for arbeidet i gjennomføringsfasen. Skolene har ulik progresjon i arbeidet. Dette skyldes at enkeltskoler har større utfordringer enn andre når det gjelder stabilitet i personale. Spesielt to skoler sliter med å finne flyten mellom utviklingsarbeid og daglig drift. Disse to skolene har fått ekstra veiledningstid.

Den nest største kommunen i uttrekket fra Troms har utfordringer med å se de ulike kvalitetsutviklingsordningene i sammenheng. I tillegg opplever enhetslederne på skolene i kommunen at skolene må forholde seg til for mange kvalitetsutviklingsordninger samtidig. Kommunen har nå god kontinuitet i utviklingsarbeidet. Det kan skyldes at bemanningen på skoleeiersiden er stabil. I tillegg har kommunen fortsatt samarbeidet med veileder fra forfasen.

Denne veilederen er også veileder i Dekomp for kommunen. Tiltakene som iverksettes har som mål å styrke pågående prosesser i kommunens deltakelse i IBS og Kompetanseløftet for inkluderende praksis.

Den fjerde kommunen fra Troms er en liten kommune med to deltakende skoler i oppfølgingsordningen. Den største skolen i kommunen har hatt store utfordringer med stabilitet på ledernivå. Hele ledelsen er skiftet ut midt i gjennomføringsfasen. Skoleeier er engasjert og tett på i arbeidet. I denne kommunen ønsker man gjennom tiltak å styrke kommunens deltakelse i IBS og Dekomp. Hovedmålet i kommunens arbeid er å øke elevenes motivasjon for læring i skolen.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

Vi har etablert et system for evaluering av hendelser og øvelser. I 2022 har vi evaluert, eller bidratt inn i evaluering av:

- Veiaksebrudd Badderens bru (hendelse)
- Covid-19, der vi har utarbeidet en oppfølgingsplan (hendelse)
- DSAs egenhåndtering av Ukraina-oppfølgingen (hendelse).
- Ankomst reaktordrevne fartøyer Grøtsund (øvelse)
- Systemtreningsøvelse med HV-17 (Øvelse Finnmark)

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ikke avvik av vesentlig grad.

3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Helse- og sosialavdelingen

Ingen avvik

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Ingen avvik.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Ingen vesentlige avvik.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Ingen avvik.

Vi ga tilbakemelding på prioriteringer i foreløpig tildelingsbrev og har også hatt dialog underveis i styringsdialogen på oppgaveprioriteringer.

3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet

Plan

Ingen avvik. Det er anmodet om utsettelse på 6 ukers frist i 26,7 % (N:254) av plansakene, varsel og høring. Antall dispensasjoner ligger mellom 7-800 saker pr. år. I 2023 vil bemanningen bli redusert og det ligger i det at antall utsettelse vil øke fordi saksmengden øker for den enkelte saksbehandler. Forventninger om raske effektive planprosesser der vi er tidlig, tydelig og forutsigbare får utfordringer fremover.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.9 Landbruksdepartementet

På reindriftsoppdraget har vi en rekke avvik som følge av beitekrisehåndtering og en omfattende tvangstelling. I tillegg har embetet over år varslet om en krevende ressursituasjon med manglende budsjetttramme til å løse hele reindriftsoppdraget på en tilfredsstillende måte.

Både i 2020 og i 2022 har det på grunn av kriser i næringen bygget seg opp restanser på søknader om reinmerke, søknader om gjeterhytter, gjerder og anlegg. I tillegg har vi på grunn av begrenset juristkapasitet og generell mangel på saksbehandlere fått et etterslep på oppfølging av ulovlig reindrift i alle våre områder. Det gjelder også kartlegging av ulovlige hytter, gjerder og anlegg. Senhøsten 2022 har vi signalisert overfor Landbruksdirektoratet i møte og brev hvilke ulovlige forhold som prioriteres fulgt opp da vi ikke har kapasitet til å følge opp alt. I tillegg har vi spilt inn behov for at det opprettes eget prosjekt på kartlegging og oppfølging av ulovlige hytter, gjerder og anlegg.

Det har også bygget seg opp et etterslep på godkjenning av reviderte bruksregler. Vi ble kraftig forsinket i arbeidet med opplæring av reindriften i oppdatering av arealbrukskart. Dette arbeidet ble utsatt fra januar 2022 til desember på grunn av beitekrisen og reinteillingene.

Reinteillingene i rbd. 13 medførte en rekke alvorlige avvik som er gransket både internt og eksternt. Resultatet av tellingene har likevel bidratt til ønsket kontrolleffekt både i ressurs- og i tilskuddsforvaltningen.

Planlagt vedlikehold og reparasjon av reingjerdene mot Finland og Russland ble redusert til et minimum på grunn av budsjettoverskridelsene ifb. med reinteillingene i rbd. 13. Det ble gitt en ekstra tildeling høsten 2022 som bidro til et nødvendig minimumsvedlikehold.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for:

- Hvilke tiltak statsforvalteren har iverksatt for å styrke forankringen av kvalifiseringsprogrammet på ledernivå i NAV- kontoret og i kommunen.
- Hvilke tiltak statsforvalteren har iverksatt for å øke kompetansen på kvalifiseringsprogrammet i NAV-kontorene, herunder hvordan det sikres kompetanse om at kvalifiseringsprogrammet er en lovbestemt rettighet for de brukerne som fyller vilkårene.
- Hvordan statsforvalteren har fulgt opp NAV-kontor med særskilte utfordringer i gjennomføringen av kvalifiseringsprogrammet.
- Hva som er de største utfordringene i kommunenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet.

I Troms og Finnmark er KVP tema i jevnlige veiledninger og i flere møter med både NAV-lederne og i samarbeidsmøter med Nav fylke.

Statsforvalteren har i samarbeid med Nav fylke avholdt to digitale KVP-nettverkssamlinger for alle Nav-ansatte i fylket. Både Nav-ledere og statlige og kommunale veiledere deltok. Tema for samlingene var konkret KVP arbeid, identifisering av og informasjon til aktuelle kandidater, søknad, vurdering og vedtak om KVP, innhold i KVP program og oppfølging av KVP deltakere.

Det er planlagt fire årlige nettverkssamlinger framover for å diskutere konkrete saker, utfordringer og aktuelle KVP-tema. Nav ansatte oppfordres til å foreslå innhold og aktuelle tema til samlingene. I samarbeid med representant fra Arbeids- og Velferdsdirektoratet og KVP-prosjekt "identifisering, programinnhold og oppfølging", gjennomførte vi i desember 2022 en Workshop for alle Nav ansatte i fylket, der prosjektet presenterte sin utviklede kompetansekasse. Kompetansekassen er ment distribuert til hele Nav, som verktøy i KVP arbeidet, tidlig i 2023.

I tilknytning til nettverket er det opprettet Teams-gruppe med mulighet for spørsmål, svar, nyheter og annet som berører arbeidet med KVP.

Nav-kontorene Troms og Finnmark er oppdelt i sju geografiske områder (GEO), der representanter fra alle områdene deltar i sosialfaglig nettverk. Nettverket møtes digitalt hver 6 uke, der vi i forkant av disse møtene har lærende møter/ konkrete faglige innspill og refleksjon med deltakere fra alle Nav

kontor. KVP er tema også i disse møtene.

Statsforvalteren har også tatt inn KVP som eget tema i NY i Nav- opplæringen i fylket hvor vi har høyt fokus på deltakelse av kommunalt ansatte som ofte har store reiseutgifter i fm. deltakelse på dette.

Statsforvalteren har dedikerte kontaktpersoner på KVP-området, som har løpende god kontakt for drøfting og veiledning rundt KVP-arbeidet på lokalkontorene. Mye av denne kontakten foregår på teams, pr. telefon eller e-post.

Vi har også deltatt i fagmøter på enkeltkontor, der konkret arbeid med og utfordringer rundt KVP, har vært tema. Vi har gjennomført egen opplæring om KVP for Nav Tromsø.

I 2022 var Statsforvalteren for første gang med i partnerskapsmøter sammen med kommunedirektører og Nav fylke når disse ble arrangert i geografiske områder på høsten. Her var KVP på agendaen, og vi forsøkte i disse møtene å forankre KVP i kommuneledelsen som et nyttig og effektivt tiltak.

NAV-kontorene opplyser at de største utfordringene i KVP arbeidet dreier seg om kapasitet, prioriteringer og ressurser innad i kontoret. Veilederne opplyser å ha liten tid til oppfølgingsarbeid. Fra Statsforvalterens side oppleves det som utfordrende å få Nav-ledere og kommunedirektører til å prioritere KVP som et aktivt og godt tiltak. Det foreligger i liten grad nasjonale målinger på de kommunale tjenestene, slik at arbeid med KVP ofte nedprioriteres til fordel for statlige satsinger og tiltak. Likevel ser vi nå at felles satsing hos Statsforvalteren og Nav fylke, gir et større fokus på KVP arbeidet. Det planlegges et arbeidsseminar med de ti Nav kontorene i fylket som ikke har registrerte deltakere i KVP, for å identifisere aktuelle kandidater og planlegge aktuelle KVP program.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal beskrive utøvelsen av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket; herunder hva slags aktivitet det stilles vilkår om, og vurdere hvorvidt aktivitetene er hensiktsmessige for å øke overgang til arbeid og utdanning.

Aktivitetsplikt har vært tema i møter med Nav-lederne høsten 2022. Noen innrømte da å stille vilkår om aktivitetsplikt i svært liten grad. I desember svarte 17 av 27 Nav-kontor på en anonym undersøkelse om aktivitetsplikten. Undersøkelsen viser at fem av de 17 kontorene stiller vilkår om aktivitetsplikt i svært liten grad. Ut over dette utøves aktivitetsplikten helt eller delvis i de andre kontorene.

Svarene viser at der aktivitetsplikten utøves, er tiltakene stort sett hensiktsmessige for å øke overgang til arbeid og utdanning. Tiltakene blir i ganske stor grad tilpasset hver enkelt brukers behov. Undersøkelsen viser at de som er i tiltak får god oppfølging. Noen få får dårlig oppfølging.

Typisk aktivitet det stilles vilkår om er forskjellig type arbeidstrening, jobbsøking/jobb-søkerkurs, skrive CV, kontakt/oppfølging av helsepersonell, besøk hos arbeidsgivere, møter med veileder mm. Det meste av aktiviteten er arbeidsrettet.

Økonomisk rådgivning (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for kompetansehevende tiltak innenfor økonomisk rådgivning som er gjennomført overfor kommunene og sitt øvrige arbeid med økonomisk rådgivning.

Sosial- og velferdsseksjonen har tilbudt alle arrangerte kurs i økonomisk råd- og veiledning gjennom SFTR og SFVL. Både grunn-, videregående- og ekspertkurs. Alle via Teams.

I flere år har det eksistert nettverk for gjeldsrådgivere i fylket, dvs. rådgivere i Nav eller kommunen med de mest krevende sakene. Nettverket gjennomførte flere møter i 2022 med tema initiert av gjeldsrådgiverne selv.

Økonomisk rådgivning har vært tema i alle ledermøter med Nav, og flere kontor har meldt om økning i antall saker eller krevende saker i hele 2022. Disse kontorene har fått tilbud om ekstra oppfølging og veiledning.

Økonomisk rådgivning har også vært tema i Nettverk sosiale tjenester i samarbeid med Nav fylke, samt deltema i flere nettseminar for Nav-ansatte med andre hovedtema.

I klagesaksbehandlingen kan sosial- og velferdsseksjonen se at enkelte brukere ikke er tilbudt tjenesten opplysning, råd og veiledning etter lovens § 17. Dette er derfor fulgt opp og brukerne er oppfordret til å søke om denne tjenesten. Dette har i hovedsak dreid seg om økonomisk rådgivning.

Kompetansehevende tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal beskrive hvilke kompetansehevende tiltak de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret, og redegjøre for hvordan statsforvalteren har tilrettelagt for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV.

NAV-kontorene har i større og større grad blitt mer oppmerksomme på barn og unges særskilte behov gjennom pandemien og i 2022. Gjennom tre nettseminar om barn og unge i samarbeid med Nav fylke, og tema om Navs rolle i oppvekstreformen for Nav-ledere, har vi både hatt opplæring og tilrettelagt for erfaringsutveksling på området.

Helse- og sosialavdelingens oppfatning er at Nav-kontorene har hatt stor forståelse og vilje, men at det har vært svært krevende å tilrettelegge for behovene på en systematisk måte. Mange har jobbet godt med barn og unges behov, samtidig som vi ser stor og tilfeldig variasjon fra kommune til kommune.

Digitalisering av sosiale tjenester (Digisos) (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for sin oppfatning av hvordan digitalisering gjennom DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene, og hvordan det jobbes med å sikre tilgang til sosiale tjenester for brukere som har vansker med å benytte digitale løsninger.

I løpet av 2022 fikk alle Nav-kontor i Troms og Finnmark innført Digisos. Statsforvalterens klare oppfatning er at dette har økt tilgjengeligheten til de sosiale tjenestene. Samtidig er det kun ett søknadsskjema som er tilrettelagt for økonomisk stønad. Det eksisterer ikke egne skjema tilpasset søknader om andre kommunale tjenester i Nav som midlertidig bolig, KVP mm. Det fins heller ikke eget klageskjema per i dag. Innføringen av Digisos har dermed begrenset påvirkning på tilgjengeligheten, etter vårt syn.

De som har vansker med å benytte digitale løsninger, har behov for gode åpningstider. Rundt årsskiftet 2022/2023 hadde de fleste Nav-kontorene i Troms og Finnmark åpent kun fire timer i uken. Tilgjengelighet sto på agendaen i partnerskapsmøter høsten 2022 hvor Statsforvalteren deltok. Det kom frem at det var krevende for kommunene og Nav i partnerskapet å øke tilgjengeligheten i form av økt åpningstid. Statsforvalterens forståelse er at dette ikke er prioritert av økonomiske årsaker.

På bakgrunn av dette er temaet løftet til Arbeids- og Velferdsdirektoratet i slutten av 2022, for å se dette i sammenheng med deres oppfølging av den nasjonale undersøkelsen om tilgjengelighet.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

I 2022 behandlet vi 2 klagesaker (klager over enkeltvedtak i kommunene) etter introduksjonsloven om introduksjonsordning. Den ene saken gjaldt stans i introduksjonsprogram, og her ble kommunens vedtak stadfestet. I den andre saken, som gjaldt avslag på søknad om forlengelse av introduksjonsprogram, ble også kommunens vedtak stadfestet.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

I 2022 har vi behandlet 1 klagesak etter introduksjonsloven (klage over enkeltvedtak i kommune) på området opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Denne omhandlet avslag om behovsprøvd norskopplæring, og kommunens vedtak ble stadfestet.

Statsforvalteren skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjennomføre statsborgerseremonier for alle nye statsborgere i fylket som har fylt 12 år, samt medvirke til at andelen av nye statsborgere som deltar på seremoniene øker.

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgerseremonier som er avholdt, totalt antall utsendte invitasjoner til nye norske statsborgere og totalt antall nye statsborgere som har deltatt i statsborgerseremoniene i fylket.

Det ble arrangert 8 seremonier. Vi inviterte 1343 personer og vi hadde 311 deltakere.

Statsforvalteren skal også rapportere på... (fra kapittel 7.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal også rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Antallet deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere var 1378 deltakere totalt i 1. halvår 2022. I 2. halvår var det 2319 deltakere.

Skoleeierne som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven/integreringsloven brukte i 1. halvår 139,14 årsverk på denne opplæringa og 167,85 årsverk i 2. halvår.

Opplysningene er også rapportert inn til HK-dir i egen rapport, med frist 28.1.2023.

Bosetting av nyankomne flyktninger (fra kapittel 7.3.1.7.5 i TB)**Rapportere på**

Det vises til styringsparameter 3.3.3.2.1. Statsforvalteren skal kort redegjøre for samarbeid mellom stat, kommune og fylkeskommune om rask og treffsikker bosetting samt gi en vurdering av samarbeidet.

Statsforvalteren har et nært og godt samarbeid med fylkeskommunen som anbefaler hvor mange flyktninger som skal bosettes i kommunene i fylket vårt. Både oppvekst- og barnevern og helse- og sosialavdelingen deltar i møte med fylkeskommunen om dette. Vi vurderer det som viktig å dele vår kunnskap om kommunene på våre tjenesteområder, slik at dette blir en del av kunnskapsgrunnlaget før fylkeskommunen gir sin anbefaling til IMDI.

Utover dette har Statsforvalteren jevnlig møter med fylkeskommunen om integreringsområdet. Vi inviterer fylkeskommunen og NAV når vi har dialogmøter med kommuner som handler om integreringsloven og introduksjonsprogram, og vi deltar på fylkeskommunens arrangementer om tema integrering.

Kommunenes oppfølging av krisesenterloven (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven og gi en kort vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet i fylket.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark flyttet oppgavene knyttet til krisesenteroppdraget fra Helse- og sosialavdelingen til Oppvekst- og barnevernavdelingen våren 2022. Dette har medført at vi fortsatt arbeider med å skaffe oss god oversikt og kjennskap til kvaliteten på krisesentertilbudet som den enkelte kommune er pliktig etter krisesenterloven å gi/tilby sine innbyggere.

Statsforvalteren er kjent med at alle kommunene i fylket har tilgjengelighet til et krisesenter. Vi skal i 2023 prioritere å innhente kommunenes avtaler med de ulike krisesentrene, for å skaffe oss en bedre oversikt over den enkelte kommunes tilbud til sine innbyggere på dette området. Vi vil etter dette gjøre en ROS analyse, slik at vi har et bredere grunnlag for valg av kommuner for tilsyn i 2023/24.

Vi har i 2022 hatt 2 samarbeidsmøter med RVTS for informasjonsutveksling på området, samt drøfting av felles arena for samarbeid ut mot kommunene. Det er avtalt 2 faste møter med RVTS i løpet av året, ett tidlig på året og ett seint på året.

Statsforvalteren har gjennomført 2 tilsyn med kommunens oppfølging av krisesenterloven i 2022. Tema for tilsynet var om kommunen ved familiers opphold på krisesenter sørger for å ta vare på barn på en god måte som er tilpasset deres særskilte behov, samt at barn får oppfylt de rettighetene de har etter annet regelverk. Temaet er valgt med bakgrunn i at barn er en særlig sårbar gruppe på krisesentrene.

Tilsynet har vært gjennomført i kommunene Senja og Vadsø. Tilsynene ble avsluttet i januar/februar 2023. Ett tilsyn ble avsluttet med lovbrudd, det andre viste ikke lovbrudd. Endelig rapport fra tilsynene blir sendt i kopi til Bufdir.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	39
Antall krisesentertilbud i fylket	6
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2020	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2020	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2021	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2021	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2022	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2022	1

Ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på saker statsforvalteren håndterer etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova. Rapporteringen skal for hver sakstype omfatte antall fattede vedtak fordelt på henholdsvis innvilgelser, avslag og avvisninger. Når det gjelder ekteskapsloven § 18a andre ledd, bes statsforvalteren rapportere på om sakene gjelder bokstav a), b) eller c). Når det gjelder separasjons- og skilsmisessøknader, skal statsforvalteren rapportere på andelen søknader som er mottatt digitalt.

Viser til tabellen nedenfor.

Ekteskapssaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	438	422	0	16	62 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	390	361	21	8	55 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	47	33	2	12	67 %
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivf familiemedlem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	0				
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	10	7	3	0	0 %
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	34	31	2	1	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Vedtak etter barneloven (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Statsforvalteren har ikke fattet vedtak etter barneloven i 2022.

Saker etter barneloven

Lov	Sakstype	Antall vedtak
Barneloven	Klage på avslag på krav om opplysninger, jf. § 47 andre ledd	0
Barneloven	Tap av opplysningsrett, jf. § 47 tredje ledd	0
Barneloven	Vedtak om tvangskraft for avtaler, jf. § 55	0

Veiledning og informasjon på familierettens område (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område. Dette kan for eksempel være hvilke sakstyper som henvendelsene gjelder, hvilke problemstillinger og utfordringer som ofte tas opp og går igjen, samt utviklingstrekk. Det er også av interesse å få opplyst hvem som kontakter statsforvalteren og bakgrunnen for at det tas kontakt.

Når det gjelder henvendelser i separasjons- og skilsmisessaker, har vi en jevn tilstrømming av henvendelser på telefon/epost med spørsmål om saker under behandling. Dette kan være både ren informasjon om saksbehandlingstid, eller forklaring av utsendte brev. Vi får også henvendelser fra personer

som trenger veiledning om hvordan søke om separasjon/skilsmiss.

Statsforvalteren mottar mange henvendelser, særlig over telefon, fra foreldre og fra barneverntjenester som trenger veiledning på problemstillinger i forhold til barneloven. Foreldre som kontakter oss ber særlig om veiledning på fordeling av reisekostnader ved samvær og saksbehandling ved samværssaker for retten. Barneverntjenestene søker særlig veiledning på problemstillinger der barneverntjenesten er inne i en foreldrekonfliktsak, dette gjelder særlig undersøkelser og tiltak i høykonfliktsaker. Veiledning skjer i all hovedsak over telefon, men vi får også en del skriftlige henvendelser. Med bakgrunn i de mange henvendelsene fra barneverntjenestene om slike foreldrekonflikt/2-spor sakene, satte vi dette på agendaen på vår barnevernledersamling i juni 22. Vi hadde innlegg fra blant annet psykolog fra familievernkantoret og barneverntjenestene fikk dele erfaringer om hvordan jobbe godt i disse sakene

Tilsyn med familievernkantorene (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkantorene.

Statsforvalteren startet på tilsyn med alle 6 familievernkantorene i vårt fylke i 2022. Dette var skriftlige tilsyn. Rapportene ble ferdigstilt i januar 2023 og sendt i kopi til Bufdir.

Tilsyn med familievernkantorene

Totalt antall familievernkantor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2022	Antall gjennomførte tilsyn i 2021	Antall gjennomførte tilsyn i 2020
6	6	0	0

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Bufdir vil oversende utfylte skjemaer med data på utvalgte indikatorer fra kommunenes halvårsrapportering og SSB. Disse skjemaene skal benyttes som underlag i statsforvalterens vurdering av risikobildet i kommunal barnevernstjeneste.

Akuttberedskap

Alle tjenestene i Troms og Finnmark har etablert en formalisert akuttberedskap. Flere tjenester har inngått interkommunale samarbeid om akuttberedskap, og her har de "store" tjenestene i Troms og Finnmark, som Tromsø, Harstad, Alta, Hammerfest, "tatt ansvar" og vært på tilbudssiden. Vi har gjennom rapportering og på våre dialogmøter, etterspurt organisering, erfaringer og evaluering av akuttberedskapen. Vi ber fortløpende om evaluering av ordningene i vår dialog med kommunene. Vi veileder også om mulige organiseringer av akuttberedskapen. Med bakgrunn i risikoinformasjon har vi besluttet å opprette tilsyn med ett akuttsamarbeid. Dette gjennomføres våren 2023. Det er lange avstander i fylket, og avstandene blir lengre å håndtere når det inngås interkommunale samarbeid om akuttberedskapen. Vi har veiledet mye på mulige løsninger og organiseringer for å ivareta responstid. Vi vurderer at kommunene er kreative og finner gode løsninger i godt samarbeid, eksempelvis med andre kommuner.

Flere av kommunene som drifter akuttberedskap innen egen kommune, har gitt uttrykk for at dette er kostnadskrevende og utreder nå interkommunale samarbeid. Vi har bedt om orientering fra disse kommunene dersom det blir endring i organiseringen. Det er særlig de små kommunene, som ikke har inngått interkommunalt samarbeid om akuttberedskap som blir sårbare, og dette knytter seg da til bemanning og kompetanse.

Vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i Troms og Finnmark:

Statsforvalteren har i 2022 fulgt opp våre kommuner/tjenester gjennom dialogmøter, tilsynsmessig oppfølging, råd og veiledning, og oppfølging etter rapporteringer. Noen kommuner/tjenester har vi fulgt opp tettere med tilsyn/dialog etter informasjon om svikt eller risiko for svikt i tjenestene.

Barneverntjenestene i Troms og Finnmark er preget av store ulikheter når det gjelder kvalitet og risiko. Både de store og de små tjenestene kan ha utfordring med å holde god kvalitet og noen rapporterer om betydelige avvik på ett eller flere områder. De minste tjenestene er svært sårbare ved at de er få i tjenesten, og det er store utfordringer knyttet til å rekruttere og holde på kvalifisert personell. Vi ser at tjenester kan bli stående med vakante stillinger over lang tid. Det har vært jobbet mot kommunene fra Statsforvalterens siden med å vurdere og se på muligheten for interkommunalt samarbeid på barnevernsområdet. 3 av de minste tjenestene våre gikk inn i ett større interkommunalt samarbeid i 2022. Vi vurderer det som avgjørende for å sikre forsvarlig drift og for å kunne ivareta de nye oppgavene som har kommet med barnevernreformen. Det er videre pågående 2 prosjekter hvor henholdsvis 4 og 4 kommuner i Finnmarksdelen av fylket arbeider for å få på plass balanserte vertskommunesamarbeid, som også omfatter samarbeid på barnevernsområdet. Dette arbeidet har vi støttet økonomisk med prosjektskjønsmidler, og vi har også bidratt med veiledning underveis i utredningsarbeidet.

De store tjenestene har oftest bedre tilgang til kvalifisert personell ved rekrutteringer og i tjenesten, men kan ha andre utfordringer. Eksempler kan være stor saksmengde, stort sykefravær, stor turnover og utfordringer i forhold til ledelse og styring.

Vi ser det som kvalitetsøkende at flere tjenester i Troms og Finnmark tar del i de kompetansehevende tiltak som blir tilbudt fra Bufdir. Flere av våre tjenester har gjennomført tjenestestøtteprogrammet, veiledningsteam og de fleste kommunene er med et læringsnettverk. Utfordringen er at tjenestene bør være personellmessige stabile når kompetansehevende tiltak settes i verk, og dette er ei utfordring flere tjenester sliter med.

I 2022 har vi hatt noen tjenester vi har fulgt særlig opp på grunn av store utfordringer i tjenestene, herunder mangel på oppfyllelse av lovkrav, personalutfordringer, ledelse- og styringsutfordringer. Disse har blitt fulgt opp gjennom råd og veiledning, tilsyn, ekstraordinære dialogmøter. Samtidig ser vi gjennom rapporteringer og tilsyn at det er færre kommuner som vi vurderer som "røde" kommuner, altså kommuner med svikt eller stor fare for svikt i barneverntjenesten. Etter gjennomgang av kommunenes halvårsrapportering for første halvår 2022 har vi vurdert 7 tjenester til å være rød, 5 tjenester til å være gul, og 19 tjenester til å være grønn. Vi vurderer at vi her ser en forbedring og positiv utvikling den senere tid. Vi vurderer at vår innsats med tiltak som beskrevet ovenfor, samt målrettet arbeid fra kommunene, har bidratt til dette.

I 2022 har vi fortsatt med stort fokus på barnevernreformen. Både gjennom kontakt med enkelte kommuner og på andre digitale arenaer gjennom året hvor vi har møtt tjenestene/ kommunene. Barnevernreformen har vært tema på møter med kommunedirektører og ordførere, på barnevernledersamlinger, dialogmøter, nettseminarer og nyhetssendinger. Vår vurdering er at det først og fremst var de økonomiske konsekvensene av reformen som kommunene var opptatt av i første halvdel av 2022. Imidlertid opplevde vi at kommunene begynte å jobbe mer systematisk og tverrfaglig med forebygging og tidlig innsats utover 2022. I vår dialog med kommunene har vi vært opptatt av å formidle at barnevernreformen gjelder hele kommunen, ikke bare barnevernet. Vi har videre vært opptatt av at kommunene må se barnevernreformen i sammenheng med kravet om forebyggende plan og endringene i samarbeidsbestemmelsene i velferdsløvgivningen som trådte i kraft i august 2022.

Vi vil i 2023 fortsette vårt fokus med å veilede kommunene tverrfaglig, samt følge med på konsekvensene av reformen. De økonomiske konsekvensene av reformen ser vi, herunder at midlene til tidligere øremerkede stillinger nå er innlemmet i rammen. Beregninger viser samlet et tap på 9,7 millioner kroner etter innlemming for alle kommunene i Troms og Finnmark. Hovedtrekket ved fordelingen av de øremerkede midlene har vært at små kommuner med sårbare barnevernstjenester har fått relativt størst andel av de øremerkede midlene, samt at Troms og Finnmark har fått relativt stor andel av de øremerkede midlene sammenlignet med resten av landet. Det betyr at Troms og Finnmark vil tape på innlemmingen og de kommunene som har fått relativt mest vil tape mest.

Vi vurderer videre at en stor risiko i barnevernet er at vi ser flere og flere barn i barnevernet som har alvorlige utfordringer med sin psykiske helse. Vi ser barn med alvorlig suicidfare, barn med spiseforstyrrelser, barn med alvorlig atferdsutrykk i form av selvskading, rus og annen utagerende atferd. Dette utfordrer det å skulle gi disse barna både forsvarlig omsorg og behandling i barnevernet, og dette er noe som vil kreve ett tett samarbeid med lokal BUP og spesialisthelsetjenesten. Utfordringene vi ser i dag er at dette samarbeidet ofte er vanskelig. Vi opplever at BUP trekker seg ut av saken for eksempel fordi barnet ikke møter til timene, eller at barnet får gjentakende korte opphold i spesialisthelsetjenesten fordi det ikke samtykker til frivillig innleggelse og vilkårene for tvang ikke er oppfylt. Disse barna står etter vår vurdering i stor fare for å bli en kateball i systemet og falle mellom disse ulike instansene. Dette er etter vår vurdering en utfordring som det må jobbes med på flere plan, både lokalt og nasjonalt.

Separasjon og skilsmisse (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)

Rapportere på

Separasjon og skilsmisse

Statsforvalteren skal redegjøre kort for status på arbeidet med å sentralisere saksbehandlingen av søknader om separasjon og skilsmisse etter ekteskapsloven innenfor de nye sammenslåtte statsforvalterne. Statsforvalterne skal gjennomføre en kartlegging av ressursbruk og kvalitet i siste kvartal 2022 og dette skal rapporteres i årsrapporten for 2022.

Statsforvalteren følger med på utviklingen og de signaler vi får angående sentralisering av saksbehandlingen. Vi hører imidlertid lite om status på arbeidet, og har derfor etterspurt status flere ganger i 2022. Arbeidet er forsinket og fortsatt ikke klart til å tas i bruk. Det er vår vurdering at dette er svært uheldig. Vi er i veldig behov for et forbedret saksbehandlingssystem på dette området. Vi benytter Disam og følger videreutviklingen av dette verktøyet.

Vi har vært i kontakt med Bufdir og andre embeter for å finne de beste løsningene for elektronisk løsning, og sender alt elektronisk ut fra de mulighetene som saksbehandlingssystemet tillater. Vi retter oss etter eventuelle bemerkninger i klagesaker fra Bufdir, og mottar også stadfestelser.

I april ble ansvaret for sep/skil-området overført fra vår helse- og sosialavdeling til vår oppvekst- og barnevernavdeling. Dette har medført at flere av våre medarbeidere har fått oppgaveløsning innen sep/skil-området som nye arbeidsoppgaver. Dette har medført at vi har brukt mye tid på opplæring, i tillegg til at det tar tid før medarbeidere som er under opplæring er fullt ut produktive på området de får opplæring i. Dette, sammenholdt med sykefravær, gjør at det er vanskelig å gi et representativt mål på ressursbruk siste kvartal 2022. Vi vurderer imidlertid at vi siden april har fått opparbeidet en gjennomgående god kompetanse og tilhørende god kvalitet på den samlede oppgaveløsningen på området.

Gravplassloven (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall saker om askespredning og utfallet i disse sakene. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal gi en oversikt over antall saker av hver sakstype nevnt i oppdraget og utfallet i disse sakene.

Statsforvalteren har behandlet 115 søknader om tillatelse til å spre asken for vinden i 2022. Av disse ble 115 innvilget og ingen ble avslått.

Avslagsprosenten er særlig lav på dette området fordi vi forsøker å gi god og utfyllende veiledning til både søkere og andre som tar kontakt om hvilke rammer som eksisterer i regelverket.

Lov om helligdager og helligdagsfred (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere antall saker i hver kategori og utfallet av dem.

I 2022 mottok vi 4 søknader om dispensasjon fra åpningstidsbestemmelsene i helligdagsfreden. Vi innvilget 1 og avslø 3. Vi mottok ingen søknader om forskrift som typisk turiststed.

Implementering av barnevernsreformen (fra kapittel 7.3.2.11 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalter skal rapportere på om det er kommuner i fylket som ikke ivaretar ansvaret med å beslutte hvilken instans i kommunen som skal ha koordineringsansvaret.

Vi har ikke gjennomført en konkret undersøkelse eller kartlegging av dette, og vi har derfor ikke tilstrekkelig grunnlag for å gi en konkret vurdering av dette. Vi har imidlertid heller ikke konkrete opplysninger som indikerer at det er en gjennomgående utfordring at kommunene ikke har dette på plass.

Vi har over tid, på våre dialogmøter, og i andre møter og samlinger for oppvekstsektor og kommuneledelser, samt på nyhetssendinger, orientert om de nye lovbestemmelsene om samarbeid, samordning og barnekoordinator som trådte i kraft 1. august 2022. Vi har samtidig også orientert om den nye digitale veilederen på området. Vi vurderer at vi i vår dialog med kommunene i 2023 vil etterspørre dette konkret.

For en nærmere beskrivelse av vårt arbeid vedrørende implementering av barnevernsreformen, viser vi til beskrivelsene i vår rapportering på belastningsfullmakt pr. 15. januar 2023 til Bufdir.

Rapportering på Demensplan 2025 (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal gi en vurdering av i hvilken grad kommunene i fylket planlegger og utvikler sine helse- og omsorgstjenester til personer med demens og deres pårørende i tråd med mål, strategier og tiltak i Demensplan 2025, samt den demografiske utviklingen og utfordringsbildet for øvrig, jf. demenskartet.no

Hjelpetekst:

Statsforvalterens vurdering bør om mulig være kvantitativ. Bekrivelsen kan med fordel omfatte hvilke tiltak Statsforvalteren har satt i verk for å skaffe seg oversikt på området, samt hva som er gjort for å bistå kommuner som særlig har behov for oppfølging.

Statsforvalteren samarbeider nært med Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) Finnmark og USHT Troms om tiltak som skal medvirke til at kommunene i fylket planlegger og utvikler sine helse- og omsorgstjenester til personer med demens og deres pårørende i tråd med Demensplan 2025 og den demografiske utviklingen. Statsforvalteren og USHT samarbeider om å drifte nettverk for demenskontakter og andre som arbeider på området. Det har vært ulike tema i nettverkene, bl.a. pasient- og brukerrettighetsloven kap.4A, demenskartet og gode pasientforløp.

Demensplan 2025, viktigheten av gode pasientforløp og demensnettverk har også vært presentert på Statsforvalterens helseledernetverk. Vi har sammen med Statsforvalteren i Nordland, KS Nord-Norge og Husbanken hatt et nettseminar der demensvennlige samfunn, i samarbeid med Nasjonalforeningen for folkehelsen, var tema.

Statsforvalteren har ikke tilstrekkelige kvalitetssikrede data om situasjonen i alle kommunene, men ser i vår kontakt med kommunene at det generelt er blitt stadig større fokus på planlegging av gode pasientforløp og demensvennlige samfunn.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, inklusive allmennlegetjenestene, svangerskapsomsorgen og helsestasjon- og skolehelsetjenesten, samt den fylkeskommunale tannhelsetjenesten, herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

Helse- og omsorgstjenester:

Det er økende mangel på kvalifisert helsepersonell i Troms og Finnmark. Fra kommunenes rapportering i 2022 på kompetanse- og innovasjonstilskudd kommer det frem at kommunene mangler sykepleiere (også med ulike spesialiteter), helsefagarbeidere, vernepleiere, leger, psykologer, ergoterapeuter og fysioterapeuter.

Situasjonen er ekstra krevende for små distriktskommuner hvor det er lang vei til sykehus og det kreves høy kompetanse lokalt. Det er mest utfordrende å rekruttere sykepleiere. Kommuner melder tilbake at det er ingen søkere på ledige stillinger og at mange kommuner må leie inn sykepleiere for å dekke normal drift i kommunen. Andel avtalte årsverk av faglært helsepersonell varierer mye fra kommune til kommune og gjennomsnitt i fylket er lavere enn landsgjennomsnittet. Hele sju kommuner har kun ca. 25% av personell med sykepleier/vernepleierutdanning. I over halvparten av kommuner har andelen faglærte ansatte sunket i løpet av de 5 siste år. Gjennomsnittsalder blant helsefagarbeidere er høy i hele landet, også i Troms og Finnmark. Kommunene må begynne å planlegge og iverksette tiltak for å erstatte de helsefagarbeidere som om ikke så lang tid skal pensjonere seg. Det må i tillegg til vanlig utdanningsforløp tilrettelegges for flere lærlingsplasser i kommunene.

Flere kommuner har forsøkt ulike modeller for å rekruttere helsepersonell. Eksempler er høyere lønn, bonusordninger og alternative turnusordninger. Det er spesielt krevende å rekruttere helsepersonell med samisk kompetanse til de samiske forvaltningskommunene, og de samiske kommunene ligger lavest i andel faglært helsepersonell.

Kommunene må begynne å jobbe mer med oppgavedeling og se muligheter både for ny fordeling av oppgaver med de eksisterende ressurser, men også muligheter å trekke inn nye fag i helse- og omsorgssektoren. Noen kommuner har blant annet brukt farmasøyer i medikamenthåndtering med vellykkede resultater. Tromsø kommune som er med som en av pilotkommunene i Tøm-prosjekt i regi av KS har gode og vellykkede resultater å vise frem på prosjekt som omhandler oppgavedeling og organisering av arbeid og arbeidstid.

Andel heltidsansatte i kommunale helse- og omsorgstjenester er gjennomsnittlig noe høyere i Troms og Finnmark, dette både blant alle ansatte innen helse- og omsorg og spesielt innen ansatte som jobber i turnus. Også gjennomsnittlig stillingsstørrelse i turnus er noe høyere enn landsgjennomsnittet i de fleste kommunene i Troms og Finnmark (ref. KS. 2021). Samtidig er også legemeldt sykefravær hos lønnstakere noe høyere i Troms og Finnmark enn ellers i landet (K3/ 2022. Troms og Finnmark 5,1%, landet 4,6%, ref. SSB).

Mange kommuner rapporterer høyt fravær og stor turnover i leder- og mellomlederstillinger. Det er utfordringer med å følge opp reformer og drive med strategisk planlegging da turnover i ledende stillinger er stor og i enkelte kommuner står nøkkelstillinger ubesatt over lengre tid pga. rekrutteringsutfordringer. Det rapporteres også manglende analyse- og planleggingskompetanse i kommuner. Rekrutteringsutfordringer og strategisk kompetanse- og virksomhetsplanlegging har ofte vært tema i dialog med kommunene både når det gjelder Leve hele livet satsingen, forskjellige nettverk i regi av Statsforvalteren i Troms og Finnmark og i forbindelse med tildeling av tilskudd.

Allmennlegetjenesten:

Antall pasientlister uten fastlege øker i Troms og Finnmark, samt antall pasienter uten fastlege. 1.1.2023 var det 36 ubesatte fastlegelister og 21 213 innbyggere var uten tilbud om fastlege. (Helfo 1 / 2023). Tilsvarende tall fra 2021 er 30 ubesatte fastlegelister og 18 158 innbyggere uten tilbud om fastlege (Hdir.3/2022).

Det er legemangel spesielt i distriktskommunene. Situasjonen varierer mye fra kommune til kommune. Flertallet av kommunene i Nord-Norge mangler en plan for legetjenesten som inkluderer utdanning av leger. Det samlede utdanningsløpet for leger i kommunene er dårlig koordinert mellom de regionale utdanningsaktørene. Det er mangel på gode praksisplasser og veiledere i kommunene. Kommunens nye lovpålagte rolle som utdanningsvirksomhet for leger har i liten grad ført til en nødvendig kompetanseoppbygging i kommunene. Mange små kommuner har ikke tilstrekkelig faglig eller administrativ kompetanse til å være selvstendige utdanningsvirksomheter for leger og det er behov for økt interkommunalt samarbeid. (ref. Svein R Steinert, leder ALIS Nord, 12/ 2022). Statsforvalteren har et løpende og nært samarbeid med ALIS Nord, som har mer detaljert kunnskap enn Statsforvalteren når det gjelder legesituasjonen i den enkelte kommune. I tillegg har Statsforvalteren faste møtetidspunkter med kommuneoverlegene, hvor rekrutterings- og andre aktuelle utfordringer sammen med faglig påfyll settes på dagsorden.

For å lykkes å rekruttere leger, tilbyr mange kommuner alternative turnusordninger, som for eksempel Nordsjø-turnuser, kortere pasientlister og lønn som er mye høyere enn kommunene får kompensert av statlige midler.

Svangerskapsomsorgen:

Det har vært dårlig jordmorbemanning i Finnmarkskommunene i 2022. Det finns kommuner som ikke har tilknytting til jordmor og flere kommuner kjøper en liten brøkdeltjeneste fra kommunene som har jordmor. Sør-Varanger kommune blant annet har vært uten jordmor fra september 2022 og kjøper tjenesten fra sykehuset for tiden. I Tromskommuner virker situasjonen å være noe bedre selv om det er noen kommuner i Troms-området også som har utfordringer med å rekruttere jordmødre.

Vaktjenesten for fødende er belastende å organisere i mange kommuner og det finns kommuner i begge deler av fylket som ikke har organisert

følgetjeneste eller har bare delvis tilbud for dette. Legevaktstjenestene melder manglende kompetanse og erfaring vedr. gravide og fødende og lite mulighet til hospitering. Etablering av helikopter til Kirkenes gjør at belastningen på jordmorsvakt er blitt litt mindre. Nå følger helikopter enkelte ganger fødende til sykehus i stedet for jordmorsfølge.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten:

Mange kommuner bruker fortsatt helsearbeiderressurser til koronavirusvaksinasjonsprogrammet, men belastningen er betydelig mindre enn i 2021, mest på grunn av mindre etterspørsel etter vaksiner. De fleste kommunene har brukt pensjonerte helsepersonell til vaksineringsarbeid også i 2022. Avvikling av midlertidige unntak fra avkortningsreglene for offentlig AFP og alderspensjon skapte store utfordringer i noen kommuner og medførte økt belastning blant helsearbeidere. Flere kommuner har avtaler med apotekene om vaksineringsarbeid eller det er annen personell som ivaretar oppgavene.

Immigrasjonshelse er blitt en ny tilleggsoppgave til en allerede belastet og sliten tjeneste. Det er både en tids- og ressurskrevende oppgave, ikke minst på grunn av språkbarriere og ofte manglende helsedokumentasjon fra hjemlandet. I 2022 ble det bosatt ca. 2250 asylsøkere i Troms og Finnmark (402 bosatt i 2021), hovedsakelig fra Ukraina. Ca. 670 av disse er barn mellom 0-15 år hvorav 31 er enslige mindreårige. Noen kommuner har ansatt sykepleiere på helsestasjoner for å bidra med oppgavene med immigrasjonshelse, da det ikke er alle oppgavene det kreves helsearbeiderkompetanse til.

Enkelte kommuner sliter med rekruttering av helsearbeidere og noen kommuner har/ har i perioder hatt redusert / manglende tilbud om skolehelsetjeneste. Det skyldes enten langtidsfravær eller vakante stillinger i tjenesten. Alle kommuner oppfyller ikke kravet om at fagleder for helsestasjonen skal være utdannet helsearbeider. Flere kommuner konstituerer sykepleiere i stillinger da de ikke får kvalifiserte søkere. Det er også meget utfordrende å få inn vikarer ved fravær. Flere kommuner har sykepleiere under helsearbeiderutdanning for tiden og noen av disse jobber allerede i helsestasjonene.

Flere kommuner har fått ansatt faste helsearbeidere etter en endt skreddersydd helsearbeiderutdanning i Troms og Finnmark, i samarbeid med Høyskolen i Innlandet i årene 2019- 2021. Det ble utdannet ca. 25 helsearbeidere, de aller fleste med tilknytning / fast arbeidsforhold i kommunene i Troms og Finnmark. En rask undersøkelse viser at mer enn halvparten av uteksaminerte jobber nå som helsearbeider i regionen. Statsforvalteren støttet denne utdanningen med skjønnsmidler.

Sentrale myndigheter må sørge for at det tilrettelegges for tilstrekkelig studieplasser og at tilbudet er tilpasset for distriktene. Det bør vurderes lokale opptak i Nord-Norge. Statsforvalteren i Troms og Finnmark må ta større ansvar for å signalisere ut til alle kommuner at helsearbeidere må få jobbe med de oppgavene som er lovpålagt i tjenestene og at de må skjermes for andre oppgaver som går på bekostning av barn og unge. Det er viktig å få plass andre yrkesgrupper, som leger, sykepleiere og psykologer for å avlaste helsearbeidere. Statsforvalteren må følge med og bidra til at kommunene oppfyller kravene om å få ansatt psykologer, ergoterapeuter, fysioterapeuter, leger osv. som kan avlaste / samarbeide med helsearbeidere.

Tannhelsetjenesten:

Statsforvalteren har i 2022 opprettet et møtepunkt og formalisert samarbeid med fylkestannhelsetjenesten. Det er planlagt å gjennomføre to årlige møter.. Fylkestannhelse har fått fast invitasjon til å delta i det etablerte helseledernetverk for kommunale helseledere som drives av Statsforvalteren.

Fylket har god tilgang til tannlegespesialister og har hittil også klart å rekruttere godt med tannleger. Utfordringen ligger heller i stabilisering av bemanningen enn i rekrutteringen. I likhet med tannleger har det ikke vært store utfordringer å rekruttere tannpleiere. Regionalt studietilbud i Tromsø både til tannlege- og tannpleierutdanninger har hittil sikret tilgjengelige ressurser særlig til de sentrale strøkene i fylket. Det er noe mer utfordrende å rekruttere i distriktskommuner, samt generelt mer utfordrende å rekruttere i finmarkskommuner enn i tromsokommuner. I finmarkskommuner er det erfart at beste tiltak å rekruttere er ofte å rekruttere studenter og tilby stipendordninger mot bindingstid etter endt utdanning. Tannhelsesekretærer er den mest stabile faggruppe innen tannhelsetjenesten i fylket. Det er mange av dem som nærmer seg pensjonsalder og rekrutteringsbehovet vil øke i framtiden. Mange tannklinikker ansetter annen helsepersonell, for eksempel helsesekretærer eller ambulanspersonell og tilrettelegger for utdanningsforløpet under arbeidsforholdet. Tannhelsetjenesten jobber også aktivt mot utdanningsinstitusjoner for å få flere å ta utdanning.

Utdanningstilbudet i fylket:

Fylkeskommunen og UiT tilbyr utdanning innen helsefagarbeid, sykepleie, vernepleie, ergoterapi, fysioterapi, paramedic, tannlege, tannpleie, bioingeniør, radiograf, medisin og sosialfag og mye mer. [Se hele oversikten.](#)

I 2022 hadde UiT totalt 12 heltidsskull og 9 deltidskull som tar sykepleierutdanning. Tilbudene finnes både sentralisert og desentralisert. Det er viktig å tilby utdanning der folk bor. Utdanningsinstitusjonene melder at det er utfordrende å rekruttere kvalifiserte studenter til studier og at søkerallene til de fleste studiene er sunket, også når det gjelder nettbaserte, samlingsbaserte eller desentraliserte studier. Statsforvalteren i Troms og Finnmark tildelte en betydelig sum av tilskuddsmidler til prekvalifisering av søkere i 2022.

I tillegg til tradisjonell legeutdanning har fylket to desentraliserte modeller for legeutdanning: «Bodø-pakken» og «Finmarksmodellen». Finmarksmodellen (Hammerfest, Alta, Karasjok, kirkenes) har siden 2017 utdannet 42 leger. Halvparten av disse er blitt i region etter endt utdanning. Bodø-pakken har utdannet 233 studenter siden 2009. Over 80% av studenter er fra Nord- Norge. En studie fra 2021 viser at etter endt utdanning jobbet 37% i sin oppvekstkommune og 56% i sitt oppvekstområde. Dette viser hvor viktig det er for lokal rekruttering at det tilbys studier i hjemområdet.

Statsforvalteren har i 2022 deltatt sammen med UiT, Helse- Nord, KS, Nav, Nord Universitet, ALIS-Nord, Nasjonal senter for distrikts medisin, Norsk sykepleierforbund med flere i to store samlinger som handlet om kompetanse, rekruttering og utdanningstilbudet i fylket. Ut fra disse samlingene sammen med andre erfaringer vurderer Statsforvalteren at det finnes tilstrekkelig med utdanningstilbud i fylket innen helse- og sosialfagene, men det bør vurderes mer mulighet til lokalt opptak, samt tilby studier der folk bor. Inntakskravene til sykepleierstudier bør revurderes da det er flere studietilbud i

fylket som står i fare i 2023 pga. mangel av kvalifiserte søkere. Utdanningsinstitusjonene må være omstillingsdyktige og fleksible i sine tilbud. De må lytte til kommunene og samarbeide om deltids- og desentraliserte tilbud.

Kommunene har for liten kapasitet både mht. pasienttilgang, veilederkompetanse og arbeidslokaler til å ta imot praksisstudenter. Dette bør tas tak i fra sentralt hold slik at kommunene gjøres i stand til å tilby tilstrekkelig med praksisplasser, samt klare å rekruttere / utdanne kompetente veiledere for praksisstudenter. Det meldes inn fra kommunene at kommunene har ikke råd å sende personell til veilederutdanning både pga. knappe ressurser og dårlig kommuneøkonomi. Det er også økonomisk utfordrende for studenter å ta praksis i distriktene og det bør tilrettelegges sentralt for bedre økonomiske forhold for å ta praksis: Reise og bolig til studentene i praksis bør finansieres sentralt. For å kunne lykkes med rekruttering er det viktig at kommunene etter endte studier tilrettelegger for barnehageplasser, jobb til partner, bolig og fleksible turnusordninger. Det bør også settes mer søkelys på ordentlig opplæringsperiode og mentorordning til nyutdannede.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark samarbeider tett sammen med alle tre USHT-ene i fylket. Vi deltar på fagdager og arrangementer, og også i flere fagnettverk, som gode pasientforløp og nettverk for demensomsorg. USHT er en viktig samarbeidspartner for Statsforvalteren i Troms og Finnmark, da de ofte jobber tett mot kommunene og hjelper oss å få en bedre forståelse for utfordringsbildet i kommunene. I 2022 gjennomførte vi dialogmøter rundt utfordringer i Leve hele livet reformen med 14 kommuner sammen med USHT-ene. USHT-miljøene i Troms og Finnmark har mottatt kompetanse- og innovasjonstilskudd i 2022 for å gjøre de i stand til å være pådrivere overfor kommunene innen fagutvikling i helse- og omsorgstjenestene.

Kompetanse- og innovasjonstilskuddsmidler:

I 2022 fikk 34 av 39 kommuner tildelt kompetanse- og innovasjonstilskudd. I tillegg ble tilskudd tildelt til 5 mottakere som ikke er kommuner, men som tilbyr kompetanstiltak til kommunene. Det totale søknadsbeløpet i fylket var fire ganger større enn beløpet vi hadde til fordeling. Innretningen på søknadene om kompetansetilskudd varierer ut fra hva det er behov for, og mulig å få til, i den enkelte kommune. Mange kommuner søker om tilskudd til ABC-tiltak og andre mindre kurs og opplærings tiltak, rettet mot ufaglært personell og andre med korte utdanninger. Søknadene til innovasjonstiltak har stor faglig variasjon. Et stort antall kommuner søkte i 2022 om innovasjonsmidler for å iverksette KlinObsKommune.

Ordningen med kompetanse- og innovasjonstilskudd er meget detaljert og kompleks. Kommunene bruker svært mye tid på å søke og rapportere om midler, og synes arbeidet er krevende. Dette hindrer trolig en del kommuner fra å søke om tilskudd. Statsforvalteren bruker også veldig mye tid på å behandle kommunenes søknader og rapportering, og på dialog med kommunene. Vi har gitt tilbakemeldinger til Helsedirektoratet ved flere anledninger om at ordningen burde ha vært betydelig forenklet. Det kunne frigitt ressurser i kommunene til tjenesteyting og annet.

Velferdsteknologi:

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har fått tilbakemelding fra USHT-ene og flere kommuner at det har vært vanskelig å finne informasjon om og koble seg på i nettverkene om VFT (velferdsteknologi). KS jobber for å få plass kommunenettverket innen VFT og digital hjemmeoppfølging og alle kommunene i fylket har fått invitasjon til å bli med i nettverket. 21 av 39 kommuner har allerede meldt seg på i nettverket og første samling i nettverket ble gjennomført i desember 2022. Statsforvalteren bidrar til dette og følger opp utvikling blant annet ved å spre ut informasjonen i helseledernettet og nettseminarer.

Rapportering på habilitering og rehabilitering (fra kapittel 7.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen, herunder antall/andel kommuner med planer for sin habilitering og rehabiliteringsvirksomhet, samt hvordan kommuner informerer om habilitering og rehabiliteringstilbud til innbyggerne.

Turnover, omorganisering og annet i kommunene gjør at det er vanskelig å ha oppdatert oversikt over konkrete tilbud innen habilitering og rehabilitering. Statsforvalterens overordnede vurdering er at habilitering og rehabilitering ikke er styrket i kommunene i Troms og Finnmark i 2022. Ca. halvparten av kommunene i Troms og Finnmark har en oppdatert helse- og omsorgsplan som fungerer godt som styringsverktøy for sektoren. Den andre halvparten av kommunene har ikke en slik plan. I kommunal planstrategi for perioden 2019 til 2023 sa 25 av 39 kommuner at de ville lage en helse- og omsorgsplan, men flere kommuner er forsinket i arbeidet, primært pga. pandemien. De kommunene som har en oppdatert helse- og omsorgsplan har også inkludert et systematisk arbeid med habilitering og rehabilitering i denne. Men kommunene har små ressurser til arbeidet. I høringsvar til kommunale planer påpeker Statsforvalteren jevnlig at det er forskriftsfestet for kommunen å ha en plan for habilitering og rehabilitering.

Statsforvalteren har ikke grunnlag for å si noe presist om samsvar mellom behov og tilbud, eller om det er ulikheter mellom målgrupper.

Etter at Samhandlingsreformen ble lansert har tilbud i spesialisthelsetjenesten i Troms og Finnmark blitt redusert uten en tilsvarende oppbygging på kommunalt nivå. Det er krevende for den enkelte kommune å ha et fagmiljø som er stort nok og robust nok til å tilby god habilitering og rehabilitering.

Helse Nord RHF har nær dialog med kommunene på dette området, og har oversikt over koordinerende enhet i kommunene. Statsforvalteren har ikke en oppdatert oversikt over hvilke kommuner som oppfyller lovkrav på dette feltet.

I 2022 har Statsforvalteren tatt initiativ overfor Helse Nord og Helsedirektoratet for å øke fokuset på habilitering og rehabilitering. På Høstkonferansen 2022 i Bodø holdt fagfolk fra UIT og Helsedirektoratet innlegg om rehabilitering. Dette har også vært tema på turnuskurs for fysioterapeuter. Statsforvalteren deltar i et habiliteringsnettverk i regi av USHT Finnmark.

Helse Nord skulle inngå nye flerårige tjenesteavtaler med private institusjoner om rehabilitering høsten 2022. Arbeidet er forsinket. Gjeldende avtaler forlenges fram til de nye avtalene tretr i kraft, sannsynligvis sommeren 2023.

Tilsyn og vergeregnskapskontroll (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på:

- Totalt antall kontrollerte vergeregnskap
- Totalt antall gjennomførte tilsyn med verger
- Totalt antall verger som er fratatt vergeoppdrag

Statsforvalteren skal gi en beskrivelse av hva tilsyn har avdekket og redegjøre for hovedårsakene til at verger fratras vergeoppdrag

Vergeregnskap

Når det gjelder totalt antall kontrollerte vergeregnskap, refererer tallet i tabellen seg til den detaljerte gjennomgang som gjennomføres ved sentralt uttrekk (350 saker i 2022). Tilsvarende metode er brukt i ytterligere 5 saker etter egen risikovurdering og 22 i forbindelse med det landsomfattende planlagte tilsyn for 2022.

Dette er imidlertid bare en del av arbeidet med vergeregnskap:

I forbindelse med vergebytte og avslutning av vergemål, sikrer vi at vi får inn sluttregnskap (fra årsskiftet til dato vergeoppdraget stanset). I mange saker må vi her hente inn kontoutskrifter direkte fra bank, fordi vergen ikke har sikret seg alle utskriftene før vergen mistet tilgang til kontoene.

I forbindelse med granulering og digitalisering av vergefullmakter har vi gått inn i dokumentene i samtlige saker for rent faktisk å sjekke at siste vergeregnskap er levert. Dersom dette mangler, etterspør vi dokumentene og vurderer tilsynssak dersom vi ikke får dem.

I 2021 kontrollerte ikke Statsforvalteren i Troms og Finnmark alle regnskap i sentralt uttrekk innen fristen (se forrige årsrapport). Ut året 2021 og første halvår 2022 fulgte vi imidlertid opp at regnskap i de resterende sakene var kommet inn.

Som første ledd i automatisering av vergeregnskapskontroll, skulle Statsforvalteren i 2022 kontrollere et utvalg basert på endringer i skattemeldingen. Dette oppdraget har vi gjennomført. Regnskapsteamet var godt fornøyd med den nye løsningen. Den sparte oss for å måtte etterspørre skatteopplysninger og hvilke konti personen med vergemål eier. Det var imidlertid en ulempe at revisor (Ernst&Young) ikke hadde tilgang til appen. Revisor bør få nødvendig tilganger i tilknytning til revisjonen, slik at de selv har mulighet til å hente frem aktuelle opplysninger.

Tilsyn med verger

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gjennomførte det planlagte, landsomfattende, tilsyn i 2022. For vår del omfattet tilsynet 22 verger. Det er utarbeidet en samlerapport og denne er oversendt til Statens sivilrettsforvaltning. Rapporten konkluderte slik på systemnivå:

"Vi vil vurdere å ha forvaltning som tema for kurs for faste verger i 2023. Vi vil uansett sende ut informasjon og presiseringer om regelverket om forvaltning i nyhetsbrev i 2023.

Ivaretagelse av selvbestemmelsesretten er et tema som er mer gjennomgående, og som vi har fokus på i all dialog med vergene og i kursene vi har for faste verger. Dette vil også være et sentralt fokus i kommende kurs for faste verger. Videre har temaet et sentralt fokus i opplæringen av nye faste verger."

Vi har for øvrig en lav terskel for å vurdere om ulike henvendelser og egne observasjoner bør lede til nærmere undersøkelser. Mange saker avsluttes tidlig fordi ytterligere opplysninger ikke gir grunn for bekymring. Den klart vanligste reaksjonsformen der vi finner avvik eller forbedringsmuligheter, er veiledning og bistand.

Vi vet konkret at 7 verger ble fratatt vergeoppdrag i 2022. Det reelle tallet er noe høyere, men her har intern rapportering ikke fanget opp alle saker. Hovedårsakene til fratakelse er manglende tillit til vergen fra vergehavers side og manglende innlevering av regnskap. I en sak har vi politianmeldt en verge og pengene vergen hadde overført til seg selv ble tilbakeført til vergehaver.

Vi registrerer samtidig at det i styringsrapporten i Power BI står at ingen embeter har vurdert fratakelse av oppdrag i noen tilsynssaker. Dette er altså feil for vår del. Vi kan ikke skjønne annet enn at det her må være en feil med systemet eller hvordan vi mener registreringen skal foregå. Dette bør undersøkes nærmere, slik at tall for 2023 blir riktige.

Tilsyn av verger

Totalt antall kontrollerte vergeregnskap	Totalt antall gjennomførte tilsyn med verger	Totalt antall verger som er fratatt vergeoppdrag
377	112	7

Årsrapportering retts hjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapportløsningen rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Statsforvalteren skal også rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og på antall restanser. Hva gjelder de innvilgede sakene, skal rapporteringen gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuelle periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal det videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner i henhold til skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning.

Fritt rettsråd:

Vi mottok totalt 402 saker i 2022. Dette omfatter både søknader om fritt rettsråd og salærkrav fra advokater/rettshjelpere. Av totalt 357 innvilgede saker, ble det kun gitt økonomisk dispensasjon i 1. Vi avsto totalt 45 saker. 16 av disse ble avslått pga økonomisk overskridelse, 26 av andre grunner og 3 pga en kombinasjon av økonomisk overskridelse og andre grunner. Samlet saksbehandlingstid var i 2022 på ca 1 mnd. Restanser per 31.12.2022 var 61.

Totalt ble det utbetalt dekning av utgifter til advokat som fritt rettsråd med kr. 1 874 984 i 2022. Dekning av egne utgifter beløp seg til 68 209,88. I tillegg ble 706 610,66 175,79 utbetalt som fri sakførsel i salærkrav fremsatt av kontrollkomisjonen for UNN. Totalt utgjør dette 2 649 804, 40.

Fri sakførsel:

Vi mottok 25 søknader i 2022. Vi innvilget 5 og avsto 20. Det ble ikke gitt økonomisk dispensasjon i noen av de innvilgede. Av de 20 avslåtte søknadene, ble 1 avslått på grunn av økonomisk dispensasjon, og 19 ble avslått av andre grunner.

Vi viser for øvrig til detaljert rapport sendt til SRF 27.1.2023. I denne fremkommer utgiftene fordelt på saksområde. I tillegg viser vi til tabell nedenfor.

Retts hjelp

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkomne søknader	427	402	25
Innvilgede søknader	362	357	5
Avslåtte søknader	65	45	20

Retts hjelp restanser

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum
Restanser	61

Forventet forbruk (fra kapittel 7.3.4.2.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på forbruk for året samt forventet forbruk på kap. 470, post 01 for påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes. Statsforvalteren skal umiddelbart informere SRF dersom det er andre vesentlige risikoer eller avvik på området.

Totalt forbruk på kap. 470, post 01, var i 2022 på kr. 2 649 804,40. Vi har grunn til å tro at forventet forbruk i 2023 vil bli høyere enn i 2022 på grunn av ytterligere heving av inntektsgrensene for fri rettshjelp. Vi anslår derfor at totalt forbruk i 2022 vil være på ca 3,2 millioner totalt. Totalt forbruk på kap. 470, post 01 vil imidlertid som kjent også være avhengig av salærfastsettelsen som skjer av kontrollkomisjonens leder, og som Statsforvalteren utbetaler. Her kan vi i liten grad forskutere utviklingen.

Retts hjelp forbruk

Forbruk kap. 470.01	Forventet forbruk kap. 470.01 neste år
2 649 804	3 200 000

Samfunnsikkerhet i plan (fra kapittel 7.3.4.3 i TB)**Rapportere på****Samfunnsikkerhet i plan**

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hvilke forventninger til samfunnsikkerhet i planprosessen er formidlet til kommunene?
- Hvordan statsforvalteren har bistått kommunene i arbeidet med samfunnsikkerhet etter plan- og bygningsloven?

Statsforvalteren gir innspill om samfunnsikkerhet til alle planer etter plan- og bygningsloven. Statsforvalteren igangsatte i 2022 et arbeid med å utvikle en veileder. Veilederen beskriver hvordan kommunene kan ivareta temaet samfunnsikkerhet og beredskap i samfunnsplaner i det kommunale plansystemet etter plan- og bygningsloven.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)**Rapportere på****Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter**

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hva er status i fylket for opprettelse av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i kommuneplan (alternativt i reguleringsplan) hos de kommuner som har storulykkevirksomheter?
 - Angi gjerne hvilke kommuner som har opprettet hensynssoner i kommuneplanen (eller ivaretatt dette tilstrekkelig på annen måte).
- Hvilke tiltak gjør Statsforvalteren overfor kommunene for å oppnå målet om etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter?

Planmyndigheten i de største kommunene har til en viss grad kompetanse til å sette av hensynssoner i reguleringsplaner. Små og mellomstore kommuner har ikke denne kompetansen. Ingen kommuner har satt av hensynssoner i kommuneplan på næringsareal der den fremtidige etableringen er kjent eller ukjent.

Kommuner som har drøftet hensynssoner i pågående konkrete planer, eller rulling av kommuneplan er Hammerfest(Markopneset) og Berlevåg(sentrum).Begge hydrogen og ammoniakk.

Statsforvalteren involverer alltid Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap i planer der en konkret kjenner til en etablering i reguleringsplaner. Gjennom denne dialogen drøftes det en hensynssone.

Drøfting av hensynssoner i overordnet plan er fraværende i alle kommuner.

Valg av virkemidler i oppfølging av kommunene (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)**Rapportere på****Valg av virkemidler i oppfølging av kommunene**

Statsforvalteren skal redegjøre for status på virkemiddelbruken overfor kommunene:

1. Hvilket kunnskapsgrunnlag er lagt til grunn for valg av virkemiddel tilpasset kommunens behov?
2. Når vurderes det at tilsyn er det mest effektive virkemiddel for oppfølging av kommunene på samfunnssikkerhetsområdet?
3. Er valg av kommuner for tilsyn gjort ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering, og ut fra hvilke kriterier?
4. Hvilke typer læringsaktiviteter har Statsforvalteren lagt til rette for i forbindelse med tilsynet?
5. Hvordan sikres involvering av kommuneledelsen i øvelser?

1. Kunnskap om kommunene, tidligere tilsyn, om kommunene følger opp tilsyn, øvelser, kommunediao, kompetanse/turnover i kommunene, etterspørsel fra kommunene selv og hendelser

2. Etter vår vurdering er effekten av tilsyn primært at samfunnssikkerhet settes på dagsorden, særlig i de kommuner vi er usikre på om dette blir tilstrekkelig prioritert. Vi erfarer at tilsyn er en driver for å gjennomgå og utvikle systemer og planverk - oftest i forkant av tilsynet. Videre mener vi tilsyn har effekt som virkemiddel ved turnover i kommunen. Tilsynet bidrar til at nytt personell blir kjent med status for kommunens arbeid på fagområdet.

3. Valg av kommuner til tilsyn er gjort ut fra når forrige tilsyn var gjennomført, i hvilken utstrekning kommunen har fulgt opp forrige tilsyn, om de har gjennomført øvelser eller annen tilgjengelig informasjon som tilsa at tilsyn var nødvendig. (Stikkord: Kompetanse, turnover, endret risikobilde og særlige hendelser.)

4. Vi tilbyr formøter med kommunene. Vi tilrettelegger møtet ifht. behov/ønsker. Dette er et tilbud til kommunene. De fleste takker ja. Vi gjennomfører forøvrig kurs for alle kommunene årlig, blant annet basert på erfaringer fra tilsyn. Kommunene tilbys veiledning før, under og etter tilsyn.

5. Vi synliggjør i vår invitasjon til øvelse av kriseorganisasjonen at den kommunale kriseledelsen er målgruppen. Den kommunale kriseledelsen inviteres også inn i den årlige øvelsen knyttet til ankomst av reaktordrevne fartøyer i Tromsø.

FylkesROS (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)**Rapportere på****FylkesROS**

Statsforvalteren skal:

- Redegjør for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan
- Redegjøre for status av scenario sikkerhetspolitisk krise/krig i fylkesROS.

FylkesROS for Troms og Finnmark ble ferdigstilt i 2021. Oppfølgingsplanen revideres årlig, men vi har ikke fått grepet fatt i så mange av de identifiserte tiltakene som ønsket. Det skyldes primært at møtene i Fylkesberedskapsrådet i hele 2022 har fokusert på den sikkerhetspolitiske situasjonen i Norge og konsekvensene av krigen i Ukraina.

Vi ferdigstilte høsten 2022 en egen ROS-analyse med scenario sikkerhetspolitisk krise/krig. Denne er gradert etter Sikkerhetsloven. Tiltaksplan er integrert i analysen. Analysen ble blant annet lagt til grunn for HV-17 sin øvelse med HV-staben høsten 2022.

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringsplanen (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)

Rapportere på

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringen

Statsforvalteren skal:

- Redegjør kort for status på arbeidet med å tilrettelegge for enhetlig og systematisk tilnærming til samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeidet i oppfølging av kommunene.
- Redegjøre kort for status på arbeidet med å tilrettelegge for felles tilnærming og systematisk oppfølging av regionale aktører.

Til tross for at vi innen samfunnsikkerhet og beredskap er lokalisert på to kontorsteder (Vadsø og Tromsø) har vi klart å etablere gode rutiner, systemer og arbeidsmåter. Vi bruker i stort mon digitale plattformer i vårt daglige samvirke internt, med kommuner og regionale aktører. Dette er både tidsbesparende og kostnadsbesparende.

Vi har, for å sikre enhetlig og systematisk tilnærming til kommunene, utarbeidet rutiner for oppfølging av kommunene i tilsyn, øvelser og veiledning. Det er utarbeidet varslingsrutiner og veiledningsmaterieill som benyttes dette arbeidet. Disse rutinene ajourholdes fortløpende.

Det er foretatt en arbeidsfordeling mellom ansatte i samfunnsikkerhets- og beredskapsstaben hvor vi har tatt hensyn til den enkelte sin fagkompetanse. Dette for å få en best mulig utnyttelse av den samlede kompetansen i enheten og for å sikre best mulig oppfølging av kommunene.

Embetet har en tverrfaglig tilsynsgruppe som har som oppgave å se på en mer enhetlig tilnærming i embetets utøvelse av tilsyn med kommunene. Samfunnsikkerhets- og beredskapsstaben inngår i denne tilsynsgruppen.

Arbeid med enhetlig oppfølging av kommunene i saker etter PBL har stort fokus i embetet. Samfunnsikkerhets- og beredskapsstaben er representert i gruppa "Bærekraft og samfunn".)

Når det gjelder en enhetlig og systematisk tilnærming i embetet, viser vi også til punkt 3.1.1.2.

Vi har utarbeidet systemer og rutiner for dialog med Fylkesberedskapsrådet. Vårt Fylkesberedskapsråd kan ved behov deles i to: ett for Troms og ett for Finnmark.

Oppfølging av tiltaksplanen til FylkesROS, både åpen og lukket del, er et viktig grunnlag for blant annet systematisk oppfølging av regionale aktører, blant annet i FBR møter.

Når det gjelder utvikling av samarbeid, rutiner osv. knyttet til sikkerhetsgraderte forhold, vil vi fortsatt i stor utstrekning måtte møtes fysisk, men introduksjonen av NBN har bedret situasjonen.

Vi tar initiativ til samarbeid med enkeltaktører på regionalt nivå. Dette for å tilrettelegge for felles tilnærminger knyttet til samvirke, forebygging/beredskap og hendelseshåndtering. Vi kan her nevne arbeidet med å videreføre Nordnorsk Skredovervåking i 2022. Vi erkjenner at vi ikke har kapasitet til å gjennomføre dette så systematisk som vi ønsker.

Gevinstrealiseringsplanen: Tilsyn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er gjort for å øke kvaliteten og sikre lik praksis på tvers av statsforvalterne og hvilke grep som er tatt for å øke tilsynsaktiviteten.

Vi har etter sammenslåingen fått utarbeidet en rutine som sikrer enhetlig praksis på tilsynsarbeidet, og alle tilsyn blir gjennomført i henhold til HMS-etatens retningslinjer for tilsyn og etter veiledning fra Miljødirektoratet. Vi har fokus på risikobaserte tilsyn og deltar på opplæringsdager på tilsyn i regi av Miljødirektoratet og deltar også i nasjonalt tilsynsforum. For å effektivisere mht. reisekostnader utarbeider vi et kart over tilsynene i fylket og planlegger tilsyn ut i fra dette, slik at vi kan gjennomføre flere tilsyn når vi reiser til et område.

Gevinstrealiseringsplanen: Veiledning av kommunene (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er innført for å bedre veiledningen av kommunene og hvilke resultater tiltakene har ført til.

Vi har gjennomført veiledningsprosjektet Fin (Ferdseil i natur) i perioden 2020-2022. I prosjektet har vi jobbet sammen med kommunene for å øke kompetansen på motorferdselregelverket, naturmangfoldloven og forvaltningsloven. Prosjektet har bidratt til å sette kommunene bedre i stand til å fatte lovlige og kontrollerbare vedtak. Vår erfaring er at prosjektet har bidratt til å sette kommunene bedre i stand til å fatte lovlige og kontrollerbare vedtak.

Fremmede organismer (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Status på gjennomførte tiltak mot fremmede organismer.

Se tabell under.

Fremmede organismer

Beskrivelse av tiltak (som meldt inn i ESS)	Oppfølging av overordnede kriterier	Art/artsgruppe	Type tiltak	Vurdering av gjennomført tiltak	Sum brukt
Bekjempelse av kjempespringfrø i Midt-Troms og fremmedartsjakt i Målselv og Senja	Fremmede arter utenfor verneområdene	kjempespringfrø	Bekjempelse	God effekt. Statsforvalteren inngikk kontrakt med Målselv kommune, som igjen hadde avtale med grunneierlag som gjennomførte tiltakene. I tillegg fremmedartsjakt med registreringer i artsobservasjoner og premier. Dessverre ble fakturadato satt i 2023, slik at deler av beløpet 36200 - av 49033 - går på regnskap for 2023. Viktige naturtyper i området: Flomskogsmark, strandeng, rik åpen jordvannsmyr, kantsoner langs elver og bekker.	49 033
Bekjempelse av sandlupin ved Syltefjorddalen naturreservat - Båtsfjord kommune.	Fremmede arter utenfor verneområdene	Sandlupin	Bekjempelse	Noe effekt. Plantene ble slått ned et par ganger i løpet av sesongen, og dette hindret trolig frøspredning. Det ble forsøkt fjernet hele planter med rot, men pga. grusen de stod i, var dette et vanskelig arbeid. Det var opprinnelig planlagt at en skulle få fjernet alle plantene med røtter, men dette ble ikke gjennomført, da SNO og nasjonalparkforvalter hadde ansvaret og de ønsket å benytte seg av metoden der plantene slås ned et par ganger i året. Kostnadene gikk til nødvendig utstyr for å slå plantene.	7 832
Bekjempelse av fremmede arter nær verneområdene jf. kart oversendt fra Miljødirektoratet: 1) Trondenes ved Laugen LVO.	Fremmede arter utenfor verneområdene	Tromsøpalme, rynkerose og sandlupin	Bekjempelse	God effekt. Tiltakshaverne mente at arbeidet var lettere enn de hadde fryktet, og fikk tatt for seg større felt enn forventet. Det ble fjernet rynkerose og sandlupin jf. Miljødirektoratets kart. I tillegg ble det fjernet mye tromsøpalme i Trondenes verdifulle kulturlandskap og omegn. Det ble benyttet grave-metoden, der rot og vekstknute kuttet i to, og planten dersom uten frø, kan ligge igjen på bakken. Dette vil gi 90 % suksess for lokal bekjempelse, og en vil ta for seg flere områder i 2023, både i dette området og i Laugen landskapsvernområde, der det også ble gjennomført tiltak i 2022.	33 340
Bekjempelse av fremmede arter nær verneområdene jf. kart oversendt fra Miljødirektoratet/NINA. (https://arcg.is/aiqW) 2) Lakselvbukt naturreservat og Skognesvågen naturreservat	Fremmede arter utenfor verneområdene	Hagelupin	Bekjempelse	God effekt ved Lakselvbukt NR. SNO fant sandlupinene og fjernet dem. Det var ingen kostnader knyttet til tiltaket. Det vil trolig bli behov for en sjekk til neste år, om det kommer opp enkeltplanter. For Skognesvågen NR ble ikke plantene funnet. Naturreservatet vil gjennomføres nærmere i 2023. Det gjenstår da tromsøpalme ved Fjeldalslia NR, Tjeldsund, og rynkerose ved Latharimoen NR i Alta, som vi også ønsker å prioritere i 2023, da det ikke ble tid i 2022. Tre av registreringene i kartet prioriteres ikke. To av disse har status PH i fremmedartslista (tunbalderbrå ved Målselvtløpet NR, og skogforglemmegei ved Vassbotndalen NR. Rynkerose i Harstad (Trondenesveien) i boligfelt prioriteres heller ikke.	0
Bekjempelse av tromsøpalme i Tromsø kommune	Fremmede arter utenfor verneområdene	tromsøpalme	Bekjempelse	Svært god effekt. Prosjektet har vært gjennomført en årrekke, og vi får mye igjen for midlene vi går inn med.	22 356
Bekjempelse av sandlupin og hagelupin i Kvænangen og Nordreisa	Fremmede arter utenfor verneområdene	Sandlupin og hagelupin	Bekjempelse	God effekt.	28 396
Driftsmidler - lønn og adm kost 7 %	Fremmede arter utenfor verneområdene		Bekjempelse	God effekt. Oppstart av flere nye prosjekter som vil fortsette flere år fremover.	45 210
					186 167

Truede arter (fra kapittel 7.3.5.4 i TB)

Rapportere på

Status på gjennomførte tiltak for å ta vare på truede arter og naturtyper

Vi viser til tabellen under og teksten i rapportering for 3.1.4.2 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres.

Truede arter og naturtyper

Art/naturtype	Ref. nr.	Type tiltak	Omfang av tiltaket	Navn på område	Effekt av gjennomført tiltak	Sum
Horndykker		Kartlegging av hekkelokalteter	52 lokaliteter	Utvalgte lokaliteter i Troms som følges opp årlig	Bedret kunnskapsgrunnlag	80 000
Horndykker		Kartlegging av hekkelokalteter	Lokaliteter i Vestvågøy, Vågan, Sortland, Øksnes, Bø og Andøy kommune i Nordland fylke	Utvalgte lokaliteter i Nordland	Bedret kunnskapsgrunnlag	50 000
Horndykker		Kartlegging av hekkelokalteter	oppfølging av lokaliteter i Gjøvikområdet	Gjøvikområdet	Bedret kunnskapsgrunnlag	80 000
slåttemarker		Kartlegging, skjøtelsesplaner og revidering skjøtelsesplaner		Skårfvaggi/Skardalen UKL (Slåttemark 1-5), Skårfvaggi/Skardalen øst/vest (Kåfjord)	Kartlegging gjennomført. Ny kunnskap. Noen av områdene kvalifiserer kanskje ikke til slåttemarker	92 150
slåttemarker		Kartlegging og skjøtelsesplan	Kartlegging gjennomført, og skjøtelsesplan utarbeidet i tråd med plan. Innspill fra Kvæfjord kommune. I utvalgt kulturlandskap.	Strand, Skallan-Rå UKL (Kvæfjord)	Kartlegging gjennomført, og skjøtelsesplan utarbeidet i tråd med plan. Innspill fra Kvæfjord kommune. I utvalgt kulturlandskap. Sikre leveområder viktig naturmangfold	20 500
slåttemarker		Kartlegging og revidering skjøtelsesplan	Området har vært skjøttet mange år, men bare deler av dette. Det var ønskelig med en revidering av skjøtelsesplanen som er tilpasset eksisterende skjøtsel. Tilskudd gis årlig.	Stabbursnes (Porsanger)	Kartlegging gjennomført, og skjøtelsesplan utarbeidet i tråd med plan. Sikre leveområder for viktig naturmangfold	20 000
slåttemarker		Skjøtelsesplan	Utarbeiding av skjøtelsesplan for slåttemark B-verdi som er kartlagt innenfor Goarahat-Sandvikhalvøya utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Kartlagt i 2015. 2,2 dekar	Kovenleahki (Porsanger)	Kartlegging gjennomført, og skjøtelsesplan (revidering) utarbeidet i tråd med plan. Innenfor utvalgt kulturlandskap. Eies av FEFO. Innspill fra Porsanger kommune. sikre leveområder for viktig naturmangfold	12 300
kystlynghei		Kartlegging, forskning og skjøtelsesplan	Kartlegging av mulig kystlynghei i nord, skjøtelsesplan og mal for skjøtelsesplan for Nord-Norge. FOU-prosjekt	Nordstøya, Harstad	Feltarbeid gjennomført. Innspill fra Mons Kvamme, nasjonal koordinator kystlynghei. Mer kunnskap om kystlynghei i nord	162 000
slåttemarker		Skjøtelsesplan	Utarbeiding av skjøtelsesplan for slåttemark A-verdi som har vært skjøttet i ca. 10 år og får tilskudd.	Smalfjordsletta, Tana	Feltarbeid gjennomført, og skjøtsel utarbeides i tråd med plan. Opprettholde viktig naturmangfold	33 280
slåttemarker mm		Reiser Befaring med referansegruppe UKL	Befaring på slåttemarkslokalitet som har vært delvis skjøttet i Skoltebyen utvalgte kulturlandskap. Befaring Goarahat - Sandvikhalvøya UKL. Befaring Smalfjordsletta Tana.	Skoltebyen, Sør-Varanger, og Goarahat - Sandvikhalvøya, Porsanger, Smalfjordsletta, Tana	Gjennomført. Området har vært kartlagt og det skal utarbeides skjøtelsesplan i år i regi av Sør-Varanger kommune. Veiledning drivere.	4 652
slåttemarker		Fagrådgivning inkludert informasjonstiltak			Inngått kontrakt med NIBIO. Gjennomført høsten 2022.	81 420
slåttemarker		Webinarer skjøtsel av slåttemark i nord	Digitale webinarer. Kommunikasjon - informasjonstiltak. Målgruppe: grunneiere, drivere og kommuner (forvaltning) i Nordland og Troms og Finnmark.		Gjennomført 8.12 og 12.12. Tema skjøtsel slåttemark i nord - 50 og 52 deltagere. Netverksbygging og kunnskapsformidling	16 527
slåttemarker		Regional skjøtelsesgruppe	Møter, drift, kurs og reiser. Gjennomført to møter, et møte i mai og et i september 2022		Gjennomført to møter, et møte i mai og et i september 2022. Netverksbygging og kunnskapsformidling	10 000
slåttemarker		Innlegging av registrerte naturtyper i Naturbase	Hovedsakelig internt arbeid, men i samarbeid med konsulenter og kommuner. Gjelder slåttemarker kartlagt de siste årene. Frist 1.juni 2023.	Porsanger	Innlegging av registrerte naturtyper i Naturbase. Det ble i 2022 lagt inn 40 nye naturtypelokaliteter i Porsanger kommune i Naturbasen, hvorav 4 av disse var slåttemarker. Styret kunnskapsgrunnlag for arealforvaltningen.	0
Slåttemarker og kystlynghei		Kontrakter, drift skjøtelsesgruppe, befaringer, informasjonstiltak, oppfølging fagrådgiver, veiledning kommuner og grunneiere, møte ang. kystlynghei med Artsdatabanken m.fl.				45 000
						707 829

Fellingstillatelser på rovviltområdet (fra kapittel 7.3.5.5 i TB)

Rapportere på

Fellingstillatelser på rovviltområdet

I 2022 ble det fattet 17 vedtak om skadefelling i region 8. 4 i Troms og 13 i Finnmark. Av de 17 ble det gitt 9 fellingstillatelser, 3 av disse ble gitt i samme skadesituasjon på bjørn i Tana. Det har blitt oversendt fire klager på fellingstillatelser til miljødirektoratet. Fordelt på rovviltarter er 12 vedtak på gaupe, ett på kongeørn og fire på bjørn. I region 8 er det gaupe som det søkes desidert mest om skadefelling på.

I løpet av 2022 er det flere som har ønsket eller planlagt å søke om skadefelling, som vi gjennom dialog «avverger», slik at de aldri blir levert. I disse tilfellene gir vi tilbud om et skriftlig avslag dersom de ønsker det, slik at de kan klage. Vi får sjelden søknader om skadefelling på jerv. Perioden med dokumenterte tap til jerv overlapper ynglingstiden og tiden det er lisensjakt.

Rovvilt

	Antall skadefellings søknader	Antall avslag	Antall tillatelser	Andel innvilgende
Jerv	0			
Gaupe	12	6	6	50 %
Bjørn	4	1	3	75 %
Ulv	0			
Kongeørn	1	1	0	0 %
Totalt	17	8	9	

Status på aktivitet og gjennomførte tiltak mot fremmede treslag i verneområder (fra kapittel 7.3.5.6 i TB)

Rapportere på

Status på aktivitet og gjennomførte tiltak mot fremmede treslag i verneområder.

I Lindovara naturreservat ble forekomsten av norsk gran (ca. 60 trær) ringbarket. Effekten av dette er at trærne etter hvert vil dø og frigjøre plass for den naturlige vegetasjonen, og at det ikke lenger er spredningspotensialet fra denne forekomsten i naturreservatet.

Det ble gjennomført taksering av granfeltene i Målselvtløpet naturreservat. I tillegg ble det undersøkt med grunneierne om de ønsket å ta ut grana selv, eller om de var interesserte i at Statsforvalteren organiserte uttak. For to av feltene var grunneierne ikke interesserte i å ta ut selv, og ønsket at Statsforvalteren organiserte dette. For det siste mindre feltet, ønsket grunneieren å ta ut dette selv, men ikke før grana ble hogstmoden. Det ble gjennomført befaring med en av foretakene i rammeavtalen. Det ble innhentet tilbud på uttak av granplantefeltene. Det gjenstår å få på plass skriftlige avtaler med grunneierne og med foretaket som skal ta ut grana. Selve gjennomføring av prosjektet ble utsatt til 2023.

Redusert forekomst av fremmede treslag i verneområder

	Kystlynghei	Løvskog	Myr	Furuskog	Annet	Sum
Antall verneområder	0	0	0	1	0	1
Anslag volum hogd (m3)						0
Anslag areal hogd (dekar)	0	0	0	1	0	1
Anslag andel sitkagran (%)						0
Anslag andel norsk gran (%)	0	0	0	100	0	100
Anslag andel andre treslag (%)						0

Status for arbeidet med avfallsplan i havn (fra kapittel 7.3.5.7 i TB)

Rapportere på

Status for arbeidet med avfallsplan i havn

Opplaget med (to) dedikerte saksbehandlere som bistår øvrige fylker med dette arbeidet er fornuftig og ressurseffektivt, og gir trolig en bedre måloppnåelse og miljømessig bedre effekt.

Avfallsplaner i havner

Type havn	Totalt antall	Uten krav om avfallsplan	Med krav om avfallsplan	Har godkjent avfallsplan	Mangler godkjent avfallsplan
Nærings- og industrihavn	306	59	247	22	225
Fiskenhavn	226	5	221	30	191
Trafikkhavn	75	74	1	1	0
Småbåthavn	845	644	201	25	176
Sum	1 452	782	670	78	592

Status for bedre tilstand og kunnskap om vannforekomstene (fra kapittel 7.3.5.8 i TB)

Rapportere på

Status for bedre tilstand og kunnskap om vannforekomstene

Se tabell.

Vannforvaltning

År	Driftsmidlene vil brukes opp i løpet av året	Midlene er brukt til
2022	250000	Lønn til arbeid med vann-nett

Status på bruk av tilskuddsmidler for tiltaksorientert overvåking etter vannforskriften (fra kapittel 7.3.5.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på bruk av tilskuddsmidler i henhold til behovsinnmelding gjennom ESS for tiltaksorientert overvåking etter vannforskriften (kapittel/post 1410.21).

Overvåking under vannforskriften

Delprogram/område/prosjekt	Antall stasjoner	Sum tilskudd (beløp)	Sum brukt (beløp)	Beskrivelse av gjennomført overvåking
Balsfjorden- forprosjekt samordnet overvåking	4	300 000	300 000	Fire bløtbunnsstasjoner prøvetatt og rapportert i 2022. Følges opp med oseanografiske målinger høst-vinter 2022-2023. Forslag til samordnet overvåkingsprogram leveres juni 2023. Statsforvalteren påser at data leveres til Vannmiljø senest juni 2023.
Landbrukspåvirkninger- Manndalen og Kjoselva	11	402 000	402 000	Gjelder landbrukspåvirkninger. Vannkjemi, begroingsalger, bunndyr og bakteriologi. Statsforvalteren har dialog med leverandør og påser at data blir levert i Vannmiljø primo 2023.
Landtransportert forurensning fra Russland- Pasvikelva, innsjøer på Jarfjord og Karpelva	17	600 000	574 960	Gjelder påvirkning fra smelteverket i Nikel. Langtidsserie i Pasvikelva: vannkjemi og bunnsfauna. Karpelva: Vannkjemi og fisk. Jarfjordfjellet: Vannkjemi, fisk, bunnsfauna og planteplankton. Data levert til vannmiljø.
Grense Jakobselv	6	150 000	53 000	Overvåking gjelder påvirkning fra smelteverk Nikel og pukkellaks. Vannkjemiundersøkelser. Tilleggsfinansiering fra KLD: 45000,-. Data leveres til vannmiljø i 2023.
Tanaelva- langtidsserie- vannkjemi	3	48 000	0	Ble dekket i sin helhet av Tana kommune (kr. 205.000,-). I tillegg inngår stasjoner i Finland.
Administrativ kostnadsdekning 2022	0	0	105 000	Viser til tidligere korrespondanse med saksbehandlere hos dere om embedets regler for adm kostnadsdekning. Vil bli endret fra 2023 pga. endrete regler for alle embeter
	41	1 500 000	1 434 960	

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd (fra kapittel 7.3.5.10 i TB)**Rapportere på**

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd

Ingen anmeldte lovbrudd i 2022.

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal:

- Gis en spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene.
- Redegjøres kort for fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i søknads- og rapporteringsportalen Prosjektskjønn, og formidling av resultatene.
- Gis en omtale av virkninger og resultater av prosjektene.

Det er fortsatt et stort behov for omstilling i kommunene i fylket, og spesielt gjelder dette kommunene i gamle Finnmark fylke. Ved tildeling av prosjektskjønnsmidler prioriterte vi også i 2022 prosjekter der kommunene går sammen for å utvikle sitt interkommunale samarbeid, spesielt innenfor områdene digital infrastruktur og digitalisering av tjenester, kommunal planlegging, barn og unge - fyrtårnsatsinger og barnevern.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark fordelte gjennom Prosjektskjønnsportalen 18,4 mill. kr. i 2022. Av de 33 søknadene vi mottok, fikk 23 prosjekter innvilget støtte. Av disse var 21 samarbeidsprosjekter, der to eller flere kommuner gikk sammen om å søke.

Det ble i tillegg fordelt 4,7 mill. kr. utenfor prosjektskjønnsportalen til digitaliseringsnettverket, interkommunale plankontor, samt de to samarbeidsprosjektene i Finnmark. I tillegg inviterte vi kommunene Karasjok og Kautokeino til å søke om skjønnsmidler for å utvikle et tettere interkommunalt samarbeid.

Virkninger og resultater:

Etablering av et digitaliseringsnettverk for Troms og Finnmark, med Harstad som vertskommune, begynner nå å ta form. Alle kommuner har fått tilbud om å inngå samarbeidsavtale med Harstad, og i ca. 30% av kommunene er avtalen behandlet og vedtatt av kommunestyrene. Vi antar at de aller fleste av kommunene vil slutte seg til samarbeidet i løpet av første halvår 2023.

Statsforvalterens satsing på etablering av interkommunale plankontor begynner å gi resultater. I Midt-Troms (kommunene Sørreisa, Dyrøy, Bardu, Målselv og Balsfjord) er det både tilsatt daglig leder og tre medarbeidere. I Nord-Troms (kommunene Lyngen, Kåfjord, Nordreisa, Skjervøy) er daglig leder av plankontoret tilsatt og ytterligere rekruttering i prosess. Plankontoret i Midt-Finnmark har også fått tilsatt daglig leder.

Statsforvalteren begynner nå å se resultater av vår oppfølging av flere av samarbeidsprosjektene i Finnmark. Kommunestyrene i Vestre-Varanger (Berlevåg, Båtsfjord, Tana og Nesseby) har vedtatt interkommunale samarbeidsavtaler på områdene IKT, barnevern, økonomiforvaltning og felles forvaltningskontor. Kommunene i Midt-Finnmark har vedtatt interkommunale samarbeidsavtaler felles plankontor og barnevern. Alle disse samarbeidene

skal iverksettes i løpet av første halvår 2023.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

I tillegg til de rapporterte sakene i tabellen mottar Statsforvalteren endel anmodninger om å foreta lovlighetskontroll av eget tiltak. Selv om disse ikke resulterer i en formell lovlighetskontroll, er det ofte nødvendig å innhente nærmere opplysninger fra kommunen for å vurdere om det foreligger grunnlag for å foreta en lovlighetskontroll. Ofte kan dette arbeidet være tilnærmet like ressurskrevende som om en formell lovlighetskontroll av eget tiltak ble gjennomført. Slike anmodninger svares ut med et brev som, i tråd med god forvaltningsskikk, gir en nærmere begrunnelse for hvorfor vi ikke vil imøtekomme anmodningen om å foreta lovlighetskontroll av eget tiltak.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	4	1	5
På eget initiativ	0	1	1

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Også i 2022 er spørsmål knyttet til habilitet vi mottar flest henvendelser om. Det er også mange spørsmål om forståelsen av innholdet i saksbehandlingsbestemmelsene som gjelder for folkevalgte organer.

Som følge av utviklingen med etablering av flere interkommunale samarbeid er det også mange henvendelser knyttet til kommunelovens bestemmelser om dette. Det er et stort behov for en ny veileder på dette området, som ikke bare redegjør for innholdet av lovbestemmelsene, men som også inneholder eksempler på avtaler som oppfyller de lovfaste krav til innhold, modeller for kostnadsfordeling og eksempler på vedtak om delegering av myndighet fra samarbeidskommune til vertskommune.

Veilederen som omhandler lovlighetskontroll er også moden for revisjon.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det skal også gis en kortfattet omtale av utviklingstrekk og utfordringer statsforvalterne ser i det interkommunale samarbeidet i fylke.

Statsforvalteren registrerer en utvikling der mange av de små og sårbare kommunene, spesielt i Finnmark, ser et økende behov for å løse sine oppgaver gjennom interkommunalt samarbeid. Dette gjelder blant annet innenfor områdene kommuneplanlegging, byggesaksbehandling, matrikkel, barnevern, IKT, økonomi og administrasjon.

Ansvar for å ivareta kommunens fire roller som samfunnsutvikler, tjenesteprodusent, myndighetsutøver og demokratisk arena er spesielt utfordrende for de minste kommunene med små og sårbare fagmiljø. Ansatte må ofte være generalister og dekke flere store og krevende fagområder. Risikoen er stor for at det i perioder kan mangle tilstrekkelig kompetanse og kapasitet på kritiske lov- og tjenesteområder.

Sammenhengende områder og beslektede oppgaver bør i sterkere grad ses i sammenheng enn tilfellet er i dag. Et bidrag til løsning av utfordringsbildet er, sett fra Statsforvalterens ståsted, at kommunene finner sammen i faste funksjonelle planregioner. Formålet med en slik organisering er at den skal være relevant for kommuneutvikling, både innenfor tilretteleggende samfunnsutvikling og innenfor tjenesteproduksjon, og motvirke regionale ubalanser og kommunalt utenforskap for de mest sårbare kommunene.

Vi mener derfor at vårt arbeid med å stimulere til økt interkommunalt tjenestesamarbeid og opprettelse av interkommunale plankontor er den rette veien å gå for at de små og sårbare kommunene skal kunne ivareta sine roller som samfunnsutvikler, tjenesteprodusent og rettssikkerhetsinstans.

Fylkesmannsembeter som samordner statlig innsigelse (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

Statsforvalteren har ikke funnet grunnlag for å avskjære innsigelser fra en regional statsetat.

Vår praktisering av samordning fører til at alle innsigelser oversendes for så å løses gjennom drøftinger mellom kommunen og den angjeldene sektormyndigheten. Statsforvalteren deltar alltid i disse drøftingene og kan gi råd om aktuelle løsninger, og ikke minst om betydning og vekt de enkelte innsigelser kan ha for planprosessen. Intensjonen er å redusere behovet for formell mekling som vil involvere mange flere personer og ressurser. De fleste innsigelser løses gjennom dialog med justeringer av plankart og bestemmelser.

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har <u>oversendt</u> innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er <u>løst</u> før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er <u>avskåret</u> av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater <u>fremmet</u> for kommunen
Antall planer totalt	75	0	0	75
Statsforvalteren	48	0	0	48
Avinor	9	0	0	9
Biskopene				
Direktoratet for mineralforvaltning				
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap				
Fiskeridirektoratet	1	0	0	1
Forsvarsbygg	2	0	0	2
BaneNor				
Kystverket	3	0	0	3
Luffartstilsynet				
Mattilsynet	2	0	0	2
NVE	8	0	0	8
Oljedirektoratet				
Politiet				
Riksantikvaren				
Statens vegvesen	2	0	0	2
Statsbygg				

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Vi viser til rapportering på resultatmål 3.3.1.1.2.1 og rapportering for juridisk seksjon under hovedmål 3. Gjennomsnittlig fristoverskridelse i sakene som ikke ble avgjort innen 12 uker, er redusert fra 149 dager i 2021 til 77 dager i 2022. Fristen ble ikke forlenget i noen saker.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
166	74	41	77	0	0	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2022 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Vi viser til rapportering på resultatmål 3.1.1.3.2.1 og rapportering for juridisk seksjon under hovedmål 3. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i reguleringsplansaker er redusert fra 222 dager i 2021 til 93 dager i 2022.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	14
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	93
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	6
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	2

Det skal rapporteres om lærlinger... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall lærlinger i 2022. Det skal også fremgå innenfor hvilke fag.

Vi hadde ingen lærlinger i 2022.

Gevinstrealisering på planområdet (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal gi en kort, årlig samlet vurdering og rapportering i årsrapporten på egen ressursbruk knyttet til arbeid med og medvirkning i planprosesser (som formidling, høringsuttalelser, dialog og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser). I tilknytning til rapporteringen på ressursbruk skal det også gis en vurdering av kvaliteten på arbeidet.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har organisert arealplanleggingen i en egen seksjon, som har bidratt til at ressursbruken er redusert med ca 40%, ved sammenslåingen av Troms og Finnmark. Men vi ser at ytterligere ressurs reduksjoner vil bidra til for liten medvirkning og en svekket planbehandling og veiledning ift. kommunale planer. Samtidig er vi veldig sårbar ift. samfunnsplanlegging og regional planlegging. Internt har embetet fastsatt egne planretningslinjer for behandling av alle type planer. Noen miljøområder i arealplanleggingen ligger fortsatt i fagavdeling, mens de andre fagområdene skal ivaretas i arealseksjonen. Dette krever god dialog internt for å opprettholde tillit i organisasjonen og knytte arbeidet til beslutningslinjen. Det er etablert god og tett dialog med Fylkeskommunen der Troms kontoret synes å ha en langt større aktivitet enn Finnmarkskontoret etter at administrasjonene er skilt ut som egne enheter etter vedtak i egen Fylkeskommunen. Antall medarbeidere i Tromsø hos FK er langt større en tilsvarende organisering i Vadsø. Denne todelingen vil uansett medføre en økt aktivitet med to planforum og en økt dialog gjennom at vi forholder oss til to kontorer.

Statsforvalteren ivaretar nasjonale og regionale interesser gjennom regionale planer og SPR på en god måte. Kvaliteten har forbedringspunkter innen juridiske vurderinger av planbestemmelser. Dette har vi tatt kontroll på og allerede forbedret i utgangen av 2022 og som vi har styrket inn i 2023. Planseksjonen er bemannet i dag som et minimum, kompetansen til medarbeidere er tilpasset forventninger i TB og HI. Avsatt tid med å veilede kommunene der vi har forventninger vil ha størst effekt på fremdriften i kommunalt planarbeid. For 2023 vil vi få utfordringer med å ivareta jordvern- og skoghensyn samt vurdere driftsforhold med landbruksfaglig kompetanse i planarbeidet i planseksjonen.

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av embetets arbeid...(2) (fra kapittel 7.3.7.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Generelt: Det gis tilbakemeldinger til plan på alle nivåer (både areal og samfunn) om universell utforming. SF har utarbeidet forslag til bestemmelser i reguleringsplan slik at kommunen kan følge opp i plan og byggeprosessen. I 2022 har vi behandlet 3 reguleringsplaner for skoler hvor vi, blant annet, har gitt tilbakemeldinger om BUFdir sin satsing "Veikart for en universelt utformet nærskolen" og de tilskuddsordninger som følger der. I forhold til boliger gir vi innspill om virkemidler i PBL med anledning til å stille krav - dette gjelder både for KPA og detaljregulering.

Vi viser for øvrig til rapporteringens pkt 3.1.1.11.1 folkehelse og kobling mellom universell utforming, folkehelse, barn og unge og fyrtårn satsingen, leve hele livet satsingen og samarbeid med Husbanken om boligpolitikk i fylket.

SF har vært en av 4 pilotfylker for implementering av CRPD i kommunene. Med oss i dette prosjektet hadde vi 4 kommuner: Nordkapp, Alta, Tjeldsund og

Harstad. Universell utforming er et sentralt virkemiddel i arbeidet med CRPD arbeidet.

Fylkesmannen skal gi en omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Nye regler om aktivitets- og redegjøringsplikten på likestillingsområdet trådte i kraft 1.1.2020. I årsrapporten for 2021 skal det redegjøres for arbeidet for likestilling i tråd med il de nye kravene for redegjøringsplikten, jf. hovedinstruksen pkt. 4.2.3 og pkt. 5.1.1.2, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 24 om offentlige myndigheters aktivitets- og redegjøringsplikt samt §§ 26 og 26 a om arbeidsgivers aktivitets- og redegjøringsplikt. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har utarbeidet veiledning og maler for det aktive likestillingsarbeidet og maler for redegjørelse.

Lenke: [Aktivitets- og redegjøringsplikten \(ARP\) \(bufdir.no\)](#)

Internt:

Vi jobber aktivt mot diskriminering og for å ivareta likestilling.

Mange av rapporteringskravene som ligger i ARP er ivaretatt gjennom våre nøkkeltallrapporter. Lønnsforskjeller etter blant annet kjønn, alder og stillingskoder er skissert. Det samme gjelder deltid. Vi har ingen som jobber ufrivillig deltid i vårt embete - alt er etter eget ønske eller behov.

Videre er vårt arbeid for inkludering og likestilling beskrevet gjennom rekrutteringsprosessene og arbeidet med lærlingeordning. Vi har også inngått samarbeidsavtale med NAV som omhandler å legge til rette for å få de som har falt utenfor arbeidslivet inn i arbeid.

Vi har ikke iverksatt systematisk arbeid sammen med tillitsvalgte/ansattrepresentanter som beskrevet i veilederen, og som skissert i årsrapport for 2021. Dette er blant annet på grunn av ressursituasjon. Vi forventer allikevel å kunne rapportere på punkt a-d på våre hjemmesider fra 2023, dersom dette ikke ivaretas fullt og helt gjennom årsrapporteringene fra og med 2023.

Eksternt (PLAN):

I forbindelse med uttalelser til ulike planer viser SF til kommunens plikter etter likestilling- og diskrimineringsloven. Dette gjøres ved å løfte likestilling som et gjennomgående perspektiv i kommunen som tjeneste leverandør og samfunnsutvikler. Universell utforming kobles inn i denne sammenheng. I 2022 har SF vært pilotfylke for CRPD hvor likestilling er sentralt.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på medianverdi og gjennomsnittstid på saksbehandlingen i håndhevingssakene per 31.12. Statsforvalteren skal kun rapportere på saker som gjelder brutt/ikke brutt aktivitetsplikt.

I alle saker som ble gjort vedtak i og der vi har konkludert med enten brutt eller ikke brutt aktivitetsplikt har vi en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 55 dager. Median ligger på 52. Vi har også i 2022 hatt svært mange håndhevingssaker og en økning fra et allerede høyt antall saker i 2021. I tillegg har vi hatt utfordringer med langtidssykemeldinger og vakanser. Til tross for dette, og på grunn av at vi prioriterer arbeidet med håndhevingssystemet høyt, har vi klart å holde saksbehandlingstiden nede på et akseptabelt nivå.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal beskrive vurderingene som var avgjørende for valg av:

- tilsystema
- omfang
- skriftlig eller stedlig tilsyn
- tilsynsobjekt

Barnehage:

Vi har gjennomført seks tilsyn etter barnehageloven. Alle har vært stedlige tilsyn, noen med formøter og alle med åpningsmøter, intervju og sluttmøter. I alle tilsynene er det konstatert lovbrudd, og vi vurderer å ha gjort riktige risikovurderinger.

Vi har gjennomført fire stedlige tilsyn med barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn. Tilsynene ble gjennomført i Nordkapp kommune, Senja kommune, Tjeldsund kommune og Hammerfest kommune. Her er alle deltemaene undersøkt. Alle tilsynene ble gjennomført med åpningsmøte, intervju og sluttmøte. I tillegg ble det gjennomført formøte med Hammerfest kommune og Senja kommune, der krav til kommunen ble gjennomgått. I alle fire tilsynene har styrene fra kommunale og private barnehager og representanter for barnehagemyndigheten vært informanter. Utvalg av kommuner og

tema er basert på opplysninger i BASIL, informasjon fra veiledere i Læringsmiljøprosjektet, kommunesammenslåinger, informasjon om omorganisering i kommunene og mange nye barnehagemyndigheter i kommunene. Vi har vurdert at risikoen for at barnehagemyndigheten ikke ivaretar ansvaret for å påse regeletterlevelse i barnehagene har vært høy. Konsekvenser ved brudd i barnehagemyndighetens ansvar for å påse, kan være at enkeltbarn ikke får oppfylt rettigheten sine og at ikke alle barn får et likeverdig og kvalitativt godt barnehage tilbud. Vi har også vurdert at korrigert praksis vil ha et stort nedslagsfelt og vil få positive konsekvenser for enkeltbarn og for alle barnehager i kommunen.

Vi har gjennomført to stedlige tilsyn med rett til spesialpedagogisk hjelp. Det ene tilsynet ble gjennomført med Nordreisa kommune og her ble alle tre deltema undersøkt, mens i Vardø kommune undersøkte vi to deltema; sakkyndige vurderinger og vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Begge tilsynene ble gjennomført med formøte der krav til kommunen ble gjennomgått, åpningsmøte, intervju og sluttmøte. Representanter fra foreldre, styrere, de som gjennomfører hjelpen og barnehagemyndigheten var informanter. Utvalg av kommuner og tema og kommuner er basert på opplysninger i BASIL, antall vedtak og kommunestørrelse, informasjon om omorganisering i kommunene, nye barnehagemyndigheter og opplysninger fra tilsyn i 2021. Vi har vurdert at risikoen for at kommunen ikke har oppfylt retten til spesialpedagogisk hjelp har vært høy på bakgrunn av ustabilitet hos de som er delegert myndighet til å fatte vedtak. Konsekvenser ved brudd på barns rett til spesialpedagogisk hjelp har stor betydning for enkeltbarnet, ved at det ikke får den hjelpen og støtten i læring og utvikling som det har behov for.

Skole:

Vi har gjennomført seks tilsyn etter opplæringsloven. Alle har vært stedlige tilsyn. Disse er gjennomført med formøter og alle med åpningsmøter, intervju og sluttmøter. I alle tilsynene er det konstatert lovbrudd, og vi vurderer å ha gjort riktige risikovurderinger.

->Tilsyn med læringsmiljø og internkontroll:

Vi har ført fire tilsyn med dette tema. Det er med Balsfjord kommune, Hammerfest kommune, Sør-Varanger kommune og Tjeldsund kommune. Vurderingen som lå til grunn for valg av tilsynsystema og tilsynsobjekt var i hovedsak de opplysningene vi fikk gjennom vår behandling av 9 A-6 saker. Vi lager oversikt over henvendelser vi mottar som gjelder psykososialt skolemiljø, og vi lager statistikk på hvor mange saker den enkelte kommune har og i de største kommunene også per skole. Denne oversikten danner sammen med resultat fra elevundersøkelsen grunnlaget for våre tilsyn. Når en skole eller en kommune har mange saker der vi avdekker mangler i lovforståelse og regelverksetterlevelse, vil dette kunne føre til at mange elever ikke får oppfylt sin rett til et trygt og godt skolemiljø. I mange tilfeller så vi at det ikke ble opprettet aktivitetsplaner når det var bedt om tiltak. Vi så også at det der var blitt opprettet aktivitetsplaner, så var ikke disse i tråd med kravene til innholdet.

Vi har videre tatt inn de to delpliktene som ikke er med i tilsynsopplegget til Udir i noen av tilsynene: Dette har vi gjort fordi vi gjennom våre 9 A-6 saker på disse skolene så at det var svikt i skolens plikt til å følge med. Det at skolene har gode rutiner for å følge med på elevens skolemiljø er avgjørende for at det blir satt inn tiltak tidlig nok og har dermed betydning for de andre delpliktene. Vi har gjennomført disse tilsynene på samme måte og sjekket opp kommunens interkontroll også knyttet til delpliktene følge med og gripe inn.

->Tilsyn med spesialundervisning:

Tilsyn med spesialundervisning er gjennomført i Vadsø kommune og Tana kommune. Bakgrunn for tilsyn med temaet var opplysninger vi fikk gjennom klage på vedtak om spesialundervisning. Vi så mangler både i sakkyndig vurdering, vedtak og gjennomføring i begge kommunene. Konsekvensene av manglende forarbeid i form av gode sakkyndige vurderinger vil få følgekonskvenser for elevenes spesialundervisning og vi har derfor vurdert at dette temaet er viktig for å sikre elevens rettigheter.

Oppfølging av restrisiko (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan de følger opp avdekket risiko som ikke er fulgt opp med tilsyn.

Vi viser til tidligere punkter der vi har redegjort for oppfølging og valg av virkemiddel og at tilsyn er innrettet med de temaer og omfang som er nødvendig basert på risikoen som er avdekket (3.3.3.1.1.1 og 3.3.3.1.2.2 i tildelingsbrevet). Vi tilpasser virkemidlene vi har målrettet inn mot den enkelte kommune, barnehage og skole. Vi følger opp avdekket risiko med tilsyn, veiledning, kommunebilder og kommunedialog, nyhetssendinger og generell informasjon på hjemmesidene våre.

På barnehageområdet har vi måtte redusere planlagt tilsynsaktivitet med to dokumenttilsyn på grunn av langvarig sykefravær. Det ene tilsynet skulle ha vært gjennomført med Hasvik kommune om hvordan kommunen fanger opp barn som har nedsatt funksjonsevne og som kan ha krav på individuell tilpasset barnehageplass. Det andre tilsynet skulle ha vært gjennomført med Storfjord kommune om sakkyndige vurderinger. Vi vurderer at avdekket risiko til en viss grad er fulgt opp ved at begge kommunene med PPT deltar i Kompetanseløftet og de har deltatt på våre samlinger og møter med barnehagemyndigheten. Disse to tilsynene er planlagt gjennomført i 2023 når vi er fulltallige igjen.

På skoleområdet har ett planlagt tilsyn med internkontroll og skolemiljø utgått da det viste seg at det pågikk kommunerevisjon med samme tema på denne skolen. Vi valgte da å gjennomføre samme tilsynet i en annen kommune. På grunn av stor saksmengde på håndhevingssaker og langtidssykemeldinger har vi ikke kunne gjennomføre alle tilsyn vi planla å gjøre, spesielt med tilsynsystema læringsmiljø. Vi følger likevel opp skoler og skoleeier med veiledning og er i dialog med disse i alle våre håndhevingssaker.

Noen kommuner følger vi tettere opp som følge av det vi avdekker, blant annet med egne møter med skoleeiere. I noen tilfeller er slik oppfølging med god veiledning noe vi kan gjennomføre raskere enn ved å varsle tilsyn. Vi kan ta opp konkrete forhold som nylig er avdekket og be kommunene ta tak i

dette med en gang og at de redegjør for oss hva de gjør for å rette opp forholdene. Vi sender også skriftlige henvendelser til kommune der vi viser til forhold vi er kjent med og at vi ut fra vår tilsynshjemmel ber de redegjøre for forholdet og hva de vil gjøre for å rette dette opp. I mange av disse sakene tar skoleeier tak i utfordringen og redegjøre for oss hva og hvordan de har tenkt å endre forholdene. Vi kan da avslutte vår oppfølging med et brev og konkludere med at vi ikke går videre ved å gjennomføre tilsyn. Dette er en effektiv og relativt lite ressurskrevende måte å sikre at mulige lovbrudd blir rettet opp så raskt som mulig.

Endring i praksis som ikke er i samsvar med regelverket (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan valgte virkemidler har ført til endring av praksis som ikke var i samsvar med regelverket.

Barnehageseksjon har som rutine å ha faste områdeovervåkings-møter hver fjortende dag hvor vi diskuterer alle våre kommuner. På grunn av langtidssykemelding ble denne rutinen ikke gjennomført siste halvår av 2022.

Vi har avdekket lovbrudd i alle tilsynene vi har gjennomført i 2022. Vi følger opp kommuner der det er avdekket lovbrudd og tilbyr veiledning. Tilsyn blir ikke avsluttet før vi finner det sannsynliggjort at det er etablert en lovlig praksis. Vi kan likevel se at enkelte kommuner gjøres det feil tolking av regelverket, selv om vi har hatt tilsyn på samme tema før. Årsaken kan være stor utskifting av nøkkelpersonell og lite barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonene. I de kommunene der det har vært stabilt er det sannsynlig at tilsynsaktiviteten har som effekt at praksisen endres.

Stor utskifting og mange nye barnehagemyndigheter både med og uten barnehagefaglig kompetanse i fylket, fører til manglende tilsyns- og veiledningskompetanse på barnehagefeltet. Ved gjennomføring av fagsamlinger for barnehagemyndigheter på tilsyn, veiledning og risikovurdering bidrar vi til å øke kompetansen hos barnehagemyndigheten og dermed også sannsynligheten for at regelverket følges.

I møter med sektor, nyhetssendinger, veiledningsmøter, fagsamlinger og ved henvendelser, vurderer vi at kompetanseheving er et viktig bidrag til å endre praksis som ikke er i samsvar med regelverket.

Ved oppfølging av BASIL avdekker vi mangelfull forvaltningskompetanse og regelverkforståelse, spesielt innenfor feltet dispensasjoner fra utdanningskravet og pedagognormen. Her følger vi opp med veiledning for å endre praksis.

I klagesaksbehandlingen er vi i kontakt med kommunen som barnehagemyndighet. Vi tilstreber oss å gi god veiledning i svarene slik at regelverkforståelsen styrkes gjennom prosessen. Ellers viser vi til rapporteringen i punkt 3.3.3.1.6.2

På skoleområdet har vi også avdekket mange lovbrudd i alle tilsynene. Vi legger stor vekt på at tilsynene skal gi en god innføring i det regelverket vi kontrollerer. I formøter går vi gjennom hva vi skal kontrollere og hva de ulike lovkravene betyr for skolene og kommunen som skoleeier. Vi gjennomfører alltid sluttmøter etter tilsynene der vi gjennomgår våre funn og konklusjoner. På sluttmøtene oppfordrer vi skolene til å ha med alle ansatte. Tilbakemeldingen fra skoler og kommuner er at dette er svært nyttig og at de både får en bedre innsikt i regelverket og forstår hva som mangler i egen praksis.

Vi følger også opp tilsynene ved at det skal dokumenteres at vedtatte pålegg er lukket. Her er det ofte dialog og det kan være behov for veiledning også i denne fasen av tilsynet. Vi mener derfor at våre tilsyn gir skolene og skoleeierne en bedre forståelse for regelverket og at dette fører til en positiv effekt.

Med et svært høyt antall håndhevingssaker ser vi ofte mangel på regelverketterlevelse og vi er tydelig i våre vedtak hva som mangler dersom vi kommer til at delpliktene ikke er oppfylt. Vi bruker erfaringen fra vår behandling av 9 A-6 sakene i veiledning av kommunene og vår faste månedlige nyhetssending er en viktig kanal ut til skoleeierne.

Embetet lager kommunebilder for hver kommune og her gjør vi en vurdering av status for barnehage og skole. Våre vurderinger danner grunnlag for det som tas opp med kommunens ledelse i disse møtene og vi mener det også her fører til bedre regelverketterlevelse hos skoleeierne.

Selv om vi fortsatt avdekker mange lovbrudd i tilsyn og har mange håndhevingssaker og klagesaker, vurderer vi at vi når fram med vår veiledning og at dette fører til praksisendring. Effekten av dette er at flere saker løses i kommunen på riktig måte.

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

På barnehageområdet hadde vi i 2022 13 klagesaker som vi tok opp til realitetsbehandling som klageorgan jf. bhl § 12:

7 var klager på vedtak om individuell tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne (bhl § 37)

2 klager på skyss (bhl § 36)

2 klager på vedtak om tilskudd private barnehager (egen forskrift)

1 gjaldt klage på dispensasjon fra utdanningskravet for pedagoger (egen forskrift).

I tillegg mottok vi en klage som skulle vært sendt til kommunen som førsteinstans jf. fvl § 32 a. Kommunen omgjorde i dette tilfellet eget vedtak. Vi har også fattet beslutning om avvisning av klage jf. fvl § 28 da vi ikke var klageorgan for denne type vedtak.

Selv om vi har hatt en økning på 44% av klagesaker på barnehageområdet, mottar Statsforvalteren fortsatt få klager utfra det store antallet enkeltvedtak

som blir truffet i de 39 kommunene i fylket. Det ble ifølge BASIL truffet 419 vedtak om spesialpedagogisk hjelp, hvorav ingen av disse er påklaget til Statsforvalteren i 2022. Og vi mottok kun 7 klager vedrørende vedtak og/eller gjennomføring individuell tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne, mens ifølge BASIL ble det truffet 315 vedtak i vår region. Resultatet av behandlingen av de 13 sakene vi behandlet var at vi stadfestet barnehagemyndighetens avgjørelse i 7 tilfeller, opphevet vedtaket i 4, og omgjorde i 2 tilfeller til gunst for barnet og da med hovedvekt på en barnets beste vurdering.

Vår erfaring er at det er stor variasjon ute i kommunene knyttet til lovforståelse av regelverket på barnehageområdet, men også kunnskap om generell forvaltningsrettslig kompetanse. Dette ser vi både ved veiledning, i våre tilsyn men først og fremst i vår klagesaksbehandling. Feilene er først og fremst knyttet til manglende opplysning av saken (fv § 17) men vi opplever også mangler vedrørende kravene til begrunnelse og dens innhold (fv §§ 24 og 25), for eksempel at det i liten eller ingen grad fremgår av vedtaket at man har foretatt en barnets beste vurdering.

Av tiltak vi har gjennomført for å sikre færre feil så vil vi nevne at vi har gjennomført individuell veiledning med saksbehandler-/barnehagemyndighet på Teams, vi har tatt opp tema knyttet til regelverk og saksbehandling på våre månedlige nyhetssendinger, vi har hatt det som tema på regelverkssamling, og også på sluttmøte i forbindelse med tilsyn. I tillegg gir vi jo skriftlig veiledning om lovforståelse og vår vurdering i de vedtakene som går tilbake til kommunene, enten om vedtaket stadfestes, oppheves eller omgjøres. Vi vil også nevne at vi organisatorisk har prioritert å ha en egen jurist på seksjon barnehage som har et spesielt ansvar knyttet til saksbehandling av klager og veiledning rundt regelverksforståelse.

På skoleområdet har vi hatt om lag samme antall klager som i 2021. Det er færre klager på skoleplassering i 2021, mens det er økning i antall klager på standpunkt. Vi mener våre vedtak om skoleplassering i 2021 gav skolene og skoleeierne god veiledning og at de er blitt bedre på saksbehandling. Når det gjelder klage på standpunkt har vi hatt en økning, og vi har en økning i andelen saker der vi opphever skolens vedtak. I 2021 opphevet vi 61% av vedtakene mens vi i 2022 opphevet 71% av vedtakene. Vi tror innføring av ny læreplan og at det var første året alle avgangselever ble vurdert etter nye læreplaner kan ha skapt usikkerhet hos faglærerne.

I klagen som gjelder spesialundervisning ser vi en økning i klager på gjennomføring. Skolene melder om store utfordringer med å få tilsatt vikarer eller erstatte lærere som slutter. Mange av skolene gir uttrykk for at de rett og slett ikke klarer å skaffe lærere og dermed blir spesialundervisningen redusert for mange elever. Dette er alvorlige lovbrudd som vi også følger opp overfor skoleeier i møter, ved tilsyn og det er blitt tatt opp i nyhetssendingene våre.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 14	0				
Barnehageloven § 53	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	2	0	2	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	1	0	1	0	0
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
Barnehageloven § 35	0				
Barnehageloven § 37	7	2	2	3	0
Barnehageloven § 38	0				
	10	2	5	3	0

I tillegg 3 klagesaker som omhandlet klage på skyss, jf. bhl § 36. I to av de stadfestet vi vedtakene, i den tredje opphevet vi . 2 saker ble besluttet avvist. Begge fordi de omhandlet tema utenfor bhl § 12, nærmere bestemt beslutning om avslag økonomisk støtte til en barnehage, og klage på manglende gjennomføring av type hjelp som falt utenfor vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Vi mottok også en klage der saken ble oversendt kommunen da de ikke hadde fått sjans til å behandle den som førsteinstans, jf. fv § 32 bokstav a. Kommunen traff deretter nytt vedtak i saken, og dette ble ikke påklaget. Vi har opplevd en økning i antall klagesaker fra 9 stk i 2021 til 13 stk i 2022. Fortsatt er det vedtak om individuell tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne som utgjør over halvparten av klagesakene.

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	2	0	0	2	0
	2	0	0	2	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	38	0	11	27	0
Spesialundervisning, § 5-1	9	8	0	1	0
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd	2	1	0	1	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	4	0	4	0	0
Tegnspråkopplæring, § 2-6	2	2	0	0	0
Skoleplassering, § 8-1	13	3	4	6	0
Skyss, § 7-1	5	1	4	0	0
Sum	73	15	23	35	0

Klagebehandling - Vidaregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type sak	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialundervisning, § 5-1	1	0	0	1	0
	1	0	0	1	0

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på hvordan de har forvaltet tilskuddsordningen, jf. alle underpunkt i punkt 5 i de forskriftsfestede retningslinjene. I tillegg skal statsforvalteren vurdere hvordan samarbeidsforum har fungert og i hvilken grad kompetansetiltakene er forankret i en langsiktig felles plan i samarbeidsforum. Statsforvalteren skal gi sin vurdering av hva som karakteriserer barnehage- og skoleeiere som ikke deltar i ordningen.

Statsforvalteren skal også tabellrapportere på fordeling av midler og deltakelse på kompetansetiltak i 30-prosentdelen i regional ordning for barnehage.

Statsforvalteren har gjennomført digitale og stedlige møter for aktuelle målgrupper i sektor og aktørene i samarbeidsforaene for å formidle overordnede nasjonale intensjoner, rammer og føringer for ordningen. Vi har etablert et strukturelt samarbeid sammen med UiT Norges arktiske universitet for å legge til rette for lokalt samarbeid mellom barnehager og skoler og universitetet. Samisk høyskole deltar i dette samarbeidet. Samarbeidsforaene har hatt felles møte med UiT og Samisk høyskole for å bli bedre kjent med hvordan de har rigget/skal rigge seg til for å følge opp deres arbeid med ordningen og for å avklare videre arbeid med lokal kompetanseutvikling i barnehage og skole. Det er avtalt at vi skal samarbeide med universitet og høyskolen om å gjennomføre en felles konferanse i 2023 med aktuelle tema knyttet til tilskuddsordningen, som også aktuelle andre aktører i sektor vil bli invitert til.

Embetet har egne samarbeidsforum for ReKomp og DeKomp. Et felles samarbeidsforum for ReKomp og DeKomp utgjør samarbeidsforum for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Statsforvalteren er sekretariat for alle samarbeidsforumene i fylket.

Innenfor tilskuddsordningen jobber vi ut fra felles overordnet plan for ordningen. Videre har samarbeidsforum for hver av delordningene laget sin langsiktige plan. Prioriteringene i disse er gjort ut fra analyse av utfordringsbildet i hele fylket. Den overordnede planen og de langsiktige planene skal bidra til å ha søkelys på de lokale behovene og å samarbeide og se sammenheng på tvers av ulike kompetansetiltak i embetet.

Vi har fattet vedtak og tildelt midler til tilskuddsmottakere i tråd med innstillingene fra samarbeidsforaene, kriteriene for ordningen og instruksen for forvaltningen. I tillegg har vi fattet vedtak og tildelt midler til de internasjonale skolene.

Vi legger ut oversikt over tiltak, planer og rapportering på hjemmesiden vår for å bidra til transparens.

Fra og med 2024 deles fylket igjen til Troms fylke og Finnmark fylke. I etableringen av nye fylkesvise samarbeidsforum, vil vi følge opp med sektor muligheten for å ha ett felles forum for tilskuddsordningen.

Dekomp

Representasjonen i samarbeidsforum som vi innførte før 2021, er videreført. Samarbeidsforumets sammensetning med tanke på representativitet, hensiktsmessig størrelse og bedre balanse mellom eiere, UH og organisasjoner har medvirket til at forumet er blitt et mer aktivt og reflekterende organ i vurderingen av behov og i arbeidet med å sikre at tilskuddsordningen blir treffsikker ut fra lokale behov og etter den langsiktige planen.

Både i rapportering for 2022-midler og behovsmeldinger for 2023- midler ser vi en positiv utvikling når det gjelder skolene i fylket og på Svalbard sin deltakelse og oppfølging av lokal kompetanseutvikling.

I 2022 var det sju private skoler som ikke var deltakere i ordningen. Vi følger opp disse særskilt med informasjon om ordningen og veiledning ved behov.

Behovsmeldingene og midtveisevaluering viser at kompetansebehov er vurdert eller skal vurderes. I de aller fleste tilfeller er dette basert på faglig dialog med UH. Vi vurderer imidlertid at det ikke sikres godt nok at de ansatte involveres i vurdering av de lokale kompetanseutviklingsbehovene. Det er fortsatt tilfeller der kun regionkoordinatorer og eiere er involvert i vurdering av behov. Vi vurderer at flere partnerskap bedre må sørge for at de ansatte involveres i de lokale vurderingene av kompetanse-utviklingsbehovene, og at tiltakene fremmer kollektive prosesser for profesjonsutvikling som utvikler den enkelte enhet. Dette har vi fulgt opp i møter vi har hatt med sektor der involvering av ansatte og at tiltakene skal bidra til å fremme kollektive prosesser har vært sentrale tema. Vi vil følge dette opp videre i vårt samarbeid med UH og møtepunkter med aktørene i sektor.

Videre ser vi at heller ikke i kjemeområdet for nordsamisk språk og kultur, ivaretas samiske perspektiver tilfredsstillende i alle vurderinger av kompetansebehov. Vi mener dette delvis har sammenheng med hvordan den sentrale rapporteringsmalen er utformet. Dette har vi tatt opp i møter med Utdanningsdirektoratet. I ny rapportmal som er under utarbeidelse, er dette ivaretatt på en bedre måte, etter vår vurdering. Videre må aktørene i ordningen bevisstgjøres ytterligere når det gjelder samiske perspektiver og at det er et overordnet mål for ordningen at disse skal ivaretas. Dette gjelder hele landet, og ikke bare i Troms og Finnmark. Vi har gjennomført møte med sektor og partnerskapene der Samisk høyskole har bidratt med kompetanse påfyll på temaet. Vi følger opp dette i videre møter med sektor og partnerskapene.

Vi bistår samarbeidsforumet i å følge opp at prioriteringene av tiltakene skal møte de lokale behovene etter langsiktig plan og rapporteringene/midtveisevalueringene. Av midtveisevaluering 2022 ser vi at eier og UH drøfter hvilke tiltak som skal settes inn etter vurdering av de lokale behovene. I noen tilfeller har partnerskapene ennå ikke kommet til fasene med å planlegge og gjennomføre tiltakene. Samarbeidsforumet følger dette opp i arbeidet med videre innstilling av sin prioritering av tiltak.

Behovsmeldinger og rapporteringene viser at tiltakene gjennomføres i partnerskap med UH. Samarbeidsforumet og Statsforvalteren sikrer dette i det videre arbeidet med innstilling om prioritering av tiltak og vedtak og tildeling av midler.

Samarbeidet med lokal UH (UIT og Samisk høyskole) har etter Statsforvalterens oppfatning blitt videreutviklet og enda bedre i 2022. Begge institusjoner bidrar aktivt i arbeidet med å gjøre ordningen kjent og til sektors forståelse av lokal virksomhetsbasert kompetanseheving, samiske perspektiver og voksnes læring. De bidrar aktivt i samarbeidsforumets arbeid når det gjelder analyse av utfordringsbildet i vår region. De har også bidratt med faglige innlegg i Statsforvalterens arrangementer/fagsamlinger for sektor. Imidlertid uttrykker begge institusjonene at det kan være utfordringer når det gjelder kapasitet innenfor ordningen. De bruker betydelige ressurser på administrasjon av ordningen inkludert arbeid i samarbeidsforumet, og de må balansere behovet for å dekke behovet for kompetent personell både i kjerneoppgaver internt og som partnere i tilskuddsordningen.

Vi har jobbet systematisk for å øke kunnskap og forståelse for ordningen hos alle aktører i ordningen. Dette må imidlertid vedlikeholdes i fortsettelsen, da turn-over i sektor i fylket er stor, og mange lokale ansvarshavere er nye. Vi må derfor fortsatt sørge for at alle i sektor har god kompetanse på ordningens innretning og forvaltning. Det er fortsatt behov for å ha oppdaterte langsiktige planer som er i tråd med formålet og målsettingene for ordningen sett opp mot utfordringsbildet i fylket vårt.

Samarbeidsforumet og Statsforvalteren må ha søkelys på føringer i langsiktig plan - og se fylket under ett og oppdraget med å utjevne forskjeller slik at det blir et likeverdig tilbud til alle barn/elever. Videre må vi fortsette å peke på at tiltakene skal fremme kollektive prosesser for profesjonsutvikling som utvikler de enkelte enhetene.

Rekomp

Ved å gjennomføre en stedlig og digital konferanse i samarbeid med UIT - Norges arktiske universitet, om inkluderende barnehage miljø, har vi fått gode tilbakemeldinger fra sektor. Vi får også gode tilbakemeldinger på stedlige informasjonsmøter, som vi har arrangert syv steder i fylket. Tilbakemeldingene har vært at det er fint å kunne ha en arena å kunne ta opp store og små spørsmål, det er lettere forstå ordningen etter et slikt møte, og at det ikke er så vanskelig å søke om å delta som de i utgangspunktet trodde. Statsforvalteren opplever også en større nærhet til sektor, som kan føre til at vi nå når ut til de som ikke har deltatt i ordningen før. Vi har 108 private barnehager i fylket og av disse har 54 av dem ikke deltatt i Rekomptil nå. Vi har i 2023 fått innsendte behovsmeldinger fra 19 private barnehager som ikke har vært med i Rekomptil før. Dette tar vi til inntekt for at vi har nådd ut til disse 19, men også til at det fortsatt gjenstår flere.

Ved at vi har jobbet pro-aktivt og hatt veilednings-/informasjonsmøter, har vi bidratt til å nå ut til flere, og dette ser vi også ved at antall behovsmeldinger som har kommet inn har økt fra 16 til 19 i 2023. Dette til tross for at vi har 7 kommuner som ikke søker videre deltakelse Rekomptil 2023, da de prioriterer deltakelse i Kompetanseløftet.

Ved gjennomføring av informasjonsmøter, midtveis evaluering, oppfølging av partnerskapene, samt møte med UH sikrer vi at retningslinjene og våre forventninger til blant annet behovsmeldingene blir fulgt. På disse møtene har vi også veiledet på å se ordningene i sammenheng og på samisk perspektiv. Vi ser i årets behovsmeldinger at dette gir ønskede resultat. Vi har fått gode tilbakemeldinger fra lokalt universitet og høyskole at vi jobber tett sammen med dem og kommer fram til forbedringer.

Samarbeidsforum har fungert veldig bra. Sammensetningen likestiller private og kommunale eiere og i tillegg til de andre aktørene som retningslinjene krever, har vi med Sametinget. Samarbeidsforum har denne perioden laget en felles langsiktig plan for hele storfylket. Den er bygd opp rundt utfordringsbildet som finnes i vårt fylke. Samarbeidsforum har også gått bort fra pro rata fordeling av midlene for å kunne prioritere de tiltak som langsiktig plan legger opp til. Dette for å utjevne forskjeller og for at tiltakene skal være realistiske å gjennomføre. Samarbeidsforum har også kommet fram til at en fast fordeling av midler mellom eier og UH ikke er gjennomførbart, da det er store geografiske forskjeller som fører til store kostnadsforskjeller mellom tiltakene.

Samarbeidsforumet har avgjort at vi skal forholde oss direkte til eierne for å sikre oss at både ordningen og behovene som meldes inn, er lokalt forankret. Dette ser vi nå resultatet av, ved at de fleste behovsmeldingene som kommer inn fra regionene er delt opp i mindre tiltak som er mer konkret, målrettet og tydeligere lokalt forankret. I de regionene der dette fungerer bra bistår regionkoordinatoren med kontakt med UH, hjelp til å holde frister og er med på midtveis-evalueringer og har en overordnet oversikt over tiltak i regionen. Slik at de kan samarbeide over kommunegrensene der det er naturlig, men allikevel er tiltakene lokalt forankret.

Vi ser også at forankringen kunne ha vært bedre i enkelte regioner. Vi har fått tilbakemelding fra UH om at noen av tiltakene ikke har vært godt nok forankret i den enkelte barnehage og det vanskeliggjør deres arbeid. I disse regionene har det vært regionale nettverk med eiere som har vært pådrivere og koordinator som har vært ansvarlig for behovsmeldingene. Under midtveis-evalueringen kom det i en av regionene frem at de så at deres organisering ikke har vært hensiktsmessig. De hadde tenkt for overordnet og for lite lokal forankring. Dette ville de gjøre en endring med, ved å samarbeide med UH om kartlegging og analyse lokalt.

Vi ser det er nødvendig å fortløpende ansvarliggjøre og veilede eiere og veilede de regionale nettverkskoordinatorene på hva retningslinjene sier om ordningen. Blant annet på grunn av utskifting av nøkkelpersoner i kommunene er dette et kontinuerlig arbeid for oss å følge opp.

Alle kompetansetiltak er forankret inn under de prioriterte områdene i "Langsiktige planen for Rekomptil Troms og Finnmark 2022", som ligger på våre hjemmesider.

Det som karakteriserer de barnehagene som ikke er med i ordningen er at de er private enkeltstående barnehager eller private barnehage kjeder. I tillegg har vi 1 av 39 kommuner som ikke har deltatt; Karlsøy kommune med fire barnehager. Dette er en liten kommune som har deltatt i IBS og oppfølgingsordningen (barnehagene har ikke vært med). Karlsøy søker på Kompetanseløftet fra 2023. I tillegg til kommunene har vi Longyearbyen som har sendt inn behovsmelding for 2023/24.

Status for tiltakene er at 13 av 16 tiltak er i rute, mens 1 tiltak ikke var kommet i gang. 2 tiltak har startet opp uten at UH var koblet på, dette er tatt tak i etter midtveis-evalueringene.

Et annet resultat vi ser av veiledning om samisk perspektiv, er at det har gitt oss en behovsmelding fra Steinerbarnehagen i Tromsø og Steinerhøgskolen i samarbeid med Samisk høgskole. Her ønsker de et tiltak for å øke kompetansen om samisk tradisjon, språk og kultur. Målet for dem er å gi denne kompetansehevingen til alle Steinerskoler og barnehager i Norge.

Når det gjelder tilretteleggingstilskudd er behovet større enn ordningen klarer å dekke. 2/3 av de som har søkt tilskudd fikk innvilget det. Vi ser i BASIL rapporteringen pr. 15/12-22 at dispensasjoner fra utdanningskravet er drastisk økende.

Det har kommet fram i midtveis-evalueringene at det er gjennomgående utfordring med at barnehagene er så marginalt bemannet at de er veldig sårbare for fravær. Det meldes også inn om mangel på fagpersonell. Disse to aspektene påvirker barnehagenes arbeid med kompetanseheving. Det erfarer også at kapasiteten ved Læringsmiljøsenenteret gjør at noen som ønsker å delta i ordningen ikke kan få deltatt i år og må derfor vente til neste år. God kjennskap til, og kunnskap om, ordningen fremmer deltakelse.

Kompetanseløftet

Gjennom digitale informasjonsmøter med barnehage- og skolesektor, informasjon gitt på våre månedlige digitale nyhetssendinger, informasjon på våre nettsider samt utarbeiding av overordnet og langsiktig plan har Statsforvalteren formidlet overordnede nasjonale intensjoner, rammer og føringer for ordningen til sektor. Gjennom de samme kanalene, pluss informasjon som sendes direkte ut gjennom epost, har vi også gjort kriterier for tildeling i ordningen kjent for aktørene i samarbeidsforum og regionale kompetansenettverk.

Vi følger opp samarbeidet mellom UH og barnehager og skoler, og legger til rette for samarbeid gjennom felles informasjonsmøter, fagdager, informasjon på våre nettsider og i oppfølgingsmøter med partnerskapene som deltar i ordningen.

Vi bistår som sekretariat for ordningen gjennom å innkalle til møter, motta behovsmeldingene fra partnerskapene, sende ut informasjon til samarbeidsforaene, og til å samordne prosessene rundt innstillingene for de tre delordningene i tilskuddsordningen.

Internt hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark jobber vi for å se ulike kompetansetiltak i sammenheng på tvers av tiltak i tilskuddsordningen samt i sammenheng med IBS, læringsmiljø prosjektet og oppfølgingsordningen. Vi ser at kommunene i vårt fylke i noen tilfeller deltar på flere kompetansetiltak samtidig, på flere områder. I noen tilfeller går det helt greit, mens i andre tilfeller krysser dette mye over i hverandre og det blir viktig at man ser tiltakene sammen og at de er kompatible med hverandre. Dette gjelder spesielt Kompetanseløftet, læringsmiljøprosjektet og oppfølgingsordningen.

Vi fatter vedtak og tildeler midler etter samarbeidsforumets innstilling. For Kompetanseløftet har det blitt meldt behov om mye mer enn det man har midler å tildele. Ved 2022 tildelingen fikk derfor hvert partnerskap færre midler enn de hadde meldt behov for. Arbeidsutvalget for Kompetanseløftet som gir et forslag til innstilling for et felles samarbeidsforum for Dekomp og ReKomp, bestemte at de ikke ønsker å fortsette en slik praksis videre. Det legges derfor ved 2023 tildelingen opp til at partnerskapene enten får det de har meldt behov for, eller ikke blir tildelt midler. Det betyr at det ved 2023 tildelingen vil være flere partnerskap som ikke får delta i ordningen slik de melder behov for.

De som ikke har meldt behov om deltakelse i Kompetanseløftet er kommuner som avslutter andre utviklingsarbeider eller prosjekter som de deltar i. Noen har trukket seg fra Kompetanseløftet fordi de har blitt trukket ut i oppfølgingsordningen. Andre har ikke klart å organisere seg til å inngå et partnerskap med UH, eller sende inn behovsmelding.

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget			0
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere			0
Barnehagefaglig grunnkompetanse			0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	37	3	40
Totalt	37	3	40

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget		
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere		
Barnehagefaglig grunnkompetanse		
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	2 590 000	29
Totalt	2 590 000	29

Rapportering på tilskuddsmidler fra statsforvalter

	Navn og tema for tiltaket	Tilskuddsmottaker UH	Beløp	Tilskuddsmottaker eier/nettverk	Beløp	Tilskudd koordinator	Beløp
Regional ordning	Et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning	UiT Norges arktiske universitet	299 216	Alta kommune og private eiere	254 041	Nei	0
Regional ordning	Etablere et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning. Med hovedfokus på lek.	UiT Norges arktiske universitet	290 993	IBID (Virre Vapp, Dalen, Ebeltoften, Åsland, Myrveien og Bukkespranget)	147 763	Ja	50 000

Regional ordning	Et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning	UiT Norges arktiske universitet	191 324	Hammerfest kommune og de private barnehagene	136 093	Nei	0
Regional ordning	Et inkluderende og trygt barnehagemiljø	UiT Norges arktiske universitet	62 287	Hasvik kommune	35 925	Nei	0
Regional ordning	Et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning. Anerkjennelse og gjenkjennelse i relasjonen mellom barn og den voksne i barnehagen	UiT Norges arktiske universitet	88 455	Loppa og Måsøy kommune	60 236	Nei	0
Regional ordning	Fremme gode og trygge barnehagemiljø uten mobbing og krenkelsler	UiT Norges arktiske universitet	80 479	Nordkapp kommune	59 602	Nei	0
Regional ordning	Språk og kommunikasjon	UiT Norges arktiske universitet	177 977	Region Nord-Troms - Skjervøy kommune	54 774	Ja	17 800
Regional ordning	Et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning	UiT Norges arktiske universitet	177 977	Region Nord-Troms - Kåfjord, Lyngen, Storfjord, Kvæangen, Nordreisa kommune og tre private barnehager	51 223	Ja	21 360
Regional ordning	Hvordan kollegium arbeider i møte med barnet i barnehagen med fokus på lek, fortellinger, formidling, språk og voksenrollen	Steinerhøyskolen	42 715	Tromsø Steinerbarnehage	29 029	Nei	0
Regional ordning	Barnehagens verdigrunnlag, med mål om et godt og inkluderende miljø	UiT Norges arktiske universitet	200 225	ReTro (AS Norrøna, Barnehagen Hundre, Domkirkens barnehage og Hamna friluftsbarnhage))	122 726	Ja	13 350
Regional ordning	Organisasjonsutvikling - barnehagen som pedagogisk virksomhet med fokus på utvikling av profesjonsfelleskapet	UiT Norges arktiske universitet	667 415	Tromsø kommune (kommunale barnehager)	353 586	Ja	100 000
Regional ordning	Lek- og læringsmiljø (psykososialt) med fokus på tilpasset opplegg for alle, inkludering og tidlig innsats	UiS - Universitet i Stavanger - Læringsmiljøsentret	200 000	Region Indre Midt-Troms (Målselv, Bardu, Lavangen, Salangen og Dyrøy kommune)	28 796	Ja	21 360
Regional ordning	Språk og kommunikasjon	UiT Norges arktiske universitet	427 146	Region Ytre Midt-Troms (Sørreisa og Senja kommune)	204 867	Ja	85 429
Regional ordning	Implementering av pedagogisk analyse og skape gode relasjoner i barnehagen, tidlig innsats, inkludering og tverrfaglig arbeid	Høgskolen i Innland Evenstad - SePu	804 435	Region Øst-Finnmark (Vardø, Vadsø, Berlevåg, Sør-Varanger, Tana, Båtsfjord og Nesseby kommune - inkludert de private barnehagene)	343 687	Nei	0
Regional ordning	Et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning	UiT Norges arktiske universitet	151 281	Region Midt-Finnmark (Kautokeino, Karasjok, Porsanger kommune - inkludert de private barnehagene)	72 574	Nei	0
Regional ordning	Et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning	Samisk høgskole	151 281	Region Midt-Finnmark (Kautokeino, Karasjok, Porsanger kommune - inkludert de private barnehagene)	72 574	Nei	0
Desentralisert ordning	Lede for å styrke profesjonsfelleskapet og den kollektive læringen og kompetansen.	UiT Norges arktiske universitet	316 383	Senja og Sørreisa kommuner v/Senja Kommune	509 328	Nei	0
Desentralisert ordning	PIDK, Undervisningsvurdering og elevmedvirkning, analysekompetanse	UiT Norges arktiske universitet	34 261	Ekrehagen skole/Syvededagsadventistkirken	22 841	Nei	0
Desentralisert ordning	Utviklingsledelse i eget profesjonsfelleskap	HINN Høyskolen i Innlandet	237 925	Stiftelsen Norges toppidrettsgymnas	0	Ja	47 585
Desentralisert ordning	Skolene kan velge mellom disse temaene for kompetansetilskottet: Relasjonsbasert klasseledelse, Motivasjon og tro på seg selv, Profesjonelle læringsfelleskap, Språk og interaksjon i klasserommet, Samarbeid mellom hjem og skole, Flerspråklige elever i skolen og Læreres tilbakemeldingspraksis	HINN Høyskolen i Innlandet	399 231	Region Sør-Troms v/Harstad kommune	142 755	Ja	208 840
Desentralisert ordning	Videreføring av arbeid med implementering av kommunens kvalitetsutviklingsplan for 2021-2025, fortsatt med hovedfokus på kvalitetsområdene «Barn og unges livsmestring» og «Profesjonsfelleskap i utvikling».	UiT Norges arktiske universitet	1 310 443	Tromsø kommune	998 477	Ja	228 122
Desentralisert ordning	Elever med høyt potensiale for læring- hvordan kan disse identifiseres og hva kan Karlsøyskolene bidra med til disse elevene?	UiT Norges arktiske universitet	95 170	Karlsøy kommune	95 170	Nei	0
Desentralisert ordning	Temaet er motivasjon og mestring. Vi skal videreføre og implementere arbeidet med målet for Balsfjord kommune. Overordnet mål for utviklingsarbeidet i Balsfjordskolen: Elevene i Balsfjordskolen skal oppleve et trygt og inkluderende skolemiljø. Elevene skal oppleve læring, motivasjon, mestring og individuell utvikling. Skolens praksis skal føre fram til dette.	UiT Norges arktiske universitet	337 854	Balsfjord kommune	142 755	Nei	0
Desentralisert ordning	Begynneropplæring i regning	UiT Norges arktiske universitet	142 755	Region Nord-Troms v/Kåfjord kommune	47 585	Ja	0
Desentralisert ordning	Oppfølging og veiledning av skoler/skoleledere/lærere	UiT Norges arktiske universitet	266 476	Region Nord-Troms v/Kåfjord kommune	190 340	Ja	0
Desentralisert ordning	Koordinator Dekomp		0	Region Nord-Troms v/Kåfjord kommune	0	Ja	95 170
Desentralisert ordning	Videreføring av 2021- med fokus på læreplananalyse, kompetanse innenfor det å lede og drive et utviklingsarbeid for skolelederne, gi alle netverksskolene felles montessoriforståelse, i samarbeid med vår UH-partner i UiT	UiT Norges arktiske universitet	211 277	Montessorinettverket i Troms v/Øvergård Montessoriskole	385 439	Nei	0
Desentralisert ordning	Inkludering, læringsmiljø, tidlig innsats, tilpasset opplæring, tverrfaglig samarbeid. Implementering av tema relasjoner, motivasjon, interaksjon. Sammenheng DeKomp og kompetanseløftet. Alle har et godt og inkluderende læringsmiljø: o Inkluderende læring	HINN Høyskolen i Innlandet	1 074 855	RSK Øst-Finnmark v/Vadsø kommune	571 020	Nei	0
Desentralisert ordning	Til de neste rundene av kompetansetilskott vil nettverket se nærmere på hvordan vi kan utvikle grunnleggende ferdigheter og klasseromsundervisning. Innenfor IB systemet kalles disse Approaches to Learning and Teaching (ATL / ATT). Approaches to Learning er tverrfaglige ferdigheter som kategoriseres innenfor fem underkategorier: sosiale ferdigheter, kommunikasjonsferdigheter, forskningsferdigheter, selvledelsesferdigheter, og tenkeferdigheter. Approaches to Teaching har også fem underkategorier: basert på utforskende læring og elevmedvirkning, konseptbasert, utvikling av gode relasjoner	USN Universitetet i Sørøst-Norge	1 750 000	TRINT - nettverk for internasjonale skoler	0	Nei	0

Desentralisert ordning	Skolene skal gjennomføre ståstedsanalyse mellom 28.1 til 15.3. Analysen av denne kartleggingen vil gi en retning for hvilke kompetansebehov de ulike skolene har. Det er viktig å forankre behovet ned i praksisfeltet, derfor velger vi å kjøre ståstedsanalyse som metode. Vi vil bruke skoleledermøter i mars til å velge hvilke kompetansebehov og satsingsområder vi går for, og vil i skoleledermøtet i mai jobbe med strategier og tiltak. UiT er invitert inn i denne prosessen. I tillegg skal lederne ved skolene gjennomføre en kursrekke i pedagogisk analyse våren 2022.	UiT Norges arktiske universitet	1 094 455	RSK Vest-Finnmark v/Alta kommune	304 544	Nei	0
Desentralisert ordning	For nettverk rene barneskoler: Læreplanforståelse knyttet opp mot den enkelte skoles utviklingsarbeid. For skoler i øvrige nettverk: Læringsmiljøarbeid. Herunder mulige undertema: 1.-4. trinn – Opplæringsseffekt. 5.-7. trinn – Relasjonskompetanse – Forstå, handtere og utvikle. 8.-10. trinn – Motivasjon og lærelyst. I tillegg skal lederne ved skolene gjennomføre en kursrekke i pedagogisk analyse våren 2022.	UiT Norges arktiske universitet	0	RSK Vest-Finnmark v/Hammerfest kommune	171 306	Nei	0
Desentralisert ordning	Inkluderende og trygt skolemiljø: -forebyggende arbeid for et trygt og godt skolemiljø -motivasjon og mestring - vokserollen: fokus på relasjonskompetanse: ansvar for gode relasjoner - være gode rollemodeller. I tillegg skal lederne ved skolene gjennomføre en kursrekke i pedagogisk analyse våren 2022.	UiT Norges arktiske universitet	0	RSK Vest-Finnmark v/Hasvik kommune	28 551	Nei	0
Desentralisert ordning	For Nordkapp kommune er det en rød tråd fra det læringsmiljøprosjektet som avsluttes våren 2022 og inn i de nye satsingsområdene som vil fokusere mer på inkludering og tverrfaglige tema i Fagfornyelsen (i tillegg til tema knyttet til kompetanseløftet). I tillegg skal lederne ved skolene gjennomføre en kursrekke i pedagogisk analyse våren 2022.	UiT Norges arktiske universitet	0	RSK Vest-Finnmark v/Nordkapp kommune	62 527	Nei	0
Desentralisert ordning	Pedagogisk bruk av IKT – Loppa og Måsøy er i gang med en kartlegging av behovet gjennom «Kystbarna»-prosjektet. Digitalisering, PALS og fagfornyelsen er tema for kompetansetilaket. I tillegg skal lederne ved skolene gjennomføre en kursrekke i pedagogisk analyse våren 2022.	UiT Norges arktiske universitet	0	RSK Vest-Finnmark v/Loppa kommune	60 909	Nei	0
Desentralisert ordning	Koordinator Dekomp		0	Region Indre Midt-Troms v/Målselv kommune	0	Ja	190 340
Desentralisert ordning	Læringsmiljø dvs. psykososialt læringsmiljø med fokus på tilpasset opplæring, tidlig innsats og inkludering	UiS Universitet i Stavanger	200 000	Region Indre Midt-Troms v/Målselv kommune	85 510	Ja	0
Desentralisert ordning	Læringsmiljø	UiT Norges arktiske universitet	285 510	Troms og Finnmark fylkeskommune	475 850	Nei	0
Desentralisert ordning	Vurdering av kompetansebehov Kompetanseheving av lærere og ledere innenfor TFFK's satsingsområder: Tilpasset opplæring, vurdering og læringsmiljø	UiT Norges arktiske universitet	171 306	Troms og Finnmark fylkeskommune	475 850	Nei	0
Desentralisert ordning	• Alle har et godt og inkluderende læringsmiljø • Barn og unge som har behov for det, får hjelp tidlig slik at alle får utviklet sitt potensial • Alle lykkes i opplæringen og utdanningen	UiT Norges arktiske universitet og Samskik høyskole	599 190	RSK Midt-Finnmark v/Kautokeino kommune	95 170	Ja	237 925
Kompetanseløftet	Verdier og holdninger rundt inkluderende fellesskap	Læringsmiljøseneteret, Universitetet i Stavanger	336 040	Region Indre Midt-Troms	0	Ja	350 000
Kompetanseløftet	Kartlegging av kompetansebehov og utarbeide kompetanseutviklingsplan/tiltak.	UiT Norges arktiske universitet	490 000	Troms og Finnmark fylkeskommune, Finnmark	200 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Vurdere kompetansebehov og planlegge tiltak.	UiT Norges arktiske universitet	500 000	Troms og Finnmark Fylkeskommune Utdanning Vest	200 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Våren 2022 vil bli brukt til analyser og til å utarbeide en tiltaksplan og en milepælsplan for arbeidet	UiT Norges arktiske universitet	550 000	RSK Vest-Finnmark (Måsøy, Loppa, Hasvik, Nordkapp, Hammerfest, Alta)	200 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Tiltakene i år to av oppstartsfasen i kompetanseløftet skal ses i sammenheng med vurderinger, kartlegginger og analyser av lokale behov og prioriteringer i ReKomp, DeKomp og Kompetanseløftet.	Senter for praksisrettet utdanningsforskning (SePU), Høgskolen i Innlandet	505 393	RSK Øst-Finnmark (Vardø, Vadsø, Nesseby, Sør-Varanger, Tana, Berlevåg, Båtsfjord)	200 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Vår -22: Nevrotviklingsforstyrrelser Høst -22: Psykisk helse Vår -23: 1) Barn i krise 2) foreldresamarbeid	UiT Norges arktiske universitet	300 000	Lebesby, Porsanger og Gamvik kommune	0	Ja	200 000
Kompetanseløftet	Vår 2022 skal kartleggingen danne utgangspunkt for analysearbeid og utarbeidelse av tiltak.	UiT Norges arktiske universitet	550 000	Balsfjord, Storfjord og Lyngen kommune	0	Ja	250 000
Kompetanseløftet	• Barn og unges livsmestring • Laget rundt barnet • Den livslange læringen • Profesjonsfellesskap i utvikling	UiT Norges arktiske universitet	700 000	Tromsø kommune	0	Ja	563 000
Kompetanseløftet	Våren 2022 vil bli brukt til analyser og til å utarbeide en tiltaksplan og en milepælsplan for arbeidet	UiT Norges arktiske universitet	200 000	RSK Vest-Finnmark (Måsøy, Loppa, Hasvik, Nordkapp, Hammerfest, Alta)	0	Nei	0
Kompetanseløftet	Vår 2022 skal kartleggingen danne utgangspunkt for analysearbeid og utarbeidelse av tiltak.	UiT Norges arktiske universitet	200 000	Balsfjord, Storfjord og Lyngen kommune	0	Nei	0
Kompetanseløftet	Kartlegging/analyse, utarbeidelse av statistikk. Forhånds tildeling for nye partnerskap	UiT Norges arktiske universitet	400 000	Partnerskap som deltar i kompetanseløftet i 2023, uavhengig av hvilket UH som er med i partnerskapet	0	Nei	0

Dekomp: RSK Vest-Finnmark v/Alta kommune: Tilskudd til UiT Norges arktiske universitet gjelder alle prosjektene i RSK Vest-Finnmark. Region Indre Midt-Troms v/Kåfjord kommune og Region Indre Midt-Troms v/Målselv kommune: Tilskuddene til koordinator gjelder for alle tiltakene.

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)

Rapportere på

Viser til oppgave 5.1.2.7 i hovedinstruksen. Statsforvalteren skal vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommuner i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Det har etter Statsforvalterens vurdering styrket arbeidet med økt læringsutbytte og bedret læringsmiljø for elever i kommunene som deltar

i oppfølgingsordningen fra uttrekk 2020 i Troms og Finnmark.

Vi mener videre at resultatene må vurderes over et lengre tidsrom. For kommunene handler det både om å utvikle gode systemer på skoleeier-, barnehage- og skolenivå, samt å få til gode prosesser som bidrar til kvalitetsutvikling i hele kollegiet. Statsforvalteren vil likevel påpeke at det stadige fokuset på kvalitet har skjerpet kommunenes arbeid med oppfølging av grunnskolepoeng, nasjonale prøver og elevundersøkelsen. Det er klar framdrift i gjennomføring av tiltak som skal bedre elevenes læringsmiljø og læringsutbytte. Samtidig ser vi at flere av våre kommuner har utfordringer med bemanningen og vanskeligheter med å rekruttere på både lærer-, leder- og skoleeiernivå, og vi er usikre om dette bidrar til at en ikke oppnår målene om godt læringsmiljø og læringsutbytte.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten, PPT, har i ulik grad deltatt i forfasen i alle kommuner som deltar i oppfølgingsordningen og har derav i ulik grad deltatt i valg av tiltak i oppfølgingsordningen.

Finnmark

En kommune i Finnmark har valgt en tverrfaglig tilnærming til gjennomføringsfasen, med barnevern, PPT, kultursektor i tillegg til barnehage og grunnskole i styringsgruppa. Kommunen var pilotkommune i kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis og har derfor valgt det som satsingsområde, og tverrfaglighet omfatter alle kompetansehevingstiltak i gjennomføringsfasen. Denne kommunen har felles PPT med tre andre kommuner. De andre kommunene i Finnmark har egne PP-tjenester og har lettere tilgang på lokale fagfolk.

I en kommune har grunnskolepoeng økt noe, mens en fortsatt ligger etter i lesing på 5.trinn. På 8.trinn er det normalutvikling i både lesing og regning. Det må fortsatt jobbes med læringsmiljø siden mobbetallene ikke har gått tilstrekkelig ned. Læringsmiljø og lesing er fokusområder i kvalitetsutviklingsplanen. På systemnivå har kommunen god utvikling.

En annen kommune har generelt bedre faglig utvikling på 5. trinn i lesing, regning og engelsk. På 8.trinn er det ikke like tilfredsstillende utvikling. Innenfor skolemiljøet viser elevundersøkelsen at det fortsatt må satses på 7. trinn, men med en stor forbedring på 10.trinn. Den helhetlige trivselen har økt hos elever i kommunen.

Troms

I en av kommunene melder veileder om at elevenes leseferdigheter på skolen har økt, jfr siste runde med nasjonale prøver. Videre formidler veileder at observasjoner viser at skoleledelsen har blitt tydeligere og tryggere i sin pedagogiske ledelse. I tillegg har samarbeidet mellom skole og barnehage blitt bedre gjennom blant annet at lærere fra 1. og 2. trinn deltar på kompetanseutviklingsdager sammen med barnehageansatte (det er snakk om å observere hverandres praksis osv.). På lærernivå opplever veilederne lærere som er mer reflektert over lesing som grunnleggende ferdighet, både med avkodning og forståelse. Skolen har også fått et bedre system for å avdekke elever som har behov for ekstra støtte og hjelp, samt at de iverksetter tiltak (dynamisk kartlegging, intensive lesekurs og klasselesekurs).

I en annen kommune melder veilederne om at resultatene i nasjonale prøver er blitt bedre. I regning for 5. trinn ser man en halvering av antall elever på mestringsnivå 1. Kommunen lå på 53% og er nå på 26%. Når det gjelder lesing er tallene på mestringsnivå 1 nå på 30% for 5. trinn. Tidligere 40,8%. Elevundersøkelsen viser også nedgang i prosent når det gjelder mobbing på 7. trinn. Grunnskolepoengene er også bedret i denne kommunen.

I en tredje kommune observerer veilederne at lærerne på en av skolene har flere møtepunkter og flere samhandlingsarenaer på tvers av undervisningstrinn. Dette medfører at lærerne i større grad medvirker i utviklingsarbeidet. På den andre skolen i denne kommunen har veilederne sett endringer i hvordan man arbeider med konkrete elevsaker. Ved bruk av kollegaveiledning drar man i større grad nytte av skolens samlede kompetanse.

I en fjerde kommune med flere deltakende skoler i ordningen, melder veilederne om at det har vært utfordringer med skoleeiers oppfølging av oppfølgingsordningen og deltakende skoler. Dette har nå endret seg til det bedre. Man observerer nå at nyansatt skoleeierrepresentant er svært tett på skolene som deltar i oppfølgingsordningen. Det som er gjennomgående i denne kommunen er at skolene er blitt bedre på å prioritere tid til eget utviklingsarbeid, skille drift og utviklingsarbeid, arbeide mer strukturert med utviklingsarbeid, fått etablert utviklingsgrupper og se utviklingsarbeidet som en faktor som skal være med på å gi elevene både bedre læringsresultater og læringsmiljø. Veilederne har observert en større bevissthet for utviklingsarbeid først og fremst i ledelsen og utviklingsgruppene, men også smittet over på hele personale. Det betyr at observasjoner tyder på at kulturen for hvorfor drive kvalitets- og utviklingsarbeid er i ferd med å endre seg og dette vil forhåpentligvis gi en langsiktig positiv effekt, hvis bare trykket holdes oppe. Noen av skolene har gjennom perioden med oppfølgingsordningen hatt god framgang på nasjonale prøver.

En kommune i Troms har hatt et tett og hyppig samarbeid med PP-tjenesten, både i forfasen og gjennomføringsfasen. De tre andre kommunene i Troms, involverte PP-tjenesten i oppstarten av forfasen. I det senere arbeidet i gjennomføringsfasen i disse tre kommunene er graden av involvering og inkludering av PP-tjenesten svak/svekket.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift per 31.12.2022.
- Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruks- og reindriftsområdet.
- Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.

Pr. 31.12.2022 var det i alt 51 personer med i alt 39,1 årsverk tilknyttet den kommunale landbruksforvaltningen i Troms og Finnmark. Vi har ikke noe eksakt tall på hvor mange av disse årsverkene som er knyttet til kun de økonomiske virkemidlene

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2022.	15.0
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2022.	18.0
Antall årsverk brukt til kontroll hos SF i 2022 på landbruksområdet, jf. resultatmål pkt. 3.3.1.2.1.	3.5
Antall årsverk brukt til kontroll hos SF i 2022 på reindriftsområdet, jf. resultatmål pkt. 3.3.1.2.2.	4.2
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2022 på landbruksområdet, jf. resultatmål pkt 3.3.1.2.1	15.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2022 på reindriftsområdet, jf. resultatmål pkt 3.3.1.2.1.	10.0

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.
- Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året.

Kommunene har tidligere hatt utfordringer med å få oppdatert AR5, da kompetanse for å gjøre dette arbeidet ligger på GIS ansvarlige i kommunen. I løpet av 2022 har 13 kommuner tatt i bruk et nytt verktøy, AR5 WEB. Dette er et verktøy tilpasset, slik at de uten GIS kompetanse lett kan ajourholde AR5 på egenhånd. Innføringen av AR5 WEB har bidratt til en økning i ajourholdet av AR5 i Troms og Finnmark.

Opplæring av reinbeitedistriktene slik at de kan oppdatere egne arealbrukskart startet opp i desember 2022. Distriktene kommer ordentlig igang med oppdateringer i løpet av 2023.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	3	0	39

Når det gjelder rutinebeskrivelse AR5, er det tall fra 2021. Vi antar det er det samme, eller færre i 2022.

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Rapportere om antall saker på landbruks- og matdepartementets område der anmeldelse er vurdert, antall saker som er anmeldt og hvilket regelverk sakene gjelder.

Statsforvalteren jobber med anmeldelse av et foretak som har gitt uriktige opplysninger i søknad om produksjonstilskudd. Tilskuddet er fra 2020, men ble ferdig klagebehandlet i direktoratet i 2022.

Utover dette er ingen saker vurdert anmeldt.

Utvexling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

Statsforvalterens opplevelse er at etter revisjon av rutinen for utveksling av informasjon i dyrevelferdssaker, er det langt færre saker som utveksles mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen. Vi opplever likevel at rutinen fungerer etter formålet.

Vi har, dessverre, ved flere anledninger avdekket at informasjonsflyten mellom Mattilsynet og Landbruksforvaltningen ikke har vært god nok, og at Mattilsynet ikke har sendt over saker til landbruksforvaltningen, i samsvar med rutinens punkt 3. Sakene er imidlertid oppdaget, avklart og resultatene har vært tilfredsstillende, på grunn av den gode relasjonen Mattilsynet og landbruksforvaltningen har etablert.

For å sikre den gode informasjonsflyten avholder Mattilsynets regioner og Statsforvalteren to faste møter i året. På disse møtene har også Statsforvalteren i Nordland vært med. Møtet på våren tar Mattilsynet initiativ til. Dette er et overordnet møte hvor temaet er rutinen og samarbeidet. I møtet på høsten diskuteres enkeltsaker på saksbehandlernivå. Det er også anledning til å diskutere mer generelle tema. Dette møtet tar Statsforvalteren initiativ til.

I tillegg til dialogmøtene har det vært arrangert en rekke møter for å planlegge, gjennomføre og evaluere en møteserie mellom Statsforvalteren,

Mattilsynet og kommunene. En turne med MT i hele fylket, totalt 4 samlinger, der temaet har vært krysningspunktet mellom dyrevelferdsregelverket og produksjonstilskuddsregelverket, og å skape kontakt og dialog mellom Mattilsynet og kommunene.

Statsforvalteren, kommunen og Mattilsynet har også hatt flere egne møter for å følge opp et enkelt foretak der både produksjonstilskuddsregelverk og dyrevelferdsregelverket er berørt. På et av møtene har også andre berørte offentlige etater vært med: politiet, skatteetaten og statens vegvesen.

Statsforvalterens inntrykk er at i de tilfeller kommunen får melding fra Mattilsynet om en alvorlig dyrevelferdssak, så tar kommunen umiddelbart tak i saken og gjør de oppfølginger som trengs. Statsforvalteren har fortløpende kontakt med den aktuelle kommunen. Inntrykket er at i de saker der det kreves, gjøres det relevante vurderinger knyttet til et eventuelt produksjonstilskudd.

Når det gjelder arbeidet med å løfte kvaliteten på kommunenes arbeid med dyrevelferdssaker og deres kompetanse på dette området, er dette alltid tema i vårt opplæringsstilbud til nyansatte og ledere i kommunen. I tillegg er dyrevelferd eget tema når vi har forvaltningskontroll i kommunene og produksjonstilskudd er tema for kontrollen. Vi har også som nevnt arrangert en omfattende møteserie der dyrevelferdssaker har vært tema. Etter vårt syn har kommunene fått et betydelig kompetanseløft på området i år.

I 2022 har det ikke vært gjennomført møter med MT for risikovurderinger og evalueringer av beitesesongen.

På reindriftsområdet har samarbeidet med MT generelt vært godt. Vi erfarte noen hindringer i regelverket ifm. med utveksling av informasjon om siidaandeler til MT i dyrevelferdssaker i reindriften.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)				
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel/delvis avvikling)	1	1	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)				
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)	2	1	0	1
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3				

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	14	10	4	12

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

Søknad om kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyrhus er under behandling. Søknad om kompensasjon behandles i Ldir, det er gitt en foreløpig kompensasjon på kr 10 669 854. 75% av dette er utbetalt.

Kompensasjon etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlede saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Kompensasjon etter avvikling	1	0	1	0
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	1	0	1	0
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	0			
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	10 669 854	0	10 669 854	0

Reindriftsforvaltning (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for prosjektet "Ut på vidda", herunder statsforvalterens arbeid med å promotere prosjektet.

"Ut på vidda" - rapport for 2022

I 2019 ble det utarbeidet en toårig strategiplan for "Ut på vidda"-programmet. På grunn av Covid 19 har dessverre deler av strategiplanen i 2020, 2021 og halvdelen av 2022 blitt satt på vent. Programmet "Ut på vidda" (UPV) har hatt betydelig redusert utadrettet aktivitet grunnet smitterestriksjonene.

Høsten 2022 ble strategiplanen for 2019 revidert. Styringsgruppen og avtalepartene har sluttet seg til den reviderte planen.

I forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2022/2023 ble avtalepartene enige om at det er viktig med økt innsats mot de tilbydere som allerede er etablert. Programledelsen ser det ikke som hensiktsmessig å etablere flere tilbydere på tjenesteområder med lav etterspørsel. Ved nye etableringer er det viktig at det blir en god geografisk spredning, og at det ikke etableres for mange som tilbyr de samme tjenestene for en begrenset kundegruppe.

Pilotprosjekt "Reindriftsåret – de åtte årstidene i reindrifta"

Med bakgrunn i avtalepartenes føringer har programledelsen høsten 2022 valgt å etablere et pilotprosjekt. Målet er øke aktiviteten hos tilbydere og legge til rette for økt lønnsomhet for de reindriftsfamiliene som ønsker å satse på "Ut på vidda" som en tilleggsnæring.

Ledelsen av "Ut på vidda"-programmet mener det er viktig at prosjektet bidrar både til å styrke omdømmet til næringen og til å rette økt oppmerksomhet mot samehets og diskriminering. Ikke minst er det viktig å presentere det samiske og reindriften i en positiv kontekst i samfunnet.

På bakgrunn av de nevnte forhold har programledelsen valgt barn og unge som målgruppe for pilotprosjektet. Aktivitetene vil bli rettet mot skoler i bestemte geografiske områder. I pilotprosjektet legges det opp til tett samarbeid mellom UPV-tilbyder (reindriftsfamiliene) og kommunene (innkjøpere) slik at UPV-reindriftsfamiliene får mulighet til å presentere sine tilbud for innkjøpere. Videre vil UPV-reindriftsfamiliene få kontakt med skolene (bestiller). På denne måten vil skolene/lærerne få mulighet til å velge blant de aktivitetene som UPV-reindriftsfamilier kan tilby. På denne måten håper programledelsen at undervisningen i skolen kan styrkes med hensyn på kunnskap om det samiske samfunnet.

Finansiering av pilotprosjektet

Pilotprosjektet finansieres med en omdisponering av 1 000 000 kroner som er avsatt til etableringstilskudd og utviklingstilskudd til UPV-reindriftsfamilier.

Midlene tildeles til de kommunene som skal kjøpe UPV-læringstjenester til utvalgte skoler. Midlene vil kanaliseres tilbake til de UPV-reindriftsfamiliene som har levert tilbud og får oppdraget.

Tilskuddet vil komme mange til gode, ikke bare den enkelte bedrift. For det første vil kommunen få mulighet til et godt tilbud som skolene kan benytte seg av. Dermed, vil skolene få styrket undervisningen og oppnå sine kompetansemål. Reindriftsfamiliene vil få økt inntjening som vil kunne bidra til vekst og utvikling av næringen. Sist, men ikke minst vil barn og unge få spennende og meningsfulle aktiviteter som vil øke deres kunnskap om reindrifta og samenes kultur og levemåte.

Egen nettside for "Ut på vidda"

Programledelsen i samarbeid med Statsforvalterne i både Nordland og Trøndelag har utviklet en ny nettside for "Ut på vidda". Nettsiden vil benytte samme plattform som Statsforvalternes egne nettsider, men vil ha form som en prosjektnettside med et eget domene. På nettsiden vil alle aktørene i et "Ut på vidda"-samarbeid, tilbydere av "Ut på Vidda"-tilbud og kjøpere av tilbudene, finne relevant informasjon. I tillegg vil nettsiden være sentral i å formidle informasjon i tilknytning til lanseringen og gjennomføringen av pilotprosjektet. Nettsiden vil også publisere relevante nyhetssaker og det vil bli anledning til å abonnere på nyheter. Programledelsen har i 2022 jobbet for å få de ulike avdelingene hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark til å tilrettelegge for og synliggjøre "Ut på vidda" i de reformene som avdelingene jobber med, slik som Leve hele livet, Barnevernsreformen 2022 og arbeidet med CRPD (Convention on the Rights of Persons with Disabilities). I tillegg er det gitt innspill til flere kommuner om hvordan "Ut på vidda" kan forankres i kommuneplanens samfunnsdel, samt det arbeidet som følger opp embetets store satsing for barn og unge i fylket, «Fyrtårn for barn og unge».

Utfordringer for "Ut på vidda"

En av de store utfordringer for "Ut på vidda" er finansiering av bruk av tjenestene. Det finnes ulike finansieringskilder, blant annet i det offentlige, men det er bare kommuner eller frivillige organisasjoner, som kan søke finansiering av prosjekter og aktiviteter for mange av de målgruppene som innkjøperne (kommunene) av UPV-tjenester ønsker å nå. Dette betyr at reindriftsfamilier som tilbyr UPV-tjenester ikke får anledning til å søke midler til å arrangere aktiviteter. Mange små kommuner har ikke kapasitet til å sende søknader på vegne av UPV-tilbydere eller målgruppene som ordningene skal dekke.

Det vil være en fordel om man samordner en felles innsats for å synliggjøre "Inn på tunet", velferdstjenester på gårdsbruk, og "Ut på vidda", lærings- og omsorgstjenester i reindrifta, som to ordninger som et supplement til de tjenestene som kommunene tilbyr sine innbyggere.

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

For det lowerket som forvaltes av landbruksavdelingen (alle unntatt reindriftsloven) er gevinsten tatt ut. Saksomfanget på spesielt husdyrkonsesjonsregelverket er lite, så selv om fagmiljøet på avdelingen er styrket er det fortsatt sårbart.

Vi har etablert gode rutiner for kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd.

Den største utfordringen knyttet til å beholde realisert gevinst er om embetet deles i to.

På reindriftsområdet har vi jobbet kontinuerlig med å etablere gode rutiner for saksbehandling etter reindriftsloven. Vi har tatt initiativ til å opprette et juristforum mellom embetene med reindriftsoppdrag som også bidrar til økt kvalitet og mer ensartet forvaltningspraksis mellom fylkene. På grunn av ressursmangel er fagmiljøet også i reindriftsavdelingen sårbart.

Arktisk landbruk (fra kapittel 7.3.9.8 i TB)

Rapportere på

Redegjør for i hvilken grad midlene til arktisk landbruk har bidratt til utvikling og økt utnyttning av arktisk kvalitet som konkurransefortrinn for landbruket i nordområdene.

Vi har i perioden 2018 – 2022 bidratt til finansiering av 46 ulike prosjekter som vi mener samlet har bidratt på ulike måter til å styrke det arktiske landbruket. Vi har lagt rapporteringa opp etter våre 4 hovedprioriteringsområder for 2022, flere av disse har gått igjen i hele den siste perioden.

1. Utvikling av potet-, bær- og grøntnæringa
2. Bedre utnyttelse av beite- og grovfôrressursene i det arktiske landbruket
3. Aktiviteter som kan bidra til klimatilpasning eller utslippsreduksjoner i det arktiske landbruket
4. Mobilisering for å få frem nye produsenter og nye produkter med basis i det arktiske landbruket

1. Utvikling av potet-, bær- og grøntæringa:

Satsing på potet, grønnsaker og bær har vært, og er fortsatt svært viktig for utvikling og økt utnyttning av arktisk kvalitet som konkurransefortrinn.

Vi er langt fra å dekke markedet for potet, bær og grønnsaker med nordnorske produkter. Dekningsgraden for potet i Nord-Norge er på 26 prosent og på gulrøtter helt nede i 7 prosent. Mobilisering av flere produsenter vil være viktig i lang tid. Produksjonsmiljøet er tynt og det er lange avstander. For rådgivingsapparatet er det en utfordring å nå ut til alle produsenter som trenger det med de ressursene de har.

Vi har støttet prosjekter på flere viktige områder som analyse av flaskehalsar i grøntproduksjonen i Nord-Norge, mobilisering av flere produsenter, styrking og utvikling av rådgivinga, grønnsaksskole, veileder for dyrking av jordbær i tunnel og utvikling og utprøving av nye sorter tilpasset et arktisk klima i stadig endring.

Vi har gode produsenter vi kan være stolte av. Gulløye fra Nord-Norge har fått beskyttet opprinnelsesbetegnelse, og Målselvneppe fra Nord-Norge har geografisk beskyttelse og spesialitetmerket. Interessen for dyrking i småskala er svært stor, noe søkninga til grønnsaksskolen viser med over 50 søkere til småskala delen. Det er flere utfordringer når det kommer til å dyrke i større skala spesielt med pakking, distribusjon og omsetning som krever en større satsing enn vi kan gjøre med midler til arktisk landbruk.

2. Bedre utnyttelse av beite- og grovfôrressursene i det arktiske landbruket

Beite og grovfôrbasert husdyrbruk er bærebjelken i det arktiske landbruket, og vi har svært gode beiteressurser. Det har av flere årsaker vært en nedgang i antall beitedyr de siste årene. Det kan være ytre rammebetingelser som økonomien i beitenæringa og at rovdyr i en del områder er en så stor belastning at mange gir opp.

For å stimulere til bedre utnyttelse av grovfôr og beiteressursene har vi finansiert prosjekter både innen sortsutvikling, agronomi, bruk av moderne teknologi for å dokumentere tap av sau og rein til rovdyr, førkvalitet i utmark og synliggjøring av verdien av beiteressursene i landsdelen.

Gjennom prosjektet Grasbasert i Nord-Norge har vi fått til en ordning hvor Debio kan tilby merkegodkjenning til bønder i Nord-Norge som produserer melk og kjøtt med over 90% grovfôr, selv om de driver konvensjonelt.

3. Aktiviteter som kan bidra til klimatilpasning eller utslippsreduksjoner i det arktiske landbruket

Stort negativt fokus på klimagasser fra grovfôrbasert husdyrproduksjon og fra myrrealeer har gitt det arktiske landbruket et uheldig stempel som klimaversting innen jordbruket. Et klimaregnskap må ta hensyn til det lokale ressursgrunnlaget i Nord-Norge, både ved å basere seg på data som reflekterer de lokale forholdene og ved å anerkjenne bærekraftig bruk av lokale ressurser. Resultatet av et slikt klimaregnskap vil være at bøndene kan dokumentere tiltak og oppnå anerkjennelse for innsats som holder klimaavtrykket på et minimum innenfor de naturgitte rammene de står over.

Vi har finansiert et forprosjekt som fokuserer på tiltak for å redusere utslipp fra dyrket myr, sammenhengen mellom beitebruk og dyrking av grovfôr og hvordan man unngår at nordnorsk landbruk blir stemplet som klimaversting når vi utnytter det ressursgrunnlaget vi har.

Andre prosjekter som kan nevnes er:

- grøntproduksjon i nord - mot en bærekraftig framtid. Målet med studiet er å gi svar på hva som kreves av kunnskap, ressurser og av politikkutforming for å gjøre grøntproduksjonen i nord enda mer bærekraftig.
- formidling av erfaringer og synliggjøring av verdier knyttet til beiteressursene og beitebruken i det arktiske landbruket
- kompetanseutvikling på GreenFeed klimagassmålinger i fjøs og på beite
- bærekraft i arktisk lokalmatproduksjon - undersøke sammenhengen mellom bærekraft og lokalmatproduksjon, og hvordan lokalmatproduksjon i arktisk kan bidra til måloppnåelse av FNs bærekraftsmål
- grønt skifte i landbruket, gjødslingseffekt fra biorest fra biogassanlegg. Forprosjektet skal øke kunnskap om fornybar energi og klimaeffekt og bidra til større sirkulær ressurs- og økonomitenkning hos den nordnorske bonden. Forprosjektet skal også vise muligheter innen blå/grønt samarbeid.

4. Mobilisering for å få frem nye produsenter og nye produkter med basis i det arktiske landbruket

Det er gode muligheter for verdiskaping ved å videreforedle råvarer fra det arktiske landbruket. Vi har ønsket mobiliseringsprosjekter med formål å få frem nye produsenter og nye produkter som tar utgangspunkt i arktiske råvarer. Her vil vi fremheve to gode prosjekter knyttet til Mosjøen videregående skole:

Nordnorsk kompetansesenter for matproduksjon, lokalmat og matopplevelser (NNKM):

Bakgrunnen for et ønske om å etablere et slikt senter ligger i at Mosjøen videregående skole, og da spesielt fagmiljøet på studiested Marka, i en årrekke har jobbet med mange små og store matfaglige prosjekt. Mange av disse ligger i skjæringspunktet mellom næring og utdanning, slik som f.eks ArktiskMat. I tillegg er det mer næringsrettede prosjekt som kursarrangør for kompetansenettverket for lokalmat Nord, og kompetanseregler for grønne næringer.

NNKM oppsummerer i prosjektrapporten:

NNKM har ved hjelp av støtte fra de Arktiske landbruksmidlene fått muligheten til å etablere seg og få på beina gode og spennende prosjekt og aktiviteter. Å få på plass en logo og en velfungerende nettside var viktig for å kunne kommunisere ut hva vi jobber med. Vi har også fått på plass en bedre struktur, med tydelige roller. Vi har økt fra 1-2 ansatte, til nå 3 personer på fulltid (en av dem rekruttert fra Oregon State University-Food Innovation Center).

Vi har knyttet gode nettverk internasjonalt, men kanskje aller viktigst blant aktører i Nord Norge. Vi har stor pågang med oppdrag, både i form av konsulenttjenester og bistand direkte til bedrifter og bedriftsnettverk. I tillegg vokser prosjektporteføljen vår og avtalen med Bodø 2024 sikrer oss en god og stabil drift i tiden fremover.

Fagskoletilbudet «Bærekraftige matopplevelser»:

Fagskoletilbudet «Bærekraftige matopplevelser» er nå godt forankret i Nordland fagskole og hos Mosjøen videregående skole. Første kull uteksamineres i 2023, og videre drift er nå sikret.

En effekt av utdanningens organisering og innhold er å rekruttere fagfolk for fremtiden til mat-/servering-/reiselivsbransjen, og til landbruksnæringa gjennom å stimulere til verdiskaping ved videreforedling og lokal omsetning i primærnæringene. På denne måten kan arbeidsplasser sikres, utvikles og etableres gjennom økt samarbeid mellom de ulike aktører som deltar i verdikjeden fra jord og fjord til bord. Dette bidrar til bosetting og næringsutvikling i Nordland og landsdelen spesielt.

Studiet er dessuten nominert til den prestisjetunge Matprisen.

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.11 i TB)

Rapportere på

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2022

Se tabell

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	6	0	6
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	9	0	9
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	2	2	0
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	1	0	1
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	2	0	2
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	0	0	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	6	0	0	6	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	9	0	0	9	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven § 12	0	0	0	0	0	0	0	0
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	0	0	0	0	0	0	0	2 saker der kommunens avslag er opphevet, og saken sendes til ny behandling
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	2	0	0	2	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	1	0	0	1	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0	0	0	0	0	

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	0		
Hytte ol.	0		
Forretn., kontor, industri	0		
Off./priv. tjenesteyting	0		
Andre byggeområde	0		
Skogplanting	0		
Samferd. og tekn. infrastruktur	0		0
Grønnstruktur	0		
Golf	0		0
Forsvaret	0		
Andre landbruksformål	0		
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0		

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet
Vedtak	0	0	0
Påklaget til Landbruksdirektoratet	0	0	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0				

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhjemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	0	0	0	0	0

Nydyrking av myr - utfall av søknader i første- og klageinstans

Betegnelse på rapporteringskrav	Søknader i alt	Innvilget i alt	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Innvilget som følge av at myr er eneste dyrkingsressurs	Innvilget som følge av ivaretagelse av særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn	Innvilget som følge av tap av andre produksjonsarealer	Søknader om dispensasjon for å nydyrke myrarealer avslått	Merknad
Søknader i førsteinstans om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0							
Utfall av søknaden i klagesaker om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0							

Nydyrking av myr - størrelse på arealene som er omsøkt

Betegnelse på rapporteringskrav	Omsøkt i alt	Omsøkt areal dyp myr	Omsøkt areal grunn myr	Innvilget myrareal i alt	Innvilget areal dyp myr	Innvilget areal grunn myr	Avslått myrareal i alt	Avslått myrareal dyp myr	Avslått myrareal grunn myr
Informasjon om omsøkt myrareal	0			0			0		

Nydyrking av myr - ferdiggodkjent nydyrket myrareal

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker der nydyrking av myrareal er gjennomført og arealet er ferdiggodkjent	Ferdiggodkjent myrareal i alt	Ferdiggodkjent areal dyp myr	Ferdiggodkjent areal grunn myr
Informasjon om ferdiggodkjente saker		0		

Odelsfrigjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker i alt	Samtykke til odelsfrigjøring gitt	Avslag på søknad om odelsfrigjøring	Merknad
Saker om odelsfrigjøring	0	0	0	

Arbeidet for utsatte barn og unge (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for effekten av det tverrsektorielle samarbeidet for utsatte barn og unge, og hvordan embetet vurderer hovedutfordringene knyttet til samordning når kommunene ses under ett.

Et godt samordnet tjenestetilbud i kommunene er et viktig fokus for Statsforvalteren i Troms og Finnmark. For mange små kommuner innebærer det å få til gode interkommunale samarbeid, som vi ser flere gode eksempler på. Videre handler det om en god forankring i ledelse, og kunnskap om hverandre for å finne de beste løsningene på tvers av fagområder. Nye krav understreker dette fokuset, og er nyttig også fordi det kommer med en tydeligere ansvarsavklaring.

Vi har vært opptatt av å løfte dette i et barnrettighetsperspektiv, som vi mener gir et godt grunnlag for en helhetlig og systematisk tilnærming for et bedre samordnet tjenestetilbud. Vi har vært særlig opptatt av at det skal gjøres gode vurderinger i forkant i saker som angår barn og unge, barns rett til medvirkning og forebygging av vold og overgrep mot barn og unge. Vi har også hatt et særlig fokus på samiske barn og unge, og barn og unge med funksjons-nedsettelser, som utsatte grupper.

Vi ser også at det er viktig å opprettholde et fokus på konsekvensene av pandemien for barn og unge, både på kort og lang sikt. Vi så hvor nærværende dette fortsatt er med tilbakemeldingene vi fikk på hvordan streiken i høst rammet særlig utsatte barn og unge, og i stor grad akkurat de samme barna som ble hardest rammet under pandemien.

Viser for øvrig til rapportering på rapporteringskrav 3.1.2.1, 3.2.1.1.1 og 3.2.1.1.2.1

Det todelt målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelt målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

Data fra produksjonstilskuddssøknadene viser at 524 foretak hadde sauer pr. 1. mars 2022. Dette er en nedgang på 28 foretak fra året før. Til sammenligning var det 610 foretak med sau pr. 1. mars 2017 i Troms og Finnmark. I løpet av denne 5-års perioden har det altså vært en nedgang på 86 foretak med sau.

501 foretak hadde komplette registreringer for tilskudd til utmarksbeite. 4 av disse foretakene hadde ikke oppgitt sau på talledato 1. mars. 501 foretak er

brukt som utgangspunkt for beregning nedenfor.

I 2022 var det 47 014 voksen sau og 75 718 lam som ble sluppet i utmarka, ifølge produksjonstilskuddsdataene. Dette er en nedgang på i overkant av 1 800 voksen sau og ca. 3 000 lam fra året før.

Det er mye tap av sau og lam på utmark i Troms og Finnmark. 306 foretak (61 %) opplevde tap over normaltap på sau og/eller lam. Normaltap for voksen sau er inntil 3 % tap og normaltap for sau er inntil 5 % tap. Kun 110 foretak søkte om erstatning for tap til fredet rovvilt i 2022. Dette er likevel en økning på 11 søknader fra året før. Andelen som søker erstatning er fortsatt lav i forhold til andelen med tap over normaltap. Stasforvalteren får tilbakemeldinger om at det er flere foretak som mener de har utfordringer med tap til fredet rovvilt, men velger å ikke søke erstatning. Det er sammensatte årsaker til dette, noe er at dokumentasjonsgraden er lav og at kadaver forsvinner fort.

Særlig lammetapet er stort. Over halvparten av alle foretak med sau og lam på utmarksbeite har lammetap over normaltap. 37 % av foretakene har tap over normaltap på voksen sau.

Statsforvalteren har ikke analysert beitestatistikken så grundig at vi på dette tidspunktet kan si noe om det er noen spesielle områder som utpeker seg. Dette er noe vi vil prioritere å gjøre i nærmeste fremtid.

Voksen sau:

- 317 foretak (63 %) hadde tap innenfor normaltap (0 - 3,0%)
- 184 foretak (37 %) hadde tap over normaltap (over 3,0 %). Av disse var det:
 - 28 foretak (5,5 %) med høye tap (over 10,0 %)
 - 156 foretak (31 %) hadde tap hadde tap over normaltap (over 3,0; men under 10,0)

Lam:

- 243 foretak (48 %) hadde tap innenfor normaltap (0 - 5,0 %)
- 258 foretak (52 %) hadde tap over normaltap (over 5,0 %). Av disse var det:
 - 132 foretak (26 %) med høye tap (over 10,0 %)
 - 126 foretak (25 %) hadde tap hadde tap over normaltap (over 5,0; men under 10,0)

Ut fra dette er det vanskelig å skulle si at det todelt målet for rovviltforvaltning er oppnådd i Troms og Finnmark.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark forvalter fredet rovvilt etter forvaltningsplanen for rovvilt i region 8. Arbeid med ny forvaltningsplan er i prosess og skal etter planen ferdigstilles i 2023.

Landbruksavdelingen samarbeider med miljøavdelingen som har hovedansvaret for rovviltforvaltningen i fylket. Samarbeidet mellom landbruk og miljø i beiterelaterte saker som omhandler rovvilt er nyttig, konstruktiv og godt.

Landbruksavdelingen bidrar i saksbehandlingen av søknader om erstatning for sau tapt til fredet rovvilt for beitesesongen 2022. Medarbeidere fra landbruksavdelingen deltar på møtene i rovviltneemnda.

Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.2.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap, både på landbruks- og miljøområdet.

Områdene i fylket

I 2021 rapporterte vi at vi ønsket å gjøre en ekstra innsats for å få vårt siste område, Skoltebyen i Sør-Varanger godt i gang. Vi har i løpet av året hatt møter med kommunen, arrangert folkemøte med godt oppmøte, og kommunen har lyst ut anbud på nye skjøtelsesplaner for både biologiske verdier og kulturminner/bygninger. Befaring og kartlegging av de biologiske verdiene i området ble gjennomført i sommer, og skjøtelsesplaner er under utarbeidelse. De er også i gang med arbeidet med å få på plass en forvaltningsplan for området. Vi ser en positiv endring og kommunen er godt engasjert i jobben som er gjort i 2022.

Tiltakene i alle områdene bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en god måte. Fordelingen på miljøtema varierer litt mellom områdene, i Skallan - Rå er det fortsatt en stor overvekt på tiltak til verneverdige bygninger, mens det i de andre områdene er jevnt fordelt mellom skjøtsel, kulturminner og kartlegging og prosessmidler.

Utfordringer/Trusler

Den største trusselen mot verdiene i områdene er, som ellers i fylket, nedgang i antall bruk. Det er viktig for ivaretagelsen av kulturlandskapet at jordbruksdriften opprettholdes og utvikles. Statsforvalteren er i gang med et næringsutviklingsprosjekt i UKL-områdene i fylket, og ønsker å bidra til at landbruksnæringen og annen næring knyttet til verdiene i områdene kan utvikles i årene som kommer. Det vil i 2023 bli avholdt møter i Skallan - Rå og Goarahat/Sandvikhalvøya, og i Skårfvåggi/Skardalen og Skoltebyen i 2024.

Forvaltningsplaner

De to eldste områdene, Goarahat/Sandvikhalvøya og Skårfvággi/Skardalen har forvaltningsplaner på plass. Goarahat/Sandvikhalvøyas plan er revidert i 2022. Kåfjord planlegger revidering av planen for Skårfvággi/Skardalen.

De andre områdenes planer er under utarbeidelse og Statsforvalteren har i årets tildeling av ramme til kommunen stilt klare forventninger til arbeidet med å få på plass oppdaterte planer i år.

Skjøtselsplaner

Det ble i 2022 utarbeidet skjøtselsplaner for kulturbetinga naturtyper for alle de utvalgte kulturlandskapene i fylket. For tre av områdene ble dette finansiert over 21-posten, miljø, da det gjaldt skjøtselsplaner for slåttemark og slåttemyr.

Referansegruppemøter

Referansegruppene, bestående av regional forvaltning, kommune og grunneier-representant, møtes 4 ganger årlig, og fungerer som en støtte og veileder for kommunen i saksbehandling og utvikling av områdene. Referansegruppa befarte UKL-områdene Finnmark i midten av juni i forbindelse med folkemøtet i Skoltebyen.

Regional forvaltning møtes i tillegg i forbindelse med budsjettinnspill og tildeling av ramme til kommunene. Samarbeidet fungerer veldig godt.

Annet

Kommunene rapporterer fremdeles om ressursmangel og at det er lite samsvar mellom de ressursene kommunen tildeles gjennom rammetilskudd og de faktiske behov. Ordningen er tidkrevende og krever en engasjert kommune. Man er ikke fornøyd med at midlene som ble overført fra Fylkesmennene til kommunene, ved overføring av forvaltningsansvaret, ble jevnt fordelt til alle kommuner i fylket, ikke bare til de som har UKL-områder.

Statsforvalteren har arrangert webinar for gjensidig erfaringsutveksling mellom saksbehandlerne i de 4 UKL- kommunene. Dette tror vi er et positivt tiltak, som vi kommer til å videreføre framover.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vestnorsk fjordlandskap og Vegaøyen

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse landbruksområdet	Beskrivelse miljøområdet
Bidrar tiltak støttet av tilskuddsordningen til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte?	Tiltakene bidrar til å oppfylle formålet med ordningen på en tilfredsstillende måte. Hovedfokuset har vært på kulturminner/miljø og skjøtsel av naturmangfold.	Som beskrevet for landbruksområdet. Noen ganger kan være utfordrende for kommunen å sette av midler til naturmangfold-prosjekter, da midler til istandsetting av bygninger er kostnadskrevende og tar ofte en stor del av potten..
Er natur- og kulturmiljøverdiene i områdene styrket eller svekket?	Verdiene er styrket eller vedlikeholdt i våre områder.	Kartlegging og utarbeidning av skjøtselsplaner for kulturbetingede naturtyper og kartlegging av trua arter, har økt kunnskapen om disse og gjør at naturmangfoldet blir godt ivarettatt.
Er det positive trender i områdene?	Det er stor pågang av søknader og midlene brukes som regel opp. Det antyder at interessen for ordningen og ivaretagelsen av verdiene er god.	For Goarahat-Sandvikhalvøya har det blitt utarbeidet skjøtselsplan for ei ny slåttemark, som vi håper aktørene i det utvalgte kulturlandskapet tar hånd om videre. For Skallan-Rå er det en positiv trend med at det i løpet av de siste to årene har blitt utarbeidet 3 skjøtselsplaner for slåttemark, og der noen av disse allerede er i drift. For Skårfvággi/Skardalen har ei slåttemyr som ble kartlagt i fjor, blitt skjøttet gjennom istandsetting. Området har blitt rekartlagt med Miljødirektoratets instruks. Skjøtselsplaner er reviderte. For Skoltebyen har det ikke blitt funnet slåttemark, men det har blitt lagt en skjøtselsplan med tradisjonell slått likevel, da det er flere rødlistea arter her som bør ivaretas, blant annet myrflåtbelg (NT) og silkenellik (NT). Storveronika er ikke rødlistet, men er også en kulturbetinget plante som en ønsker å ivareta i området.
Er det noen spesielle trusler eller utfordringer mot natur- og kulturmiljøverdier eller jordbruksdrift i områdene?	Som nevnt tidligere er den største trusselen nedleggelse av gårdsdrift i de utvalgte områdene. Nedleggelse og tap av beitedyr vil bidra til økt gjengroing og tap av både natur - og kulturmiljøverdier i områdene.	Det har for et par av områdene vært utfordrende å få noen til å slå noen av slåttemarkene. Det er derfor viktig å ta godt vare på de som har kunnskap om dette og gi dem gode forutsetninger for å lykkes. Kanskje må en se på muligheten for å øke tilskuddene for å styrke motivasjonen.
Blir ordningen brukt i næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift?	Ja, noen grunneiere har brukt ordningen til næringsutvikling basert på natur - og kulturmiljøverdiene. Statsforvalteren planlegger i 2023 en møteserie om næringsutvikling i UKL, og har blant annet invitert foredragsholdere innen reiseliv og turisme basert på natur - og kulturverdier.	Som nevnt under beskrivelse av landbruksområdet. Det har i Skoltebyen vært nevnt fugletitting som mulig næringsutvikling.
Finnes det en overordnet forvaltningsplan for området (ja/nei)?	To av områdene har hatt forvaltningsplan i flere år, og disse er nylig revidert eller under revidering. De to yngste områdene er i gang med sine forvaltningsplaner, og Statsforvalteren har gitt tydelig signal om at manglende forvaltningsplan kan føre til redusert ramme til kommunen i kommende år.	Som beskrevet for landbruksområdet.
Fungerer de overordnede forvaltningsplanene/områdeplanene på en hensiktsmessig måte for å prioritere de viktigste tiltakene knyttet til alle deltema omfattet av formålet med ordningen?	Vi har inntrykk av at forvaltningsplanen fungerer som overordnede retningslinjer for prioritering av tiltak i områdene.	Som beskrevet for landbruksområdet.
Fungerer samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå på en tilfredsstillende måte?	Regional forvaltning har jevnlig møter i løpet av året, både i forhold til budsjett og fordeling av ramme, og referansegruppemøter med hvert område. Samarbeidet fungerer godt.	Som beskrevet for landbruksområdet. Referansegruppa har jevnlig møter med kommunene, både samlet og for de ulike fagområdene.

Styrke arbeid og helse som fagområde (fra kapittel 7.3.10.3.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for kartleggingen av tjenestesamhandlingen som er etablert mellom NAV-kontor og kommunenes helse- og omsorgstjeneste
- Redegjøre for felles tiltak for å styrke og bedre tjenestesamhandlingen om tjenestemottakere/pasienter som har behov for tjenester fra NAV og helsestjenesten

Kartleggingen av tjenestesamhandlingen ble organisert av Arbeids- og velferdsdirektoratet i samarbeid med andre direktorat. Vi fikk tilsendt resultatene i 2022. Svært få hadde svart i våre fylker. Resultatene viste generelt lite samhandling, og at mange ønsket mer samarbeid. Det ble etterlyst enklere måter å få tak i hverandre på. De viste også til at det var et bra samarbeid i enkeltsaker, men at det systematiske samarbeidet på ledernivå ol. var utfordrende.

I november arrangerte Helse- og sosialavdelingen et digitalt møte mellom alle Nav-ledere og alle helse- og omsorgsledere. Oppslutningen var bra. Der ble resultatene presentert og de jobbet i grupper med problemstillinger i samarbeidet. Tilbakemeldingen var at dette var nyttig og lærerikt for de fleste, og at de ønsket å fortsette samarbeidet i egne kommuner. I ettertid skal informasjon om hverandres tjenester følges opp i nettverket for helse- og omsorgsledere og i møte med Nav-lederne.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

I 2020 ble det innført en ny budsjettfordelingsmodell for kapittel 0525 post 01 for embetene der tildelingen avhenger av ulike kriterier og vektninger innenfor de ulike departementenes fagområder. Modellen ble innført med en overgangsperiode på tre år, og 2022 er første år med full effekt av modellen. For oss innebærer den nye modellen en betydelig reduksjon i tildelingen.

For å tilpasse oss den nye budsjettsituasjonen har vi fastsatt et langtidsbudsjett for perioden 2021 - 2024. Målet er å bringe embetets budsjett på de ulike fagområdene mest mulig i samsvar med tildelingen på de ulike departementenes fagområder. Det utelukker likevel ikke lokale prioriteringer i tråd med embetets Strategi 2020+ og i særlige tilfeller av saksområder med spesielle utfordringer.

Det er departementsområdene HOD og LMD som har de største endringene ved tilpasningen til ny budsjettfordelingsmodell med en reduksjon på henholdsvis 5 mill. og 2,9 mill. sammenliknet med regnskap for 2020. På LMD-området er den samlede finansieringen av vårt oppdrag svært utfordrende, og da særlig finansieringen innenfor reindrift. Vi er bekymret for reindriftsavdelingen, og de konsekvenser manglende finansiering har for samfunnsoppdraget. Dette gjenspeiler seg også i en krevende budsjettsituasjon for 2023 for reindriftsavdelingen og landbruksavdelingen. Vi har dialog med departementet om finansieringen. Vi viser også til det pågående prosjektet for behandling av restanser på reindriftsområdet der vi får bistand fra statsforvalterne i Nordland og Trøndelag. Etter prosjektpånen skal LMD bidra med 0,5 mill. i 2023.

Parallelt med langtidsbudsjettet har vi gjennomført flere effektiviserings- og OU-prosesser for å realisere gevinster i tråd med forventningene til større fagmiljøer i embetet. Vi må også aktivt bruke digitale møter og verktøy der det er hensiktsmessig, og reisekostnadene må reduseres. For å gjennomføre omstillingen vil det være nødvendig med et godt samspill mellom tildelingen på kap. 0525 og fag-/prosjektmidler, og målet vil være en god samlet ressursutnyttelse av disse midlene.

Embetet har i 2022 på tross av fortsatt pandemi og den sikkerhetspolitiske krisen som preger arbeidshverdagen, likevel greid å holde høy aktivitet for de ordinære oppdragene våre. Vi har også gjennomført en omfattende flytteoperasjon i Vadsø fra to midlertidige adresser tilbake til et totalrenovert Statens Hus med moderne kontorlokaler. Det har påløpt betydelige utgifter til dette husprosjektet, og KDD har i 2022 bidratt med en særskilt tildeling til møbler og annet utstyr.

Samlet ressursbruk for kap. 0525 viser en økning på 14,7 mill. fra 2021 til 2022, eller en økning på 9,3 %. Lønnsutgiftene reduseres med 0,7 mill. og reise- og driftsutgifter øker med 15,4 mill. Pensjonsutgiftene reduseres betydelig etter innføring av ny virksomhetsspesifikk hendelsesbasert premiemodell fra SPK. Økningen i reise- og driftsutgifter skyldes anskaffelser av møbler og annet utstyr til Statens hus i Vadsø, økt husleie, to restanseprosjekter og økt reiseaktivitet sammenliknet med 2021 der det var betydelige restriksjoner som følge av pandemi. Mindreforbruket for 2022 er på 1,1 mill.

Samlet ressursbruk for fagdep. viser en økning på 8,9 mill. fra 2021 til 2022, eller en økning på 19,4 %. Størst økning er det for LMD som skyldes reintellingen. KLD har også en liten økning, mens de andre områdene har en nedgang eller er uendret sammenliknet med 2021. Vi viser til kommentarer under for nærmere beskrivelse av endringene.

AID: I bevilgning er det en økning som knytter seg til at ressursbruk for integrering av innvandrere er flyttet fra KD til AID. Ressursbruken på fagmidler er omtrent uendret sammenliknet med 2021.

BFD: For bevilgning er det en nedgang som skyldes redusert bemanning og økte sykepenger. For fagmidler er det en nedgang som skyldes vakanse innenfor oppfølgingen av kompetansesatsingen, og at forsøksprosjekt Alta kommune ble avsluttet i 2021.

HOD: For bevilgning skyldes økningen en reduksjon i sykepenger sammenliknet med 2021. For fagmidler er ressursbruken samlet sett omtrent uendret. Ressursbruk til kontrollkommissjonen øker med 0,6 mill., mens ressursbruken på andre prosjekter har en tilsvarende reduksjon.

JD: For bevilgning skyldes reduksjonen hovedsakelig redusert ressursbruk for vergemålsområdet, som skal finansieres av fagmidler. For fagmidler er det en reduksjon i innenfor vergemål som skyldes økte vakanser.

KLD: For bevilgning skyldes økningen reduserte sykepenger og færre vakanser. For fagmidler skyldes økningen økt ressursbruk på flere prosjekter, bl.a. gebyrinntekter, rullering av forvaltningsplan og rovlittiltak.

KDD-adm: For bevilgning skyldes økningen hovedsakelig anskaffelser av møbler og annet utstyr til Statens hus i Vadsø og økt husleie.

KDD-fag: For bevilgning er det en økning som fordeles på planlegging, bolig og bygningsrett og andre oppgaver. For planlegging, bolig og bygningsrett skyldes økningen mindre vakanser og et restanseprosjekt innenfor byggesaksområdet. For andre oppgaver skyldes økningen bortfall av prosjektmidler knyttet til kommunestrukturen, og lønnsmidler er for 2022 finansiert av bevilgning. For fagmidler er reduksjonen dermed tilsvarende, men nye prosjektmidler til FUFINN – digitalisering av fullmakter innenfor vergemålsområdet reduserer den totale nedgangen.

KD: For bevilgning er det en nedgang i ressursbruken som skyldes at ressursbruk for integrering av innvandrere er flyttet fra KD til AID samt en økning i sykepenger. For fagmidler er det en nedgang som knytter seg lavere ressursbruk på prosjekter.

LMD: For bevilgning er det samlet sett en økt ressursbruk. Bemanningen er redusert som følge av tilpasning til ny budsjettmodell, mens et restanseprosjekt innenfor reindriftsområdet og en reduksjon i sykepenger gir totalt sett en økning. For fagmidler skyldes økningen reintellingen.

Andre: For bevilgning og fagmidler er ressursbruken omtrent uendret sammenliknet med 2021.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2022	Fagdep. 2022	Kapittel 0525, 2021	Fagdep. 2021
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	2 604	3 601	2 394	3 628
Barne- og familiedepartementet	7 469	1 767	8 249	2 260
Helse- og omsorgsdepartementet	24 103	7 720	23 396	7 644
Justis- og beredskapsdepartementet	8 726	9 513	8 903	10 393
Klima- og miljødepartementet	25 721	10 813	24 152	9 746
Kommunal- og distriktsdepartementet	65 197	1 266	52 157	1 729
Kunnskapsdepartementet	12 548	7 021	12 700	7 788
Landbruks- og matdepartementet	26 650	11 999	26 332	1 612
Andre	121	1 250	101	1 209
Sum	173 139	54 950	158 384	46 009

Beløpene stemmer med regnskapet. Beløp kap. 0525 er summen av kap. 0525.01 og 3525.02. Beløp fagdep. er summen for lønnskonti i intervallet 5000 - 5899 på alle fagkapittel unntatt kap. 0525.21.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

I 2020 ble det innført en ny budsjettfordelingsmodell i sektoren. For oss innebærer dette både reduserte økonomiske rammer, og at ressursbruken per departementsområde må justeres for bedre samsvar med tildelingen fra de respektive departementene. Modellen ble innført med en overgangsperiode på tre år, og 2022 er første år med full effekt av modellen

For å tilpasse oss den nye budsjettsituasjonen har vi fastsatt et langtidsbudsjett for perioden 2021 - 2024. Målet er å bringe embetets budsjett på de ulike fagområdene mest mulig i samsvar med tildelingen på de ulike departementenes fagområder. Det utelukker likevel ikke lokale prioriteringer i tråd med embetets Strategi 2020+ og i særlige tilfeller av saksområder med spesielle utfordringer.

Parallelt med langtidsbudsjettet har vi gjennomført flere effektiviserings- og OU-prosesser for å realisere gevinster i tråd med forventningene til større fagmiljøer i embetet. Vi bruker også aktivt digitale møter og verktøy der det er hensiktsmessig. For å gjennomføre omstillingen er det nødvendig med et godt samspill mellom tildelingen på kapittel 0525 og fag-/prosjektmidler, og målet er god samlet ressursutnyttelse av disse midlene.

På LMD-området er den samlede finansieringen av vårt oppdrag utfordrende, og da særlig finansieringen av oppdraget innenfor reindrift. Reindriftsavdelingen har i 2022 bl.a. håndtert en omfattende beitekrise og en meget krevende tvangstelling av rein. Vi er bekymret for arbeidsbelastningen for reindriftsavdelingen, og de konsekvenser manglende finansiering har for samfunnsoppdraget. Dette gjenspeiler seg også i en krevende budsjettsituasjon for 2023. For å avlaste oss ble det i 2022 igangsatt et prosjekt for behandling av restanser på reindriftsområdet med bistand fra statsforvalterne i Nordland og Trøndelag. Videre er det fra 2023 også gjort endringer i oppgaveporteføljen og arbeidsdelingen mellom oss og Landbruksdirektoratet, som vil frigjøre ressurser hos oss til øvrige oppdrag. Vi vil fortsette dialogen med departementet om forholdet mellom ressurser og oppgaver.

Embetet har i 2022 på tross av fortsatt pandemi og den sikkerhetspolitiske krisen som preger arbeidshverdagen, likevel greid å holde høy aktivitet for de ordinære oppdragene våre. Året har vært tilnærmet uten reiserestriksjoner som følge av pandemi, og vi har kunnet ta opp igjen mer av vår utadrettede aktivitet med møter, tilsyn og konferanser. Vi har arbeidet videre med de strategiske satsingene Fyrtårn barn og unge samt kommunedialogen.

Vi har også gjennomført en omfattende flytteoperasjon i Vadsø fra to midlertidige adresser tilbake til et totalrenovert Statens Hus med topp moderne og funksjonelle lokaler. Samlet har det påløpt betydelige utgifter til dette husprosjektet, og KDD har i 2022 bidratt med en særskilt tildeling til møbler og annet utstyr.

Regnskapet viser en generell god utnyttelse av tildelinger, men enkelte tildelinger er ikke brukt fullt ut. Samlede tildelinger utgjør 566 mill., og samlet mindreforbruk er 15 mill.

Regnskapet for kapittel 0525 post 01 viser et mindreforbruk på 1,1 mill. Samlet ressursbruk øker med 14,7 mill. fra 2021 til 2022, som hovedsakelig skyldes anskaffelser av møbler og annet utstyr til Statens hus i Vadsø, økt husleie, to restanseprosjekter og økt reiseaktivitet sammenliknet med 2021 der det var betydelige restriksjoner som følge av pandemi.

For fagmidler – driftsposter er samlede tildelinger 132,6 mill. Mindreforbruket utgjør 7,1 mill., og disse er hovedsakelig innenfor områdene KD med 3,3 mill., JD med 1,3 mill. og KLD med 1,1 mill. For fagmidler – tilskuddsposter er samlede tildelinger 254,3 mill. Mindreforbruket utgjør 4,2 mill., og dette er hovedsakelig innenfor KD-området med 3 mill.

Etter vår vurdering er ressursutnyttelsen for våre tildelinger jevnt over god. Med bakgrunn i de økonomiske rammebetingelsene, mener vi at embetet har løst samfunnsoppdraget på en god måte. Embetet utfører oppgaver for en rekke departementer og direktorater, og erfaringen er at oppgavene finansieres ulikt. Videre er tilgangen på fag- og prosjektmidler ujevn og til dels uforutsigbar over året. Dette utgjør en betydelig utfordring med hensyn til styring av den samlede økonomien for embetet.

De siste årene har vi for kapittel 0525 post 01 hatt betydelige overføringer av mindreforbruk fra foregående år, og for 2022 har vi hatt en betydelig høyere aktivitet enn det den langsiktige finansieringen gir rom for. For 2022 er samlet tildeling hovedsakelig bruk opp med et mindreforbruk på 1,1 mill. For 2023 er det lagt opp til flere kutt i tildelingen vår, bl.a. et generelt kutt og kutt for endrede reisevaner. Sammen med manglende kompensasjon for lønns- og prisvekst, vil budsjettssituasjonen for 2023 være utfordrende. Vi er derfor helt avhengig av å få overført mindreforbruket for 2022 til 2023. En slik overføring vil øke muligheten til at vi kan ivareta våre forpliktelser og følge opp prioriteringer i tråd med embetets Strategi 2020+ og i særskilte tilfeller saksområder med spesielle utfordringer.

Se også statsforvalterens beretning kap.1 og øvrig redegjørelse i årsrapporten. For embetets regnskapsresultat for alle kapitler og poster viser vi til årsregnskapet kap. 6.

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

Styringen av embetet baserer seg på tildelingsbrev og hovedinstruks. Vi gir tilbakemelding på foreløpig tildelingsbrev og har dialog med fagdepartementene om prioriteringer og løsning av oppdrag. Myndighet delegeres fra embetsledelsen til avdelingsdirektørene i egne delegeringsreglement. Det er utarbeidet egne delegeringsreglement for hver avdeling som godkjennes av embetsledelsen. Disse styringsdokumentene er grunnlaget for vår strategiske plan, overordnede virksomhetsplan og avdelingsvise virksomhetsplaner. I virksomhetsplanen konkretiseres, fordeles og risikovurderes oppdragene. Det er fokus på bærekraftsmålene i løsning av oppdrag. Måloppnåelse rapporteres i årsrapporten. Tilbakemeldinger på årsrapport og tilbakemeldinger i styringsmøter er en viktig kilde til korrigerende og endring. Det er utarbeidet rutine for risikovurdering i embetet. Alle viktige prosesser og milepæler er lagt inn i et årshjul. Risk Manager brukes for å rapportere avvik. Avvik håndteres og lukkes kontinuerlig med fokus på forbedring og læring. Årsbudsjett, langtidsbudsjett og økonomirapportering skal sikre en forsvarlig disponering av økonomiske ressurser.

Embetet har mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp og har rammefordelt en stor del av budsjetttrammen til avdelingsdirektørene. De viktigste koordinerende og styrende organer i embetet er ledergruppa, utvidet ledergruppe, IDF-utvalget og arbeidsmiljøutvalget. På avdelingsnivå er det faste avdelingsmøter. Noen avdelinger har også egne møter for avdelingsledelsen. Avdelingsdirektørene følges opp i faste møter med embetsledelsen. I disse møtene er planlegging, gjennomføring og oppfølging tema.

Statsforvalteren benytter i størst mulig grad intern kompetanse og interne ressurser for å få gjennomført oppdrag. Vi vurderer at vi i begrenset grad benytter eksterne konsulenter. I enkelte tilfeller må vi benytte ekstern kompetanse/konsulenter innen innen noen områder, som for eksempel husprosjektet, oppfølgingsordningen innen skole, intern kompetanseheving, miljøområdet, reintelling og nasjonalparkforvaltning.

Statsforvalteren fikk en kontorlærling for skoleåret 2021/22. Vedkommende startet opp men sluttet dessverre etter kort tid. Statsforvalteren jobber med å få tak i nye lærlinger men ikke lyktes ennå.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Det gjennomføres en risikovurdering av alle oppgaver/oppdrag i vår virksomhetsplan. I tillegg foretar vi risikovurderinger ved budsjettrevideringer og fortløpende gjennom året.

Embetet bruker Risk Manager. Avviksbehandling blir utført i avviksmodulen. Kvalitetsdokumentene som retningslinjer og lignende, blir revidert etter behov i dokumentstyringsmodulen.

Risikostyring på HMS- og informasjonssikkerhetsområdet blir også gjennomført i Risk Manager.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Vårt internkontrollsystem er basert på kravene i økonomiregelverket og styringsdokumentene fra KDD. Internkontrollsystemet består blant annet av virksomhetsplaner, delegeringsreglementer både på embets- og avdelingsnivå, risikostyring og interne rutiner.

Virksomhetsplanene (overordnet og avdelingenes) beskriver prioriteringer, ansvar og risiko knyttet til våre oppgaver i KDDs hovedinstruks (HI) og i tildelingsbrevet (TB). Delegeringsreglementene beskriver hvordan statsforvalterens myndighet er delegert til avdelingsdirektører og videre til seksjonsledere.

Vi benytter oss av Risk Manager til rapportering av avvik, annen rapportering og dokumentstyring. Avvik lukkes ved at det iverksettes tiltak med frist for oppfølging og interne rutiner. Vi fikk inn 22 HMS-avvik og 10 avvik på informasjonssikkerhet i 2022. I tillegg mottok og behandlet vi en varslingssak. Alle avvikene som kom inn i 2022 er nå lukket. Vi synes det er positivt at vi får denne formen for tilbakemeldinger. På denne måten kan vi ta tak i utfordringer i arbeidsmiljøet knyttet til organisering og prioritering av arbeidsoppgaver, samt tydeliggjøring av ansvar og roller.

Intern økonomiinstruks beskriver hvordan økonomiforvaltningen skal organiseres og gjennomføres. Den avklarer også ansvarsforhold i økonomiforvaltningen på ulike nivå i virksomheten. Videre beskrives også en økonomistyringskalender med plan for budsjettprosessen, budsjettbehandling i ledermøter, budsjettmøter og intern økonomirapportering/avviksoppfølging. Vi har vedtatt et langtidsbudsjett for perioden 2021 – 2024 samt årsbudsjett for 2022. Alle tildelinger/budsjett registreres i økonomisystemet, og økonomirapporter tas ut/gjøres tilgjengelig for ledere og saksbehandlere herfra. Delegert budsjett disponeringsmyndighet og en prosjektoversikt med alle tildelinger/belastningsfullmakter er publisert på vårt intranett.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

Bemanning

Vi hadde ved årsskiftet 210 årsverk. Vi har i all hovedsak god tilgang på godt kvalifiserte søkere, men vi har over litt tid sett at vi får noe færre søkere sammenlignet med få år tilbake. Dette gjelder for alle våre kontorsteder. Ved noen få utlysninger er det utfordrende å få kvalifiserte søkere til vårt hovedkontor i Vadsø, og noen stillinger lyses derfor ut flere ganger. Dette gjelder særlig juriststillinger hvor det stilles krav til erfaring. Vi er ikke lønnsledende i fylket, men kan tilby utviklende og varierte oppgaver sett i sammenheng med gode velferdsordninger. Ved noen rekrutteringer har vi ikke kommet i mål på grunn av lønnsforventninger vi ikke har kunnet innfri. Alt i alt opplever vi likevel at vi er en veldig attraktiv arbeidsplass. Vår turnover var på 4,0 % i 2022 som er en nedgang fra både 2021 og 2020. Redusert turnover skyldes i stor grad at vi har redusert antall ansatte i embetet.

Kapasitet

Med kapasitet forstår vi hvordan bemanning og kompetanse står i forhold til de oppgaver vi er gitt. Vakanser, permisjoner og sykdom treffer de ulike fagområdene i varierende grad og dette kan bli utfordrende for enkelte avdelinger. Vårt sykefravær var 6,4 % i 2022 som er en økning fra 2021. Dette rammer ulike enheter forskjellig. Ved langtidsfravær prøver vi å ta inn vikarer.

Kompetanse

Vi er en solid kunnskapsorganisasjon hvor de ansattes kompetanse i all hovedsak dekker våre kompetansebehov. De fleste av våre medarbeidere har høyere utdanning i form av minimum bachelorgrad, men de fleste har master og vi har også noen medarbeidere med doktorgrad.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Embetet har relativt få eiendeler. Kjøp av alt inventar gjennomføres i organisasjons- og utviklingsavdelingen og finansieres gjennom embetets felles driftsbudsjett. STAF har oversikt over maskinvare.

Embetet leaser fem tjenestebiler. Vi eier også flere snøscootere, atv-er og tilhengere, som er registrert hos Statens vegvesen.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Årsregnskapet

Det var ingen merknader i Riksrevisjonens beretning for årsregnskapet for 2021. Revisjon for 2022 er ikke ferdigstilt.

Arkiv

Arkivverket gjennomførte tilsyn med vårt arkivhold i 2022. Arkivholdet hos oss ble vurdert som meget godt. Imidlertid fikk vi et avvik på manglende dokumentasjon av arkivansvar. Avviket skal lukkes i 2023.

Informasjonssikkerhet

Embetet har etablert et lokalt informasjonssikkerhetsutvalg. Utvalget er et rådgivende organ som skal bidra til å sette informasjonssikkerhet på agendaen. Informasjonssikkerhetsutvalget er ett av ledelsens virkemidler for å kvalitetssikre arbeidet med sikkerhet og personvern i embetet.

Utvalget gjennomførte i 2022 en undersøkelse om sikkerhetskulturen i embetet. Det viktigste funnet var ønske om mer opplæring/kompetanse på bruk av teknisk utstyr på tjenestereise samt bruk av sosial medier. Vi gjennomførte derfor et lite seminar hvor både NSM og STAF holdt innlegg om temaene for oss.

STAF er en viktig samarbeidspart i vårt arbeid med informasjonssikkerhet. Vi er derfor aktiv med å formidle informasjon fra STAF om dette viktige arbeidet. De ansatte har blitt oppfordret til å delta på STAF sin phishingkampanje som går ut på å identifisere eposter som forsøker å hente ut informasjon fra de ansatte.

I likhet med de andre embetene er vi også med i fagutvalget for informasjonssikkerhet. Et viktig tiltak fra fagutvalget i 2022 var å få etablert et felles ledelsessystem for informasjonssikkerhet.

Vårt bruker aktivt avvikssystemet i RiskManager.

Telling av rein i distrikt 13

Reintelling er en av de oppgaver som gjennomføres av ansatte i reindriftsavdelingen, på oppdrag fra Landbruksdepartementet og Landbruksdirektoratet. Distrikt 13 er en av de større distriktene, og omfatter omkring 10.000 rein. Oppdraget ble meget krevende, og av forskjellige årsaker ble dette en tvangstelling. Oppdraget ble av den grunn mer krevende å gjennomføre, og med økt behov for innsats fra Statsforvalteren og i tillegg med betydelig behov for innleid arbeidskraft og utstyr. At telleoppdraget foregikk i perioden januar - februar gjorde arbeidet ekstra krevende. I ettertid viser det seg at ressursbehovet og utgiftene til gjennomføring ble langt større enn det som var planlagt. I tillegg viser det seg i ettertid at omfanget av arbeid som ble nødvendig for å gjennomføre oppdraget gikk langt ut over arbeidstid-bestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Statsforvalteren mottok et varsel om dette, og igangsatte på eget initiativ en intern undersøkelse av saken, og en rapport om dette ble oversendt departementet i desember 22. Saken er videre fulgt opp av KDD og gir behov for en gjennomgang og innskjerping av internkontroll hos Statsforvalteren både for økonomistyring og praktisering av arbeidsmiljøloven.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Vi har et partssammensatt arbeidsmiljøutvalg (AMU) som i 2022 hadde 10 møter, to av disse var ekstraordinære. Sentrale temaer har vært arbeidsmiljøkartlegging (MUST) og oppfølging av denne, håndtering av avvik, oppfølging av avdelinger som har stått i særlig høyt press og oppfølging av arbeidsmiljøet mens vi har avventet svar på geografisk struktur. Andre tema som AMU har vært opptatt av er: husprosjektet, internkontroll, inneklima, smitteverntiltak, sykefravær, byggeprosjekter og OU-prosesser. AMU har arrangert årlig fagdag om arbeidsmiljø med tematikk «Utvikling av et

godt arbeidsmiljø». HMS-rutiner innenfor flere felt er revidert og forbedret.

Alle ansatte i Vadsø, Tromsø og Andselv har fått tilbud om innføring i førstehjelp i regi av Avonova og/eller Røde kors, 28 deltok Karasjok og Kautokeino gjenstår. 2 ansatte har fått lovpålagt HMS-opplæring. Brannøvelse er gjennomført i Vadsø.

Vi har i 2022 byttet bedriftshelsetjeneste(BHT) og bruker i dag primært Avonova. Hemis, som er vår tidligere leverandør, benyttes fortsatt der det er hensiktsmessig på grunn av geografiske utfordringer. Vi kjøper enkelttjenester av BHT (kurs, konsultasjoner, samtaleveiledning og arbeidsplassvurderinger). Enkelte enheter opplever utfordringer i arbeidsmiljøet. Disse har ulike årsaks-sammenhenger, men fellestrekk er høyt arbeidspress, høyt sykefravær og stillinger som har stått vakante i lengre perioder på grunn av rekrutteringsutfordringer. Embetet strekker seg langt for å ivareta ansatte i ulike livssituasjoner og med ulike utfordringer.

Alarmsystem med varselknapp på møterom er forbedret i Tromsø og etablert i Vadsø. Disse er testet. Det jobbes med å finne tilsvarende løsning også for Karasjok i prosessen med nye lokaler der.

Vi har et Akan-utvalg som er kurset hos AKAN-kompetansesenter i 2022 og som jobber med forebygging og håndtering av eventuell rus- og spillproblematikk ved embetet»

Vi har en samarbeidsavtale med NAV om inkludering, men foreløpig har ikke dette samarbeidet fått helt ønsket effekt. Embetet sørger for å ivareta inkluderingsperspektivet i rekrutteringsprosessen.

Vi opplever ofte at søkere som krysser av for nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en, ikke oppfyller våre generelle kompetansekrav. Det er svært få av søkerne som oppgir at de har nedsatt funksjonsevne, eller hull i CV'en.

Embetet har ikke klart å rekruttere lærling i 2022, til tross for at vi åpnet for at lærlingen kunne velge kontorsted Vadsø eller Tromsø.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Framtidsutsikter

Utfordringsbildet lengst nord er sammensatt. Kommunenes behov for veiledning på ulike fagområder er økende, og den sikkerhetspolitiske situasjonen er ekstra påtrengende hos oss med nærheten til Russland. Kommunene gir f.eks. uttrykk for usikkerhet om egen evne til å håndtere IKT-sikkerhetsspørsmål, både økonomisk og kompetansemessig. Håndtering av hybride trusler og hendelser i fylket er en problemstilling som krever dialog også med nasjonale myndigheter. Statsforvalteren vil fortsette kommunedialogen om den sikkerhetspolitiske situasjonen og følge opp Sør-Varanger spesielt.

Statsforvalteren samarbeider med Heimevernet og Politiet om Totalforsvarskonferansen 2023 som vil være en viktig møteplass for kommuneledelsen, Fylkesberedskapsrådet og med deltagelse også av HVs områdesjefer. Hensikten med konferansen er å bygge kompetanse, etablere nettverk og bidra til fremdrift i arbeidet med relevant planverk. Sveriges og Finlands NATO-medlemskap aktualiserer en utvidelse av dagens nordkalottsamarbeid innenfor beredskap med vekt på økt øvelsesaktivitet og plansamordning.

Statsforvalteren er bekymret for de store økonomiske og personellmessige utfordringene som vi ser i hele Helse Nord og hvordan dette kan komme til å påvirke pasienttilbudet negativt. Også kommunehelsetjenesten opplever rekrutteringssituasjonen som meget krevende, noe som kan skape ytterligere usikkerhet i befolkningen. Utskrivingsklare pasienter er et vedvarende problem.

Trygghet for gode offentlige tjenester, statlige og kommunale, er viktig for å stabilisere befolkningen i fylket. Lave fødselstall bidrar til forsterket demografisk ubalanse. Nasjonal politikk for å demme opp for kompetansesvikt i kommunene og nye initiativ etter evalueringen av tiltaksplanen for Nord-Troms og Finnmark, vil være viktig for å skape grunnlag for optimisme og økt bosetting lengst nord og øst.

Behovet for interkommunalt samarbeid er økende. Statsforvalteren vil veilede og støtte videreutvikling og etablering av nye former for samarbeidsløsninger. Vi er involvert og støtter arbeidet med tre søknader om bygdeveksttaler i Finnmark.

Ressurssituasjonen for reindriftsavdelingen må følges videre opp gjennom styringsdialog med LMD. Endring i arbeidsdeling mellom direktoratet i Alta og reindriftsavdelingen og det pågående restanseprosjektet, er tiltak som gir viktig avlastning for avdelingen. Det er nødvendig å avklare fremtidige forventninger til avdelingen og hva som kreves av kapasitet for å kunne håndtere nye beitekriser og et høyt konfliktnivå i næringen. Statsforvalteren ser også behov for fortsatt dialog om klimaufordringer i reindrifta og om tiltak for å effektivisere arbeidet i forvaltningen av næringen.

Oppdragene i tildelingsbrev og hovedinstruks vil bli fulgt opp gjennom virksomhetsplan 2023. På overordnet nivå vil fortsatt oppvekstvilkår for barn og unge, forsterket kommunedialog og arbeidet med bærekraftsmålene ha full oppmerksomhet. Samfunnssikkerhet og beredskap er et annet høyt prioritert område, der arbeidet med Totalforsvaret står helt sentralt.

Statsforvalteren imøteser videre dialog om tillitsreformen og er opptatt av hvordan reformen kan bidra til inspirasjon og nytenkning både internt og i samhandlingen med eksterne.

Statsforvalteren vil fortsette arbeidet for styrket kompetanse i samisk språk og kulturforståelse og håper at vi kan få på plass en samisk språkrådgiver i 2023. Samtidig skal embetet bidra til å ivareta den kvenske kulturarven. Vi ser med interesse frem til Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og anbefalinger som skal fremlegges før sommeren.

Interne forhold

Statsforvalteren vil i 2023 iverksette en rekke tiltak som en oppfølging av KDDs rapport etter tellingen av Distrikt 13. Tiltaksplanen er oversendt departementet innen fristen, og statsforvalteren er beredt til å møte til styringsdialog med KDD.

Omstillingsperioden med tilpasning til ny økonomimodell for embetene er avsluttet. Statsforvalterens driftsøkonomi etter nedstyringen vil kreve nøkternhet og strenge prioriteringer. Sterk økning i flypriser vil, dersom ikke situasjonen endrer seg, legge klare begrensninger på deltagelse på sentrale møter og konferanser. Reiser i forbindelse med tilsynsaktiviteten må ha førsteprioritet.

Statsbudsjettet for 2023 betyr kutt i offentlige reisebudsjetter. Samtidig signaliseres forventning om redusert reisevirksomhet for å oppfylle bærekraftsmålene. Det betyr at flere møter i fremtiden må gjennomføres digitalt. Vi vil spesielt oppfordre nasjonale møte- og konferansearrangører til å vurdere om det kan legges til rette for digital deltagelse.

Digitalisering

Økt bruk av digitale flater og hjemmekontor er en fleksibilitet vi utnytter også etter pandemien. Vi ser mange muligheter for effektivisering og reduksjon i klimautslipp dersom vi kan legge om noen av våre tidligere arbeidsformer også for fremtiden. Digitale flater kan ikke fullt ut erstatte fysiske møter, men til en viss grad bør de kunne gjøre det.

Siden oktober 2022 har ikke embetene hatt møteromsutstyr. Anskaffelsen ble jobbet med i STAF før jul, men er besluttet avvventet til statlig rammeavtale er på plass. Manglende møteromsutstyr vanskeliggjør digitale møter og det haster å få dette på plass.

Kostnadsdekning for nye digitale verktøy som utvikles for staten av DFØ må avklares sentralt. DFØ bør gis midler til implementering og drift slik at statlige

virksomheter fortløpende kan ta verktøyene i bruk uten økonomiske forpliktelser. Alternativt må embetene kompenseres tilsvarende kostnadene til implementering og drift.

Arbeidsmiljøet

Utsatt beslutning om statsforvalterstrukturen har skapt usikkerhet og virker forstyrrende inn på arbeidsmiljøet. Vår bekymring er at dette også vil påvirke oppgaveløsningen negativt, og vi håper derfor saken vil bli konkludert før påske. Embetets høringsuttalelse er tydelig på at en eventuell oppsplitting av Statsforvalteren i Troms og Finnmark bør skje samtidig med opprettelsen av de to fylkeskommunene, dvs. fra årsskiftet 2023/24. Dersom konklusjonen blir deling, må det settes av nødvendige ressurser til en slik omstillingsprosess - og som ivaretar ansattes medbestemmelse på en forsvarlig måte.

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Vi viser til omtale i kap. 5.1.

Statsforvalterens evne til å nå de fastsatte mål og resultater på lengre sikt vil i stor grad være avhengig av tilgang på økonomiske og menneskelige ressurser. Balansen mellom oppgaver og ressurser er en vedvarende utfordring, og betyr i praksis nye og krevende beslutninger om prioritering av oppdrag. Vi har forventninger til en bedre styringsdialog med våre oppdragsgivere om dette, og ser frem til igangsetting av revisjon av modell for budsjettfordeling mellom embetene.

Det sikkerhetspolitiske bildet er radikalt endret noe som betyr at fagområdet samfunnssikkerhet og beredskap må gis høyere prioritet i årene som kommer. Forventet økt oppdragsmengde innenfor fagområdet står ikke i forhold til dagens personalressurser. Dersom det ikke er rom for å tilføre nye ressurser utenfra, vil det være nødvendig at våre oppdragsgivere avklarer grunnlaget for omprioritering av ressurser fra andre fagområder.

Konkurransen om fagfolk med den kompetanse vi er avhengig av, er økende. Dette merkes allerede innen flere fag og på flere av våre kontorsteder.

Strukturspørsmålet, og utsatt avgjørelse om dette, virker negativt inn på både arbeidsmiljø og innsatsvilje.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Troms og Finnmark.pdf](#)

7 Vedlegg

Tabellene under viser utvalgte nøkkeltall med kommentarer for Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Tallene er tatt ut i henhold til brukerveiledningene fra koordineringsembetene for henholdsvis HR og økonomi.

For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap. 2.3, kap. 3.4 og ledelseskommentarer til årsregnskapet i kap. 6. For nærmere omtale av nøkkeltall på personalområdet vises det til kap. 4.2.

Budsjettavvik

Betegnelsen på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	1 115.0
Budsjettavvik (%)	0.6 %

Mindreforbruket skyldes noe lavere lønn enn budsjettet og noe høyere driftsutgifter enn budsjettet. Budsjettavviket er mindre enn prognosen per 31.8. Avviket fra prognosen knytter seg hovedsakelig til avregningen fra SPK der pensjonsutgiftene ble 1,4 mill. lavere enn SPKs prognose og redusert tildeling med 2 mill. for styrking av LMDs budsjett for å dekke utgifter til reintellingen. I tillegg ble utgiftene til husprosjektet og prosjekt for restanser på reindrifsområdet høyere enn det vi la til grunn i prognosen per 31.8.

Husleie

Husleie (tusen kr)	21 898.0
Husleie (% av driftsutgifter)	12.7 %

Husleie fratrukket fremleieinntekter utgjør 21,9 mill. i 2022, eller 12,7 % av driftsutgiftene. Tilsvarende utgift for 2021 er 17,8 mill. Endringen skyldes hovedsakelig økt husleie for 2022 for Statens hus (totalrenovert) fra Statsbygg samt avregning fellesutgifter for 2021 fra Statsbygg. Embetet har sitt hovedsete i Vadsø, men i tillegg har embetet kontorer i Tromsø, Karasjok, Kautokeino og Andselv. Utover dette har embetet mange kontorer rundt i fylket for våre nasjonalparkforvaltere.

Journalposter

Betegnelsen på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	110 066	60 799	49 267

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelsen på rapporteringskrav	2022
052501	173 167
052521	10 667
Post 01 (unntatt 052501)	18 016
Post 20-29 (unntatt 052521)	107 761
Post 30-39	7 850
Post 40-49	700
Post 60-69	142 752
Post 70-79	105 910
Post 80-89	1 594

Beløp i 1000 kr. Utgiftene på postene vil avhenge av tildelingene vi mottar på de ulike postene. For 052501 skyldes økningen bedre utnyttelse av tildelingen inkl. overført beløp fra 2021 samt særskilt tildeling i forbindelse med renoveringen av Statens Hus i Vadsø. For post 60-69 skyldes reduksjonen i stor grad bortfall av tilskudd til kommunalt barnevern under BFD.

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	3 480.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	6.4 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	1 015.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	5.7 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	2 465.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	6.7 %
Antall legemeldte sykedager for menn	714.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	4.0 %
Avtalte arbeidsdager for menn	17 717.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	1 780.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	4.8 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	36 930.8
Antall egenmeldte sykedager for menn	301.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.7 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	685.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.9 %

Tallene er hentet ut fra Innsikt per 16. januar 2023. Vi har gått opp med 1,2 % fra 2021. Dette kan skyldes flere faktorer. Vi har hatt en svær tvangstilling som har gjort at reindrift har hatt mye sykefravær. I tillegg har alle ansatte i Vadsø flyttet inn i åpent kontorlandskap samtidig som landet åpnet opp igjen etter en pandemi og mange kan ha vært urolige for å smitte andre.

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	174.0	70.2 %	74.0	29.8 %	685 443.0	705 579.0	97.1 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	7.0	70.0 %	3.0	30.0 %	1 150 983.0	1 170 979.0	98.3 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	22.0	71.0 %	9.0	29.0 %	870 829.0	901 648.0	96.6 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	99.0	66.9 %	49.0	33.1 %	671 171.0	679 521.0	98.8 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	34.0	72.3 %	13.0	27.7 %	571 088.0	560 655.0	101.9 %
Kategori 5: Kontorstillinger	10.0	100.0 %	0.0	0.0 %	527 279.0	0.0	
Kategori 6: Fagarb. stillinger	2.0	100.0 %	0.0	0.0 %	458 155.0	0.0	
Kategori 7: Lærlinger							

I kategori 2 har vi tatt med assisterende fylkesleger slik som veiledningen tilsier. Assisterende fylkesleger hos oss har lignende funksjon som seniorrådgivere hos oss, i tillegg til fungering for fylkeslege. I Kategori 3 har vi sjefingeniør og en fagdirektør ettersom de har funksjoner som seniorrådgivere.

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2022
Totalt antall årsverk	209.8
Totalt antall årsverk for kvinner	143.6
Totalt antall årsverk for menn	66.2
Totalt antall årsverk for faste stillinger	194.8
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	15.0
Sum andel administrasjon	6.9 %
Økonomi	3.3
Lønn	2.3
Personal	4.0
Resepsjon/sentralbord	4.6
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	0.3
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Hentet ut tall fra innsikt per 25. januar, filtrert på 2022. Vi har kun tatt med ansatte på hovedlønnstabell og lederlønn. Vi har tatt dem ut etter at vi har hørt på erfaring fra andre embeter. I fjor var disse med i beregningen vår. Vi har siden i fjor gått ned fem årsverk på midlertidige stillinger. Det er fremdeles noe ulikt hvordan man teller de forskjellige fagområdene innen administrative oppgaver i embetene, og vi har på lik linje med andre embeter ikke tatt med direktør for organisasjon og utvikling når vi beregner årsverk fordelt på administrative fag. Under andre administrative oppgaver ligger; Oppdrag fra embetsledelsen, kommunikasjon og STAF. I vårt servicesenter ligger også kursadministrasjon og bistand med noe oppgaveløsning for andre avdelinger, for eksempel veiledning innenfor sjølaksefiske og separasjon/skilsmiss. Vi har ikke regnet ut hvor mye dette utgjør.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2022
Turnover i prosent	4.0 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	248.0
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	10.0
Totalt antall ansatte som sluttet	25.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	4.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	21.0

Vi har tatt ut tall fra Innsikt for å beregne gjennomsnittlig antall ansatt i 2022. Etter gjennomgang med øvrige embeter har vi tatt snitt av antall ansatte i januar og desember 2022. Turnover er beregnet utfra de stillingene som noen har sluttet i, og som er besatt i 2022. Dette er også i tråd med hva de andre embetene regner turnover fra. Vi har ikke tatt med de stillingene som er i prosess, også dette i lik linje med andre embeter. Vi har siden 2019 styrt ned på antallet ansatte utfra den nye økonomimodellen som har styrt ned våre midler siden da. Vi er fremdeles i prosess med å styre ned. Derfor har vi flere stillinger som ikke vil bli besatt selv om noen har sluttet.

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	174	74	248
Sum antall deltidsansatte	12	1	13
Sum antall midlertidige ansatte	15	4	19
Sum antall ansatte med personalansvar	25	9	34
Ufrivillig deltid			0

De som jobber deltid hos oss har søkt seg ned i en slik stillingsprosent, eller har søkt på en slik stilling. Vi har studenter og veiledere i deltidsstilling, pluss en renholder. Hva gjelder midlertidige ansatte hadde vi i 2021 24 kvinner og 13 menn, dette har minsket til 15 kvinner og 4 menn. I år har vi kun tatt med ansatte på lederlønnsstabell og hovedlønnsstabell i rapporten og dette kan ha gitt noe utslag. Samtidig som vi har jobbet med å få ned antallet midlertidige ansatte i 2022.

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	173 140.0
Administrativ kostnadsdekning	11 534.0
Brutto driftsutgifter	184 674.0
Lønn 052501	136 005.0
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	73.6 %

Embetet har totalt 209,8 årsverk i 2022, som er en reduksjon på 9,4 årsverk fra 2021. Utgifter til lønn er 136 mill., eller 73,6 % av brutto driftsutgifter. Tilsvarende lønnsandel for 2021 var 80,4 %. Brutto driftsutgifter øker med 14,7 mill. fra 2021 til 2022 der lønnsutgiftene reduseres med 0,7 mill. og reise/driftsutgifter øker med 15,4 mill. Pensjonsutgiftene reduseres betydelig etter innføring av ny virksomhetsspesifikk hendelsesbasert premiemodell fra SPK. Økningen i reise- og driftsutgifter skyldes anskaffelser av møbler og annet utstyr til Statens hus i Vadsø, økt husleie, to restanseprosjekter og økt reiseaktivitet sammenliknet med 2021 der det var betydelige restriksjoner som følge av pandemi.

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2022
Sum antall ansatte	208
Antall ansatte under 20 år	0
Antall ansatte 20 - 29 år	23
Antall ansatte 30 - 39 år	46
Antall ansatte 40 - 49 år	73
Antall ansatte 50 - 59 år	66
Antall ansatte over 60 år	0
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	21
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	1 072
Antall kvinner i foreldrepermisjon	10
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	15
Dagsverk foreldrepermisjon menn	219
Antall menn i foreldrepermisjon	3

Tall hentet fra Innsikt med samme filtrering på år og medarbeiderutvalg som øvrige tabeller.